
DISTINS CU GOLDEN KITE AWARD 2020
RĂZBOI
ȘI
DRAGOSTE
Julie Berry
„Un adevărat deliciu, o țesătură romanescă efervescentă, plină de umor, tragedie, romantism și mitologie. Categoric, una dintre cele mai bune cărți pe care le-am citit anul acesta!”
KATE QUINN, autoarea romanului Rețeaua Alice
CORINTEENS

„Julie Berry scrie despre trecut ca și cum l-ar fi trăit ea însăși."

JENNIFER DONNELLY,
autoarea romanului
Sora vitregă

„Acest roman fascinant despre Primul Război Mondial te va captiva și îți va aminti că cel mai mare pericol este să ne zăvorâm inimile în fața iubirii."

NANCY WERLIN,
laureată a National Book Award și autoarea romanului
The Rules of Survival

„Evocatorul roman al lui Berry [...] crește în intensitate pe măsură ce povestea se deapănă înaintea ochilor noștri. Autoarea sugerează faptul că războiul și efectele lui distrugătoare revin ciclic în istorie, în timp ce arta și iubirea dăinuie pe veci, ocrotind viața."

Publishers Weekly

„Uimitor! [...] Sub condeiul autoarei, viețile obișnuite capătă străluciri epice."

Refinery29

Julie Berry

s-a născut în 1974 în vestul statului New York, fiind mezina unei familii cu șapte copii. Consideră că a avut un mare noroc să poată crește liber, în natură și printre animalele de la fermă, dar înconjurată de cititori avizi. Și-a cunoscut soțul în facultate și au împreună patru băieți. După nașterea ultimului copil, Julie Berry a decis să se dedice literaturii. A urmat un curs de scriere pentru copii și tineri adulți, și și-a publicat primul roman în 2009. Este autoarea bestsellerului *The Passion of Dolssa*, recompensat în 2017 cu Printz Honor, a romanului *All the Truth That's in Me*, precum și a numeroase romane pentru copii și cărți ilustrate. Este licențiată în comunicare și deține un masterat în arte la colegiul Vermont. Locuiește cu familia în California de Sud.

Imprint coordonat de
SHAUKI AL-GAREEB

Julie Berry

RĂZBOI ȘI DRAGOSTE

Traducere din limba engleză și note de
Iuliana Dumitru

CORINTEENS

Redactare: Alunița Voiculescu, Alina Bâltâc
Tehnoredactare: Mihaela Ciufu
Lector: Shauki Al-Gareeb

www.corintjunior.ro

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
BERRY, JULIE
Război și dragoste / Julie Berry; trad. din lb. engleză și note de Iuliana Dumitru. - București: CorinTeens, 2021
ISBN 978-606-793-963-7

I. Dumitru, Iuliana (trad.)

821.111

Pentru Cyrena Davison Keith
și Edith Dudley Garden,
bunicile mele;

pentru draga mea dintotdeauna, Kendra Levin;
și pentru Phil

Dar Soarele îi văzu și îi pârî lui Hefaistos, care, cum auzi, ieși și făuri în minte o amarnică răzbunare. Se duse la fierăria lui și pe o nicovală nouă făcu niște lanțuri, ca să nu se mai poată desface ori rupe. De îndată ce-i fu gata capcana, intră mânios în odaia de culcare și întinse lanțurile, așa că, nevăzute nici de zei, se scoborau din tavan și învăluiau patul ca niște ațe de păianjen.

Ei se urcară în pat, dar rețelele ascunse îi și prinseră pe dată, de nu se mai putură nici desface, nici mișca, și înțeleseră că nu mai aveau cum să scape.

din *Odiseea* de Homer[1]

[1] Fragment din *Odiseea* de Homer, Cartea a opta, în traducerea românească a lui E. Lovinescu, 1935.

UVERTURĂ

DECEMBRIE 1942

Aud o rapsodie

SE LASĂ SEARA ÎN FOAIERUL UNUI ELEGANT HOTEL din Manhattan. Din candelabre atârnă prisme de cristal ce răspândesc o lumină electrică delicată. Pe canapelele de catifea de lângă șemineu, perechi de îndrăgostiți stau laolaltă – bărbații, în uniforme de ofițeri, femeile, în rochii de seară, rezemându-și capul de umerii domnilor. Ospătarii conduc cuplurile către mesele slab luminate, ascunse după ferigi bogate și busturi de marmură ce imită statuile grecești, acolo unde săruturile arzătoare rămân ferite de ochii privitorilor.

Orchestra se încălzește, apoi începe cu acordurile melodiei *Aud o rapsodie*. O cântăreață învăluie scena sclipitoare cu vocea ei care amintește de culoarea chihlimbarului:

DRAGUL MEU, STAI ÎN BRAȚELE MELE

ȘI ȘOPTEȘTE-MI NUMAI MIE,

APOI UȘOR, SUB ALE NOPȚII STELE,

VOI AUZI O RAPSODIE.

Nu e Dinah Shore[1], dar are într-adevăr ceva special.

---

[1] Celebră cântăreață de jazz din America anilor 1940 (n. tr.).

Un bărbat și o femeie intră în foaier și se îndreaptă spre recepție. Pășesc pe covoarele persane, cu toate privirile ațintite asupra lor. Bărbatul, de o constituție masivă și cu o expresie severă, poartă o pălărie joasă din fetru, ce îi acoperă fruntea. În clipa în care își duce mâna la portmoneul din buzunarul interior al sacoului reiat, răsfrânt, recepționerul amuțește de teamă că nou-venitul ar putea scoate un pistol. Nu eleganță inspiră pantofii săi Oxford în alb și negru, cu vârf ascuțit. Ci primejdie. Jumătate dintre bărbații prezenți îl privesc cu teamă, cealaltă jumătate, cu furie. E genul care te-ar putea călca în picioare, iar el știe asta.

Dar cât de frumos este!

Iar doamna care-l însoțește, încă și mai și!

Poartă un taior cambrat, de un albastru profund, strâns în talie cu o curea, ce i se potrivește ca o a doua piele. Are acel tip de siluetă care le face pe celelalte femei să se resemneze cu totul. De la onduleurile părului ca abanosul, coafat și răsucit sub pălăria de cocktail, până la genele lungi și ochii mari ce se întrezăresc prin plasa neagră a micii și delicatei voalete, și până jos, la cusătura ciorapului de mătase ce se pierde în pantofii italienești decupați, din piele, este pur și simplu inefabil de frumoasă. Imposibil de perfectă. Aroma parfumului său își întinde suavele degete peste întreg foaierul. Cu toții, bărbați și femei, își admit capitularea în fața unei asemenea prezențe.

Bărbatul semeț știe asta și nu e prea încântat.

Recepționerul începe să se bâlbâie când domnul îi frunzărește un teanc de bancnote pe sub nas și îi înșfacă iute cheia din mâna moale. Perechea străbate apoi foaierul, iar el o îndeamnă pe ea să grăbească pasul, ca și cum timpul n-ar mai avea răbdare. Femeia pășește însă agale, de parcă tocmai ar fi inventat arta mersului.

Nu au cu ei niciun bagaj.

Cu toate acestea, un hamal bărbos și încovoiat îi urmează pe scări și apoi de-a lungul coridorului. Privirea aprigă a bărbatului înalt i-ar fi alungat pe alții, dar hamalul acesta, cu un mers șchiopătat, trăncănește în neștire. Și nu pare să fie deranjat de faptul că cei doi îl ignoră.

Ajung în dreptul ușii. Încuietoarea cedează la răsucirea fermă a cheii din mâna bărbatului. Se fac nevăzuți în cameră, dar stăruitorul hamal intră numaidecât după ei.

Apasă repede de mai multe ori pe întrerupător.

— Probabil că s-a ars becul, spune el, scuzându-se. Revin imediat cu cineva de la mentenanță.

— Lăsați!

— O șampanie? sugerează hamalul.

— Valea! îi răspunde bărbatul.

După care, împreună cu încântătoarea-i parteneră, pășește pe holul îngust, trecând de șifonier și camera de baie, și intră în apartamentul amenajat cu bun-gust.

— Cum doriți! adaugă hamalul.

Aud ușa deschizându-se și închizându-se. În clipa următoare, se aruncă unul în brațele celuilalt. Pantofii zboară din picioare, pălăriile sunt azvârlite deoparte. Niciun nasture nu scapă nesmuls.

Poate că n-avem încredere în bărbatul acesta și poate că invidiem ori condamnăm o astfel de femeie, însă nimeni nu poate nega că, atunci când se sărută, când acești doi idoli, aceste două exemplare de perfecțiune sculpturală se ciocnesc, ei bine...

Miliarde de săruturi au loc în fiecare zi, chiar și într-o lume însingurată ca a noastră.

Acesta însă e un sărut pentru eternitate. Ca o încleștare de luptă, ca o contopire delicioasă a trupurilor, răsucite laolaltă și înflăcărate.

O vreme, rămân pierduți în această îmbrățișare.

Până când o plasă rece, metalică, se prăbușește peste ei, iar lumina se aprinde brusc.

— Bună seara, Afrodita! zice hamalul cel cocârjat.

DECEMBRIE 1942

Plasa aurie

PRIZONIERII CLIPESC ÎNMĂRMURIȚI, CU CHIPURILE turtite și deformate, asemenea infractorilor care-și trag pe cap un ciorap ca să jefuiască o bancă. Țesătura aurie a plasei, suplă și translucidă, îi apasă cu greutatea lanțurilor de fier ale unei corăbii. E o operă de o frumusețe desăvârșită, realizată cu multă iscusință, dar nu e chiar momentul ca vreunul dintre zei să-i aprecieze măiestria.

Iubitul Afroditei se zbate să sfâșie plasa cu degetele-i sălbatice, dar firele strălucitoare îl strâng ferm.

— O să te trag în țeapă, frățioare! mârâie el. O să-ți zdrobesc capul ca pe o coajă de ou!

Cei mai mulți oameni ar lua-o la goană la auzul acestor amenințări rostite cu glas tunător. Dar nu și Hefaistos. Lui nu îi este teamă de masivul zeu.

— Nu-ți răci gura de pomană pentru el, Ares! spune frumoasa Afrodita și își aruncă privirea nimicitoare către soțul său îmbrăcat în uniforma de serviciu. Pentru un hotel atât de scump, servirea de-aici e sub orice critică.

Hefaistos, zeul focului, al fierarilor și vulcanilor, nu ia în seamă împunsătura. Își trage sufletul pe un fotoliu moale, întinzându-și

piciorul schilodit pe covor, și apoi i se adresează zeului bătăliilor, care într-adevăr îi este frate. Amândoi sunt fiii Herei.

— Peste tot s-a ales praful de servicii de când a început ultimul tău război. Toți oamenii buni sunt peste ocean.

— Acolo unde și ar trebui să fie.

Ares se zvârcolește din nou în plasa aurie. Încearcă să-și creeze pe loc o armă, din nimic. În mod normal, așa ceva i-ar izbuti fără efort.

— Degeaba! a explicat Hefaistos. Ai putea fi la fel de bine muritor, la cât de mult te ajută acum puterile. Plasa mea te împiedică. Nu ai cum să scapi.

Afrodita, zeița pasiunii, se întoarce cu spatele spre soțul său, care îi surprinde privirea într-o oglindă ovală, cu margini aurite.

— Mă dezguști! îi spune ea reflexiei lui. Câine gelos și lingușitor ce ești!

— Gelos? răspunde Hefaistos, prefăcându-se mirat. Cine, eu? Cu o soție atât de loială și de devotată?

Afrodita nu lasă să se vadă dacă vorbele lui au atins-o. Își trage la loc peste bluză sacoul albastru și își leagă la gât o mică eșarfă atrăgătoare.

— Așadar ne-ai prins, îi spune lui Hefaistos. Înfășurați în aceeași plasă, ca doi pești dintr-un izvor. Ce ai de gând să faci cu noi?

— Păi deja am făcut, răspunde el. Primul pas, în orice caz. Să vă arestez.

Ares și Afrodita se uită la el ca și cum ar fi nebun, ceea ce e posibil.

— Pasul doi: vă ofer șansa să pledați vinovați.

Afrodita ridică din sprâncene.

— Să-mi oferi *ce*?

— O înțelegere, zice el. Renunță la neghiobul ăsta și vino acasă, să-mi fii soție credincioasă! Și totul ți se iartă!

Nu trec nici două sau trei bătăi ale ceasului de pe polița șemineului, că Afrodita începe să râdă zeflemitor. Ares, care i-a urmărit reacția, grohăie și el în hohote de râs. O reacție prea evidentă, prea zgomotoasă, dar se simte ușurat. Și nici n-a fost vreodată un actor bun.

— Tu crezi că o să renunțe la *asta* pentru *tine*?

Apoi își încordează mușchii – mulți, *foarte* mulți – care i se unduiesc pe sub pielea lucioasă precum delfinii sub apă. Scoaterea cămășii a antrenat lucruri mărețe.

Hefaistos e năruit pe interior, dar, odată ajuns atât de departe, se ține de planurile sale.

— Îmi refuzi oferta? întreabă el. Atunci te duc la judecată pe muntele Olimp.

Plasa, care până acum i-a învelit ca o pătură groasă, se strânge și îi închide pe Ares și pe Afrodita ca un sac de rufe, iar un lanț îi ține atârnați la înălțime. Membrele lor divine, atât de impresionante la statuile de marmură, stau acum îngrămădite incomod, care cum se nimerește. Captura se rotește încet în aer, ca o șuncă perpelindu-se deasupra cărbunilor încinși.

— Dar ce *faci*? strigă Afrodita. Lasă-ne jos *imediat*!

— Înfățișarea la judecată a fost reprogramată, răspunde hamalul. Tatăl Zeus va fi judecătorul, iar ceilalți zei vor fi jurații.

Zeița frumuseții s-a înverzit un pic la față. Spectacolul întregului panteon de nemuritori râzând în hohote pe seama înjosirii ei! Nimeni nu cunoaște mai bine decât un zeu usturimea batjocurii divine. Și nimeni nu-ți cunoaște slăbiciunile mai bine decât propriile surori. Mironosițele alea fandosite, cuminți nevoie-mare, Artemis și Atena, care mereu au privit-o de sus.

Așa chircită ca un pui, cum e acum, Afrodita are totuși mândria ei. E infinit mai bine să se tocmească cu soțul într-un hotel fițos din Manhattan decât să tremure de frică în fața întregii familii.

— Hefaistos, începe ea cu blândețe, există cumva și o a treia opțiune?

Atunci când vrea, Afrodita poate avea un glas cafeniu, catifelat. Observă că soțul o ascultă, așa că apasă mai tare pedala în favoarea ei.

— N-am putea pur și simplu să o rezolvăm aici? Între noi trei? adaugă ea, dându-i un cot lui Ares. O să stăm aici în plasă și o să ascultăm. Ares o să se poarte frumos. Cu siguranță nu e cazul să-i târâm și pe alții într-o chestiune atât de intimă.

Hefaistos ezită. Intimitatea e teritoriul Afroditei. O cameră de hotel îi oferă practic avantajul de a juca pe terenul ei. Suspectează o păcăleală la mijloc.

Într-un fel însă, ea are dreptate. Și el ar trebui să-și sacrifice pe altar mândria dacă ar diseca în public toată povestea asta.

— Fă-mă să înțeleg! zice el încet. Refuzi dreptul la un proces cu judecată?

— Hai, scutește-ne! intervine Ares. Ești fierar, ce naiba, nu avocat!

Hefaistos se întoarce către soția sa.

— În regulă, spune el. Îl putem ține aici. Un proces privat. Eu voi fi judecătorul.

— Judecător, jurat și călău? protestează Ares. Instanța asta judecătorească e o făcătură!

Hefaistos ar vrea să fi avut acum un aprod care să-l ciomăgească pe spectatorul ăsta gălăgios. Dar probabil că nu cu asta se ocupă aprozii.

— Nu-l băga în seamă! îi spune Afrodita soțului. Deja arunci judecăți asupra noastră, așa că, da, fii judecătorul, dacă crezi că rolul ți se potrivește.

Ares râde zgomotos.

— Uite care-i faza, bătrâne! Hai să ne luptăm pentru ea. Fie ca zeul cel mai bun să câștige!

De câte ori nu și-a imaginat Hefaistos scenariul ăsta încântător... Nici măcar mintea lui divină nu poate ține socoteala! Toate acele arme viclene și desăvârșite pe care le-a născocit în singurătatea nopților nedormite, punând la cale o mie de modalități de a-i da o lecție fratelui său încrezut! Cum ar fi dacă...

Dar nu accepți o provocare la duel venind din partea zeului războiului. Hefaistos nu e prost.

Poate doar când vine vorba de soția sa.

Își face deodată rost de un pupitru și un ciocănel.

— Rog restabilirea ordinii în sală! anunță el. Declar procesul deschis.

DECEMBRIE 1942

Judecata din Manhattan

HEFAISTOS COBOARĂ PLASA ÎNAPOI PE CANAPEA ȘI îi mai destinde strânsoarea, astfel încât prizonierii să stea cât de cât comod. Se pot ridica în picioare, dar nu au cum să meargă prea departe.

— Zeiță, începe el, în speța *Hefaistos contra Afroditei*, ești acuzată de infidelitate față de soț! Cum pledezi?

Afrodita se gândește un pic.

— Amuzată.

Ares pufnește în râs.

— Asta e lipsă de respect față de instanța judecătorească, continuă Hefaistos. Cum pledezi?

— Pentru care dintre capetele de acuzare? întreabă zeița. Infidelitate sau lipsă de respect?

Hefaistos își umflă nările de furie. Deja totul a început foarte prost.

— Amândouă.

— Ah! exclamă ea. Vinovată în ambele privințe. Dar nu vreau să fiu demnă de dispreț.

Hefaistos face o pauză.

— Pledezi *vinovată?*

Ea dă din cap.

— Îhî.

— Oh!

Hefaistos nu se așteptase la una ca asta. Replicile istețe pe care le pregătise, vorbele usturătoare... toate îl părăsesc ca niște trădătoare.

— Te-am dezamăgit, spune Afrodita cu o compasiune în voce pe care oricine ar lua-o drept sinceră. Te-ai simți mai bine să-ți prezinți oricum dovezile?

Cine manipulează pe cine?

Afroditei nu-i e teamă. Oricâte dovezi ar fi, nu vor conta.

Dar Hefaistos a petrecut luni în șir să le adune, așa că le pune la dispoziția instanței.

Luminile se sting. O serie de imagini succesive sunt proiectate în aer, asemenea unui film color, chiar în camera lor de hotel. Zeița iubirii și zeul războiului, sărutându-se la umbra unei bolte de verdeață. Pe vârful înzăpezit al muntelui Popocatépetl, la apus. Giugiulindu-se pe umărul unei statui de pe Insula Paștelui. Pe plajele cu nisip alb de sub stâncile abrupte ale Golfului Contrabandiștilor, chiar pe insula grecească Zakynthos.

— Hermes! mormăie sumbru Afrodita. Zeus n-ar fi trebuit să-i dea aparat de fotografiat.

Hefaistos se așteptase ca soția lui să se zvârcolească de rușine la vederea acestor dovezi strivitoare, dar întreg efortul nu-i aduce decât dezamăgire. E nerușinată. Fratele său e nerușinat. A fost un prost să creadă că l-ar putea face pe vreunul dintre ei să se jeneze.

Imaginile dispar. Se lasă tăcerea.

Afrodita e cu ochii pe soțul ei, căruia gândurile i se învălmășesc în cap. La ce se așteptase? La păreri de rău și lacrimi? La promisiuni de onestitate? Ar fi trebuit să-și dea seama că toate astea nu vor merge.

Dar fusese cuprins de disperare. Iar la disperare nici măcar olimpienii nu mai gândesc limpede. Dintre toate ființele din univers, Hefaistos e singurul care nu i se poate ruga zeiței dragostei să-l ajute în problemele pe care le are în căsnicie. Bietul fraier nu are nici cea mai vagă idee.

— Hefaistos, zice Afrodita blând, procesul ăsta nu avea cum să mă facă să recunosc un lucru pe care știi deja că nu mă deranjează să-l recunosc, nu-i așa?

— Ar *trebui* să te deranjeze.

— Adevărata ta întrebare, continuă ea, dacă nu mă înșel, este de ce nu te iubesc.

— E simplu, intervine Ares. Mă iubește pe mine.

Ceva pare să o amuze pe Afrodita. Ares își împreunează brațele uriașe peste piept.

Ea se șterge la ochi și reîncepe să vorbească:

— Nu-l iubesc pe niciunul dintre voi.

Ares s-a ridicat țanțoș și face bot.

— Hefaistos! continuă Afrodita, făcându-l să se simtă de parcă el ar fi acum în boxa martorilor. *Tu* mă iubești?

Hefaistos nu știe ce să zică. Ce se întâmplă? Ar vrea ca fratele lui tâmpit să nu fie acolo.

— O să răspund eu pentru tine, reia Afrodita. Bineînțeles că nu mă iubești.

— Eu... Dar asta e..., se bâlbâie Hefaistos. Sunt aici pentru că vreau...

— *Nimeni* nu mă poate iubi, a explicat ea. Nimeni.

— Ce vrei să zici?

— Ăsta e prețul pe care trebuie să-l plătesc ca zeiță a iubirii.

Vocea groasă a lui Ares sparge tăcerea.

— Nu fi ridicolă! îi spune el. Singurul motiv pentru care Tatăl nostru, Zeus, te-a convins să te măriți cu el a fost că toți ceilalți zei

se luptau pe rupte ca să-ți ceară mâna. Te-a lipit de el ca să evite un război civil. *Cu toții* te doream.

Afrodita ridică din umeri.

— *Știu* că toți mă doreați.

Modestia n-a fost niciodată punctul ei forte, însă e drept că o zeitate umilă e greu de găsit.

— Sunt sursa iubirii, continuă ea, dar nimeni nu mă va iubi cu adevărat vreodată. Sunt fântâna pasiunii, dar eu, personal, nu voi cunoaște niciodată cu adevărat pasiunea.

Ares își înalță brațele spre cer.

— Ești sărită! Ce-ai citit? Homer? Hesiod?

— Zeiță, spune Hefaistos încet, ce vrei să spui?

Ea îl privește pătrunzător drept în ochi, până când îl face să se fâstâcească.

— Voi, zeii masculi, sunteți cu toții niște porci lacomi, zice ea cu dispreț. Pot să te asigur, Soțule, că ești mai puțin oribil decât unii dintre ei. Cu toții vă lăudați cu cuceririle voastre. Nu sunteți mai iubitori decât e o nicovală. Nestatornici, capricioși și întru totul absorbiți de voi înșivă. Sunteți incapabili de iubire. Așa cum sunteți incapabili de moarte.

— Ne faci *pe noi* absorbiți de noi înșine? intervine Ares. Nici tu nu ești chiar mama răniților.

— Habar n-ai cine sunt eu, îi răspunde Afrodita, sau care e binele pe care-l fac. Știu ce crezi despre „idilele mele prostești".

Se întoarce către Hefaistos:

— Aș putea găsi un muritor care să mă iubească, continuă ea, dar asta ar fi venerare, nu iubire. Sunt perfectă. Muritorii nu sunt făcuți să iubească perfecțiunea. În cele din urmă, îi deziluzionează și îi distruge.

Hefaistos e uluit. Afrodita nu are pe nimeni care s-o iubească? El, zeul focului și al fierăriei, nu duce lipsă de minereuri și de

combustibil. Ares, zeul războiului, s-a bucurat de un secol însângerat ca nicicând în istorie. Artemis nu duce lipsă de cerbi de vânat. Poseidon nu are vreun deficit de apă de mare.

Iar soția sa, minunata zeiță a dragostei, se simte singură?

— Știi cum e, continuă ea, să-ți petreci eternitatea implicată în *absolut toate poveștile de iubire*, fie ele trecătoare sau adevărate, banale sau veșnice? Sunt cufundată în iubire până peste cap, lucrez cu pasiunea așa cum artiștii lucrează cu acuarelele. Simt *tot*, își strânge ea brațele peste piept, ca și cum s-ar fi lăsat răcoare în cameră. Îi invidiez pe muritori. Tocmai pentru că, fiind fragili și răniți, pot iubi. Noi nu avem nevoie de nimic, adaugă ea, clătinând din cap. Ei sunt norocoși că au nevoie unii de alții.

— Mda, bine, dar ei mor, subliniază Ares.

— De ce nu ai spus asta niciodată până acum? o întreabă Hefaistos.

— De ce să fi spus? zice ea. De ce ți-ar păsa? Oricum crezi că munca mea e stupidă. Nu ieși niciodată din atelierul tău.

Are dreptate. Nu stupidă ar fi cuvântul. Ci, mai degrabă, inconsecventă. Fierul – iată ceva care rezistă. Oțel și piatră. Dar afecțiunea omenească? Hefaistos, după cum orice învățat grec o poate dovedi, nu s-a născut ieri.

Afroditei încă pare să-i fie frig. Deși n-ar avea de ce. Dar Hefaistos suflă în șemineu, iar lemnele dinăuntru încep să trosnească sub flăcări.

Lumina focului se reflectă jucăuș pe chipul Afroditei, care își întoarce capul într-o parte.

— Vrei să vezi cum arată iubirea adevărată?

Hefaistos și-a ridicat privirea. Ochii ei strălucesc.

— Vrei să afli despre poveștile mele preferate? Câteva dintre operele mele cele mai de seamă?

— Da, aș vrea, răspunde Hefaistos, spre propria mirare.

Dinspre canapea răzbate un geamăt, dar zeița ignoră Războiul.

— O să-ți spun povestea unei fete obișnuite și a unui băiat obișnuit. O poveste adevărată. Nu, și mai bine. O să-ți spun două.

Ares își înalță capul.

— Știm poveștile astea?

— Prea puțin, sau chiar deloc, răspunde ea. Niciodată nu acorzi atenție fetelor.

Ares râde înfundat.

— Îngăduie-mi, te rog, să fiu de altă părere.

— Nu mă refer la corpul lor, adaugă Afrodita, dând ochii peste cap. Nu acorzi niciodată atenție *vieții* lor.

— Of, știam eu c-o să fie plictisitor! zice Ares, lăsându-și capul să cadă.

Ochii Afroditei licăresc.

— O să am milă pentru tine. Cele două povești implică soldați. Din Marele Război. Primul Război Mondial. O să le știi numele și gradul, în orice caz. S-ar putea să constați că-ți amintești frânturi din poveștile lor.

Ochii Afroditei, acoperiți în pleoape întunecate, privesc lung către orizont, într-o seară de toamnă din Manhattan. Luminile „Marelui Măr"[1] s-au micșorat, în caz că sunt submarine germane în port sau, ferească Zeus, avioane nemțești de bombardament, însă nici măcar un război global nu poate stinge de tot luminile Orașului care nu doarme niciodată.

Ares se uită la chipul încântător al Afroditei și la fața grotescă a lui Hefaistos. Pentru a mia oară, zeul războiului se întreabă ce a avut în gând Zeus când i-a silit pe cei doi să se căsătorească. Ce blestem să fii înlănțuit de o asemenea ființă monstruoasă! Cu atât mai tragic pentru cineva de o perfecțiune atât de... perfectă ca a ei.

---

[1] Big Apple, porecla orașului New York (n. red.).

Și totuși, de ce simte Ares cum părul de pe brațe îl furnică de atâta gelozie? Chiar și acum, când plasa aurie îl desparte pe fierar de zeiță, se simte că e ceva între ei. Ceva ce el nu poate nici supune, nici distruge. Așa imposibil cum pare, un fir argintiu, fie el și fragil, îi ține laolaltă pe Hefaistos și pe Afrodita, împiedicându-l pe Ares s-o cucerească întru totul.

Dar la ce se așteaptă? Sunt căsătoriți, la urma urmei.

— Zeiță!

Afrodita întâlnește privirea lungă a soțului ei, care îndreaptă spre ea ciocănelul.

— Îți poți prezenta probele.

Ea își apleacă ușor capul, iar el zâmbește pe sub mustață.

— Spune-ți povestea!

Ares își dă ochii peste cap.

— Pe toți zeii, nu! mormăie el. Aduceți cleștii încinși, fierul înroșit! Orice, numai o *poveste de dragoste,* nu!

Afrodita îl săgetează din priviri.

— Trăncăne mereu, zice Ares despre ea, încercând să-mi povestească despre vreo scrisoare idioată de amor, despre vreun sărut oarecare sau alte chestii, și cât de mult a durat, și chiar, mă jur pe părul Meduzei, *cu ce erau îmbrăcați* în momentul ăla.

— Zeiță? reia Hefaistos.

— Mmm?

— Nu lăsa nimic deoparte, îi spune zeul focului. Fă ca povestea să fie lungă!

ACTUL ÎNTÂI

AFRODITA

Hazel — 23 noiembrie 1917

PE HAZEL AM VĂZUT-O PENTRU PRIMA OARĂ LA O serată dansantă, în Londra, la biserica de care aparținea, St Matthias din cartierul Poplar. Era noiembrie 1917.

Oficial, era un eveniment caritabil prin care se organiza un transport cu ciorapi, conserve și praf de supă Bovril pentru băieții mobilizați în Franța. În realitate însă, era un bal ca toate cele pe care le țineau în fiecare toamnă.

În timp ce toți ceilalți stăteau de vorbă și cochetau, Hazel stătea lipită de scaunul pianului și cânta melodii dansante. Însoțitoarele se minunau de generozitatea cu care se ocupa de desfătarea celorlalți în detrimentul plăcerii personale. Hazel nu se lăsa nici păcălită, nici flatată. Ura să cânte la pian în public. Dar mai degrabă și-ar fi înfipt ace în ochi decât să întrețină conversații stânjenitoare cu băieți. Orice era mai bine. Chiar și lumina reflectoarelor.

Credea așadar că e în siguranță. Dar muzica mă atrage precum mierea albinele. Și nu doar pe mine.

Un tânăr o urmărea de la o oarecare distanță. Îi putea vedea mâinile și îi putea citi expresia întipărită pe chip. Încerca să nu o privească insistent, dar fără prea mare succes. A închis ochii, ascultând muzica. Dar chiar și în timp ce asculta, cu ochii minții zărea tot silueta zveltă și dreaptă a fetei de la pian, îmbrăcată în dantelă

mov pal, cu capul – acoperit de un păr negru – ușor aplecat, exact cât să vadă clapele, și cu buzele întredeschise, ca și cum ar fi respirat în ritmul melodiei.

Oh, am știut din clipa în care i-am văzut pe cei doi în aceeași cameră! Am știut că asta ar putea fi una dintre capodoperele mele. Nu găsești în fiecare zi două astfel de inimi.

Așa că m-am așezat lângă James, în timp ce o privea pe Hazel, și l-am sărutat pe obraz. Sincer, în cazul lui nici nu cred că mai era nevoie. Dar avea un obraz foarte frumos și nu am vrut să ratez ocazia. Să bărbierise pentru petrecere, drăguțul de el!

Eram geloasă pe felul în care o privea pe Hazel, sorbindu-i muzica precum apa și savurând-o ca și cum ar fi fost un cub de zahăr topindu-se în ea. Niciuna dintre fetele care se foiau primprejur nu îl atrăgea cu ceva. Era un tânăr dichisit de fel, foarte atent la hainele sale, ca și cum n-ar fi suportat gândul că ar putea jigni pe cineva cu înfățișarea lui. Nu era cazul să-și facă griji. Nu era tocmai chipeș, cel puțin nu la prima vedere, dar avea ceva anume în ochii aceia căprui, adânci, ce ar fi putut s-o facă pe Hazel să uite, preț de o clipă, de Chopin. De și-ar fi ridicat odată privirea...

M-am strecurat lângă Hazel pe bancă. Era atât de absorbită de muzică, încât nici nu mi-a sesizat prezența! Desigur, aproape nimeni nu m-a observat, însă cu toții – mai puțin cei cu inima de piatră – simt un suflu nou. Poate că e parfumul meu. Poate că e ceva mai mult. Pe unde trec eu, Dragostea plutește în aer.

Dintre tinerii prezenți, unii nu plecaseră încă pe front. Alții erau acasă în permisie (din motive medicale ori pentru odihnă și recuperare). Spre meritul lor, fetele se purtau minunat cu cei cu răni cumplite, iar pe cei suferinzi îi făceau să se simtă ca niște prinți. Câțiva băieți lucrau în liniile de producție din fabricile de armament. Unii îi considerau lași, căci se eschivau de la câmpul de luptă, dar gașca asta de fete îi întâmpina cu mare veselie. Aveau simț practic fetele

astea din Poplar și preferau iubiți din partea locului unor iubiri absente. Unele tinere mai întreprinzătoare își asigurau „investiția" și jucau pe ambele fronturi.

Domnișoarele lucrau în fabrici de muniție și în case private, ca slujitoare. Abia ieșiseră de pe băncile școlii.

Și iat-o acum pe Hazel! Cânta la pian precum fiica unei ducese, crescută sub bagheta celor mai rafinați dascăli. Ea însă era fiica unui pianist de cabaret și a unei croitorese angajate la fabrică. Tatăl lui Hazel cânta noapte de noapte ca să aibă ce pune pe masă, dar își învățase fiica să-i iubească pe maeștri. Beethoven, Schubert, Schumann, Brahms. Iar ea cânta îngerește.

James simțea cum muzica ei angelică îi freamăta prin păr.

Bietul James! Era în încurcătură. Singura fată cu care i-ar fi plăcut să intre în vorbă întreținea toată atmosfera serbării. S-o întrerupă era de neconceput; să aștepte până la finalul petrecerii ar fi însemnat s-o piardă în mulțime!

Când a ajuns cu muzica la un refren, i-am ridicat fetei bărbia către chipul atent al lui James, căruia i-a surprins din plin expresia feței. Inițial, amândoi au fost prea uimiți ca să-și desprindă privirile.

Hazel a continuat să cânte, dar străpunsese deja prin ochii aceia căprui și se scufundase în adâncurile lor, și simțise ceva din emoția de a fi văzută, cu adevărat văzută.

Muzica însă nu stătea pe loc, așa că Hazel a continuat să cânte. Nu și-a mai ridicat privirea spre James. Abia la sfârșitul cântecului s-a uitat cu coada ochiului. Dar el nu mai era acolo. Plecase.

Ceea ce observ sunt lucrurile tăcute. Hazel nu și-a putut ascunde dezamăgirea. Și-ar fi dorit încă un schimb de priviri, să vadă dacă doar își imaginase că se lega ceva între ei.

Hazel, draga mea, ești o idioată! și-a spus ea în gând.

— Scuzați-mă! s-a auzit o voce lângă ea.

AFRODITA

Primul dans — 23 noiembrie 1917

HAZEL S-A ÎNTORS ȘI A DAT CU PRIVIREA DE O CRAvată verde-închis, vârâtă atent în jacheta de stofă gri, și, mai sus, de chipul tânărului cu ochi căprui, adânci.

— Oh! a exclamat Hazel și s-a ridicat repede în picioare.

— Bună seara! a spus el foarte serios, ca și cum și-ar fi cerut iertare.

Fața lui era gravă, constituția, zveltă, pantofii erau lustruiți, iar cămașa elegantă era apretată. Hazel s-a uitat la pantofii lui și a așteptat să i se mai domolească fierbințeala obrajilor. Oare pantofii ăștia adăposteau niște picioare ca ale tatălui ei, cu păr deasupra? *Ce gând stupid, stupid!*

— Îmi pare rău! a zis el. Nu am vrut să vă sperii.

— Nu-i nimic! a răspuns Hazel. Adică nu m-ați speriat.

O minciunică.

Parfumul robust al apei lui de colonie și cel al hainelor curate, proaspăt călcate, o învăluiau, făcând-o să se înfioare. Obrajii lui erau întinși și netezi, atât de fini, încât în degetele ei zvâcnea dorința de a-i mângâia. Numai gândul teribil că ar putea să dea ascultare impulsului era atât de stânjenitor, încât Hazel mai avea puțin și o lua la sănătoasa.

— Voiam să vă spun, a reluat tânărul, cât de mult mi-a plăcut cum ați cântat în seara aceasta.

Aici, cel puțin, Hazel avea replicile pregătite. Părinții o instruiseră, de-a lungul atâtor ani de recitaluri, cum să răspundă la complimente.

— Vă mulțumesc foarte mult! a zis ea. Drăguț din partea dumneavoastră să-mi spuneți asta!

Era un mic discurs învățat pe dinafară, iar tânărul o știa. O umbră i-a brăzdat chipul. Sigur că da, dragul de el – avea o singură șansă să interacționeze cu ea, un singur lucru pe care i-l putea spune în mod cuviincios: că-i plăcea muzica ei, că îl purtase undeva, departe de locul ăsta, de noaptea asta, cu o săptămână înainte de a fi trimis pe mare, pe Frontul de Vest, acolo unde tineri ca el mor pe capete, iar ea, *ea*, îi oferise indescriptibilul dar al evadării, fiind în tot răstimpul acesta atât de sinceră și de fascinantă în felul ei de a se lăsa absorbită de muzică! Buna cuviință nu îi îngăduia să spună altceva decât că îi plăcuse cum cântase, când el ar fi vrut să zică mult mai mult. Totuși, îndrăznea să spere că ea simțise cât patos era în vorbele lui.

Ochii ei, a descoperit el acum, erau mari și adânci, conturați de gene negre, lungi.

Bietul James...

Hazel știa că înțelesese totul greșit. Și-a înghițit teama și l-a privit în ochi.

— Vă mulțumesc, cu adevărat! a spus ea.

Umbra a pierit.

— Eu sunt James, a spus el, întinzându-i mâna.

Ea i-a strâns-o – caldă și uscată – într-a ei și și-a dorit să nu fi avut degete de pianistă, aspre și musculoase. Întâmplător, James nu i-a perceput nici pe departe mâinile astfel.

— Dumneavoastră? a întrebat el, zâmbind.

Hazel, ca Hazel, dar pe mine mai să mă ia cu leșin.

Ea a roșit. Puțin mai trebuia ca obrajii să-i ia foc pe dată.

— Eu sunt Hazel, a răspuns. Hazel Windicott.

— Mă bucur să vă cunosc, domnișoară Windicott.

Lui James, numele ei i s-a întipărit pentru totdeauna în memorie. *Hazel Windicott. Hazel Windicott.*

— Asemenea, domnule James, a răspuns fata cu pianul.

El a zâmbit din nou, scoțând la iveală două gropițe în obraji.

— Doar James, a zis el. Numele de familie e Alderidge.

Femeia robustă care organizase serbarea, o anume Lois Prentiss, a venit într-un suflet să vadă de ce se oprise muzica. O altă femeie, mai bătrână, pe nume Mabel Kibbey – una dintre preferatele mele – s-a ivit numaidecât, ca un popândău care-și scoate capul din vizuină.

— Domnișoara Windicott a muncit din greu toată seara, a zis ea. Sunt sigură că i-ar prinde bine un moment de odihnă. O să cânt eu pentru o vreme. Cred că știu niște melodii îndrăgite de cei tineri.

Nici n-apucat Hazel să mai spună ceva, că Mabel Kibbey a și ridicat-o de pe scaun și a împins-o spre James.

— Hai, la dans! le-a zis ea.

Cât ai clipi, James a condus-o pe Hazel la marginea ringului de dans și i-a oferit brațul. Fermecată de petele rozalii de pe obrajii lui James, chiar deasupra gropițelor, și-a așezat mâna stângă pe umărul lui, iar mâna dreaptă într-a lui.

Mabel Kibbey a dat drumul unui vals lent. James a tras-o pe Hazel spre sine cât de aproape a îndrăznit.

— Mă tem că nu prea știu să dansez, a mărturisit ea. Există un motiv pentru care stau la pian.

James s-a oprit imediat.

— Ați prefera să nu dansăm?

Hazel a rămas cu privirea ațintită asupra cravatei lui.

— Nu, îmi face plăcere, dar să nu râdeți de mine!

— N-aș face așa ceva, a răspuns el grav și s-a lăsat apoi purtat de muzică.

— Nici dacă mă împiedic și cad? a spus ea, sperând că replica ei va fi înțeleasă mai degrabă ca o glumă.

El și-a lipit însă mâna și mai ferm de spatele ei.

— Nu vă voi lăsa să cădeți.

James era, de fapt, un dansator priceput; nu ostentativ, ci grațios. Hazel, dimpotrivă, dar era îndeajuns de muzicală cât să-și găsească ritmul. Dansul îl conducea James. Ea nu trebuia decât să-l urmeze.

Stăteam pe banchetă lângă Mabel Kibbey și priveam. Dansul ăsta putea fi un început sau un sfârșit, asta depindea de atâtea lucruri! Puteau oare să vorbească? Unul dintre ei avea să vorbească prea mult? Sau să zică o prostie? Trebuia să fac ceva?

— O să se descurce ei, a zis Mabel, aruncându-mi o privire lungă.

— Ah, Mabel Kibbey, am șoptit eu, mă poți vedea?

— Dintotdeauna te-am văzut, a zis ea, întorcând filele partiturii. Arăți extraordinar de bine în seara asta!

Am apucat-o de mijloc și i-am zis:

— Ești o scumpă!

Ochii i-au scânteiat.

— E plăcut să știu că încă ești aici pentru cei tineri, a zis ea. Războiul ăsta cumplit... Câtă nevoie au de tine acum!

— Nu doar tinerii, am completat eu, arătând din cap către un domn mai bătrân și sprinten, are stătea jos în celălalt colț al sălii. Ai vrea să vă fac prezentările în seara asta?

Mabel a râs:

— Nu, mulțumesc! a oftat ea. Eu mi-am trăit traiul.

Și atunci, am văzut amândouă o fotografie de nuntă îngălbenită, un scaun gol și o piatră de mormânt.

— Dar cine zice că nu poți trăi din nou? am întrebat-o.

A ajuns la un fragment muzical care se repeta și a dat pagina înapoi.

— Mai bine du-te și vezi de domnișoara Hazel!

Așa că m-am dus.

Acoperiseră subiectele de bază: ea avea optsprezece ani, el, nouăsprezece. Hazel, singură la părinți, din Poplar, fiica unui pianist de cabaret și a unei croitorese. O terminase cu școala, acum exersa toată ziua și se pregătea pentru audiții la conservator. James, din Chelmsford, fratele mai mare al lui Maggie și Bobby. Fiul unui profesor de matematică la liceu. Lucra pentru o firmă de construcții. Sau lucrase, până acum. Venit la Londra, unde stătea la unchiul său, să vadă de uniformă și echipamentul militar, cu o săptămână înainte de a se prezenta la datorie spre a fi trimis apoi în Franța.

Războiul.

Tu, Ares, a trebuit să intri atunci în încăpere! Un sfârșit definitiv, o despărțire perpetuă.

Și totuși, tu erai motivul pentru care se adunaseră cu toții acolo. Războiul era prezent în fiecare slujbă religioasă, în fiecare semn stradal, în fiecare jurnal de știri, în fiecare rugăciune ce însoțea mâncarea fadă și raționalizată.

James a devenit, astfel, din străin, patriot, erou, purtând pe umeri vitejește datoria către Dumnezeu, Rege și Țară.

Hazel a devenit din străină și pianistă motivul pentru care războiul conta, simbol a tot ce era pur, frumos și pentru care merita să mori într-o lume suferindă.

Când i-am găsit, stăteau cu tâmplele apropiate, ca niște porumbei îndoliați.

James, politețea întruchipată, nici n-ar fi visat să o țină pe Hazel prea aproape de el chiar de la primul dans. Ceea ce nu înseamnă că nu i-ar fi plăcut. Însă Hazel, uimită de cât de în siguranță se simțea în brațele călduroase ale acestui tânăr frumos, a băgat de seamă, la finalul cântecului, că în tot timpul acesta își sprijinise fruntea de obrazul lui. Obrazul acela pe care își dorise să-l mângâie, iar acum, iată, asta și făcuse, într-un fel. A început să se simtă stânjenită, dar cum ceilalți dansatori aplaudau, James a luat-o în brațe, iar ea a știut că nu avea de ce să-și ceară scuze.

Apoi a răsunat vocea lui Lois Prentiss, care le mulțumea tuturor celor care asiguraseră reușita serii, dar Mabel Kibbey mi-a făcut cu ochiul și i-a retezat vorba, dând drumul unui nou cântec, încă și mai tandru decât primul. În vreme ce alții dădeau din coate să-și găsească parteneri, Hazel și James s-au găsit unul pe altul fără cuvinte și, fără să se fi despărțit vreo clipă, au dansat întreaga melodie, cu ochii închiși.

Dacă nu reușeam să-i unesc pe cei doi până la finalul celui de-al doilea dans, atunci Zeus ar fi putut la fel de bine să-l numească și pe Poseidon zeul iubirii, iar eu m-aș fi dus să prind pește.

I-aș fi privit așa la nesfârșit. Acum deja multe perechi de ochi o urmăreau pe Hazel Windicott, o comoară de mare preț a comunității, celebră în egală măsură pentru timiditatea și pentru muzica ei, dansând cu acel tânăr înalt, necunoscut. Când melodia s-a sfârșit, iar ea a deschis ochii, l-a văzut pe James privind-o cu atenție, de aproape, dar dincolo de umărul lui erau și alte fețe, șușotind mirate.

— Trebuie să plec, a zis ea, dându-se înapoi. Lumea o să vorbească...

O cuprinsese rușinea. Cum putea să trădeze momentul acesta de frica față de ceilalți?

El a așteptat sincer, calm, fără nicio suspiciune.

Ce datora ea, până la urmă, oamenilor?

— Mulțumesc! a spus Hazel. M-am simțit minunat!

L-a privit cu emoție în ochii lui căprui și intenși. *Tu ești minunată*, păreau să rostească ei.

La fel și tu, a răspuns ea din genele lungi.

— Domnișoară Windicott, a început el.

— Spune-mi Hazel, a răspuns ea, întrebându-se apoi dacă se cuvenea.

Gropițele s-au ivit din nou. Ea mai să se topească. Ceilalți oameni nu mai contau. Să bârfească sănătoși!

— Domnișoară *Hazel* Windicott, a zis el, într-o săptămână trebuie să mă prezint la instruire.

Ea a dat din cap:

— Știu!

Îi spusese deja. Era nespus de trist. Cunoscuți de-ai ei deja muriseră în tranșee.

James s-a apropiat de ea:

— Aș putea să te mai văd înainte să plec?

A zăbovit o clipă cu gândul la această propunere șocantă. Nu așa mergeau lucrurile. Prezentări, însoțitoare, supraveghere. Acordul părinților la fiecare pas. Doamne solide ca niște nave de luptă pândind apele evenimentelor de la biserică, vânând cu ochii în patru atingeri de mână necuviincioase și săruturi clandestine. Războiul mai destinsese strânsoarea regulilor de conduită, însă doar un pic.

James simțea cum îl iau căldurile. Spusese prea mult. Se mișcase prea repede. I se făcea rău la gândul ăsta. Dar avea de ales? Avea o singură șansă de a o cunoaște mai bine pe Hazel Windicott, fata cu pianul.

— Aș putea? a reluat el.

Tatăl lui Hazel a apărut în ușă.

— Cât de repede? a întrebat Hazel.

El a zâmbit:

— Cât de repede posibil!

— Pentru cât timp?

Zâmbetul a pierit, lăsând loc doar acelei priviri intense.

— Pentru cât timp mi se îngăduie.

Acum era momentul în care Hazel trebuia să se împotrivească politicos, să invoce scuze, să-i mulțumească lui că slujește Coroanei și să fugă de lângă băiatul ăsta condamnat. Era fără îndoială momentul în care să spună nu.

— Mi-ar plăcea!

Hazel a zâmbit – era pentru prima oară când îi zâmbea acestui străin. Lui James, sărmana inimă i-ar fi stat în loc dacă nu ar fi fost tânăr și sănătos.

Hazel i-a dat lui James Alderidge adresa ei. Când a simțit destul de sigur că ochii celorlalți încetaseră să se mai holbeze la ea și a văzut că tatăl ei rămăsese la taclale cu alți părinți, s-a ridicat pe vârfuri și l-a sărutat pe James pe obraz.

James Alderidge nu știa că era al doilea sărut pe care-l primise în seara aceea. Tot ce știa era că îl pândea un imens pericol de a pleca pe front ca soldat îndrăgostit.

Gândul îl înfricoșa mai tare decât toate proiectilele germane la un loc. Oare ar trebui să facă un pas în spate? Oare ar trebui să rateze fantezia asta și să nu caute s-o mai întâlnească pe fata cu pianul?

Muzica. Genele. Părul mirosind a liliac. Apăsarea ușoară a buzelor ei într-un sărut din zbor, pe obrazul lui.

Și, încă o dată, muzica.

Ce ar trebui să facă, a hotărât James, și ce și-ar *dori* să facă erau două lucruri fără nicio legătură între ele.

AFRODITA

Sărutul (partea I) — 23 noiembrie 1917

JAMES NU ERA SINGURUL CĂRUIA ACEL SĂRUT I-A pricinuit o noapte de uluire agonizantă, de nedumerire savuroasă. Nedumerirea lui Hazel provenea din faptul că nu înceta să se întrebe ce-i venise, iar agonizant era gândul insuportabil la ce ar putea să creadă James despre ea. Ea, Hazel Windicott, care niciodată nu se uita după băieți! Domnișoara asta respectabilă și cuminte care petrecea în fiecare zi ore întregi exersând la pian, care avea capul pe umeri în vreme ce alte fete făceau... ce se presupune că făceau alte fete. Oare acest James va crede despre ea că e genul de fată care sărută băieții de la prima întâlnire?

A mers spre casă împreună cu tatăl ei, încheindu-și până sus nasturii de la gulerul paltonului. Era o noapte neobișnuit de friguroasă. Brațul ei drept încă își amintea de felul în care se sprijinise de brațul lui James, iar mâna ei dreaptă, de atingerea mâinii lui. Trupul ei își amintea cum se mișcase în ritmul trupului lui și cum fusese tras mai aproape de el, la sfârșitul ultimei melodii.

— Am dansat ceva, așa-i? a remarcat tatăl ei.

Hazel s-a rușinat, observând cum retrăia totul, cu brațele întinse către un James imaginar. S-a zis cu secretele ei!

— Doamna Kibbey s-a gândit că mi-ar prinde bine, a răspuns ea.

Așa, dă vina pe doamna Kibbey, da? Lașo!

Tatăl ei, un bărbat cu brațe, picioare și degete lungi, cu șanțuri adânci săpate în obraji, și-a pus mâna pe după umerii lui Hazel.

— Doamna Kibbey are dreptate, a zis el. Trebuie să trăiești și tu un pic, fetița mea, și să te distrezi! Nu doar să stai închisă între boșorogi ca mine și ca mama ta.

Ea și-a lăsat capul pe umărul tatălui și a zis:

— Nu spune prostii! Nu sunteți „boșorogi".

— Să-i spui asta lui Arthur! a răspuns tatăl ei.

„Arthur" era artrita care îi chinuia articulațiile încheieturii și ale degetelor.

— Vorbesc serios, Hazy! Ar trebui să petreci mai mult timp cu tineri de vârsta ta. Promite-mi doar că n-o să te îndrăgostești de vreun soldat. Nu de o inimă frântă ai tu nevoie acum!

Ea a dat din cap. Nu putea să-și privească tatăl în ochi în clipa aceea. Și cu siguranță nu avea de gând să facă vreo promisiune.

Fir-ar să fie! s-a mustrat ea din nou în gând. *Nu ești îndrăgostită de băiatul ăsta! Doar ce l-ai cunoscut în seara asta și ați dansat două dansuri. Oamenii care vorbesc despre dragoste după prima întâlnire au capul plin cu tărâțe.*

Și atunci de ce îl sărutase pe obraz?

AFRODITA

Sărutul (partea a II-a) — 23 noiembrie 1917

DE CE ÎL SĂRUTASE HAZEL PE JAMES PE OBRAZ?

Aceasta era întrebarea care îl frământa pe James în timp ce dădea roată clădirii bisericii St Matthias. În sus, pe strada Woodstock Terrace, de-a lungul East India Dock Road, în jos pe Hale Street, apoi pe High Street și înapoi. Briza Tamisei aducea strigătele pescărușilor și zăngănitul de pe șantierul naval. În față se desfășurau luminile pâlpâinde ale cartierului Poplar.

Fusese o chestie mai degrabă frățească? Cu siguranță asta voise să spună prin sărut: *Nu spera la mai mult, tu, străin ciudat! Aici încep și se încheie sentimentele mele pentru tine: bunăvoință platonică. Recunoștință patriotică. Așa că uite un mic pupic drept dovadă. Și-acum la revedere!*

James a oftat cu un geamăt. Auzise povești de felul ăsta. Fete care umblau pe peroanele gărilor să dăruiască săruturi soldaților în uniforme ori noilor recruți, la centrele de recrutare.

Iată locul! Chiar acolo, pe obrazul său, peste care își plimba un deget.

A trecut apoi pe lângă un cuplu care profita de o intrare adâncă și întunecată pentru a se deda la niște săruturi dintre-acelea cărora

Lois Prentiss sigur li s-ar împotrivi. Scena i-a amintit de acel surâs singular ce luminase buzele lui Hazel și-l făcuse să se întrebe cum ar fi să i le săruțe.

Ce se *întâmpla* cu el?

Războiul, și-a zis el. Războiul îi tulburase simțurile. Războiul împinsese o lume întreagă până în pragul nebuniei. Nunți de război, în pripă, copii de război născuți fără tată și iubiri de-o clipă. Tot spectacolul ăsta de doi bani!

A închis însă ochii și și-a adus aminte, încă o dată, de emoția de a o strânge la piept pe fata cu pianul.

Îl revedea pe tatăl ei ținându-i paltonul și îndrumând-o spre ieșire prin mulțime. Pentru nimic în lume nu ar merge în urma lor spre casă. Ar fi indecent.

Adresa ei. I-ar mai fi împărtășit-o dacă l-ar fi privit strict ca pe un prieten?

După ce a trecut pentru a treia oară pe lângă îndrăgostiții care se sărutau, s-a îndreptat spre casă. A traversat East India Dock și a luat-o pe Kerbey Street, care ducea la apartamentul unchiului său. A aruncat o privire către afișele cu piese de teatru și la pancartele cu anunțuri de recrutare în marina militară. Când indicatoarele stradale au marcat intersecția Kerbey Street cu Grundy, s-a oprit.

Grundy, colț cu Bygrove, spusese Hazel. La etaj, deasupra frizeriei.

Sigur ajunsese acasă deja. În pat, gata de culcare, fără îndoială. Ce avea de pierdut dacă făcea un mic ocol? Doar ar identifica locul. Și oricum trebuia să treacă pe la frizer. Poate că a doua zi ar putea veni să se tundă, iar cât ar sta acolo, ar putea... Ce? Să bată la ușa ei?

Dintr-odată, și-a dat seama de crunta imposibilitate a întregii povești.

Putea totuși să arunce o privire. Motivele sale erau nevinovate. Nu trăgea cu ochiul. Voia doar să vadă perdelele în spatele cărora fata de la pian își ducea viața ei luminoasă. Și-o închipuia cu inocență cum doarme pe o pernă moale, cu genele împreunate delicat, cu părul lung împrăștiat în jurul său, cu mâinile zvelte cântând, în vis, Chopin.

AFRODITA

Noapte albă — 23 noiembrie 1917

HAZEL ERA DEPARTE DE A FI ADORMIT. SE SCHIMBASE în cămașa de noapte și-și desfăcuse părul. Stătea pe un divan jos aflat sub fereastra dormitorului ei, cu brațele în jurul genunchilor, uitându-se spre stradă. În apartamentul de deasupra, cele două fete bătrâne, domnișoarele Ford, ascultau la gramofon înregistrarea de la „My Heart at Thy Sweet Voice". Era cam târziu pentru operă, dar pe Hazel n-o deranja.

James Alderidge. Un nume drăguț. Se putea și mai rău, desigur.

Dansase două dansuri cu un străin și *îl sărutase pe obraz?*

Și-a lipit obrazul înfierbântat de geamul rece și umed al ferestrei.

Cine ar fi crezut că, într-o zi absolut normală ca aceea, înainte de culcare, creierul ei avea să fie atât de zbuciumat? Acceptase cu reticență să cânte la bal, mai degrabă drept favor pentru doamna Prentiss, așa cum se dusese și în după-amiaza aceea la Spitalul de Accidente din Poplar, ca să cânte pentru soldații aflați la recuperare.

James Alderidge. Urma să plece la război. Instrucție, apoi tranșee. Asta putea fi sfârșitul – nu doar al prieteniei lor, ci, foarte posibil, chiar al vieții lui.

Sau sfârșitul vieții lui așa cum o cunoscuse până atunci. Deja puteai vedea încolo și-ncoace bărbați lăsați la vatră în scaune cu

rotile, fără picioare. Cu mânecile îndesate în jachete, pentru a ascunde brațele lipsă. Desfigurați, cu cicatrici hidoase acolo unde obuzele le sfâșiaseră fața.

Știa și ea toate astea. Întreaga Britanie știa ce preț cumplit plăteau în fiecare zi tinerii ca să-l împiedice pe mârșavul kaiser. Bărbatul ăla malefic, stupid, oribil, ce-și dezlănțuise armata ca pe un potop întunecat asupra Europei.

Gândul la jertfa înspăimântătoare, brăzdată pe chipul băiatului cu ochi căprui, adânci, i-a umplut lui Hazel ochii de lacrimi. Așa că nu a apucat să zărească silueta din colțul străzii, ce privea lung spre fereastra camerei ei.

AFRODITA

Barba Regelui — 23 noiembrie 1917

IATĂ FRIZERIA. „LA BARBA REGELUI". JAMES A ZÂMBIT. Hazel Windicott locuia chiar deasupra „Bărbii Regelui". Asta însemna așadar că ea ar fi pe post de nas?

Era atât de proastă gluma, că a început să râdă pe înfundate.

În ferestrele întunecate ale apartamentului de la etaj se reflecta difuz globul unui felinar din colțul străzii. În lumina de la etajul al doilea se contura silueta unui gramofon. Se auzeau acorduri tânguitoare dintr-o operă. Mezzosopranǎ. Foarte romantic.

Dar nici urmă de Hazel Windicott. Oare îi dăduse o adresă greșită?

A dat roată colțului și s-a oprit. Fata cu pianul se sprijinea de fereastră, dusă pe gânduri. James i-a zărit părul lung, revărsat pe spate, și gulerul unei cămăși albe de noapte.

Starea ei de reverie l-a făcut să încremenească.

În timpul zilei, colțul ăsta de stradă răsuna de muzica interpretată la pian de Hazel. Ce noroc pe frizerul ăla, domnul Barba Regelui, să asculte cât e ziua de lungă asemenea armonie, peste zgomotele mecanice ale foarfecilor de tuns!

James Alderidge, s-a mustrat în sinea lui, *ai întâlnit-o o singură dată. N-o cunoști deloc. Și ești un prost.*

DECEMBRIE 1942

O întrerupere

— EL ARE DREPTATE ÎN PRIVINȚA ASTA, ZICE ARES. Povestea e complet nesărată. Un băiat se îndrăgostește de o fată, dansează și ei un pic, apoi visează cu ochii deschiși unul la altul. Și ce dacă? Nu s-a întâmplat nimic.

Afrodita mijește ochii.

— *Totul* s-a întâmplat.

Ares își dă ochii peste cap.

— Treci la faptele adevărate! îi spune el. Treci la etapa de pe front. La câmpurile de luptă ucigașe. Acolo se petrec poveștile de război.

— Cine ți-a cerut părerea? intervine Hefaistos, cu diplomație.

— Dar nu spun o poveste de război, răspunde Afrodita. Asta e ceea ce *fac* eu, și o fac în felul meu.

— Continuă! o îndeamnă Hefaistos. Sunt curios.

— Păi înseamnă că ești un fraier, îi dă replica zeul războiului. Uite! Eu știu povestea. Două suflete singuratice se întâlnesc, poc, li se aprind călcâiele. Și cred că au inventat amorul. Umblă împreună câteva zile, apoi el pleacă la război. E îngrozitor, bu-hu-hu, lui îi e dor de drăguța lui, ei, de el. La început își scriu scrisori, până când tranșeele îl transformă din „Băiatul îndrăgostit" în „Puștiul care se ferește disperat să nu-i mănânce șobolanii fața". Ea face

niște muncă de voluntariat – iar aici Ares capătă o expresie batjocoritoare – într-o tentativă *vitează* să fie și ea ca băieții trimiși peste hotare și să-și aducă meschina contribuție. Plânge cu fața înfundată în pernă, întrebându-se de ce au încetat scrisorile. Timpul trece. Amândoi se schimbă. Tragediile ies la iveală ca furunculele. Dau vina pe mine pentru problemele lor. Și așa mai departe.

Dacă Ares ar fi fost muritor, privirea pe care i-o aruncă acum Afrodita i-ar fi pârjolit carnea de pe oase.

— Ai terminat? întreabă zeița iubirii.

Ares nu se sinchisește să răspundă.

— Ți-e sete, draga mea? întreabă Hefaistos și face să apară un pahar cu picior plin cu ambrozie pe care îl transferă imediat în mâna Afroditei, care pare surprinsă, dar ia o înghițitură.

Hefaistos înfoaie o pernă de pe pat și și-o potrivește la spatele lui cocârjat.

— Nu sunt aici pentru că ard nerăbdare să te ascult pe tine, belicosule, zice el. Vreau s-o ascult pe soția mea.

Ares râde.

— Acum iei lecții de iubire de la muritori, fierarule?

— Nu ți-ar strica nici ție câteva, îi zice Afrodita.

AFRODITA

Prins — 23 noiembrie 1917

JAMES CREZUSE CĂ VA SCĂPA FĂRĂ CA HAZEL SĂ-L zărească.

Dar Hazel l-a văzut.

Se prea poate să fi avut și eu ceva de-a face cu asta.

După cum spuneam, nu am intervenit, dar întreaga scenă, colțul străzii, felinarul, umbrele, muzica de operă revărsându-se de la etaj, cămașa de noapte cu franjuri – ce era să fac? Sunt o artistă.

I-am orientat privirea către stradă. S-a ferit imediat de la fereastră când a zărit pe cineva stând acolo. Când a observat că omul și-a întors capul, s-a aplecat aproape de geam.

Chiar *era* James Alderidge.

Ar fi trebuit să o supere faptul că era acolo? Cum ar fi putut s-o supere un lucru atât de minunat?

La vederea ei, chipul băiatului s-a luminat. A ridicat puțin mâna, într-o tentativă de salut, apoi și-a îndesat-o în buzunarul paltonului și a luat-o grăbit în sus, pe stradă.

AFRODITA

Un bilet — 23 noiembrie 1917

IDIOTULE, IDIOTULE! ȘI-A SPUS. *TE UIȚI PE FURIȘ LA ferestre? Ar trebui să pună polițaii pe urmele tale.*

Un scârțâit l-a făcut să se oprească.

S-a întors și a zărit chipul lui Hazel aplecându-se peste pervaz și valuri lungi de păr atârnându-i pe după umeri.

— Pssst! a făcut ea și a aruncat pe trotuar ceva alb, după care a închis fereastra și a dispărut.

James a găsit obiectul alb printre resturile de gunoi împrăștiate la colțul străzii. Era o hârtie împăturită. James se așteptase întrucâtva la o batistă cu tiv de dantelă. Dar aici nu era înfloritoarea cetate medievală Camelot, iar el nu era vreun cavaler.

A făcut câțiva pași mai aproape de felinarul stradal și a despăturit bilețelul.

8 dimineața mâine, scria pe el, cu litere înalte, precise, verticale. Precum codițele notelor muzicale. *Cafea la ceainăria J. Lyons de pe Chrisp Street, Guildford.*

James Alderidge a ridicat privirea spre fereastra acum întunecată și a zâmbit. Domnișoara Hazel Windicott nu mai era la vedere. Înghițită de întuneric. Oare îl putea zări? Nu știa.

Dar eu știam. Sigur că putea să-l vadă!

AFRODITA

Ceainăria — 24 noiembrie 1917

ÎNTRUCÂT ANUMITE PERSOANE – AL CĂROR NUME nu-l voi dezvălui – par să nu aibă răbdare cu profunzimea de detaliu pe care le-o dedic acestor îndrăgostiți în primele lor ore în care se caută unul pe altul, cu inimile săltânde, voi trece peste drama nopții lor nedormite, peste momentul ridicol al trezirii cu noaptea-n cap, peste emoțiile pregătirii și ale aranjării, în deplină liniște, spre a nu trezi unchii și părinții ce dorm până mai târziu într-o zi de sâmbătă. Îi voi scuti pe cârcotași de încordarea frenetică ce îi cuprinsese pe cei doi tineri îndrăgostiți, în drumul lor matinal prin Londra, către ceainăria J. Lyons. Nu voi aduce vorba nici despre zbuciumul constant al îndoielii – teama că acel ceva, despre care ei sperau să fie într-adevăr ceva, nu era de fapt nimic, că îngăduiseră sentimentelor să clocotească pentru absolut nimic, pur și simplu.

Nu era vina lor că se înfierbântaseră. Nu-și puteau imputa absența indiferenței mai mult decât ar fi putut să-și impună, prin voință, să înceteze a mai respira.

Era timpul ca James și Hazel să se cunoască așa cum trebuie. Să afle dacă magia muzicii, razele lunii și mișcările mlădioase erau tot ce avuseseră de împărtășit ori dacă zorii unei zile londoneze mohorâte și murdare și o cafea ieftină i-ar putea face să simtă același lucru unul pentru celălalt.

Există ceainării J. Lyons răspândite peste tot prin Londra. Spaima absurdă a lui James era că n-avea s-o nimerească pe cea bună. A ajuns cu mult înainte de ora opt și, negăsind-o pe Hazel, a început să se plimbe încolo și încoace pe stradă. La 8 a intrat în ceainărie, s-a așezat pe o bancă, și-a mototolit pălăria, a netezit-o și apoi a mototolit-o la loc.

Hazel întârzia. Nici nu era de mirare, de vreme ce călătoria ei se desfășurase după cum urmează:

Mergea până la colț, apoi făcea cale-ntoarsă, apoi o lua din nou pe urma primilor pași, mergând un pic mai departe, apoi se panica și o lua la goană spre adăpostul casei. Când ajunsese la ceainărie, bluza și jacheta îi erau asudate, cu toate că dimineața era rece și umedă. Și așa, ținându-și răsuflarea, ca și cum asta l-ar putea cumva sili și pe James Alderidge să facă întocmai, în caz că ar sesiza vreun miros neplăcut, a intrat în ceainărie.

James a sărit ca ars. Și-a dat seama că mișcarea a părut prea nerăbdătoare, așa că a înțepenit pe dată. Dar cu expresia de pe chip habar n-avea ce să facă.

Hazel l-a văzut sărind într-un soi de spasm ce trăda în mod evident dezamăgirea și pe urmă strâmbându-se dezgustat.

Știa ea! Mirosea îngrozitor. Arăta îngrozitor. Ea *era* îngrozitoare! Iar să-l invite aici fusese o idee absolut îngrozitoare. A rămas cu mâna pe clanța ușii, încercând să găsească o cale de scăpare. Părinții ei nu trebuiau să știe. Avea să fie ca și cum nici nu s-a întâmplat.

James și-a simțit inima grea urmărindu-i îngrijorarea de pe chip. Era și mai încântătoare în lumina dimineții, în haine de zi cu zi. Era limpede însă că voia s-o ia la fugă. Ce ar fi putut să-i spună ca să-i aline neliniștea și să-i dea de înțeles că era liberă să plece?

— Bună dimineața! a zis el, zâmbind din reflex.

Asta faci când dai „bună dimineața".

— Bună dimineața! a răspuns ea și i-a întins mâna.

Asta faci când spui „bună dimineața" într-o ceainărie cuiva cu care nu te îmbrățișezi ori săruți.

Dar ea îl *sărutase*! Ah, ce chin!

James i-a strâns mâna. I-a zâmbit, iar Hazel a uitat că mai devreme voia să fugă. Se prea poate ca și parfumul lui să fi avut de-a face cu asta.

— O masă pentru două persoane? am întrebat eu.

M-au urmat spre o masă dintr-un colț ferit. James i-a tras lui Hazel scaunul să se așeze și i-a agățat paltonul în cuierul de la intrare. Era un singur cârlig liber, așa că și-a pus paltonul peste al ei, gest care l-a făcut să roșească. S-a așezat apoi pe scaunul din fața lui Hazel.

Îl iubesc pe băiatul ăsta! Într-un sens pur spiritual.

— Recomand prăjitura cu lămâie, am zis eu și le-am întins meniurile.

Fetele de la servire erau cam lente în dimineața aia. Cei doi porumbei poate-îndrăgostiți-poate-nu se clătinau pe muchie de cuțit, iar dacă nu reușeam să-i aduc împreună la o masă, se putea întâmpla orice. Așa că m-am întrupat într-o chelneriță respectabilă, de vârstă mijlocie. Cât m-a durut să îmbrac uniforma ternă a fetelor care servesc la J. Lyons... nu am cuvinte să exprim. Dar fac și eu sacrificii.

Și nu, *nu* consider că am trișat, că am intervenit sau că am manipulat. Am făcut numai ceea ce un angajat competent al unei ceainării ar fi trebuit să facă. Uneori, destinele atârnă de lucruri chiar mai banale decât flirtul unei chelnerițe cu patiserul, în bucătăria localului.

Hazel și James studiau meniurile ca și cum viețile lor depindeau de ele. Era mai sigur decât să se uite unul la altul. Am trimis o mică boare de atracție care să plutească până în spate, la bucătărie, și s-o

mai țină pe adevărata chelneriță la vorbe dulci cu Domnul Patiser, care tocmai făcea trandafiri din glazură. Asta m-a obligat să servesc și alți câțiva clienți, dar m-am înarmat cu o cafetieră plină cu cafea Columbia fierbinte și le-am înveselit puțintel dimineața tuturor. Mai ales unui domn voinic și chel. Cred că bătrânul vulpoi a bănuit că, dincolo de aparențe, ascund eu ceva. Fusese vreun soi de Don Juan cândva, când încă îi ajungeau găurile de la curea.

M-am întors iute înapoi la James și Hazel. Se mai destinseseră vorbind.

— Mă scuzați, mi-a spus Hazel foarte serioasă. Nu am găsit în meniu prăjitura cu lămâie.

Abia m-am abținut să chicotesc.

— E în meniul special de azi, i-am răspuns.

— Mă întreb cum au făcut rost de zahăr, a zis Hazel ca pentru sine. Raționalizarea alimentelor e foarte strictă. James, să comandăm deci prăjitură? s-a întors ea către el.

Și uite așa, i-a spus direct pe nume, ca unui prieten.

— Sună delicios, Hazel!

Și James s-a întors spre mine cu o expresie serioasă:

— Două felii, vă rugăm!

Puiuții mei drăguți parcă erau la un ceai dansant în doi, organizat la grădiniță. Băiețelul jucând în fața fetiței rolul unui om mare. Sperând că va fi iubita lui. Vedeți acum de ce-mi iubesc munca, nu-i așa? De ce nu e o carieră, ci o chemare?

M-am întors la masă, am făcut să apară două felii zdravene de prăjitură și le-am servit. Bătrânul domn m-a bătut ușor pe umăr, dorind și el să comande același lucru. Până mi-am încheiat tura de lucru, am servit prăjitură la alte patru mese. Din partea casei – adică din partea zeiței. Marele Război intrase în al patrulea an, iar britanicii *aveau nevoie* de ceva dulce.

James și Hazel trebuiau să înfrunte o nouă corvoadă – să mănânce oare amândoi de față cu celălalt, riscând să facă firimituri ori să scuipe stropi din crema de lămâie? Pe de altă parte, dacă nu mâncau, atunci erau nevoiți să stea de vorbă. Vorba vechiului cântec scoțian: „O, tu o iei pe drumu' ăl mare, eu o iau pe scurtătură, și-am s-ajung în Scoția 'naintea ta". Hazel a apucat-o pe drumul mare – prăjitura –, iar James, pe scurtătură, vorbitul.

— Mă bucur nespus să te revăd, a zis el.

El ajunsese în Scoția 'naintea ei.

Ei bine, cam așa stătea treaba. Sărise peste formalitățile introductive. Nu mai era cale de întoarcere.

Cuvintele lui au prins-o pe Hazel cu furculița în gură și cu o bucată mare de prăjitură topindu-i-se pe limbă.

— Mmh! a răspuns ea elegant.

Iată-l însă pe James în toată splendoarea, cu ochii aceia căprui, plin de bunătate, așteptând răbdător și privindu-i chipul ca și cum nu s-ar fi putut sătura vreodată! Cu ochii larg deschiși, ea a savurat clipa aceasta și a reușit, ca prin minune, să înghită prăjitura fără să se înece.

— Și eu, a zis și și-a amintit de șervețel. Și pe tine, adică. Mă bucur să te văd!

Într-adevăr așa era, și nici vorbă să se ascundă.

AFRODITA

Întrebări — 24 noiembrie 1917

NU E UȘOR SĂ TE ÎNGRIJEȘTI DE O IUBIRE ÎN FAZA ei de bebeluș. E o chestie zgomotoasă, gânguritoare, vorbăreață. Dacă aș sta să o ascult îndeaproape, aș îmbătrâni – atâta doar că eu, desigur, nu îmbătrânesc. Chiar și așa, tot e un efort, dar și o bucurie, să urmăresc tot ce-și spun și ce *nu*-și spun îndrăgostiții. De pildă:

Ce te-a făcut să vii la dans aseară, deși nu cunoșteai pe nimeni?

„Închipuie-ți cum ar fi fost dacă n-ai fi venit!"

Mereu cânți la pian la astfel de serate?

„Sau și dansezi cu alți băieți?"

Spune-mi cum e în Chelmsford!

„Pun pariu că fetele din Chelmsford sunt mai drăguțe."

De când studiezi pianul?

„Cum se face că o fată atât de talentată mănâncă prăjitură cu lămâie într-o ceainărie cu un tip ca mine?"

Cu ce te ocupi în industria construcțiilor?

„Se întâmplă vreodată să se prăbușească peste muncitori grinzi grele și să-i omoare?"

Care e compozitorul tău preferat?

„Sper că ai unul. Nu fi un ignorant într-ale muzicii."

Ai gramofon?

„Zâmbește încă o dată! Uite așa! Mi-ar plăcea să am o fotografie cu zâmbetul tău, s-o țin în portofel."

Povestește-mi despre părinții tăi!

„Uită-te la tine ce dichisit ești! Cât mă bucur că nu ești vreun nespălat!"

Zi-mi și tu despre ai tăi!

„Ei știu că ești aici cu mine? E în regulă?"

Crezi că o să cânți vreodată la Royal Albert Hall?

„Aș putea să stau de vorbă cu tine toată ziua."

De ce nu? Sunt sigur că ai putea.

„Aș sta în primul rând."

Dacă ai putea să construiești orice clădire îți dorești, care ar fi aceea?

„Ah, de ce trebuie să pleci pe front? De ce acum?"

Știi unde vei fi mobilizat în Franța?

„Îți cer scuze! Uită că te-am întrebat așa ceva!"

Știi franceză?

„Știu că se citește pe mine teama de a pleca. O să mă disprețuiești pentru asta?"

Trebuie să te întorci acasă în curând? Ai ceva de făcut azi?

„Te rog, nu! Nu pleca deja! Avem atât de puțin timp!"

Hai să ieșim la plimbare, bine?

„Când o să apuc să-ți întorc sărutul pe care mi l-ai dăruit?"

DECEMBRIE 1942

Făurire, contopire

ARES STĂ TOLĂNIT PE CANAPEA, SUB PLASA AURIE. Afrodita are privirea pierdută și o expresie blândă.

Soțul ei o urmărește, văzând cum o lacrimă îi strălucește la coada ochiului. Muritorii ăștia îi fac ceva Afroditei. Dar ce anume? Pentru zeul fierar, cei doi par a fi niște oameni oarecare printre alte milioane ca ei.

Își amintește imediat însă de valul de extaz și de sentimentul de *bine* care-l cuprind atunci când scoate din cuptor o sabie încinsă. *Asta* e menirea lui. Să făurească, să contopească și să stăpânească focul și fierul, cu toată puterea și rezistența lor, să creeze astfel lucrări folositoare și frumoase. Dacă asta-i dă înflăcărare și neînduplecare, cum să nu ajungă el să semene cu fierul din forjărie?!

Exaltările și rănile iubirii erau lucrările Afroditei. Să nască pasiuni – asta era menirea ei. Și ea era tot o făuritoare, maestra unui altfel de foc, și lucra cu materiale mai puternice și mai rezistente decât carbonul și fierul. Și ei ce-i oferea toată truda asta?

Dacă și-ar fi dorit o zeiță a căminului și a casei, a căsniciei domestice și devotate, Hefaistos s-ar fi putut căsători cu Hestia. Poate că așa ar fi trebuit. Era singură, iar din ce se spune, și gătea foarte bine.

Dar Hestia n-ar putea fi niciodată... *Afrodita.* Odată ce-ai cunoscut-o pe zeița dragostei, nu mai poți da înapoi. Nu mai poți uita. Nu poți trece peste. N-o poți părăsi.

AFRODITA

O plimbare — 24 noiembrie 1917

M-AM SIMȚIT CA O MAMĂ CARE SE UITĂ DUPĂ micuțul ei cu mers șovăitor, în prima zi de școală, atunci când Hazel și James au ieșit din ceainăria J. Lyons, unul lângă celălalt, înfruntând frigul acelei dimineți cenușii.

Au luat-o pe Guilford Street până pe Upper North, care se continua cu Bow Common Lane.

— Pe aici, a zis Hazel, e mai puțin probabil să dau peste cineva cunoscut.

Chipul lui James s-a întristat.

— Deci sunt un secret?

Hazel i-a aruncat o privire sfioasă.

— Secretele sunt palpitante, nu?

El nu a spus nimic, doar și-a tras pălăria mai jos peste frunte.

— Iartă-mă! a reluat Hazel după o vreme. Toată chestia asta e nouă pentru mine. Nu vei fi un secret. Chiar aseară, a adăugat ea, zâmbind larg, tata mi-a spus că ar trebui să mă bucur și eu un pic de viață.

James ar fi vrut să-i dea o îmbrățișare omului ăluia.

— Dacă nu sunt un secret, a întrebat el, atunci ce sunt?

Hazel a simțit cum i se învârtejește mintea. Ce să spună? Ce vorbe risca oare să-i iasă pe gură fără voia ei?

Cai și trăsuri, automobile zgomotoase, vânzători ambulanți, copii ciondănindu-se, cumpărători căutând să se tocmească, cu toții treceau pe lângă ei pe stradă, dar Hazel și James ar fi putut la fel de bine să se găsească singuri pe o insulă pustie.

— Ești o partitură nouă-nouță, a zis ea încet, a unui cântec pe care, odată cântat, aș jura că l-am știut dintotdeauna.

„Știut dintotdeauna" însemna ceva, nu-i așa? Fată isteață.

Și-a ridicat privirea spre chipul lui, așteptând dovada că spusese prea mult. Că-și deschisese inima prea mult. Dacă inima lui și-ar fi dorit s-o întâlnească pe a ei la jumătatea drumului, cu siguranță el i-ar fi zâmbit.

Sau chiar îi zâmbise, adineaori?

— O filă de partitură, asta sunt? a tachinat-o el. Ceea ce mă face cam *plat*, așa-i?

Era atât de groaznică gluma, încât era perfectă.

— Prefer domnii *ascuțiți* la minte, i-a dat ea imediat replica.[1]

Prinsese gluma! Sigur că da!

— Nu sunt cu nimic „nou", domnișoară Hazel Windicott, a spus el. Ani la rând m-am învârtit prin Chelmsford.

Ea a clătinat din cap.

— Nu, nu-i adevărat, a zis. Ai apărut ca de nicăieri.

— Nu eu, a răspuns el simplu. Ci tu.

Amândoi și-au dat atunci seama că mâinile lui Hazel își făcuseră drum într-ale lui. Descoperirea i-a luat pe amândoi prin surprindere. Niciunul nu-și amintea să fi înfăptuit gestul ăsta.

Ei nu făcuseră nimic. Ci eu. Căci chiar nu era momentul să stau degeaba.

Și nu, asta *nu* se cheamă intervenție! Hazel avea oricum mâinile reci.

---

[1] În original, joc de cuvinte intraductibil, bazat pe diferența dintre *flat* = plat, dar și bemol, și *sharp* = ascuțit, dar și diez (n. red.).

James s-a uitat la vârfurile acelor degete amorțite lipite de ale sale și, instinctiv, a dus întreg mănunchiul sub palton, la căldura din dreptul inimii sale.

Poate că pentru James acolo era inima, dar pentru Hazel... Mâinile ei tocmai fuseseră așezate peste pieptul musculos al unui tânăr chipeș, care, se pare, jucase peste vară un rol *activ* în industria construcțiilor. O explozie de senzații i-au asaltat creierul, apoi și restul trupului.

Și-a retras retrase iute mâinile – trebuie să recunosc că gestul m-a necăjit – și a scos un geamăt.

El a tras-o mai aproape.

— Ce-i cu tine? a strigat el. Te simți bine?

Ea a clătinat din cap.

– Cine *ești*? a întrebat ea. *Ce* ești? Merg și eu la o serată cu dans și deodată mă trezesc furișându-mă ca să mă întâlnesc cu un tânăr necunoscut, căruia îi spun lucruri pe care nu le-aș a rostit niciodată. Sunt o *fată cuminte* care cântă la pian, a zis ea, atingându-și indignată clavicula. De obicei, pentru doamne în vârstă. Iar tu m-ai făcut să...

— ... săruți pe obraz un băiat pe care tocmai l-ai cunoscut?

Hazel și-a acoperit ochii cu mâna.

— Chiar trebuia să spui asta?

El i-a îndepărtat cu blândețe mâna.

— Numai la asta mă gândesc de-atunci.

Viscerele lui Hazel se zvârcoleau precum pletele Meduzei.

I-am șoptit la ureche: „Nu-ți fie frică de el, Hazel".

— Mi-e frică de tine, James Alderidge, i-a spus ea, obrăznicătura.

El s-a dat înapoi, cu palmele ridicate în semn de capitulare. Oroarea de pe chipul lui mi-a frânt inima. La fel și lui Hazel.

— Nu, a reluat ea. Ești un tânăr ireproșabil. Mi-e frică de *mine* atunci când sunt cu tine!

— Hai mâine cu mine! a zis el. La concertul de duminică de la Royal Albert Hall.

— Chiar până acolo?

El a ridicat din umeri.

— Ce, e departe?

Ea a dat din cap.

— Tu chiar nu prea cunoști Londra, nu-i așa?

Și-a ridicat privirea către ochii lui căprui, adânci, și a clipit în fața a tot ce zărea în ei. Apoi a zâmbit și a zis:

— Bine atunci!

Gropițele lui au strălucit. S-a aplecat și a sărutat-o pe frunte.

— Uite-așa! a zis el. Acum suntem chit. Ți-e mai bine?

Hazel a luat o hotărâre. Putea fi alături de James așa cum o cerea buna-cuviință. Însă a decis să fie acea ființă înspăimântătoare, pentru că era limpede că asta își dorea să fie.

Gropițele lui erau de vină. S-au clătinat imperii și pentru mai puțin de-atât.

AFRODITA

Rămas-bun — 24 noiembrie 1917

JAMES A CONDUS-O PE HAZEL PÂNĂ LA COLȚUL străzii, de unde se putea zări stâlpul frizeriei Barba Regelui. Niciunul dintre ei nu știa cum să-și ia rămas-bun.

— Mâine, i-a amintit el. La concert. Și poate mergem la un ceai după?

— Când să ne întâlnim? a întrebat ea, mușcându-și buza.

Și ce le spun părinților?

— Hai să ne întâlnim la ora unu! Exact aici. Apoi s-a uitat la ea și a întrebat-o: Deci iau bilete?

Ea a dat din cap.

— Ia bilete!

Era momentul să se despartă. Știau amândoi. Dar niciunul nu se mișca.

— Ce faci de obicei duminica dimineață? a întrebat-o el.

— Merg la St Matthias. Acompaniez corul, a răspuns ea. Organistul e...

— Pe continent?

Ea a dat din cap afirmativ, dar s-a corectat imediat.

— A murit acolo, a zis. Deci nu e acolo, deși e, pentru că e îngropat în Flandra.

În clipa aceea, nu-l putea privi în ochi pe James.

El a înțeles. A încercat s-o înveselească cu un strop de poezie.

— „De va fi să mor, să mă porți în gând astfel: ca pe un petec de pământ de pe un câmp străin..."

— „... ce va rămâne Anglia pe veci"[1], a mormăit Hazel. Doar că putrezită.

Nu muri!

— E în regulă, a spus el. Sunt împăcat cu gândul. În privința plecării.

Era o minciună și un adevăr totodată, care devenea cu fiecare clipă mai degrabă o minciună.

— Au plecat atâția, iar dacă eu rămân... Cineva trebuie să oprească atacurile kaiserului.

Însă ce putea ea să spună? Că *ea* nu era împăcată când se gândea la plecarea lui? Nu era împăcată deloc.

James a încercat să rupă tăcerea.

— Era un organist talentat?

— Nu în mod special, a răspuns ea, strâmbând din nas. La comemorarea lui însă ai fi zis că a fost vreun Georg Friedrich Händel.

Fără prezența lui Hazel, restul zilei se căsca înaintea lui James precum un hău. Își dorea să-și poată lăsa capul pe gâtul ei. Chiar și așa, înfășurat în fularul aspru, de lână.

Dar era prea repede și nu-i putea cere atât de mult unei fete pe care o știa de mai puțin de douăsprezece ore, o fată cu care împărțise două dansuri și o ceașcă de cafea. (O cafea *excelentă*, dar chiar și așa.)

Așa că i-a apucat mâna și i-a strâns-o.

— Păi cred că e timpul să mă duc.

Ea și-a înclinat capul.

---

[1] Versuri din poemul „Soldatul", publicat în 1915 de Rupert Brooke, poet englez (1887–1915) (n. tr.).

— Sunt sigură că ai o grămadă de lucruri de rezolvat.

Oare avea să o sărute? Hazel aștepta să vadă ce urmează. Își dorea să fie sărutată? Se străduia să nu se uite fix la gura lui.

Atât de frumoasă! Era atât de frumoasă! Întâi a fost muzica, apoi ochii și părul ei, dar acum vedea James cât de minunată era întreaga ei făptură. Ar trebui să-i alunge cu bățul pe alți băieți din jurul ei.

„Sărut-o", i-am spus.

El și-a trecut blând degetul, într-un gest rapid, peste obrazul ei și vârful nasului.

Pleacă acum ori niciodată, și-a spus el în gând.

— Pe mâine! a zis către ea și a dat să plece.

Fără sărut.

— Ora unu!

O încercare curajoasă și veselă din partea ei de a nu părea deranjată că nu a primit un sărut. Dar pe mine nu m-a păcălit.

Nu avea niciun rost să reziste sau să caute explicații. James nu era sigur dacă putea îndrăzni să numească cumva ceea ce simțea, însă știa că fericirea lui îi aparținea fetei cu pianul. Indiferent dacă ea avea sau nu s-o primească și s-o țină la adăpost pentru el.

AFRODITA

Între — 24 noiembrie 1917

HAZEL S-A ÎNTORS ACASĂ, UNDE NU ERA NIMENI, căci părinții ieșiseră cu niște treburi, așa că nu a fost nevoie de explicații și mărturisiri stânjenitoare. Nu încă. S-a așezat la pian pentru o sesiune lungă și serioasă de studiu. Exact remediul solid și practic de care avea nevoie după douăsprezece ore de stat cu capul în nori. Se întrerupea însă în mijlocul pieselor și privea lung pe fereastră. Oare ce făcea James acum? Ea făcea greșeli ridicole la pian. Cânta balade sentimentale, siropoase. Era deznădăjduită.

Nici James nu se descurca mai bine. A mers cu unchiul său, Charlie, la un depozit de echipamente militare ca să-și cumpere uniforma și ranița. „Strânge-ți necazurile în vechea-ți raniță și zâmbește, zâmbește, zâmbește." Cântecul ăsta de război care se auzea întruna i se învârtea în cap. Un vânzător bătrân și unsuros i-a înșirat toate relele din tranșee pentru a căror prevenție ori tratare avea nevoie de diverse produse. Piciorul de tranșee.[1] Păduchi. Degerături. Umezeală cât cuprinde. Șobolani. Noroi. Șrapnele. Foamete. Cangrene. Boli venerice.

Lui James îi venea să vomite.

---

[1] Afecțiune frecvent întâlnită la soldați pe timp de război, caracterizată prin degenerarea pielii la nivelul picioarelor din cauza expunerii prelungite la umezeală și frig (n. tr.).

— Nu-ți face griji! a zis unchiul său în timp ce luau prânzul în oraș. Poate o să ajungi într-una dintre colonii. Sau o să primești misiuni domestice.

Unchiul Charlie fusese înrolat în cel de-al Doilea Război al Burilor[1], dar nu luptase. Se ocupase de aprovizionare și transport.

— În plus, a adăugat el, americanii o să vină de îndată ce președintele Wilson îi bagă la recrutat, instruit și echipat. Poate că *anul ăsta* se termină până la Crăciun.

Spre deosebire de 1914. Așa credea toată lumea și atunci.

— Cum a fost la bal aseară? l-a întrebat. Ai dansat cu vreo fată frumușică?

James a coborât privirea în podea. Simțea cum unchiul era cu ochii pe el.

Unchiul Charlie a chicotit.

— Ai cunoscut pe cineva, așa-i?

Nu mai era nevoie de niciun răspuns, așa că James a tăcut.

— Bravo ție! i-a zis unchiul. Mai ai nițel și te prezinți la biroul de înrolare. Meriți și tu o porție de distracție.

James s-a înfiorat la auzul vorbelor lui. Domnișoara Hazel Windicott nu era nicidecum „o porție de distracție". A terminat repede de mâncat, i-a mulțumit unchiului Charlie și a ieșit să cutreiere Londra. S-a oprit în cele din urmă la cinematograf, singur, unde a urmărit până la final un film mediocru, apoi s-a dus acasă și a adormit.

Hazel și-a petrecut seara la predică împreună cu mama ei. Un preot militar împărtășind povești emoționante despre cum veghează Dumnezeu asupra credincioșilor britanici aflați pe front.

Dar nu și asupra organistului nostru, s-a gândit Hazel.

---

[1] Conflict armat (1899–1902) dintre Marea Britanie și coloniștii olandezi din Africa de Sud, încheiat cu victoria Marii Britanii. Primul Război al Burilor a avut loc în anii 1880–1881 (n. tr.).

Tatăl ei era la Sala Municipală – așa se numea teatrul din Poplar, care era și cabaret și unde cânta el în fiecare sâmbătă noapte. După încheierea predicii, Hazel a însoțit-o acasă pe mama ei, apoi s-a dus la Sala Municipală să petreacă seara cu tatăl său.

— Nu e un loc potrivit pentru o tânără domnișoară, s-a împotrivit mama. Tatăl tău n-o să fie prea încântat.

— O să-i întorc partiturile, a liniștit-o Hazel. O să stau cuminte pe bancă.

Și așa a și făcut. Era o noapte plăcută, iar ea s-a cuibărit lângă tatăl său, care purta melon, cămașă în dungi și papion. Degetele lui sprintene presărau cu înflorituri melodii în vogă precum „Bicycle Built for Two", „I'm Henery the Eighth, I Am", „Burlington Bertie from Bow" și, desigur, „Tipperary".

Hazel știa că felul tatălui ei de a cânta la pian l-ar îngrețoșa pe *Monsieur* Guillaume, profesorul ei, dar ei tot îi făcea plăcere să-l vadă cântând. Pe când era doar o mogâldeață, tăticul o ținea în poală și, cu brațele încolăcite în jurul ei, cânta la pian ca și cum fetița lui cu păr cârlionțat nu i-ar fi împiedicat vederea. Întinderea aceea de clape părea maleabilă și plină de însuflețire sub vraja lui și a melodiilor ușuratice pe-atunci la modă printre vedetele music-hall-urilor.

Și, oh, chiar erau vedete! Unul după altul, cântăreții își meritau locul pe scenă și cucereau inimile întregului cartier. Își susțineau reprezentația, făceau o plecăciune în fața publicului, dădeau un bis, apoi se grăbeau în culise, căci afară îi aștepta o mașină care zbura cu ei spre alt cabaret, pentru un nou spectacol. Cei mai populari artiști puteau să cânte, să danseze, să spună glume sau să ofere momente de pantomimă de zece ori, dacă nu mai mult, într-o singură noapte. În costume țipătoare, în uniforme de ofițeri, în fracuri și veste strălucitoare, în rochii cu paiete. Iar unii dintre ei, în blackface[1].

---

[1] Practică în lumea actorilor albi de a se picta pe față în negru, interpretând astfel, în cheie comică, personaje de culoare. Ulterior, astfel de practici au fost criticate în spațiul public și considerate rasiste (n. tr.).

Artiștii în blackface ridicau sala în picioare.

— Ia uitați-vă la țicnitu' ăla! strigau femeile. Mai bagă un cântec, tuciuriule!

Tatălui lui Hazel nu-i plăceau, însă. Atunci când urcau pe scenă artiștii cu fața vopsită în negru, simțea cum gura i se încleștează și nu-și mai ridica privirea de la clape. Deși în mod normal nu prea avea nevoie să se uite la claviatură.

— Tatăl tău e un laș, Hazy, i-a spus el. E nedrept ce fac oamenii ăștia. E dezgustător. E necreștinesc. Dacă aș fi bărbat adevărat, mi-aș da demisia în semn de protest.

Hazel i-a luat mâna într-ale sale.

— Și ce-ai face atunci?

— Așa stau lucrurile, a răspuns el. Sunt un laș. Îndur mizeria asta ca să am ce pune pe masă. Să-ți aduci mereu aminte, suntem toți copiii lui Dumnezeu! Fii mai curajoasă decât am fost eu!

Hazel nu-și putea închipui vreun scenariu care să pretindă un astfel de curaj din partea ei. Dar de vorbele tatălui său avea să-și amintească nu peste multă vreme.

DECEMBRIE 1942

Primul martor

— AȘ VREA SĂ CHEM PRIMUL MARTOR, ÎL ANUNȚĂ Afrodita pe judecător.

Ares își pune o pernă peste pieptul dezgolit.

— Nu ai de gând să aduci aici *muritori*, da?

— Abține-te! îi răspunde Afrodita. Onorată instanță? Îmi permiteți?

Hefaistos se întreabă pentru ce oare își dă acordul. Un plan de evadare? O stratagemă pentru a chema ajutoare? Totuși, a înaintat atât de mult cu povestea! E curios. Așa că dă din cap afirmativ.

Afrodita se uită pe fereastră. O rază de lumină scânteietoare străbate cerul. Peste câteva clipe, se aude un ciocănit în ușa camerei de hotel.

— Intră! răspunde Afrodita.

Ușa se deschide și își face apariția un bărbat înalt, suplu și atletic, într-un costum albastru cu dungi fine. Poartă o cravată roz-aprins, cu un nod lejer, pantofi Oxford maro cu alb și pălărie albă de fetru, lăsată pe frunte.

S-a adunat dintr-odată o cantitate strivitoare de perfecțiune masculină în camera aia de hotel. Nou-venitul e un specimen rar. Profil grecesc, constituție musculoasă, piele aurie. E dotat cu tot ce trebuie.

Studiază din priviri cuplul captiv și pufnește într-un râs zgomotos.

— Nici măcar nu știu de unde să *încep* să-mi imaginez ce s-a petrecut aici. Dar nu judec, subliniază el cu palmele deschise. Eu nu judec.

Apoi observă ciocănelul lui Hefaistos și adaugă:

— Se pare însă că tu da.

Își scoate pălăria și se înclină în fața Afroditei.

— Bună seara, surioară!

— Bună seara, Apollo! răspunde ea. Ce apus spectaculos avem!

— Drăguț din partea ta să remarci!

Se trântește pe pat de câteva ori, ca să-i verifice arcurile, apoi întreabă:

— Deci, ce se întâmplă până la urmă?

— Procesul unui soț gelos, declară Ares. Soția lui a ales bărbatul mai bun.

— Du-te mai bine și clătește-te pe față! intervine Hefaistos.

— Afrodita ne spune o poveste, continuă Ares către Apollo, ca să-i explice *lui* de ce îi dă papucii pentru mine. De ce Iubirea iubește Războiul, ca să zic așa.

Ares se simte deștept. Ceea ce se întâmplă rar în afara câmpului de luptă.

— Ai ascultat măcar un cuvânt din tot ce am spus? i-o retează Afrodita.

— De ce iubește Iubirea Războiul? a repetat Apollo.

— Chiar nu e asta întrebarea, protestează Afrodita.

Dar Apollo e intrigat.

— *Eu*, unul, sunt nebun după Război.

Ares strâmbă din nas.

— Ce să zic... *Asta* chiar că sună dubios.

— Poate altă dată, răspunde Apollo cu o lentoare plină de grație. Nu la *tine* mă refeream.

— Nu există amfiteatru îndeajuns de mare ca să-ți susțină orgoliul, mormăie Hefaistos.

— Atena e mai degrabă pe stilul meu, explică Apollo în continuare. Fioroasă, dreaptă, fantastică. Război, înțelepciune și meșteșug. Am fi perfecți împreună. Genul artiști și sofisticați. Boemi, dar cu capul pe umeri. Gândiți-vă numai la micuții zeișori care ar ieși din noi!

— Ia-ți gândul, zice Afrodita. Atena n-o să se îndrăgostească nici de tine, nici de altcineva. Crede-mă!

— Și totuși am s-o cuceresc, răspunde Apollo. Dar, legat de întrebarea ta, de unde atracția față de Război?

Hefaistos lovește cu ciocanul.

— Se respinge! Nu mă interesează!

Apollo își mângâie bărbia.

— Să luăm ciuma, de exemplu! În timpul ultimului război, așa-zisa mea gripă spaniolă s-a dovedit o victorie. A secerat de două ori mai multe suflete decât „Marele" tău Război, Ares.

— Ești mândru de asta? întreabă Hefaistos.

— Nu e vorba de numărul celor căzuți, zeule-vulcan, spune Apollo. Ci de teribila frumusețe a unei forțe atotdistrugătoare. Când Poseidon cutremură pământul și tsunamiurile mătură coasta, chiar ai ce vedea. Ți-a plăcut când a erupt Vezuviul. Recunoaște! Te-ai mândrit cu ce s-a întâmplat la Pompei!

Hefaistos se străduiește să pară modest.

— Încă se vorbește despre asta, două mii de ani mai târziu.

Apollo ridică din umeri.

— Ăștia suntem, niște artiști!

Își procură pe dată un platou cu struguri, smochine și brânzeturi, se înfige în el și i se adresează lui Ares:

— Să nu-mi zici că nu ai exultat la bătălia de pe Somme! Sau la Verdun! Te scăldai în sânge de bucurie. Și adaugă întinzând spre el platoul: O gustare?

— Ești un prost, răspunde zeul războiului.

— Tot ce vreau să zic, mestecă Apollo în continuare, plescăind din buze, e că micul meu virus de gripă, în felul lui microscopic și contagios, a fost o expresie a frumuseții. Anihilarea are un anume *je ne sais quoi*[1]. Cu toții suntem vinovați de asta. Așa că scutiți-mă de predici!

— *Eu* nu sunt vinovată de asta, intervine Afrodita. Distrugerea nu are nimic de-a face cu mine.

Zeii masculi o privesc lung, apoi izbucnesc în hohote de râs. Afrodita le întoarce spatele.

— Apoi mai e și poezia, continuă Apollo. Încă un motiv să iubim războiul. Păi ce, în Marele Război... De la Războiul Troian încoace n-a mai inspirat o conflagrație atâtea versuri. Uite, să vă recit ceva...

— Nu! răspund laolaltă trei voci zeiești, pentru prima dată în perfectă armonie.

Apollo pare sincer surprins.

— Nu vreți să vă recit? s-a mirat el, după care culege din aer un ukulele și zice: Măi, să fie! În fine, mai e și muzica. Marele Război a aprins o flacără muzicală care a înghițit toată lumea.

— Tocmai despre asta vorbeam, adaugă Afrodita.

Ares se încruntă.

— Nu, nu despre asta vorbeam.

— Urma să..., explică zeița. Apollo, te-am chemat să ne spui bucata ta dintr-o poveste anume.

— Ce poveste?

Afrodita îl privește cu subînțeles, iar el dă din cap:

— Aha. Deci *acea* poveste.

---

[1] Un „nu știu ce" (lb. franceză în orig.) (n. tr.).

APOLLO

Carnegie Hall — 2 mai 1912

HAIDEȚI CU MINE LA CARNEGIE HALL!

Suntem în 2 mai 1912. Marele Război e la două veri depărtare.

Clef Club Orchestra, condusă de James Reese Europe, urmează să susțină un „Concert de muzică de negri", cu casa închisă. Spectatorii stau înghesuiți ca niște sardine elegante.

Pentru prima oară în America, muzicieni negri vor interpreta muzică de negri într-o sală importantă de concerte. O orchestră de peste o sută de interpreți va cânta la instrumente de suflat și cu coarde, la banjouri și mandoline. Corul Clef Club – o sută cincizeci de voci – se îngrămădește acolo unde corul Coleridge-Taylor intră cu patruzeci de persoane. Din fundul scenei răsună zece piane. *Zece!*

Publicul, alcătuit din negri și albi deopotrivă, așteaptă să înceapă spectacolul. Este pe cale să audă un sunet atât de nou, de energic, de ritmic și de armonios, atât de sincopat, atât de viu, încât muzica nu va mai fi nicicând la fel! Sunetul va reverbera în lumea întreagă – pe urmele tobelor de război, deși nimeni nu știe asta încă.

Cele zece piane trebuie să fie o glumă, au impresia unii. Pentru ce-ar avea nevoie Clef Club Orchestra de zece piane?

Dar pentru Aubrey Edwards, în vârstă de cincisprezece ani, așezat la al treilea pian din stânga, nu este nicio glumă. Fusesem cu ochii pe el încă de când își sugea degetul. Unul dintre cei mai

tineri muzicieni de pe scenă, Aubrey are încredere în sine cât zece pianiști. Dă-i îndeajuns de multe degete și o să cânte la zece instrumente deodată! Nu există lucru din universul armoniilor pe care să nu-l înțeleagă.

Întunericul adânc din Carnegie Hall se cască spre el ca o gură uriașă, așteptând să-l devoreze, cu pian cu tot. Luminile rampei – dinții de jos. Scena de lemn, ca o limbă. Fiecare balcon, încă un rând de colți.

Speră că părinții și sora lui, Kate, sunt în sală, pe undeva. Nu știe dacă au mai prins bilete. Când a ajuns el, coada se întindea deja până după colț, iar tânăr cum era și neavând un instrument cu el, a trebuit să-l convingă pe gardianul de la intrare că face parte din orchestră.

Ceilalți pianiști se așază pe taburetele lor. Membrii orchestrei emană un entuziasm electrizant, l-a simțit. Aerul e încărcat de parfum și de mirosul catifelat și uleios al suflătorilor și alămurilor.

Dirijorul, James Reese Europe, își face apariția pe scenă. O namilă de om într-un smoching alb strălucitor. Publicul izbucnește în aplauze înăbușite, ca un val agitat ce se revarsă peste întreaga sală și se unduiește până sus, la balcoane. Apoi se așterne liniștea. *Acum* e momentul.

Până și încrederea lui Aubrey se clatină pentru o clipă. Cum începe marșul „Clef Club"? Unde trebuie inserate modulațiile? Simte cum îi amorțesc degetele. O să strice tot. Jim Europe o să-l *omoare*. Unchiul Ames, care l-a învățat să cânte, o să-l omoare *de două ori*. N-o să mai poată cânta niciodată în Harlem. Își șterge de pantalonii gri sudoarea palmelor.

Apoi bagă de seamă că și chipul lui James Europe lucește de transpirație. Deci nu e singurul care are emoții. În spatele ramelor subțiri ale ochelarilor, i se zăresc ochii bulbucați. Asta îl face întotdeauna să aibă o privire intensă. În seara asta, e de-a dreptul aprigă.

Europe a ridicat bagheta. Întreaga sală trage aer adânc în piept.

Muzica explodează în noaptea asta la New York.

Nimic, nimic asemănător n-a mai răsunat vreodată între pereții sculptați ai unei săli de concert.

În rândul spectatorilor se găsesc critici, jurnaliști, profesori, interpreți. Elita muzicală a orașului. Șuvoiul i-a înghițit și pe ei, ca pe toți ceilalți. Ani la rând își vor aminti de noaptea asta.

E un nou fenomen muzical. Nu melodii scrise de compozitori albi pentru muzicieni negri. Nu parodii umilitoare care bâjbâie după râsete, glumind pe seama cântăreților negri. Compozitori și textieri negri, muzicieni negri, excelenți cu toții prin propriile forțe. Și nu doar excelenți, ci îndrăzneți, electrizanți și întru totul originali. J. Rosamond Johnson și Paul Laurence Dunbar. Harry T. Burleigh și Will Marion Cook. Paul C. Bohlen și, bineînțeles, însuși James Reese Europe.

Din clipa în care începe muzica, Aubrey Edwards nu încetează să zâmbească larg. Nu mai are pic de emoție. Încheieturile îi sunt mlădioase, coatele, lejere. Entuziasmul publicului îi dă putere.

Atitudinile explodează și ele, deși dovada va întârzia să apară. Muzica negrilor urma să înceapă nu doar să-și câștige popularitatea, ci și să impună respect prin originalitate și forță.

Pentru James Reese Europe și formația sa, noaptea aceasta e un triumf. Orchestra a oferit, iar publicul a primit, într-o stare de armonie ce a atins culmile unui crescendo de sine stătător.

Aubrey Edwards s-a îndrăgostit în noaptea asta. Nu de pian – căci dintotdeauna îl iubise. Ci de scenă. De public. Dacă ar fi trebuit să-și pună o dorință, aceasta ar fi fost să cânte în fața mulțimilor în fiecare seară, pentru tot restul vieții.

I-am auzit dorința și i-am binecuvântat-o.

Aubrey Edwards avea să-și împlinească dorința cu un preț, urmându-l pe James Europe în jurul lumii, dând concerte până la porțile iadului, pe câmpurile sângeroase ale Franței.

APOLLO

Spartanburg — 13 octombrie 1917

ACUM HAIDEȚI CU MINE LA SPARTANBURG, ÎN CArolina de Sud, cinci ani mai târziu! E o noapte călduroasă de toamnă, 13 octombrie 1917. Locuitorii din Spartanburg s-au adunat să vadă un concert în aer liber. Soldați albi în uniformă vin din tabăra de instrucție. Vin civili albi îmbrăcați în cămăși ecosez și fuste înflorate, ținând în mână beri și pahare cu ceai rece, ca să se răcorească cât ascultă „muzică de culoare".

Desigur, nu „de culoare" e cuvântul pe care-l folosesc.

Nu mai e Orchestra Clef Club. Acum e Formația Militară a Gărzii Naționale Militare, Regimentul 15 Infanterie New York, cu locotenent James R. Europe dirijând un concert caritabil pentru locuitorii din Spartanburg, unde se află baza de instrucție militară Wadsworth. Curat caritate!

Fluturi de noapte se rotesc în jurul felinarelor stradale. Cu siluetele profilate pe cerul purpuriu, membrii orchestrei își acordează instrumentele din care răzbat țipete, game și improvizații. Sunetele produc o dezordine discordantă, dar pulsând a nerăbdare: din haosul acesta vor ieși la iveală ordinea și emoția.

Aubrey Edwards tot răsucește între degete bețele de tobă. E încordat, îl frământă gândul că nu va supraviețui concertului. Cei din Regimentul 15 New York merg seara la culcare întrebându-se

dacă se vor trezi odată cu apelul de dimineață ori vor fi linșați în miez de noapte.

Regimentul 15 Infanterie New York, alcătuit doar din negri, a venit la Camp Wadsworth pentru instructajul de arme și de luptă după instructajul de bază de la Camp Dix din New Jersey, acolo unde soldații din Sud au atârnat pe clădiri semne cu INTERZIS COLORAȚILOR și REZERVAT DOAR ALBILOR.

Când autoritățile din Spartanburg au aflat că un regiment de negri urma să staționeze la Camp Wadsworth, guvernatorul Carolinei de Sud s-a dus la Washington ca să convingă guvernul să *nu* trimită soldați negri în statul lor. Primarul din Spartanburg, fiul unui soldat din Confederație, i-a declarat unui reporter de la *New York Times*: „Cu ideile lor din Nord despre egalitatea rasială, o să se aștepte probabil să fie tratați precum cetățenii albi. Pot să spun încă de pe-acum că nu vor fi tratați altfel decât ca negri. Trebuie să-i tratăm exact așa cum îi tratăm pe locuitorii noștri negri. Chestia asta e ca fluturatul unui steag roșu în fața unui taur... Vă amintiți de tărășenia de acum câteva săptămâni din Houston".

Știu că *tu* îți amintești de Houston, Ares. Practic, a fost un război de-o noapte. Un polițist alb a pătruns fără mandat în casa unei femei de culoare, în căutarea unui suspect. Femeia s-a împotrivit, iar polițistul a bătut-o și a arestat-o, târând-o afară din casă, deși nu era complet îmbrăcată. Un soldat negru a văzut scena și a încercat să intervină în apărarea femeii, dar polițistul alb l-a lovit cu arma peste față, rănindu-l grav. Ceilalți membri din regimentul soldatului bătut, aflând că polițistul alb nu va fi tras la răspundere pentru fapta sa, s-au simțit părăsiți de poliția albă și de forțele armate. Acest abuz a fost pentru ei picătura care a umplut paharul, după o lungă înlănțuire de nedreptăți. Așa că au ieșit pe străzi să protesteze. În schimbul de focuri ce a urmat, au murit deopotrivă soldați și civili.

Concertul acesta încearcă să prevină un astfel de incident. Să dovedească că nu toți soldații negri sunt răzvrătiți ori criminali. Aubrey Edwards și colegii săi muzicieni simt că e cazul să zâmbească și să cânte ca și cum de asta depinde viața lor.

Soldatul Aubrey Edwards, acum în vârstă de douăzeci de ani, e cu câțiva centimetri mai înalt, mai lat în spate și considerabil mai sprinten la pian. Vrea să ia cu asalt lumea ragtime-ului și să-și lase amprenta în noul peisaj al jazzului american. Își și vede deja numele scris cu litere luminoase.

Are un simț ritmic matur pentru un muzician de vârsta lui, iar improvizațiile sale sunt nebunesc de sălbatice. Uneori prea sălbatice, e de părere locotenentul Europe, care i-a devenit profesor de pian de îndată ce Aubrey l-a întrecut pe unchiul său, Ames, dar Europe poate să întrevadă cum puștiul ăsta frenetic se îndreaptă către ceva. Și nu se referă la tranșeele din Franța.

Însă exact spre asta se îndreaptă Aubrey, dacă generalul Pershing se dumirește până la urmă ce e de făcut cu un regiment de negri. Cine-i va coordona? Cine va lupta alături de ei? Asta e o problemă.

America a intrat în sfârșit în Marele Război. Torpilele germane lansate asupra vaselor americane au trezit uriașul adormit și nici Telegrama Zimmermann[1] nu a ușurat lucrurile prea mult. Americanii, care avuseseră de gând să-i lase pe europeni să piară pe limba lor, cântă acum altă melodie.

Aubrey s-a înscris în regiment în primăvara aceea, împreună cu tovarășul său, Joey Rice, și o bună parte din prietenii lor. De dragul visurilor de muzician a făcut-o, nu pentru gloria soldățească.

---

[1] O telegramă codată trimisă de ministrul de externe al Imperiului German, Arthur Zimmermann, ambasadorului german din Mexic, pe 16 ianuarie 1917, care conținea instrucțiuni pentru crearea unei alianțe împotriva Americii. Telegrama a fost interceptată și decodată de englezi și a grăbit intrarea Americii în Primul Război Mondial (n. red.).

Avea să fie *plătit* ca să cânte ragtime cu Jim Europe în întreaga Europă („au botezat-o după mine", așa-i plăcea lui Jim să zică). Practic, un muzician profesionist! Desigur, la schimb trebuia să mai și tragă cu arma.

Să cânte într-o formație militară era mai bine decât să se îmbrace în fiecare zi ca un soldat de jucărie și să manevreze ascensorul dintr-o clădire înaltă de birouri din Midtown Manhattan. Asta fusese cea mai bună slujbă pe care o putuse găsi după încheierea școlii. Dar până când să tot zâmbești și să dai „Bună dimineața" unor albi la costum care nu-ți răspund și nici măcar nu se uită la tine, fără să începi să-ți pui la îndoială propria existență? Dacă ar fi rămas acolo, e posibil să fi apăsat pe butoanele liftului pentru tot restul vieții. Întorcându-se, în schimb, ca soldat veteran – sau poate chiar ca erou de război! – ar avea un viitor. Iar dacă nu avea să se întoarcă de „Acolo"... Ei bine, o șansă tot ar exista. Nimic mai mult.

E un singur pian disponibil pentru concert pe pajiștea comunală din Spartanburg, iar la el cântă soldatul Luckey Roberts. Așa că soldatul Edwards îi ține isonul la percuție. Baritonul Noble Sissle cântă din voce, e tot numai ritm, sprâncene și șarm, iar doamnele albe se topesc. E al naibii de arătos, dar e negru! Așa că se topesc ele, dar până la un punct, mai cu seamă dacă sunt și soții lor de față.

Formația Militară din Regimentul 15 rupe gura târgului în Spartanburg. Or fi ei insultați în timpul zilei de către vânzători, împinși prin canale de către golanii orașului, ba chiar amenințați cu linșajul de către vreun regiment din Alabama, dar muzica formației Gărzii Naționale din Regimentul 15 New York e pur și simplu prea bună ca să fie ignorată. Locuitorii din Spartanburg nu se pot abține să nu aplaude și să bâțâie din picioare. Cei mai tineri încep să danseze, chiar acolo, în parcul comunal. Nu vor muzicieni negri în holul hotelurilor, dar să se dea mari că au fost la un show de jazz al lui Jim Europe e perfect în regulă.

Și totuși, primejdia încă dă târcoale, ca un nor de furtună scânteietor. Aubrey, care ar putea să bată la tobă legat la ochi, vede acum fete frumoase dansând. Cum a stat săptămâni la rând închis numai și numai cu bărbați, i-ar plăcea să mai arunce o privire. În New York ar putea, dar aici? Nu merită să sfârșești atârnat de vreun copac pentru o drăguță.

Scrisorile mamei sale sunt pline de avertizări insistente. Doar a crescut în Mississippi. Știe ce înseamnă să fii linșat. Aubrey se întreabă dacă nu cumva o să moară *în* țara lui încă dinainte să aibă șansa de a muri *pentru* țară. Nu-l încântă niciuna dintre variante.

Concertul se încheie, iar soldații defilează în formație perfectă către cazarmă. Mulțimea de oameni se risipește spre case. Mânia a fost îmblânzită, dar numai pentru seara asta. Încă o săptămână, și noi tensiuni se vor revărsa. În speranța că va preveni o revoltă rasială, armata va decide că nu există niciun loc potrivit pentru ei în Statele Unite și niciun batalion vorbitor de engleză de pe Frontul de Vest nu va dori să lupte alături de ei. Așa că-i vor înmâna Armatei Franceze ca pe un dar și semn al bunăvoinței. Nu, îi vor azvârli ca pe niște cartofi fierbinți!

Ba nu, îi vor arunca precum grenadele!

DECEMBRIE 1942

Intersecție

— NU CĂ M-AȘ SUSTRAGE VREODATĂ DE LA O poveste cu soldați, intervine Ares, dar cum am ajuns de la o englezoaică și iubitul ei soldat la recrutul ăsta american care cântă la pian? Mi-a scăpat mie ceva?

— Poveștile lor se intersectează, a explicat Apollo. Curând.

Ares ridică din umeri.

— Mă rog, nu că ar conta pentru mine!

Firește că nu!

— Vrei să mai rămân prin preajmă, zeiță? întreabă Apollo.

— Cu siguranță! îi răspunde Afrodita. Mai e atât de mult de povestit! Abia dacă am început.

AFRODITA

Royal Albert Hall — 25 noiembrie 1917

LA ORA UNU, HAZEL WINDICOTT A IEȘIT ÎN STRADĂ, a ocolit frizeria Barba Regelui și s-a îndreptat spre intrarea unde își dăduseră întâlnire. Simțea în stomac o spaimă mută: James nu va fi acolo.

Aproape că nu l-a zărit. Stătea sprijinit de poarta lângă care mai stătuseră de vorbă.

— Iată-te! a spus el.

— Nu pot, decât dacă ai adus o oglindă, a răspuns ea.

Într-un fel era mai greu, nu mai ușor, să se vadă din nou, pentru a treia oară împreună, acum, că se cunoșteau un pic mai bine. Era și mai minunat, dar și mai nesigur; nu mai erau formalități politicoase în spatele cărora să se ascundă. Niciun scenariu de-a gata. Bieții porumbei!

— Hai să plecăm de-aici! a propus James.

Hazel l-a apucat de mână și l-a tras după ea în fugă. El a râs:

— Stai o clipă! Ești mai în formă decât mine.

În realitate nu era, dar printre frânturile de râs și alergat, James abia dacă mai putea răsufla.

A scos din buzunar mersul trenurilor și o hartă.

— Păi să vedem, domnișoară Tu-Chiar-Nu-Prea-Cunoști-Londra-Nu-i-Așa! a zis el. Țin să te anunț că totul e aranjat.

— Oh, chiar?

— Exact! O să mergem spre stația de tren de la Bow. De acolo, luăm un tren regional până la... Gloucester Road, și-a descifrat el cu greu propriile notițe, de unde o pornim pe linia Piccadilly o stație, până la Kensington High Street. De acolo, mergem pe jos spre Hyde Park.

— Impresionant, domnul meu ieșit în lume! a exclamat Hazel.

— Nu încă! a răspuns el, lăsând să i se ivească din nou gropițele din obraji.

Au ajuns la stație, au cumpărat bilete, au urcat în tren, apoi s-au trântit pe locurile lor. Trenul a pornit, iar Londra parcă odată cu el. James privea spre orizont. Era varianta mai elegantă, în loc să se uite la Hazel.

— Urmărești fiecare clădire impozantă, nu?

— Așa fac?

— Ce fel de clădiri preferi?

Nimeni nu îl mai întrebase asta până acum. S-a uitat să vadă dacă doar se chinuia să facă conversație, dar Hazel îi urmărea expresia chipului cu o sinceră curiozitate. Chiar voia să știe.

— Sigur că-mi plac clădirile vechi, impunătoare. Primăriile, bisericile și palatele guvernamentale. Dar ce mă interesează cu adevărat, a adăugat, întorcându-se către ea, nu e atât ceea ce-ți ia ochii, să zicem, cât ceea ce e util. Spitalele, de pildă. De când a început războiul, nu mai sunt de-ajuns. Și ar putea să fie și mai încăpătoare, mai moderne. Cu instalații sanitare și electrice mai bune. Am tot citit despre asta.

— O să mai avem nevoie de astfel de spitale după ce se termină războiul? a întrebat Hazel.

— Vrei să zici, *dacă* se termină, a răspuns el și a regretat imediat.

Ea și-a pus mâna peste brațul lui.

— Nu spune asta! Trebuie să se termine!

James s-a încumetat s-o privească în ochi și a zis:

— Eram doar un copil când a început. Trebuie să fac un efort de memorie ca să-mi amintesc că viața era cândva normală. Cu verișori strângându-se laolaltă în vacanța de Paști. Cu zile de vară petrecute la bunica, pe coastă. Joaca de pe plajă. Castelele de nisip.

Hazel, care nu avea nici frați sau surori, nici verișori mai mici, se gândea visătoare la aceste imagini luminoase.

— Un văr mai mare a murit în bătălia de pe Somme, a continuat James. Altul și-a pierdut un picior.

Hazel s-a lăsat pe umărul lui.

— Cum erau ei?

James privea lung pe fereastră.

— Fotbaliști, a zis el, zâmbind trist. Will avea picioare sprintene. Mike era ca argintul viu. Să-i fi văzut...

— Războiul ăsta trebuie să se termine cât de curând, a spus Hazel. Doar nu sunt atât de nebuni, încât să-l țină la infinit. În plus, vin americanii. Bănuiesc că germanii sunt înspăimântați de ei.

James a râs cu amărăciune.

— Presupun că un german e cel puțin la fel de vânjos ca un american. Dar americanii vor fi în superioritate numerică, de îndată ce vor ajunge aici. Mi-aș dori să vină vreo două milioane săptămâna asta, a oftat el. Dacă războiul s-ar încheia sâmbătă, n-ar mai trebui să plec.

Hazel și-a încolăcit brațul de cotul lui.

— Să sperăm că vor veni, a zis. Milioane luni. Milioane marți. Plus alte milioane miercuri.

El a zâmbit, dar în ochi i se citea tristețea.

— Sunt un laș, nu-i așa? Acum știi și tu.

Hazel a întins mâna și i-a întors bărbia către ea.

— Deloc laș, a spus ea ferm. Îți dorești să trăiești, și cine n-ar vrea? Și eu îmi doresc să trăiești, i-a zâmbit ea.

Fața ei era atât de aproape, ochii ei, atât de calzi! James a avut nevoie de toată stăpânirea de sine de care era în stare ca să n-o sărute acolo, în tren. *Nu așa,* și-a zis. *Nu aici!*

— Bine, atunci, a zâmbit el cu greu. De dragul tău o să trăiesc. De vreme ce asta-ți dorești.

De ce n-o săruta? Hazel încerca să nu se preocupe cu asta acum. Privirea îi aluneca însă întruna către buzele lui irezistibile.

— Chiar îmi doresc să trăiești, a zis ea. Întoarce-te repede și construiește spitalele alea!

— Nu doar spitale, a adăugat el. Fabrici. Depozite. Apartamente. Odată cu extinderea liniilor de tren, va fi nevoie de mai multe case, școli, mai multe comunități de-a lungul rutelor. Așa scrie în toate revistele de specialitate. Dacă, după război, aș putea studia arhitectură...

Dar s-a trezit din visare. Sigur o plictisea de moarte pe fata cu pianul:

— Iartă-mă! Eu și trăncăneala mea!

— *Chiar* te ascult, a răspuns ea. Și cred că e minunat. Ar *trebui* să ai ambiții. De-aș avea și eu mai limpede una a mea!

S-a încruntat și și-a ațintit privirea pe fereastră, la clădirile cenușii ce se învecinau cu linia de tren:

— În Poplar sunt mahalale îngrozitoare, aproape de chei. Biserica St Matthias organizează evenimente caritabile pentru familiile muncitorilor navali. Dar îmi închipui că, dacă vând dulceață la bazar și cărți vechi la grămadă, n-o să rezolv nimic, așa-i?

— Nu și dacă ai o groază de cărți și de dulceață.

Au prins în ultima clipă anunțul conductorului că au ajuns la Gloucester Road. După ce au trecut pe linia Piccadilly, au coborât la Kensington High Street, unde au urmat și ei îmbulzeala celorlalte

trupuri, în lumina piezișă a după-amiezii. Hyde Park-ul plumburiu, de un verde înghețat, i-a condus către Royal Albert Hall, a cărui siluetă se profila precum un vas de croazieră. S-a alăturat valurilor nesfârșite de spectatori care se strângeau la intrare, au urcat trepte după trepte, până la etajul de sub cele mai îndepărtate galerii.

Hazel s-a minunat, văzând prăpastia de sub ei și cele două niveluri de balcoane care îi despărțeau de scenă.

— Îmi pare rău, astea au fost cele mai bune locuri pe care le-am găsit! a zis James.

— Nu fi prostuț! a răspuns ea. Priveliștea asta îți taie răsuflarea.

Apoi s-a aplecat peste balustradă și a înghițit în gol:

— La ce înălțime suntem?

— Mai bine să nu ne gândim la asta!

James a ajutat-o pe Hazel să-și scoată paltonul, apoi s-a eliberat de propria haină și s-au așezat. La etajul lor erau mai puțini spectatori, și aceia răsfirați, așa că, practic, erau singuri. Împreună cu alți patru mii de oameni. James era tot numai mâini și brațe și nu știa unde să și le pună, copleșit de spaima că s-ar putea să și le încolăcească în jurul lui Hazel și să nu-i mai dea drumul. Așa că și-a ascuns mâinile sub coapse.

Hazel urmărea puhoiul de lume care se revărsa în sală. A comentat ceva despre mărimea pianului cu coadă și despre numărul de locuri din orchestră. Nu era nicio clipă distrasă, nicio clipă plictisită. Mereu alertă și interesată. James se gândea la tot ce spusese în tren. Nu mai vorbise niciodată atât de mult cu o fată care nu-i era rudă. Ar fi putut sta de vorbă cu Hazel toată ziua, tot anul, o viață întreagă, pentru totdeauna!

Hazel a arătat spre interiorul sălii.

— Ți-ar fi plăcut să fi construit locșorul ăsta?

— Locșor! a răspuns el și a încercat să cuprindă cu privirea spațiul uriaș. Ar fi fost palpitant să proiectez un astfel de loc. Să

susții toată greutatea asta fără coloane care să blocheze vederea. Dar sigur n-aș vrea să fiu unul dintre băieții de pe schelă care trebuie să tencuiască plafonul. Nici dacă mi s-ar da nestematele de pe Coroana regală.

Hazel a râs.

— Nici mie nu-mi prea plac înălțimile, dar pentru nestematele de pe Coroană parcă aș încerca să tencuiesc tavanul.

— Ești mai curajoasă decât mine, a zis el, zâmbind larg. Tu ar trebui să te duci la război.

Auzind asta, Hazel s-a ridicat în picioare.

— Știi ceva? Uneori chiar mă gândesc că ar trebui.

Văzând mirarea de pe chipul lui, a adăugat:

— Nu mă refer la luptat în tranșee. Nu cred că sunt făcută pentru așa ceva. Dar cunosc fete de la școală care i-ar cotonogi zdravăn pe nemți, dacă s-ar ivi ocazia, a zâmbit ea. Nu e și cazul meu. Iar ca infirmieră aș fi groaznică. Tot sângele ăla! Mi s-ar face rău lângă masa de operații.

James se străduia să nu pufnească în râs.

— Dar chiar mi-aș dori să ajut cumva. Nu să stau acasă, exersând la pian pentru audiții, în vreme ce băieții noștri își dau viața pe front.

Luminile s-au stins. Vuietul mulțimii a coborât în intensitate, transformându-se într-un murmur.

James s-a aplecat aproape de Hazel și i-a șoptit la ureche:

— Să păstrezi pacea lumii pentru ca oamenii să poată exersa pentru audiții pare un motiv îndeajuns de întemeiat ca să lupți în războiul ăsta. Dacă muzica se oprește, arta încetează și frumusețea piere, atunci ce ne mai rămâne?

A privit cum genele ei lungi se deschideau și se închideau. Frumusețea *asta* de lângă el nu va pieri niciodată.

(E una dintre micile mele minciuni utile.)

În sala întunecată, în care doar luminile de pe scenă străluceau, chipurile lor arămii se căutau unul pe altul.

Sărut-o! Acum!

Muzicienii au început să-și acordeze instrumentele. Vraja s-a destrămat. Un maestru de ceremonii a urat bun-venit publicului și a anunțat programul. Apoi și-a făcut apariția pe scenă dirijorul, un anume domn Landon Ronald, iar orchestra s-a ridicat în picioare. Aplauzele au umplut întreg spațiul. Domnul Ronald a făcut o plecăciune, membrii orchestrei s-au așezat pe scaune, iar peste marea sală s-a așternut liniștea.

A început muzica.

James și Hazel au închis ochii și s-au lăsat învăluiți de muzică. Alămuri răsunătoare, în acorduri lente, solemne. Sau fugărindu-se unele pe altele în crâmpeie vioaie de sunete ce se roteau în jurul balcoanelor. Instrumentele de suflat laolaltă. Un marș și un pas de dans. Un soldat și o fată cu un pian.

Hazel a tras în piept sunetul vibrant al muzicii. Lângă ea, un tânăr cu ochi gravi făcea ca totul în jur să pară copleșitor. Și-a pus o dorință: *Noaptea asta să nu se sfârșească niciodată! Să cânte muzica la infinit!*

James mai fusese la concerte, dar nu ca acesta. Sunetul îl înconjura, pătrunzându-i trupul. Fiecare ton, atât de viu, atât de pur, de măreț.

Hazel îl privea cu coada ochiului și l-a observat cum respira în ritmul muzicii. A văzut cum i se iviseră lacrimi la marginea ochilor săi negri.

El să fie, și-a spus ea cu hotărâre. *Băiatul ăsta, pentru mine.*

Și s-a făcut.

AFRODITA

Concert (continuare) — 25 noiembrie 1917

SOLISTA DE LA PIAN, O ANUME DOMNIȘOARĂ Adela Verne, a cântat prima piesă, o fantezie maghiară de Liszt. După părerea lui James, domnișoara Verne a interpretat cu tot atâta măiestrie cu câtă ar interpreta și un bărbat. Sperase că Hazel avea să fie în mod special interesată să vadă o solistă la pian.

Aruncându-i o privire, a arătat spre scenă.

— Ce-ai zice să susții și tu un recital la pian în fața unei astfel de mulțimi?

Hazel a zâmbit.

— Iarăși tu cu întrebarea asta.

El s-a apropiat:

— Ce culoare ar avea rochia pe care ai purta-o?

Ea l-a privit contrariată:

— Neagră, firește! Pianistele nu sunt soprane.

— Deci, ai face-o?

— Nu sunt nici pe departe pe cât de talentată ai tu impresia, a răspuns ea, zâmbind. Sunt doar o fată, ca atâtea altele, care cântă la pian.

James s-a uitat la degetele ei lungi și zvelte, așezate în poală.

— Dar după studii la Conservator?

Hazel a ridicat din umeri.

— Dacă vreau să ajung pe scena aia, Conservatorul e esențial, a rostit ea, cu accent clar pe „dacă". Părinții mei muncesc enorm și se sacrifică din greu pentru ca eu să am parte de lecții pe care abia ni le permitem.

A privit lung către pianul de pe scenă și a adăugat:

— Și-au pus multe speranțe în mine. Le datorez totul.

James nu a putut să depisteze sursa reticenței ei, așa că nu a spus nimic.

Hazel a căzut pe gânduri o vreme, apoi a zis:

— Dacă aș putea veni aici, singură, noaptea, să fie un singur reflector care să lumineze pianul și să cânt în întuneric, mi-ar plăcea nespus de mult!

James a privit-o intrigat:

— Singură?

Ea a încuviințat cu o mișcare din cap.

— Îți dai seama cât de romantic, să cânt în beznă, nu pentru un public, ci doar pentru sala asta măreață care a auzit atâtea! Mă trec fiorii când mă gândesc, s-a frecat ea pe brațe.

— De ce fără oameni?

Domnul Landon Ronald și-a făcut din nou apariția pe scenă, în rafale de aplauze.

— Oamenii te încurcă.

James a coborât vocea când dirijorul a ridicat bagheta, și a zis:

— Atunci eu nu sunt „oameni", căci aș fi aici. N-aș rata momentul!

Ea i-a luat mâna și i-a strâns-o.

— Vom vedea!

Piese muzicale superbe curgeau una după alta. Dvořák, Alkan, Paderewski și Saint-Saëns. Poate că pentru unii spectatori concertul a fost prea lung, dar nu și pentru James. Nu și pentru Hazel. Amândoi au aplaudat la final și au zăbovit cât s-a putut de mult,

apoi și-au croit drum prin mulțime și au ieșit în aerul rece al amurgului. S-au îndreptat spre stația de tren.

— Să ne oprim la un ceai, deci? a întrebat James.

Hazel a clătinat din cap cu tristețe.

— Mai bine nu. Eu… ăăă… eu nu le-am spus părinților unde mă duc după-amiaza asta.

James a rămas cu gura căscată.

— Ce zici acolo?

Ea a plecat privirea în pământ.

— Le *voi* spune, a răspuns. Doar că n-am găsit calea de a o face până acum. Ai mei sunt adorabili, a adăugat ea, ridicând privirea spre el. Nu pot să cred că fac asta. Sunt convinsă că te vor plăcea, odată ce vor ajunge să te cunoască.

— Mersi! a râs James. Deci sunt un soi de gust dobândit? E nevoie de niște răbdare?

Ea a roșit și i-a tras ușor un cot în coaste.

— Încetează cu asta!

— Cu ce?

— Cu tachinatul.

James s-a oprit și s-a întors către Hazel, care tremura un pic de frig, așa că a întins mâinile instinctiv, ca să-i cuprindă fața și să-i țină de cald.

Sărut-o!

Hazel își ținea răsuflarea. Ochii lui căprui erau atât de frumoși! Sigur avea să o sărute.

Dar James n-a sărutat-o. Poate că aștepta o explicație despre părinții ei, s-a gândit ea îngrozită. Așa că i-a oferit una.

— Tata este foarte protector când vine vorba de „fetița" lui, iar mama e terifiată de viață, în general. Mereu îmi spune povești cumplite despre ce-a pățit fiica lui cutărică după ce s-a întovărășit cu vreun coate-goale și așa mai departe.

— Coate-goale, a repetat James.

Hazel a ridicat o mână fermă.

— Acum oprește-te! a zis ea. Știi că nu asta vreau să zic.

El a zâmbit larg și a recunoscut că, într-adevăr, știa.

— Tata mă avertizează mereu și în privința soldaților, a continuat Hazel. Și... pot înțelege de ce face asta. Nu vrea să sufăr.

James și-a plimbat ușor degetele mari peste obrajii ei.

— Nu am să te rănesc niciodată, Hazel Windicott!

Atunci ea însăși s-a apropiat foarte mult de el, ca pentru a-l săruta.

— Știu! a șoptit. Dar nu ține de tine asta!

Niciunul nu găsea cuvintele potrivite pentru tot ceea ce nu îndrăzneau să rostească.

În cele din urmă, ea a bâiguit ceva despre frig, iar el și-a amintit de trenul lor. S-au desprins și au mers mai departe, apoi au ajuns la stație și au urcat în tren.

— În orice caz, a zis ea, dezgropând conversația abandonată, știu că, dacă le-aș spune părinților mei despre tine, ar stărui să te cunoască, să ne supravegheze și să ne limiteze timpul petrecut împreună, după cum consideră ei de cuviință. Ceea ce n-ar fi nici pe departe de-ajuns. S-a uitat cu seriozitate în ochii lui adânci și a continuat: Avem la dispoziție doar o săptămână. Nu vreau să irosesc nicio clipă!

Dacă de partea cealaltă a culoarului nu s-ar fi aflat o femeie în vârstă și durdulie, cu privire iscoditoare, James ar fi îmbrățișat-o pe Hazel chiar atunci, pe loc.

— Simt că ți-aș putea spune orice, a zis el. Uneori am impresia că ți-am și spus deja.

Adevărat și neadevărat totodată. Nu-i putea spune ce simțea, de fapt.

— Atunci de ce nu m-ai sărutat până acum? a întrebat Hazel.

Și a simțit imediat cum i se încleștează toate mădularele, ca și cum, poate, doar prin forță musculară ar fi putut să-și ia înapoi vorbele rostite. Dar James a lăsat-o cu gura căscată pe bătrâna bă-găcioasă și și-a strecurat brațele în jurul lui Hazel, trăgând-o mai aproape de el.

— Ah, nu-ți face griji! i-a spus. Chiar am intenția să te sărut.

Fața lui era la câțiva centimetri de a ei.

Hazel a tras aer în piept.

Nu s-a întâmplat nimic.

Dacă își propusese s-o omoare prin privare de săruturi, metoda dădea roade.

Hazel a vorbit pe un ton ce se dorea nonșalant:

— Ai intenția, hm?

El a încuviințat foarte serios, dar cu o licărire în privire.

— Plănuiesc momentul cu atenție, a răspuns. Nu poți grăbi lucrurile astea!

— De fapt, poți, a răspuns ea. Dacă vrei!

A remarcat textura pielii lui și firele negre ce îi mijeau în barbă. I-a văzut dinții – destul de frumoși – și adorabilele gropițe ce însoțeau fiecare surâs.

— Vă voi săruta, dacă-mi îngăduiți, domnișoară Windicott, pe peronul de la Charing Cross, sâmbăta viitoare. Înainte să pornesc la drum.

Nu-mi plac amânările. Așa că nu mi s-a părut amuzant.

Lui Hazel însă, da. A început să râdă, iar expresia zâmbetului ei aproape că l-a făcut pe James să abandoneze planul de a aștepta. Și-a lipit obrazul de obrazul ei. Ca atunci când au dansat.

— Apreciez înștiințarea în avans, a zis ea. Ca să mă pot îmbrăca frumos pentru ocazie.

— Va fi un sărut de neuitat, a spus el. Voi avea grijă să fie astfel!

Hazel i-a râs în ureche.

— Mai degrabă să nu *uiți* tu atunci să mă săruți!

— N-am să uit!

Ea s-a tras înapoi, cu greutate, și ochii li s-au întâlnit.

— De curiozitate, a întrebat ea, de ce atunci? Ca să fie ca-n fotografiile din ziare, cu soldați care-și sărută de rămas-bun iubitele în gară?

El a clătinat din cap și a zis:

— Am nevoie de un motiv ca să mă duc la gară. Un lucru pe care să-l aștept cu bucurie în ziua aia.

Ea nu știa, dar simțea: Ares, tu erai bărbatul care stătea pe rândul din spatele lor. Războiul, cu ținta lui finală, strecurându-și degetele reci între ei.

— În plus, a continuat el, dacă te sărut înainte, s-ar putea să nu mă mai urc în trenul ăla.

AFRODITA

Chin — 25–26 noiembrie 1917

ȘI-AU LUAT RĂMAS-BUN. UN CHIN.

Hazel a intrat în casă și și-a înfruntat părinții. Un chin.

S-a întors acasă și a dat nu peste supărare, ci, mai rău, peste trădare și dezamăgire.

James a ajuns și el acasă, unde-l aștepta o telegramă.

Plănuiseră să se vadă la amiază a doua zi. Să aștepte o noapte întreagă și o dimineață până la prânz era un chin.

Dar asta nu a fost nimic pe lângă chinul ei, a doua zi, așteptând la cafeneaua unde stabiliseră să se întâlnească și unde James n-a venit.

Nimic pe lângă chinul lui, privind de dimineață cerul gri pe fereastra unui tren spre Calais, de unde urma să ia un vapor spre Boulogne, iar, de acolo, un tren către Étaples pentru instrucție în tabăra militară a Forțelor Expediționare Britanice.

Nimic pe lângă chinul lui Hazel, primind o scrisoare acasă, în aceeași după-amiază, în care îi explica faptul că fusese chemat pentru înrolare cu câteva zile mai devreme decât se așteptase. Prim-ministrul Lloyd George și feldmareșalul Haig aveau nevoie urgentă de noi oameni, care să înlocuiască victimele de pe front. Soldatul James Alderidge – hotărâse cineva dintr-un birou de război – era la fel de potrivit ca oricare altul.

AFRODITA

Prima noapte — 26 noiembrie 1917

ÎN NOAPTEA ACEEA, CANALUL MÂNECII SE ÎNTINDEA între James și Hazel. Pe un glob pământesc pare îngust, dar când desparte două inimi, poate fi la fel de întins ca Atlanticul.

Hazel se plimba de colo, colo prin cameră. Își strânsese peste corp halatul moale. Cămașa de noapte nu-i ținea de cald. Un vânt rece, amar, bătea dinspre continent, dinspre Franța. Îndeajuns de rece cât să înghețe o fată în odaia ei, darămite un soldat pe o barcă sau într-un cort.

Văzuse fotografii, filme chiar, cu soldați britanici, șir după șir, în marș. O imagine impresionantă, maiestuoasă prin dimensiune, disciplină și uniformitate. Acum însă o treceau fiori la gândul că undeva, acolo, unul dintre chipurile acelea încremenite îi aparținea lui James al ei. Mintea și inima lui iubită, prizonieră în cușca aia kaki. Trupul lui cald, înalt și grațios, ținta unei ghiulele germane de oțel.

Ar fi fost plăcut, în astfel de clipe, să poată plânge. Să verse tot într-o mare de lacrimi și apoi să adoarmă. Lacrimile ar fi fost de departe mai bune decât senzația de gâtuire și apăsarea ca de plumb pe care o simțea în stomac.

Se plimba de colo, colo prin cameră.

Vineri, sâmbătă, duminică. Un weekend. Doar atât. O viață de om, înghesuită în aceste trei zile.

Luni, marți, miercuri, joi, vineri și sărutul de sâmbătă, furat.

Dacă inimile lor se împletiseră atât de desăvârșit în trei zile, atunci ce s-ar mai fi întâmplat după o săptămână? Ce cuvinte și-ar fi rostit? Ce amintiri ar fi creat împreună? Ce promisiuni și-ar fi făcut?

Oare totul nu fusese decât un vis pe care îl uiți treptat când te trezești?

S-a prăvălit în pat. *Oprește-te, fetițo!* și-a zis. *O să-ți pierzi mințile!*

A închis ochii și și-a încolăcit brațele în jurul său. Gândurile i-au rătăcit spre Royal Albert, spre tren, plimbare, spre cealaltă plimbare, spre ceainărie, spre dans. Apă de colonie și lână, piele proaspăt bărbierită, ochi căprui blânzi, pătrunzători. Păr brunet și gropițe. O fierbințeală i-a năvălit în trup, din pântece până în cap, și fiori au trecut-o pe spate.

Era ceva real, adevărat! Chiar dacă atât de nou, de timpuriu!

Războiul era acum al ei. Înlăuntrul său. Nu mai era un simplu jargon sau o înșiruire de titluri de ziar.

— Doamne, să-l ții în paza ta! a șoptit Hazel.

Dar era dincolo de puterile mele zeiești!

Sărmanul miel!

James sperase să își poată distrage gândurile cu călătoriile de peste zi, dar nu a fost așa. N-avea nicio tragere de inimă să intre-n vorbă cu tovarășii săi de arme. Peste tot în jurul lui, în tren și pe vas, tinerii vorbeau și râdeau de parcă se strânseseră în vacanță. Un plan măreț, în care se jucau de-a soldații.

James nu se ducea nicăieri. Ci doar o părăsea pe Hazel. O părăsea, o părăsea și încă o dată o părăsea.

Au ajuns noaptea la o tabără militară, unde au băut o zeamă de vită călâie, apoi l-au urmat pe un comandant la campament. Corturile erau aproape la fel de reci precum aerul aspru al nopții,

dar ușile cu clapă, din pânză de sac, îi fereau de vânt, iar cei optsprezece băieți care dormeau îngrămădiți câte trei în paturile de campanie mai produceau niște căldură.

Și-a dat jos ranița, și-a scos cizmele și a urcat în pat. Părea că trecuseră ore până să emane vreun strop de căldură sub pătură. Oricum n-ar fi putut adormi.

A încercat să-și amintească senzația de a o ține în brațe pe Hazel.

Prostule! și-a spus. *Ar fi trebuit s-o săruți cât aveai ocazia!*

Exact ce gândeam și eu, dar nu sunt genul care să zică „Ți-am spus eu".

Era, până la urmă, cu putință ca fata asta absolut adorabilă să-l aleagă pe el, un anume James Alderidge de nicăieri, și să-i ofere râsul ei, prezența ei, felul ei de a mânca prăjitură cu lămâie? Să fie oare el cel care o ținea de mână și îi urmărea genele legănându-se de fiecare dată când clipea?

Acum, că o găsise, cum putuse să îngăduie să fie luat de lângă ea?

N-ar fi întâlnit-o dacă n-ar fi fost războiul. Iar acum, tot războiul îi despărțise.

Războiul dă, Războiul ia înapoia! Binecuvântat fie numele Războiului!

Vicarul lui de-acasă ar fi făcut un comentariu tăios la adresa unei asemenea blasfemii. James încă își amintea de înmormântarea vărului său, Will. Cu limpezime. Căci țărână ești și în țărână te vei întoarce. Domnul îți dă, Domnul ia înapoia...

— Doamne, du-mă acasă, la ea! a șoptit el. Te rog!

Poate că vă întrebați, ca și alții înaintea voastră, dacă a fost o dovadă de bunătate ori de cruzime din partea mea să le îngădui să se întâlnească, atât de aproape de plecarea lui, având atât de puțin timp să se descopere unul pe celălalt! Oricât de năprasnică ar fi

durerea despărțirii, ea nu anulează extazul iubirii. Mai ales acolo unde e vorba de război, iar Moartea dă năvală cu coasa ei însângerată. Veți spune poate că a fost hain din partea mea să-i las pe James s-o găsească pe Hazel și pe Hazel să-l găsească pe James, dacă tot ce le rămânea erau doar cele trei zile.

Eu n-o numesc cruzime.

Și nu am pentru ce să-mi cer iertare.

ANTRACT

5 decembrie 1917

Dragă domnișoară Windicott,

Sper că mă vei ierta că-ți scriu fără a avea permisiunea ta. Sunt atâtea lucruri pe care am vrut să ți le spun! Nimic mai prejos de o curte marțială nu m-ar fi putut face să urc în trenul ăla. Dacă n-aș fi mers la război, nu te-aș mai fi cunoscut. Dacă nu te-aș fi cunoscut, nu mi-ar fi fost acum atât de dor de tine!

Sperasem că, datorită experienței mele în construcții, mă vor trimite la unitatea Inginerilor Regali, dar m-au repartizat într-o divizie de infanterie. Sunt aici de aproape o săptămână. Instrucția nu e atât de rea pe cât mă temeam. Examinările îmi țin mintea ocupată, iar marșurile încălzesc corpul. Dormitul în corturi e oribil. Suntem la kilometri depărtare de front, dar armele vuiesc zi și noapte. Singurul lucru bun sunt camarazii de escadron. Câțiva dintre ei presimt că-mi vor deveni prieteni.

Zilele ni le petrecem, în general, făcând manevre și defilând în interiorul taberei. E greu de îndurat să vezi convoaiele cu răniți de pe front. Se răspândesc tot soiul de boli și, într-adevăr, soldații sunt atinși de tuse și febră din când în când. Până una-alta, eu sunt bine, sănătos.

Scrie-mi, dacă binevoiești, și povestește-mi despre viața ta de zi cu zi. Mă va ajuta să-mi imaginez o lume diferită de tabăra asta mizerabilă. Spune-mi despre tine, despre anii copilăriei, despre părinții tăi, despre năzbâtiile de la școală, despre cum îți ocupi timpul. Simt că te cunosc atât de bine și totuși abia dacă te cunosc, așa că te rog, ajută-mă să umplu spațiile goale! Spune-mi ce-ți place să mănânci la micul dejun și ce nume i-ai pune câinelui tău!

Prietenul tău,
James

11 decembrie 1917

Dragă James,

Mi-aș boteza câinele Piper. Întotdeauna mi-am dorit un câine. Când eram mică, am citit povești despre un băiat pe nume Willie și câinele său minunat, Scout. Îmi imaginam că eu trăiam acele aventuri, cu Scout dormind la piciorul patului. Mare parte din copilărie, când nu exersam gamele, mi-am petrecut-o cufundată în cărți. Mereu mi-am dorit frați sau surori.

La micul dejun îmi place să mănânc ouă poșate pe pâine prăjită și o portocală, când facem rost de ele. În perioada asta sunt greu de găsit. În Chelmsford alimentele erau la fel de restricționate?

Viața de zi cu zi se rezumă în bună parte la repetițiile de cor pentru Crăciun. Se cântă mult în parohie în perioada asta, iar pe mine mă cheamă când au nevoie. Nu mă deranjează nici să-i acompaniez, nici să cânt solo. Am nevoie de ceva care să mă distragă. Nu repet așa cum s-ar cuveni bucățile pentru audiții. N-ar trebui să mă plâng de pian când tu dormi într-un cort, mergi prin noroi și aștepți să iei calea frontului. Dar ai vrut să afli despre viața normală, așa că asta vei primi.

Mamei și tatei le-a trecut supărarea că nu le-am spus de tine. Sunt convinsă că trebuie să faceți cunoștință. Ai cumva o fotografie de-a ta să-mi trimiți?

Tata, după cum știi, cântă la pian într-un music-hall și-și dorește să meargă mai des la pescuit. Adoră castanele. Mama scrie poezii sentimentale și ține atât de mulți săculeți parfumați în sertarele din dormitor, încât tata doar intră în cameră și începe să tușească! Are

mâinile aspre de la miile de înțepături de ac cu care te alegi când coși cămăși și pantaloni ca să-ți câștigi existența. În fiecare an de Crăciun îi dăruiesc o sticlă cu loțiune. Parfumată.

Amândoi îmi sunt dragi și îi ador. Întotdeauna îmi oferă mie întâietate. Ceea ce mă face o persoană cu atât mai rea când nu am stare și îmi doresc o schimbare, făcând de capul meu ceva scandalos.

Dar tu? Ce nume i-ai pune câinelui tău? Ce-ți place să mănânci la micul dejun? Ce părere ai despre pisici? De asemenea, care e cea mai bună carte pe care ai citit-o vreodată? Dacă ai putea să mergi oriunde în lume, unde ai vrea să faci un picnic? Povestește-mi despre frații și surorile tale! Și despre cel mai nesăbuit lucru pe care l-ai făcut vreodată.

A ta,
Hazel

16 decembrie 1917

Dragă Hazel,

Să te invit la dans a fost cel mai nesăbuit lucru pe care l-am făcut vreodată. Și uite ce-am pățit!

Nu l-aș încadra în marea literatură, dar mi-a plăcut romanul <u>Tarzan din neamul maimuțelor</u>. Și <u>Cartea junglei</u> de Kipling. În școală l-am preferat pe <u>Macbeth</u> lui <u>Iulius Cezar</u>.

Piper e un nume inspirat pentru un câine. Pe al doilea câine l-ar putea chema Sare. Cât despre pisici, nu am nimic împotrivă, iar Ghimbir și Nucșoară s-ar potrivi ca nume. La Muștar însă aș trage linie.

Frații mei: Maggie are cincisprezece ani, e încă la școală și abia așteaptă să se facă dactilografă. Zgomotul mașinii de scris îi dă tatei dureri de cap. Maggie e mereu nemulțumită de părul ei creț, dar e exact fata de care ai nevoie când ești la ananghie. Bob, treisprezece ani, e entuziasmat peste măsură și dedicat trup și suflet cercetașilor. Fiecare clipă liberă și-o petrece explorând pajiștile și pădurile cu busola și binoclul. Bine că nu sunt lupi în Marea Britanie, că altfel l-ar fi mâncat vreunul!

Aș face un picnic undeva, într-un loc sălbatic și cald. Poate în Congo sau în pădurile tropicale de pe Amazon. Dar poate că de vină acum e vremea de decembrie din Franța. Dacă furnicile congoleze ori amazoniene ar invada masa, s-ar putea să-i mănânce și pe participanții la picnic, nu doar carnea de pui.

Rândul meu să pun întrebări: Care e cartea ta preferată? Povestește-mi despre prietenii tăi și despre profesorul de pian! Dacă ai avea o căbănuță cu grădină, ce-ai planta în ea? Și, dac-ar fi să faci ceva complet șocant și scandalos, ce anume ai face?

Scrisorile tale îmi aduc mai multă bucurie decât pot exprima. Nu te opri!

Al tău,
James

23 decembrie 1917

Dragă James,

Îți mulțumesc pentru fotografie. Mama deja te are la inimă. Tata a zis „Ei, asta-i bună".

Cărți: Evelina de Fanny Burney. Nord si Sud de Elizabeth Gaskell. La răscruce de vânturi de Emily Brontë.

Cele mai dragi prietene îmi sunt Georgia Fake și Olivia Jenkins. Am mers la școală împreună și am rămas apropiate încă de când eram mici. Locuiesc tot aici, în Poplar. Georgia e nostimă, tare ca oțelul și deșteaptă foc. Lucrează ca voluntară la un spital de răniți aici, în Londra, și are de gând să devină infirmieră. Olivia e exact pe dos. Moale și blândă. E ciudat că Georgia e sora medicală, și nu ea, căci Olivia e foarte grijulie și inimoasă. Ar aduce atâta mângâiere celor suferinzi! Georgia, în schimb, nu se pierde cu firea nici dacă vede un braț tăiat de fierăstrău. Probabil că a învățat să fie tare după o viață întreagă în care oamenii au luat-o peste picior din pricina numelui ei, Fake[1]*. Olivia e deja logodită cu un băiat care e pe front. E greu de înțeles. Pare că n-a trecut mai mult de-o clipă de când purtam primele noastre rochii fistichii ca să mergem la serbările școlare.*

Profesorul meu de pian e tiranic și minunat. Monsieur Guillaume. Are vreo șaizeci de ani. E profesorul meu de când aveam unsprezece ani, după ce mi-am depășit primul instructor. Știu că mă iubește, asemenea tuturor profesorilor buni care-și iubesc elevii, iar eu îl iubesc la rândul meu. Așa încât îmi vine cu atât mai greu când simt că l-am dezamăgit. Nu mă voi putea ridica nicicând la înălțimea speranțelor lui. Războiul a fost cumplit pentru el. L-a sfâșiat să vadă cum Franța, aproape înfrântă, se clatină în fața barbarilor de germani.

În grădina căsuței mele aș planta narcise. Lalele de toate culorile și stânjenei divini. Iar când trece primăvara, mușcate pentru o stare de bine, și iriși și lupin care să se legene în adierea vântului.

---

[1] Fals (engleză în orig.) (n. tr.).

Oh, acum, că m-ai făcut să-mi imaginez toate astea atât de clar, cum o să mai pot fi împăcată până nu o să am grădina și căbănuța mea într-o zi? Un astfel de loc în Londra ar costa o avere. Chiar și în Poplar.

Planul meu cel mai scandalos? Deja l-am pus în mișcare. La scurt timp după ce ai plecat, mi-am trimis dosarul de candidatură pentru postul de secretară de divertisment într-un cămin de recreere al YMCA[1] din Franța. O să cânt la pian zi și noapte pentru soldații cu dor de casă. Părinții mei sunt negri de supărare. M-au implorat să rămân la un centru în Londra, dar eu sunt hotărâtă să merg acolo unde soldații au mai multă nevoie de o distracție care să le ia gândul de la război. Mi-e groază să cânt în public, dar nu se poate să mă tem mai tare decât se tem soldații de câmpul de luptă. Aș putea să alin necazurile soldaților, așa cum alin necazurile doamnelor de la biserică. Părinții mei sunt convinși că asta o să-mi înfunde drumul către conservator. Dar dacă Europa e pe cale să se prăbușească în mâinile germanilor, atunci ce mai contează?

Sunt sigură că arzi de nerăbdare să-ți termini instrucția, dar mă bucur atât de mult că ești departe de armele germane! Ai grijă de tine, să nu răcești! Scrie-mi și povestește-mi despre tovarășii tăi de campanie! Și dacă-ți place sau nu să mergi la pescuit. Dacă da, tata o să aprecieze enorm.

Îți doresc un Crăciun fericit! Mi se rupe inima la gândul că-l petreci în frigul unei cazărmi. Sper să fie, oricum, un Crăciun festiv!

Cu drag,
a ta Hazel

---

[1] Young Men's Christian Association (YMCA), faimoasă organizație mondială fondată în 1844 la Londra, ce sprijinea dezvoltarea sănătoasă „a trupului, minții și spiritului" tinerilor în acord cu principiile creștine (n. tr.).

ACTUL AL DOILEA

APOLLO

„Vreau să fiu pregătit" — 3 ianuarie 1918

3 IANUARIE 1918, ORA DOUĂ NOAPTEA. MINUS treizeci de grade.

Aubrey Edwards și încă vreo patruzeci de soldați din Regimentul 15 New York se îngrămădeau să țină piept frigului, așezați pe paiele împrăștiate pe jos într-un vagon de transportat animale. Se suiseră în tren la Brest, pe coasta franceză, la o oră după ce debarcaseră de pe nava americană *Pocahontas,* iar acum goneau huruitor de-a lungul câmpului înzăpezit, prin bezna presărată de stele.

Înfrigurați, istoviți și înfometați, credeau că se îndreptau spre front și că dimineață aveau să dea piept cu germanii. Poate că bătălia ar fi fost mai bună decât ce-i aștepta.

Roțile locomotivei cântau peste șinele de metal înghețate. Ritmul era uniform și ar fi putut avea un efect chiar liniștitor dacă aerul nu ar fi fost atât de aspru, atât de rece! Nu răsuna niciun fluierat, niciun șuierat. Până și trenurile aveau secretele lor pe timp de război.

Harlem, acasă... erau atât de departe! Avea oare să-și mai vadă vreodată părinții? Să guste din plăcinta cu pui a mamei sale? Să simtă aroma dulceagă a tutunului din pipa tatălui său? Ce n-ar da s-o mai audă pe Kate, rățoindu-se la el că se găsea să cânte la pian tocmai când venea în vizită iubitul ei, somnorosul de Lester.

În ziua în care *Pocahontas* pornea spre Franța, tatăl său venise acasă mai devreme de la fabrica de vopsele, ca să se întâlnească cu Aubrey în port și să-și ia rămas-bun.

— Să te porți cu demnitate și mândrie, tinere, m-ai auzit? îi zisese el. Pe-astea nu ți le poate lua nimeni!

Era într-adevăr așa? Aubrey și-a amintit de Spartanburg. Nu se opintiseră ca nebunii vânzătorii și fermierii ăia nemernici exact pentru asta?

— Și fii cu băgare de seamă, continuase tatăl său. La război, orice se poate întâmpla, dar e mai puțin probabil să i se întâmple celui care e cu ochii-n patru.

Întinsese apoi brațele și-l strivise pe Aubrey într-o îmbrățișare:

— Pune biciul pe nemții ăia și hai repede înapoi!

Aubrey simțea încă barba tatălui său și mirosul chimic de vopsea din gulerul acestuia.

Și-a tras mâinile din buzunare și a suflat peste ele. Respirația i-a înghețat pe loc, înainte să apuce să aibă vreun efect. Și le-a vârât la loc sub cămașă. Un pianist nu-și poate risca mâinile.

Dar mai era el acum pianist? Ceilalți din orchestră puteau să-și împacheteze instrumentul într-o cutie și să-l ia cu ei. Nu și Aubrey. Un pianist trebuie să cânte, altfel degetele își pierd simțul armoniei. Iar Luckey Roberts, al naibii, avea de obicei întâietate.

Formația cântase timp de două săptămâni la bordul vasului. Imnuri și colinde de Crăciun, vechi melodii de pe plantații și ore întregi de repetiții de cântece patriotice pe acorduri de jazz. „La Marseillaise" și „Tipperary", „Pack Up Your Troubles" și „Over There". Dar numai pe timp de zi. De îndată ce apunea soarele, în jurul orei patru după-amiaza, se dădea stingerea pe întreg vasul, ca nu cumva să-i zărească navele germane. Și în orice caz, pe bătrâna

Pocahontas nu exista pian. Așa că Aubrey, fiind al treilea toboșar, lovea și el talgerele din când în când, în vreme ce gemenii Wright (care nici măcar nu erau frați) băteau intens la percuție ritmurile sincopate ale lui Europe. La debarcarea în Brest, susținuseră un concert improvizat în piață. Aubrey cântase la castaniete.

Francezii îi întâmpinaseră pe cei din Regimentul 15 New York ca pe niște eroi, aplaudându-le jazzul cu înflăcărare. Se îmbarcaseră apoi în tren și porniseră, epuizați și înfometați, către următoarea destinație.

În trenul de animale, un soldat a început să cânte în întuneric, ușor, încet, în ritmul locomotivei, cu voce tânguitoare și rezonantă de bariton:

VREAU SĂ FIU PREGĂTIT, VREAU SĂ FIU PREGĂTIT...

Capete s-au ridicat și urechi s-au ciulit, încercând să își dea seama de unde venea vocea.

VREAU SĂ FIU PREGĂTIT, DOAMNE...

O altă voce s-a alăturat. Un tenor a dublat melodia cu o octavă mai sus.

SĂ INTRU ÎN IERUSALIM, PRECUM IOAN.

— Of, ia gata, la culcare! a zis cineva dintr-un colț îndepărtat.

Dar elanul era de-acum prea puternic. O voce gravă de bas s-a alăturat grupului, la care s-a adăugat glasul înalt al unui tenor, pentru părțile alto. Au repetat refrenul. Când au ajuns la „Ierusalim", cineva a adăugat un ritm de „rat-a-tat", lovind cu podul palmei în pereții de oțel ai vagonului. Un murmur de râsete a fremătat printre capetele istovite, iar cvartetul a navigat către primul vers într-un tempo accelerat.

O, IOAN! O, IOAN! O, CE-AI ROSTIT?
INTRÂND ÎN IERUSALIM, PRECUM IOAN.
NE ÎNTÂLNIM ACOLO, ÎN ZIUA ÎNCORONĂRII.
INTRÂND ÎN IERUSALIM, PRECUM IOAN.
O, VREAU SĂ FIU PREGĂTIT, VREAU SĂ FIU PREGĂTIT...

Acum tot trenul cânta. Înghețat bocnă, țeapăn de frig, în drum spre război și îngrozitor de departe de casă, Aubrey a simțit un zâmbet în obraji și o căldură în stomac. Îi avea pe băieții ăștia cu el și deja trecuseră prin atâtea împreună! Indiferent ce avea să se întâmple, aveau să cânte în continuare!

AFRODITA

Barăci de recreere — 4 ianuarie 1918

HAZEL A AJUNS ÎN SAINT-NAZAIRE, FRANȚA, ÎN dimineața zilei de 4 ianuarie 1918, după o călătorie friguroasă peste Canalul Mânecii și o noapte cu trenul.

Nu-i venea să creadă că era adevărat ceea ce se întâmpla. Toată viața ei navigase pe valurile molcome ale vieții părinților. Iat-o însă acum, privind răsăritul peste câmpiile și crângurile înghețate de pe coasta franceză! Cerul era trandafiriu, plin de promisiuni, iar soarele scânteia prin firișoarele de gheață ce împânzeau lumea. Era greu de înțeles cum dimineața asta splendidă, cum priveliștea asta de basm străluceau peste o țară devastată de ani de război, în timp ce Hazel se grăbea să ajungă la mii de soldați ce aveau nevoie de alinare.

Cu toate că până acum nu oferise mângâiere nici măcar unui câine. Poate că făcuse o mare greșeală.

Trenul a intrat în gara din Saint-Nazaire. Hazel s-a ridicat și și-a strâns lucrurile.

După plecarea trenului, pe peron au rămas patru persoane. O tânără blondă, cu bucle bogate, și trei bărbați de vârstă mijlocie. Zărind pe sub paltonul tinerei însemnele uniformei, Hazel s-a încumetat să o întrebe:

— Iartă-mă, ești cumva voluntară umanitară YMCA?

Chipul fetei blonde s-a luminat.

— Sunt, da! a răspuns. La fel și tu?

Hazel a dat din cap.

— Și eu sunt, a zis unul dintre bărbați, și vă rog să mă iertați că m-am amestecat în discuție.

— Și eu, au adăugat ceilalți la rândul lor.

— Bună dimineața! Bun venit în Saint-Nazaire! s-a auzit o femeie sprintenă, mai în vârstă, purtând ochelari cu jumătate de ramă, care coborâse dintr-o căruță să îi întâmpine pe nou-veniți. Deci, toți sunteți pentru YMCA? Sunt doamna Davies, s-a prezentat ea în timp ce făcea semn către doi soldați să încarce bagajele în căruță. Lucrez cu domnul Wallace, secretar-șef aici, la YMCA. Haideți, pesemne sunteți hămesiți!

După ce au făcut cu toții cunoștință, cei cinci călători s-au suit în căruță și s-au așezat pe valize. Doamna Davies a smucit frâiele, iar caii s-au urnit cu greu la vale, către tabără. Pe drum, găini cu mers legănat mai să dispară sub copitele cailor, ca apoi să o zbughească parcă jignite, lăsând în urmă un vârtej de pene.

Zărind în depărtare tabăra, Hazel a simțit cum i se strânge inima. Totul era atât de cenușiu și de murdar... *La ce te așteptai?* Nu la asta. Se înrolase ca voluntară ca să aducă bucurie într-un ținut al nimănui.

O puzderie de soldați defilau în șiruri perfect drepte, de-a lungul terenurilor de instrucție înghețate, cu puștile atârnate de umăr. Majoritatea priveau drept înainte, dar câteva fețe curioase s-au întors spre căruța aflată în trecere. Câțiva ochi, încrezuți și obraznici, au urmărit-o pe Hazel; alții au făcut-o să înghită în sec, citind în ei singurătatea locului. La auzul vocilor biciuitoare ale comandanților, toate privirile au revenit la treburile lor.

James! Se gândea să-i scrie încă o scrisoare mai pe seară. Erau oare prea multe, prea dese?

— Ăștia nu sunt soldați britanici, a zis mirată fata blondă. Sunt alte uniforme.

— Britanici! Dumnezeule mare! a exclamat doamna Davies și s-a întors brusc spre locul unde stăteau fetele. Nu v-au spus unde o să mergeți?

Hazel s-a tras în spate, pe valiza ei.

— La baza de instrucție de la Saint-Nazaire.

— La baza de instrucție a armatei *americane* de la Saint-Nazaire! a urlat doamna Davies. O să trimitem la centru o scrisoare despre treaba asta. Să nu informeze voluntarii pe cine vor servi! Asta e inadmisibil!

— Se vede că-s americani, a zis blonda, întinzându-și gâtul. Sunt uriași.

— Yankeii ăștia-s înalți, a confirmat doamna Davies, și cum ultimii patru ani și i-au petrecut bucurându-se de mâncarea de acasă a mamei, nu spetindu-se prin tranșee, sunt, bineînțeles, și vânjoși. Și-a reluat apoi rolul de ghid: Construcțiile alea înșirate sunt barăcile soldaților, iar acolo e popota. Celelalte sunt grajdurile și țarcurile pentru animale, ăsta e miros de la porci, și dincolo sunt spitalele. Chiar în față e coliba noastră.

Prin „colibă" Hazel își imaginase ceva mic și primitiv, dar ce vedea aici era imens. Și așa și trebuia să fie, de vreme ce în tabără erau zeci de mii de soldați.

Doamna Davies i-a îndrumat înăuntru, la o masă pe care era servit ceaiul.

— Mai spuneți-mi o dată numele voastre! a zis ea, luând o mușcătură mare de ruladă. Pe un ger ca ăsta, abia dacă mai pot să gândesc ca lumea.

— Eu sunt reverendul Scottsbridge, iar domnul este părintele romano-catolic McKnight, a explicat clericul. Suntem aici să oferim consolare spirituală, nu-i așa, părinte?

— Cu voia Domnului, a răspuns preotul.

Un bărbat scund și slab, în costum de stofă spălăcit, își ștergea ochelarii cu o batistă.

— Eu sunt Horace Henry, a zis. Profesor, ieșit la pensie. Colegiul St. John's.

— A, Cambridge! a exclamat reverendul Scottbridge. Tot ce-i mai bun pentru băieții noștri, a spus și a făcut cu ochiul. Chiar dacă vin din colonii.

Profesorul a luat o înghițitură de ceai.

— Toți sunt băieții noștri, a răspuns. Chiar și americanii. Voi ține niște conferințe seara. Mă gândeam să încep cu un curs despre istoria Angliei.

— Mă întreb cât interes au răcanii americani pentru așa ceva, a zis meditativ fata cea blondă.

— Vom afla în curând, a răspuns profesorul Henry cu blândețe.

— Credeți-mă, a intervenit doamna Davies, după turele din circuitele de instrucție, ca să nu mai pun la socoteală tranșeele, soldații ăștia s-ar bucura să asculte prelegeri și despre cum se fierbe un ou.

Profesorul a râs ușor.

— Sper că pot face mai bine de-atât.

Cu ochi sticloși, preotul McKnight a zis:

— Mă îndoiesc că vom fi la fel de îndrăgiți pe cât vor fi aceste tinere domnișoare.

Hazel a zâmbit.

— Eu sunt Hazel Windicott. Voluntară pentru recreere. Cânt la pian.

Doamna Davies a fixat-o cu privirea.

— Și cânți *bine*?

— Eu... așa cred, a răspuns Hazel. Bănuiesc că depinde de ce înțelegeți prin a cânta bine.

Cealaltă fată a râs.

— Ellen Francis, s-a prezentat ea. Lipsită de orice talent vizibil, altul decât firea mea vorbăreață și amuzantă. I-a făcut cu ochiul lui Hazel și a adăugat: Tu o să cânți la pian; eu o să joc dame.

Doamna Davies a strâns serviciul de ceai.

— Domnilor, avem în sat o casă, nu departe de aici, cu camere pregătite pentru dumneavoastră. Domnișoarelor, pentru siguranță, veți sta în camera liberă de aici, din coliba mea. Domnișoara Ruthers și cu mine suntem alături. Dormitoarele surorilor medicale sunt pline, așa că ne vom descurca în felul ăsta. Ar fi indicat să nu umblați în afara taberei după lăsarea întunericului.

— Câte astfel de adăposturi sunt? a întrebat Ellen Francis.

— Două, a răspuns doamna Davis. Și căminul negrilor, în tabăra Lusitania. Acolo nu veți merge. Sesizând tăcerea stânjenitoare care se așternuse, doamna Davis explicat: Au propriii voluntari de culoare. Deci e în regulă. Au din plin cu ce să se distreze.

Părintele McKnight și-a lăsat într-o parte capul ce trăda un început de chelie.

— Pentru ce vă îngrijorați, doamna Davies?

Aceasta a ocolit întrebarea incomodă.

— Siguranța fetelor, desigur. Într-o tabără militară cu mii de soldați în care clocotește sângele, trebuie respectate reguli stricte. Ultimul lucru de care are nevoie YMCA e vreun scandal, acum când suntem implicați într-o misiune atât de importantă!

Hazel și-a amintit de vorbele tatălui ei: „Fii mai curajoasă decât am fost eu."

— Nu m-ar deranja să cânt în *toate* adăposturile, a zis ea. Sunt sigură că soldaților de culoare le place muzica.

Doamna Davies a privit-o lung peste ochelari.

— Pur și simplu, nu e nevoie, a spus ea, după care a încercat să zâmbească împăciuitor. Soldații ăștia americani negri își asigură propria muzică. E în natura lor. În instinct. De fapt, formația lor

o să cânte aici chiar mâine. Cât privește prezența ta acolo, o sensibilitate muzicală rafinată precum a ta nu va fi pe gustul lor.

Hazel simțea cum pulsul i se zbătea în ureche.

— Credeam că toate trupele au nevoie de recreere.

Doamna Davies a oftat și și-a dat ochii peste cap.

— Tinerii ăștia idealiști! a mormăit ea. Numai pe ei pare să-i cheme cauza războiului! Apoi, cu un aer resemnat, a înfruntat-o pe Hazel: Nu-mi place să apelez la un astfel de limbaj, domnișoară Windicott, dar nu-mi dai de ales! Nu te poți aștepta de la negri să se comporte cuviincios cu tinerele de vârsta ta.

Hazel se simțea atât de sigură pe sine punând la îndoială autoritatea pe cât s-ar fi simțit făcând scufundări în mare. Să-și atragă antipatia doamnei Davies din prima zi părea un gest peste măsură de nesăbuit. Dar se vedea nevoită să facă asta.

— Poate că e adevărat în privința unora, a spus ea, ceea ce e valabil în orice grup mare de soldați. Sunt însă convinsă că cei mai mulți sunt niște gentlemeni ca toți ceilalți.

Reverendul Scottsbridge a scos o tuse care nu a izbutit să-i ascundă râsul înfundat.

— Draga mea, a intervenit el, dând complice din cap către doamna Davies, nu ai văzut îndeajuns de mult din lumea asta pentru a-i cunoaște primejdiile. Vei avea destui soldați cărora să le ții companie muzicală, și arătoși pe deasupra!

Hazel simțea cum o cuprinde greața. Soldații negri erau *mai puțin arătoși*? Așadar asta trebuia să-i domolească grijile, căci pe ea nu principiul o preocupa; reverendul știa el mai bine. Ea era aici doar pentru băieții *arătoși*. Fierbea de furie!

Părintele McKnight i-a aruncat lui Hazel o privire plină de tristețe, apoi a închis ochii, ca într-un gest de rugăciune.

Doamna Davies era vizibil sătulă de toate întârzierile acestea.

— Pe aici, vă rog, domnișoarelor, către camerele voastre!

DECEMBRIE 1942

Al doilea martor

AFRODITA SE ADRESEAZĂ CURȚII.

— Onorată instanță, aș vrea să chem al doilea martor.

— Ce, iarăși? bombăne Ares. Câți zei ai de gând să târăști până aici? Ar fi trebuit să mergem pe Olimp. În plus, credeam că am depășit toată faza asta cu „tribunalul".

— Obiecția se respinge, îi spune Hefaistos lui Ares. Apărarea are cuvântul.

— Îl chem, începe Afrodita, cu o teatralitate afectată, pe Ares, zeul războiului.

Ares se ridică în picioare și-și aruncă peste umeri cămașa. Nu are niciun rost să mai încheie nasturii care i-ar putea ascunde pieptul splendid. Simte că e cazul să-și țină farmecul personal cât mai la vedere. Totuși, o înfățișare la tribunal presupune o anumită decență.

În lipsa unui ofițer de serviciu, Hefaistos gestionează procedurile de jurământ.

— Juri solemn să-ți temperezi lauda de sine, să mărturisești numai și numai faptele, iar de nu, să-ți ții gura aia mare?

— Hei, protestează Ares, pe Apollo nu l-ai pus să jure!

— Am crescut cu tine, răspunde sumbru Hefaistos.

— Ares, intervine Afrodita pe un ton mângâietor, îi e ciudă, atâta tot! Acum ne spui povestea, din punctul tău de vedere?

Ares se ridică și se adresează curții.

— De dragul lui, nu, răspunde el, dar dacă tu vrei, am s-o spun. Doar ca să lămuresc toată povestea asta siropoasă.

ARES

Exerciții de baionetă — 4 ianuarie 1918

SOLDATUL JAMES ALDERIDGE S-A ALINIAT ÎMPREună cu cei din escadronul său pe terenul de instrucție de pe front, pentru exerciții de mânuire a baionetei. Erau la câțiva kilometri în spatele tranșeelor. James nu se obișnuise încă cu vuietul neîntrerupt al armelor de artilerie.

— Fixați baionetele! a răcnit comandantul.

James a înșurubat o lamă în pușca Lee-Enfield.

— În gardă!

James a înălțat rapid arma cu mâna stângă, iar cu cea dreaptă a sprijinit-o de corp. A țintit cu vârful către gâtul unui soldat german imaginar.

— Alderidge, a zis cineva. Depărtează-ți picioarele!

Era soldatul Frank Mason, un pescar din Lowestoft care relua instrucția după ce se recuperase acasă în urma unei răni la picior căpătate în luptă.

Comandantul se plimba printre rânduri, corectând postura imperfectă a bărbaților.

— Pe loc repaus!

Puștile au coborât, spinările tuturor s-au încovoiat.

— N-am zis să tragi un pui de somn, soldat!

La 1,87 metri și 108 kilograme, soldatul Billy Nutley, un tip de la o fermă din Shropshire, ar fi trebuit să fie un luptător de temut, dar părea mai degrabă o țintă ușor de ochit.

— În gardă!

Puștile cu baionete se înălțat cu repeziciune.

— Țintiți la gâturile lor, doamnelor! a strigat instructorul, roșu la față. Când vă aflați în tranșeele nemților, țineți minte: omorâți-i până nu vă omoară ei pe voi! Nemții n-au milă. Țintiți la gât!

James și-a umezit buzele cu limba și a îndreptat vârful puștii către gâtul nevăzut.

— Împungeți!

Picioarele din spate au executat o fandare înainte. Lamele au împuns și au tăiat.

— Împungeți și răsuciți! Scoateți-le mațele!

James împungea și răsucea. Nutley gâfâia. În spatele său, Chad Browning, un galez roșcat și uscățiv, lovea în gol. Tânăr, sprinten și vorbăreț, abia cântărind, ud fleașcă, 57 de kilograme

— Gât și subsuori, acolo e punctul sensibil! a zis instructorul. Fața, pieptul și burta! Din spate, trageți la rinichi. Sau, genii cum sunteți, ați uitat unde sunt rinichii? Pe loc repaus!

Pe loc repaus.

Instructorul defila în sus și-n jos de-a lungul șirurilor de soldați.

— Așa, acum găsiți-vă un manechin!

S-au apropiat de rândul de spânzurători șubrede din lemn, de care atârnau păpuși de paie – efigii umplute ca niște perne, întruchipându-i pe germani.

— Soldatul german e o mașinărie de ucis neîndurătoare, a continuat instructorul. O armă letală în mâinile kaiserului. O fracțiune de secundă hotărăște cine rămâne cu gâtul retezat, el sau voi!

James și-a atins mărul lui Adam cu vârful degetelor.

— Supraviețuirea pe front, a urlat instructorul, implică voința de a ucide! În gardă!

Baionetele jos, pregătite.

— Baionetele sus!

Puștile s-au înălțat deasupra umerilor.

— În gardă!

Pe locuri.

— Împungeți!

Salt înainte și lovitură, direct în manechinele care s-au legănat la impact.

— În gardă!

Înapoi și de la capăt.

— Împungeți! Răsuciți! La omor, la omor, la omor! Ziceți după mine!

James a tras aer adânc în piept.

— La omor, la omor, la omor!

— Nu așa, fleșcăiților! O să șteargă cu voi pe jos!

„La omor, la omor, la omor!"

Rostește și tu! și-a zis James. *Fă pur și simplu ceea ce ți se cere.* A sărit la acel Fritz[1] umplut cu paie ca o mașinărie de ucis neîndurătoare. Ca o armă letală în mâinile regelui George.

— Pe loc repaus! Baionetele deoparte! Mâine facem sesiuni de luptă corp la corp.

Soldații s-au îndreptat spre barăcile lor. Mirosuri incerte pluteau în jurul popotei. Lui James îi era îndeajuns de foame, încât să mănânce carne tocată de vită la conservă.

Soldatul Chad Browning a început să cânte pe o voce înaltă, nazală, comică.

OH, OH, OH, E UN RĂZBOI MINUNAT,
NU-I AȘA? CINE N-AR VREA SĂ FIE SOLDAT?
OH, LEAFA SĂ-ȚI IEI E ȘI PĂCAT...

---

[1] Denumire argotică prin care englezii și americanii se refereau la armatele germane în Primul Război Mondial. Un alt termen similar folosit de aceștia era „Jerry" (n. tr.).

— Ce leafă? a bombănit Nutley. Când o să avem parte de așa ceva?

PÂN' LA BRÂU ÎN APĂ,
PÂN' LA GÂT ÎN ZLOATĂ,
ȘI VORBEȘTI AȘA SPURCAT,
CĂ ȘI SERGENTUL E-NCURCAT.

OH, CINE NU S-AR ÎNROLA-N ARMATĂ?
ASTA CEREM CU TOȚII!
NU-I PLÂNGEM NOI PE CIVILI, BIEȚII,
CĂ STAU DEGEABA LA VATRĂ?

— Să nu te-audă careva, Browning! I-a avertizat soldatul crăcănat Mick Webber, zidar din Rutland. Dacă te prinde sergentul ăla rău, o să stai o noapte la zdup!

OH, OH, OH, E UN RĂZBOI MINUNAT,
CE MAI VREM OUĂ ȘI ȘUNCĂ,
CÂND AVEM GEM DE PRUNE ȘI MERE DE MÂNCAT?

— Nu mă deranjează gemul de prune, a recunoscut Billy Nutley.

— O să te deranjeze, a mormăit Mason, când o să fie singurul lucru dulce pe care-l mănânci timp de șase săptămâni.

— Mason, a intervenit James, chiar e atât de rău acolo pe cât se zice?

Mason s-a uitat la toți.

— O să aflați curând pe pielea voastră!

— Parcă era vorba ca războiul ăsta să se termine înainte să apuc eu vârsta de înrolare, a spus Browning încă ceva ce părea o

glumă, așa cum părea tot ce scotea pe gură. Cui mă adresez ca să depun în scris o reclamație, asta aș vrea să știu!

— Scuză-ne c-am ars gazul de pomană, băiete!

— Dar cu mâncarea cum e? l-a întrebat Nutley pe veteran. În tranșee e la fel de proastă ca aici?

— Mai rău! a răspuns Mason, trăgându-i lui Nutley un ghiont. Dar măcar să fie mâncarea principala problemă!

Webber s-a băgat și el în discuție.

— Vreau și eu o rană frumușică, așa cum ai avut tu, Mason. Îndeajuns de gravă cât să mă trimită acasă la drăguța mea, dar nu atât de rea cât să nu mă mai iubească, a râșit el. Cum ai reușit să-ți zdrelești piciorul așa?

James s-a silit să nu-și amintească fețele desfigurate pe care le văzuse aproape de spitalele bazei militare. S-a gândit la chipul scump al lui Hazel. De câte cicatrici ar fi nevoie pentru ca ea să nu-l mai privească la fel?

„Împungeți, răsuciți, omorâți!"

— Mason, cât de des se folosesc soldații de baionete? a întrebat James.

Mason a zâmbit.

— Sunt bune pe post de desfăcător de conserve și suport de lumânări dacă le înfigi în pereții tranșeelor. Și nimic nu se compară cu pâinea prăjită pe baionetă, deasupra unui mic foc.

DECEMBRIE 1942

Al treilea martor

— DACĂ MI SE ÎNGĂDUIE, ÎNTREABĂ AFRODITA, pot să mai chem un martor?

— E nevoie să ne mutăm la parter, într-un salon? întreabă Hefaistos.

— Oh, luați unul cu pian! intervine Apollo. O să cânt.

— Nu e cazul, răspunde zeița pe un ton mieros. Invit al treilea martor.

Afară, norii învăluie luna și stelele. Pământul de sub ei huruie și se cutremură. Se simte de parcă tocmai ar trece în goană un tren subteran de mărimea unui pachebot cu viteza sunetului.

Se aude un singur ciocănit în ușa camerei de hotel, care se deschide, lăsând să se întrevadă o siluetă.

— E în regulă! strigă Hefaistos către silueta nedeslușită. Intră, nu te sfii!

— Eu? Niciodată.

La auzul glasului, Apollo și Ares înlemnesc.

Nou-venitul se unduiește pe culoar, grațios și tăcut ca o pisică. Hainele lui închise la culoare te trimit cu gândul la un cioclu. Dar când își dă jos paltonul, iese la iveală sutana neagră, lungă până la glezne. Pătratul din gulerul preoțesc e singura pată albă care-l însoțește.

Rămân toți cu gura căscată.

— Un preot? behăie Ares. Zeul tărâmului morților e un *preot romano-catolic*?

— Bună seara, unchiule! îl întâmpină Afrodita cu o plecăciune adâncă.

Hefaistos se înclină, sprijinindu-se într-un genunchi, iar Apollo se dă jos de pe pat și-l urmează. Ares, bombănind și înghiontit de Afrodita, îngenunchează la rândul său.

— Credeam că joci rolul profesorului când vizitezi muritorii, stăpâne Hades, îi spune Apollo.

— Revizor contabil de la Agenția de Colectare a Impozitelor, răspunde Hefaistos. „Singurele certitudini în viață sunt moartea și taxele."

Hades zâmbește.

— Îmbrac rolul care mi se potrivește.

Măsoară din priviri încăperea, dar nu găsește niciun scaun pe placul său, așa că își creează unul pe loc. Un scaun negru din piele, mai degrabă spartan. Se așază picior peste picior, cu degetele împreunate pe genunchi. Are obrazul proaspăt bărbierit. Unghiile atent îngrijite. Părul negru, strălucitor și neted, pieptănat perfect dinspre frunte spre creștet.

Asemenea lui Ares și Apollo, Hades, stăpânul Infernului, e un bărbat de o frumusețe izbitoare, totuși aspru și sumbru, cu trăsături acviline de o precizie glacială. Arătos, dar mai degrabă i-ai grava chipul pe o monedă decât să speri că te va invita la dans.

— De ce ești preot, Sfinția... Ta? întreabă Ares nerăbdător.

— Bună seara, nepoților, nepoată!

Vocea lui Hades e curtenitoare, ca de altfel întreaga lui înfățișare.

— Dar de ce preot catolic? insistă Ares, așa cum insistă și războiul, întotdeauna.

Hefaistos tușește.

— Asta nu-ți creează niște, ăăă, dificultăți de natură teologică?

Hades cade pe gânduri.

— Nu cred, răspunde el moale. Îmi place la fel de bine, poate chiar mai mult, să fiu și rabin. Prețuiesc filosofia de viață a muritorilor și vorbesc din interiorul lumii lor. Viața clericală mi se potrivește, adaugă el cu un aer ușor rănit. Am trăit cea mai bună parte dintr-un secol fericit în ipostaza de abate. De fapt, chiar cred că mă pricep să fiu preot.

— Nimic nu a oferit vreodată mai multă motivare spirituală decât Moartea, intervine Afrodita.

Hades zâmbește.

— Munca preoției, aceea de a pregăti sufletele să traverseze râul spre tărâmul meu fără să le fie teamă peste măsură, îmi e de mare ajutor. Sufletele nepregătite îmi dau bătăi de cap, se strâmbă el ușor. Extrem de neplăcut!

Hades face rost într-o clipă de o cutie metalică cu drajeuri mentolate, din care alege tacticos una.

— Muritorii sunt atât de carnali! Mânați de pofte! Clocotesc într-un preaplin de fluide. Tu, Iubire, tu, Războiule, toate astea sunt importante pentru munca voastră, dar interesul meu pentru oameni e întru totul spiritual. Trupurile nu mă interesează câtuși de puțin, adaugă Hades cutremurându-se.

— Pun pariu că nu asta i-ai spus Persefonei, râde Ares la gluma lui de vestiar.

— Și cine era până la urma nimfa aia? întreabă Apollo, scărpinându-se în vârfului capului.

Hades îi învrednicește cu un zâmbet șters.

— Băieți, băieți...

Poate a rostit cu indulgență „Băieți, băieți", pe un ton care spune la fel de bine și „aș putea să vă nimicesc dacă aș vrea".

Studiază din nou încăperea.

— Vai de mine! murmură el pipăind plasa aurie ce-i învăluie pe îndrăgostiții infideli. Am nimerit într-un moment conjugal

nefericit? Ca fată bisericească, nu pot fi de acord cu metodele tale, oricât de mult ți-aș admira meșteșugul. „Dacă iubești un om, trebuie să-l lași liber."

— Pun pariu că nu asta i-ai spus Persefonei, a repetat Ares, având impresia că e și mai amuzant a doua oară.

Intervine Afrodita spre a-l salva pe Ares de la un sfârșit prematur.

— Stăpânul meu, Hades, începe ea pe un ton mieros, le-am spus zeilor prezenți o poveste de dragoste. Ca să le demonstrez, printre altele, cum moartea face posibilă iubirea adevărată. Noi doi ne-am înțeles bine întotdeauna. Ai vrea să ne împărtășești, la momentul potrivit, bucata ta din poveste? Din această poveste, încheie Afrodita, dând din cap spre el.

Hades zâmbește cu un aer de măreție.

— Mă onorezi, scumpă Afrodita! zice el. Va fi plăcerea mea!

Colette Fournier — iulie–august 1914

AFRODITA

O SĂ ÎNCEP CU O FATĂ ȘI UN BĂIAT URCÂND TREPtele unei scări foarte înalte.

Era o zi toridă de iulie, 1914. Aerul era încremenit; doar albinele lucrau. Toți ceilalți aveau impulsul de a căuta un loc la umbră și de a se feri de muncă.

Dar nu și Colette Fournier împreună cu tovarășul ei, Stéphane. Colette era hotărâtă să ajungă în vârf, în ciuda căldurii. Stéphane era hotărât să rămână în imediata ei apropiere, iar șeful său de la docuri tocmai îi dăduse ocazia asta, trăgând un pui de somn după-masă.

Scările, sculptate în piatră, urcau într-o înlănțuire amețitoare până în vârful stâncii dezgolite de unde se zărea orașul belgian Dinant. Aici se înălța o cetate medievală, o fortăreață cioplită în piatră care, timp de secole, apărase orașul. Priveliștea de pe platoul cetății îți tăia răsuflarea, cu meandrele largi ale liniștitului râu Meuse unduindu-se de-a lungul câmpurilor înverzite, acum încărcate de roadele din miez de vară.

Fetei îi atârna pe frunte părul asudat, iar bluza i se lipise de corpul umed. Nu-i păsa însă, și nici lui Stéphane, aș îndrăzni să adaug.

De la clopotele din turnul catedralei Notre Dame din Dinant, aflată chiar sub ei, răsuna o melodie senină. Catedrala dădea culoare orașului – o bijuterie îmbrățișând râul Meuse, cu un curcubeu de case alături, reflectându-se precum cristalele în oglinda netedă a apei.

Colette avea șaisprezece ani, Stéphane, optsprezece. Stéphane locuia aproape de familia lui Colette și era un băiat oropsit de când se știa. Colette îl știa la fel de bine ca pe fratele ei, Alexandre, și ca pe vărul ei, Gabriel. Stéphane era mereu acolo, precum un câine vagabond căruia faci greșeala să-i dai de mâncare.

Nu era nimic neobișnuit ca Stéphane s-o provoace pe Colette să se cațăre pe scările cetății. Se întrecuseră în alergări, la vâslit și în concursuri de ținut respirația încă de când erau mici.

Era însă ceva neobișnuit în felul în care Colette îl surprinsese pe Stéphane privind-o în ultima vreme. Tăcut, molcom, chiar în toiul zarvei lor obișnuite, ca și cum acum o vedea pentru prima oară.

Ceea ce era ridicol.

Tot ciudate erau și senzațiile care începuseră s-o cuprindă pe Colette ori de câte ori își făcea Stéphane apariția. Dându-și seama că îi lipsea atunci când nu venea la timp, iar când apărea, în sfârșit, habar n-avea ce să-i spună unui băiat pe care-l cunoștea de când lumea, Colette s-a descoperit a fi într-o oarecare încurcătură. Când a început să-l studieze pe Stéphane, observând cum i se ondulează părul la tâmple și cum deodată i se transformă pomeții, clavicula, gâtul, a știut că o pândea o mare primejdie.

Ceea ce era încă și mai ridicol.

Când a apărut așadar Stéphane în ziua aceea toridă de vară și a ademenit-o să urce până la cetate, Colette a lăsat deoparte chiuveta plină de vase murdare și a acceptat provocarea. Poate că, odată ajunși în vârf, va putea să-l înfrunte și să vorbească deschis despre ce naiba li se întâmpla și vor pune capăt întregii povești.

Și Stéphane avea de gând să-i vorbească fățiș lui Colette. Dacă găsea curajul.

Toate treptele alea i-ar fi extenuat până și pe atleți, dar Colette era tânără, puternică și hotărâtă. Chiar și așa, după un astfel de tur de forță până în vârf, era fără suflare și înfierbântată, astfel încât, în loc să se bucure de priveliște, primul lucru pe care l-a făcut a fost să traverseze curtea interioară pietruită și să se prăbușească apoi în vegetația înaltă și răcoroasă din spatele ei, să se întindă, să-și suflece mânecile și să-și facă vânt cu mâinile.

M-am apropiat de umărul lui Stéphane.

Acum? s-a întrebat el.

„De ce nu?"

— Colette..., a început el.

„Nu așa!"

— Da?

Stéphane a înghițit în sec și s-a chinuit să găsească altceva de zis.

— Cântecul tău, a spus. De la festivalul de bere. A sunat bine.

A sunat bine. Ce nătâng! Ce mod jalnic de a face un compliment!

— Mersi! a răspuns ea.

S-a uitat apoi la silueta lui profilată pe cerul după-amiezii și s-a minunat cum de se înălțase Stéphane atât de mult într-un timp atât de scurt și cu ce se îndeletnicise de căpătase mușchii ăia. Fusese un *bolovan* până atunci. Sigur, zi de zi la încărcat și descărcat vapoare, e de-nțeles, se gândea ea, dar în clipa aceea nedeslușită, *de ce*-ul care plana asupra transformărilor lui Stéphane a devenit mai puțin important decât realitatea lor.

S-a trântit și el în iarbă, lângă Colette. Obrajii ei erau îmbujorați, ochii îi licăreau și iat-o desfăcându-și ultimul nasture și făcându-și vânt!

Bietul Stéphane! Ce lucru îngrozitor, să riști o prietenie de-o viață pentru un vis ce a devenit deodată prea mare ca să-l mai poți

stăpâni! Ar jigni-o, era convins de asta, iar ea l-ar respinge și s-ar feri apoi de el, fără îndoială, și atunci ce-o să se aleagă de el?

Nu trecea zi în care să nu o vadă pe Colette de șase ori, altfel nu rezista. Dar dacă ea n-ar mai fi vrut să-l vadă vreodată la față, atunci el n-ar avea unde să se ascundă de dezgustul ei în întreg orașul.

Ce putea deci să spună? Vorbele nu erau chiar punctul lui forte.

Colette s-a ridicat în fund pe iarbă. Fire de verdeață și firimituri de pământ îi atârnau de bluză și în păr.

— Sunt vraiște.

— Nu, nu ești.

— *Tu* ești vraiște, i-a spus ea, așa că nu ești în măsură să judeci.

Stéphane a rămas cu ochii la nori și a zâmbit larg. Tolănit pe iarbă, ostenit și liniștit, alături de Colette, care-l mustra, îi era cât se poate de bine așa.

— Păi, dacă suntem doar noi doi aici, a zis el, ce contează că suntem vraiște?

Ea și-a întors privirea către peisajul spectaculos, lăsându-l pe Stéphane să-i studieze în voie spatele. Cât de grațioasă, curbura coloanei ei vertebrale! Și-ar putea plimba degetele peste spatele ei acum, dacă nu i-ar reteza mâinile pentru o asemenea tentativă. Trebuia să se mulțumească cu exercițiul de imaginație.

Colette s-a întors și l-a găsit cu ochii închiși. Ceea ce i-a permis să-l studieze la rândul ei.

— Dormi? l-a întrebat. Dar ce companie îmi ții! M-ai târât până aici ca să tragi un pui de somn?

„Nu te mulțumi cu exercițiul de imaginație!" i-am șoptit.

El a întins mâna spre ea.

— Hai chiar asta să facem! a spus. Hai să dormim puțin!

Ea i-a apucat mâna, mirându-se de gestul ei, și a simțit o tresărire de... de ce? Ce *anume* a simțit când a apucat-o de mână prostuțul de Stéphane?

S-a întins la loc, pe o parte. Nu mai era același Stéphane, prostuțul. Pe principiul „întâi atacul, iar analiza mai târziu".

— Ce te-a apucat? l-a întrebat ea.

S-a ridicat și el, sprijinit pe-o parte, iar acum stăteau față în față. La doar câțiva centimetri unul de celălalt. La fel de bine putea fi și un șuvoi de lavă între ei.

Totuși, el a ținut piept momentului. S-a aplecat și a sărutat-o. Nu a nimerit buzele, ci nasul.

Colette a închis ochii. Nu mai gândea. „Firește că Stéphane vrea să te sărute", i-am spus. „Și tu vrei să-l săruți." Și era adevărat. Nu i-am „pus vorbe" în minte.

Bietului Stéphane îi trepida inima în gât. Dacă strica momentul, avea să urmeze o lungă coborâre cu Colette înapoi în oraș. Dar ea nu a fugit. Nu l-a lovit, nu a țipat, nu a luat-o la goană, nu l-a certat. Deși el aproape că asta-și dorea.

„Încă o încercare!" i-am șoptit lui Stéphane.

Colette a deschis din nou ochii. A văzut buzele lui Stéphane deschizându-se și a simțit cum și ea face același lucru. Nici nu a apucat să-și dea seama ce se întâmpla, că se și apleca spre el; el a tras-o mai aproape, iar ea l-a sărutat pe buze. Ori el pe ea. Amândoi. Da!

Peste câteva clipe, Colette s-a desprins, luând o gură de aer. Stéphane și-a strecurat brațul în jurul ei și a tras-o mai aproape. S-a întins zâmbitor. Ea îl privea lung, uimită.

Nu-i era ușor să gândească limpede, între zbuciumul pe care-l simțea în stomac și senzația electrizantă ce-i străbătea pielea.

Stéphane?

Cine altcineva?

Adu-ți aminte de clipa asta când te gândești la Stéphane! Adu-ți aminte de Colette, cândva demult, stând în vârful cetății de pe deal, aplecată peste metereze și privind acoperișurile minuscule de

dedesubt, aruncând o ultimă privire înainte să coboare împreună cu vechiul ei prieten, acum straniu și nou.

ARES

Primul lor sărut a avut loc în iulie 1914. În săptămânile ce au urmat, Colette și Stéphane au fost prea absorbiți de iubire ca să dea atenție veștilor despre război care începeau să umple paginile ziarelor.

Până la 4 august, când războiul n-a mai putut fi ignorat. Armata germană a invadat teritoriul neutru al Belgiei și a ocupat Liège-ul. Se înmulțiseră zvonurile despre civili secerați de soldați și despre orașe rase de pe fața pământului.

În 15 august, o divizie germană a cucerit cetatea. Armatele franceze i-au înfruntat pe inamici în luptă, iar câteva ore mai târziu au recucerit citadela. (Întâmplător, unul dintre soldații răniți acolo în acea zi a fost Charles de Gaulle, devenit apoi conducătorul Rezistenței franceze împotriva ocupației naziste în Franța. Războiul, vedeți voi, dă naștere și eroilor.)

În noaptea de 21 spre 22 august, mașini încărcate cu soldați germani au pătruns în Dinant. Au incendiat vreo douăzeci de case și au omorât treizeci de civili. Mai târziu, au declarat că civilii deschiseseră focul asupra lor. Toți supraviețuitorii au negat însă că așa s-ar fi întâmplat lucrurile.

La 23 august, germanii au revenit în forță. Au dat foc la sute de case. Au aruncat asupra civililor vina pentru toate pierderile lor de la Dinant de până atunci și i-au luat cu forța pe bărbați din casele lor, de la slujbe și din adăposturi, executându-i în plină stradă. Au executat și femei, copii, bebeluși. Bătrâni de optzeci și opt de ani. Sugari de trei săptămâni. În total, aproape șapte sute de suflete.

Zile întregi au vuit flăcările la Dinant. Au rămas în urmă numai dărâmăturile fumegânde. Bătrâna catedrală, Notre Dame

din Dinant, a luat foc. Carilonul din turnul cu clopot a ars și el, îngropând orașul în tăcere.

HADES

Printre morți se afla și tatăl lui Colette; și unchii ei, Paul și Charles; vărul ei, Gabriel; și fratele ei, Alexandre. Atelierul de tâmplărie unde confecționau mobilă bărbații din familia Fournier a fost unul dintre locurile bombardate. Colette și mama ei i-au pierdut pe toți.

La primele focuri de armă, Stéphane a luat-o la goană pe străzi, căutând-o pe Colette. Germanii l-au prins și l-au împușcat.

Cei masacrați au murit cuprinși de o teamă cumplită, nu atât pentru ei înșiși, cât pentru cei pe care-i lăsau în urmă în ghearele soldaților germani. E cea mai sfâșietoare stare în care să intri pe tărâmul meu.

Stéphane a pătruns pe tărâmul meu cu inima sângerându-i pentru săptămânile, anii întregi de iubire la care visase și care i-au fost smulși de focurile războiului. A cutreierat apoi cetatea vreme îndelungată, în căutarea a ceea ce era cu neputință de găsit.

La auzul primelor urlete, Colette s-a adăpostit din calea germanilor la mănăstirea Bethleemului, de partea cealaltă a râului. S-a ghemuit într-o chilie întunecată, unde s-a rugat, legănându-se și implorându-l pe dumnezeul ei să-i cruțe pe cei dragi.

Odată ieșită la lumină în orașul înghițit de flăcări, a aflat că i-a pierdut pe toți pe care-i iubea, afară de mama sa.

Mama sa a murit câteva zile mai târziu. Teoretic, infarct, dar, de fapt, durerea a răpus-o.

Colette copila a murit în ziua aceea.

Orașul ei mult iubit pierise. A petrecut săptămâni întregi ajutându-i pe supraviețuitori să curețe molozul. A ținut în brațe

sugari rămași fără mamă, încercând să le aline plânsetul. A luat cu ea copii rămași fără tată, să culeagă împreună flori de câmp, în timp ce mamele lor beau să-și înece amarul.

Și-l imagina, la nesfârșit, pe Alexandre prăbușindu-se la pământ. Peste el, apoi, tata. Și unchiul Paul și unchiul Charles, cuprinzându-și zadarnic cu mâinile piepturile zdrobite.

Nu era în stare să și-l imagineze și pe Stéphane.

Lucra de zor să le ofere altora alinare, dar o chinuia gândul că nu-i putea mângâia chiar pe cei pe care-i iubea cel mai tare și care acum, la porțile morții, aveau atâta nevoie.

Așa că, într-o noapte înnourată, fără lună, la început de toamnă, și-a strâns într-o boccea puținele lucruri rămase, a furat o barcă și a vâslit toată noaptea în amonte, pe curenții lini ai râului Meuse, croindu-și drum spre sud până în Franța și mergând apoi pe jos prin sate până la Paris, la mătușa ei, Solange. A reușit apoi să ajungă la sediul YMCA, unde a mințit în privința vârstei și s-a înrolat ca voluntară.

Nu a putut face față muncii la Crucea Roșie – morți, sânge. Dar putea în schimb să ajute acolo unde se pricepea, să asculte alte ființe care-și pierduseră familiile, iubiții, ca și cum asculta conversații pe care n-ar mai fi avut voie vreodată să le aibă cu cei dragi ei.

În următorii patru ani, a devenit o tânără în toată puterea cuvântului, înconjurată de soldați, arme și război. Respingea cu tact declarațiile de dragoste și turna mii de cești de cafea. Muncea fără încetare și oferea alinare altora care se pregăteau să înfrunte puștile germane.

Era convinsă că, dacă putea să aline niște suflete, atunci poate că, într-o zi, și ea avea să primească, la rândul ei, alinare.

AFRODITA

Întreținându-i pe yankei — 4 ianuarie 1918

DUPĂ CINĂ, SOLDAȚII AU ÎNCEPUT SĂ MIGREZE treptat spre imensul cămin de recreere al YMCA, cu mese cu jocuri, o bibliotecă, o capelă și un colț de servire a cafelei, unde Hazel aștepta să lege conversații vesele.

Erau atât de mulți! Erau atât de *masculini*!

Hazel, în uniforma ei proaspăt curățată, turna băuturile calde și se temea să vorbească cu tinerii ăștia. Dar yankeii, cu r-urile lor aspre și zâmbete largi, i-au câștigat iute simpatia.

— Salutare, donșoară! Ești gata să ne vezi cum îi snopim pe germani?

— Ce mai priveliște sunteți voi două pentru bieții noștri ochi!

Apoi Ellen a dat-o de gol pe Hazel că știe să cânte la pian, așa că i-au cerut cu toții, într-o zarvă generală, să cânte. Iată, deci! Pentru cântat și venise. Dar nu știa muzica lor.

— Cântă „For Me and My Gal"'!

— Știi vreo melodie de Irving Berlin?

— Dar „Cleopatra Had a Jazz Band"? Pe-asta o știi?

— Dar „Carry Me Back to Old Virginny"?

Răspunsuri negative unul după altul, spre groaza lui Hazel. Doamna Davies, văzând cum stau lucrurile, a clătinat din cap.

Lui Hazel îi tremurau mâinile și notele îi înotau în fața ochilor. Din fericire, memorase „Marseillaise", „God Save the King" și „Rule, Britannia!", așa că le-a cântat pe acestea.

Imnuri europene. Prin care nu a izbutit să entuziasmeze trupele. Senzația de teroare s-a transformat în paralizie.

Nu știa imnul Americii. Ceva despre steagul lor? În disperare de cauză, a cântat piese familiare. Brahms, Schubert, Schumann și Chopin. Yankeii a aplaudat.

Hazel a cântat până aproape de deschiderea conferinței profesorului Henry. Americanii tropăiau și fluierau. Avea să dureze până să se obișnuiască cu așa ceva. Cum era și de așteptat, toate locurile se ocupaseră pentru prima conferință a profesorului, despre istoria Marii Britanii, începând cu Epoca de Fier timpurie.

Un soldat care voia să facă pe grozavul a venit să stea de vorbă cu Ellen cea cu bucle aurii, așa că Hazel a rămas singură.

— *Pardon*, a auzit de undeva de-aproape o voce catifelată. Tu ești noua pianistă?

Hazel s-a întors și a dat peste o tânără în uniformă YMCA. Avea accent franțuzesc și un păr negru ca tăciunele, tuns scurt, cu cârlionți netezi răsuciți în jurul feței. Hazel nu mai văzuse o asemenea înfățișare decât în revistele de modă mai îndrăznețe.

— Uau! a șoptit ea, arăți exact ca Irene Castle[1].

Străina a zâmbit.

— Nu știu să dansez ca ea. Spre nefericirea soldaților de aici.

Hazel s-a jenat de propria reacție.

— Iartă-mă! a zis. A fost nepoliticos din partea mea.

Cealaltă fată și-a țuguiat buzele.

---

[1] Celebră dansatoare americană (1893–1969), foarte la modă în timpul Primului Război Mondial, când a popularizat în toată lumea dansurile moderne alături de soțul ei, Vernon (n. red.).

— Nepoliticos, cum așa? Nu-ți place Irene Castle? a adăugat după o scurtă pauză.

Hazel a râs.

— Cum să nu! a zis ea și a întins mâna: Hazel Windicott.

Cealaltă fată a surâs, iar expresia feței i s-a schimbat.

— Eu sunt Colette Fournier. *Bienvenue à Saint-Nazaire!*

Hazel a zâmbit.

— *Merci beaucoup!*

Colette a dat din cap în semn de apreciere.

— Nu e cel mai rău accent pe care-l aud venind de la *une anglaise*, a zis ea, apoi a arătat cu capul spre soldați: Americanii cu franceza lor de ghid turistic sunt insuportabili. Au impresia că o să mă dea pe spate. *Parles-tu français?*

— Ăăă..., a râs Hazel. Nu chiar, nu!

— Nu contează. Colette a deschis un carnețel, apoi a întrebat-o: Vrei niște ciocolată?

Mereu am zis-o, ciocolata schimbă întru totul lucrurile. Și e și un gest prietenesc, desigur.

— De cât timp ești cu cei de la YMCA? a întrebat-o Hazel pe Colette.

Aceasta a arătat cu mâna spre o canapea joasă, sub streașina clădirii, pe care s-au așezat.

— De patru ani, a zâmbit ea mâhnită. Am învățat enorm aici. M-am înscris ca voluntară la scurtă vreme după ce a izbucnit războiul, pentru că simțeam nevoia disperată de a face ceva folositor.

— Părinții tăi ce au spus? a întrebat Hazel. Ai mei nu au fost prea încântați de plecarea mea.

Colette a ezitat. Oamenii se purtau diferit cu ea odată ce aflau. „Ai încredere în Hazel!" i-am șoptit.

— Părinții mei și întreaga familie au murit, a zis Colette simplu. M-am înscris ca voluntară imediat ce satul meu a fost distrus de germani.

Hazel a scos un geamăt scurt. Felul direct de a vorbi al fetei a uluit-o.

Apoi i-a atras atenția ceva din ce rostise Colette.

— Satul tău a fost distrus, la începutul războiului... Deci asta înseamnă că ești...

— Exact. *Je suis belge.*

Nu franțuzoaică. Belgiancă. Răni de război încă și mai dureroase. Mare parte din Belgia căzuse pradă violenței fulgerătoare a invaziei germanilor din august 1914. „Violarea Belgiei" era numită. Toate poveștile acelea despre femei violate, copii crucificați, bătuți în cuie pe uși, bătrâni executați...

Hazel și-a ținut respirația.

— Oh, îmi pare nespus de rău!

Colette părea amuzată.

— Nu e un lucru atât de groaznic să fii belgian, știi.

Hazel a roșit.

— Nu la asta mă refeream. Ci la câte a avut de pătimit Belgia!

Colette se întreba de ce îi împărtășea englezoaicei ăsteia atâtea lucruri.

— Tata, fratele, doi unchi. Vărul meu și mulți prieteni din copilărie. Au pierit cu toții. Casa, tot ce aveam.

— Oh, nu!

Hazel s-a gândit la tatăl ei și la băieții din cartier. Chiar și la James. I-au dat lacrimile:

— Îmi pare rău, sunt o proastă! a zis, ștergându-se la ochi. De ani întregi aud despre atrocitățile din Belgia și despre nevoile refugiaților, dar...

— Dar nu-ți păreau reale?

Hazel și-a plecat capul.

— Bănuiesc că nu, a zis ea și s-a șters ea din nou la ochi. Cum se cheamă satul tău?

— Dinant, a răspuns Colette. Ce-a mai rămas din el.

— Cum ai supraviețuit? a întrebat Hazel.

Colette a tăcut pentru o clipă. O primă cută pe chipul ei calm. Hazel a simțit cum i se rupe inima.

— M-am ascuns! a zis. În timp ce toți cei pe care-i iubeam erau uciși, eu stăteam ascunsă într-o mănăstire.

Durerea și vinovăția s-au revărsat, imposibil de ținut în frâu.

— Este exact ceea ce și-ar fi dorit și ei să faci, i-a zis Hazel.

Colette răscolise amintirile astea de mii de ori, dar, la vorbele lui Hazel, și-au făcut apariția cu toții: Alexandre și tata, vărul Gabriel, unchii Paul și Charles. Și Stéphane.

Când privirile li s-au întâlnit, Hazel a văzut în ochii lui Colette o licărire de recunoștință.

— Unde e acasă pentru tine acum? a întrebat Hazel.

— Am o mătușă la Paris, a explicat Colette. Sora mamei mele. M-a primit la ea după tot ce s-a întâmplat. Nu aveam unde să mă duc. M-am înrolat ca voluntară și ca să nu fiu o povară pentru ea. Dar haide, s-a întrerupt Colette, ridicându-se în picioare. Nu m-am prezentat ca să-ți spun povestea mea tristă.

— Stai liniștită! a zis Hazel.

— Am venit să te întreb dacă ai vrea să mă acompaniezi, a continuat Colette. Sunt cântăreață sau, cel puțin, așa-mi place să cred. Mă gândeam că am putea repeta împreună. Noaptea, după ce se dă stingerea.

— N-o să le trezim pe doamna Davies și pe domnișoara Ruthers?

Colette a râs.

— Mă îndoiesc. O să cântăm ușor. Iar ele dorm cu vată în urechi. Și sforăie așa de tare, că nici bombele nu le-ar trezi. Ne vedem mâine-noapte?

Hazel a încuviințat cu o mișcare din cap.

— Abia aștept!

APOLLO

Apelul de trezire — 3 ianuarie 1918

SUNA DEȘTEPTAREA.

— Să lovească odată careva ceasul ăla deșteptător! a mormăit un soldat din Regimentul 15 New York.

— Vrei să zici, să-l spânzure cineva pe gornist! i-a răspuns o voce din partea cealaltă a camerei.

Aubrey a deschis ochii și i-a închis iute la loc. Era întuneric încă. Nu tocmai ajunseseră? S-a întors cu spatele în patul lui campanie drept răspuns la o asemenea zi.

Cineva a aprins o lanternă. Camarazii săi s-au ridicat și au început să se-ntindă. Lui Aubrey, melodia aceea nemiloasă și vioaie a goarnei îi sfredelea urechea. S-a întors la loc, pe spate, ascultând apelul de deșteptare.

„Uite ce e", i-am zis. „Ce-ar fi dacă ai inversa apelul de trezire?"

Cum?

„În cheie minoră."

A îngânat apoi melodia pentru sine.

„Exact așa. Are o cu totul altă coloratură. Acum cadențeaz-o."

A înjumătățit tempoul și a accelerat ritmul.

„Oh! E ceva! Te pricepi!"

— Mișcă-ți hoitul din patul ăla, Aub! a zis amicul său, Joey Rice. Altfel o să vină încoace căpitanul Fish și o să-ți ardă una!

Aubrey s-a rostogolit din pat direct cu picioarele în cizme.

— Joey, a spus, unde ți-e cornul?

Joey Rice a scos din buzunar un muștiuc și l-a fluturat în aer.

— Uite-aici!

L-a folosit ca să imite apelul de deșteptare. Fără corn atașat, muștiucul scotea un sunet metalic.

— Dumnezeule, o să-mi cadă limba! a zis Joey. E prea dimineață pentru cântat!

— Exact dimineața e momentul, *tonto*, a răspuns Jesús Hernandez, clarinetist, unul dintre suflătorii recrutați în Puerto Rico de locotenentul Europe pentru formația sa.

— Trece-o în cheie minoră! i-a zis Aubrey lui Joey. Coboară cea mai înaltă notă o treaptă mai jos.

Joey Rice a schimbat nota. Rezultatul a fost un sunet curios.

— Acum încetinește! a continuat Aubrey. *Gliseaaază* al doilea ton, asta e a treia notă. Urcă spre ea, sparge-le pe următoarele trei și coboară, *pop-pop-pop,* staccato!

— *Tu amigo es loco,* a șoptit Jesús către Joey.

Joey a întins a doua notă ca pe o caramelă și le-a crăpat pe următoarele trei ca pe alune.

— Asta e! a zis Joey. Bum-ba-*daaaaah*-da-bum-ba-da.

Joey a prins ideea lui Aubrey și a început să improvizeze.

— Ce-i tărăboiul ăsta aici?

Soldații au înlemnit în poziția de salut.

— Să trăiți!

Căpitanul Hamilton Fish al III-lea a pășit în încăpere.

— Încetați cu prosteala! O să ratați haleala!

În privirea căpitanului se citea un zâmbet, nu însă și în ținuta lui militărească. Unul dintre ofițerii fondatori ai Regimentului 15 New York, Fish era descendentul unei înstărite familii newyorkeze și o vedetă a echipei de fotbal de la Harvard. Era o figură

impunătoare, dar regimentul îl plăcea. Îl găseau onest, rezonabil și fără prejudecăți. Pentru un bărbat alb bogat, era în regulă.

— Pe loc repaus! Și mergeți să mâncați!

— O clipă, dom' căpitan!

O altă siluetă înaltă a intrat în cameră.

— Să trăiți, dom' locotenent! au urlat soldații, repetând salutul.

Era prim-locotenentul Jim Europe, șeful companiei de mitraliere și liderul formației Regimentului 15 New York.

— 'neața, locotenent Europe! a zis Fish. Cu ce te pot ajuta?

— Ce se auzea din baraca asta?

Mai mulți soldați au început să râdă pe înfundate.

— O mică prosteală muzicală, a răspuns Fish.

Europe s-a uitat atent prin ochelari.

— Tu erai ăla, Rice, care se maimuțărea cu muștiucul?

— Edwards m-a pus, a zis Joey. Să pun pe ritm de jazz apelul de trezire.

Locotenentul Edwards l-a privit din cap până-n picioare.

— Aub-rey Edwards.

Ia-uite-cu-cine-ne-am-pricopsit.

Aubrey s-a repezit să salute.

— Să trăiți, bună dimineața, domnule locotenent!

— Ar fi trebuit să-mi dau seama, a zis locotenentul Europe. În timp ce alți soldați se pregătesc să facă lumea un loc mai sigur pentru democrație, tu inventezi „bluesul de deșteptare".

— Da, să trăiți, domnule locotenent! a răspuns Aubrey încordându-și din răsputeri toți mușchii spre a-și struni rânjetul.

Europe și-a pus mâinile în sân.

— Știi să transpui asta pe note?

Bineînțeles că știa. Iar Jim Europe știa la rândul lui că Aubrey știe. Doar îi fusese profesor.

— Da, să trăiți, domnule locotenent!

— Ai hârtie? Pentru partituri?

Aubrey a clătinat din cap.

— Nu, domnule locotenent!

— Trebuie să batem fierul cât e cald, a mormăit Europe către căpitanul Fish. Edwards, treci pe la mine diseară să-ți dau hârtie! Să-mi arăți „bluesul tău de deșteptare", a mai zis el, apoi a ridicat privirea către ceilalți din baracă: Un anunț pentru cei care sunt în formație. Am fost invitați să susținem un concert de deschidere, peste două zile, într-unul dintre corturile YMCA pentru recreere. Cortul Unu. A zâmbit, apoi a adăugat: Faima ne-a luat-o înainte.

Joey se scărpina în cap.

— Concert într-un *cort*?

Căpitanul Fish a zâmbit și el.

— Sunt uriașe! Așteaptă să le vezi! Sunt spații de recreere pentru soldați, după orele de muncă. Jocuri și spectacole, cafea și cărți, conferințe, muzică, lucruri de genul ăsta.

Vestea a fost întâmpinată cu zâmbete și gesturi aprobatoare. Nu anticipaseră că vor avea parte și de recreere.

Locotenentul Europe și căpitanul Fish s-au privit cu subînțeles.

— Cortul YMCA pentru negri, a continuat locotenentul Europe, e în tabăra Lusitania. O să facem repetiții acolo diseară la ora șapte.

Recreere segregată.

— Acum, valea, a strigat căpitanul Fish, și luați ceva de mâncare!

Aubrey s-a încumetat să pună și el o întrebare.

— Domnule căpitan!

— Da, soldat!

— Când ne luptăm cu germanii, domnule?

Fish i-a aruncat o privire rapidă lui Europe.

— Mai durează. Suntem destul de departe de front. Aici e Saint-Nazaire, baza militară americană de instruire de pe coasta franceză.

— Când le întâlnim și noi pe franțuzoaice? *Oh lá lá!* a intervenit Joey.

Ceilalți au râs.

— Luați-vă gândul, a ordonat Fish.

Bărbații au bombănit. Erau deja necăjiți din cauza unei reguli a armatei americane, care le interzicea soldaților de culoare să intre în contact cu femeile albe de aici.

— Uitați care-i treaba! a reluat Fish. Nu despre *asta* e vorba. Nu au niciun drept să vă impună cui să țineți companie sau ce culoare să aibă pielea lor. Dar niciunul dintre voi nu are timp pentru fete. Și nu ne permitem ca vreunul dintre voi să se îmbolnăvească. Nu vreau să aud de nicio boală în compania asta! Acum hai, ne așteaptă o zi plină! Cât suntem aici, o să săpăm un baraj și avem de montat niște kilometri de cale ferată.

Cu toții au încremenit.

Jesús Hernandez, clarinetist, nu și-a putut ascunde dezamăgirea.

— Muncă de jos? Cum să zic... Să trăiți, domnule căpitan!

Nu era singurul deziluzionat.

— Am venit aici să luptăm împotriva hunilor, domnule căpitan, a zis Herb Simpson, solist vocal. Cum a zis și locotenentul Europe. Să facem lumea un loc mai sigur pentru democrație.

Mama lui Aubrey zicea mereu despre el că nu știe când să-și țină gura.

— Ați spus, domnule, a început Aubrey, că nu va fi ca în celelalte regimente de culoare. Cu cărat de mărfuri, săpat drumuri, făcut mâncare, chestii de-astea.

Joey și-a dus un deget la gât, mimând tăierea. Să adresezi o întrebare era una, dar să pui la îndoială vorbele unui ofițer însemna să riști o pedeapsă. Sau să fii dus la curtea marțială.

Aubrey însă era deja departe.

— Am fi putut foarte bine să muncim la drumuri și la cărat și la New York. Ne-ați spus că regimentul ăsta va avea șansa să lupte

pentru America și să facă un popor întreg mândru de soldații lui negri. Să schimbe felul în care suntem priviți în State.

Acum chiar o făcuse lată. Își ținea bărbia ridicată și pieptul înainte. *Demnitate și mândrie.*

— Ai dreptate, soldat, a încuviințat căpitanul Fish cu voce calmă, dar fermă. Într-adevăr, așa am spus. Regimentul acesta va înfăptui lucruri mărețe pentru națiunea noastră și rasa voastră. Cu toții ați dat dovadă de o disciplină remarcabilă în taberele de la Wadsworth și Dix, înfruntând prejudecăți rușinoase. Sunt convins că disciplina și curajul vostru vă vor duce departe când vom fi pe front. Și-a trecut apoi palma obosită peste frunte: Acum mergeți să luați micul dejun până nu aruncă la porci resturile.

Aubrey a răsuflat în sfârșit ușurat. Nu intrase în bucluc. Aleluia!

— Nu peste multă vreme, o să ajungem noi și pe frontul ăla, a zis Herbert Simpson.

Căpitanul a adăugat și el pe un glas coborât, mai mult ca pentru sine decât pentru ceilalți:

— Așa cred și eu, că vom ajunge.

A plecat, iar în urma lui au ieșit și soldații unul cât unul.

Aubrey a simțit cum îl apucase cineva de cot. Locotenentul Europe l-a tras din șir până după colțul clădirii și l-a fixat cu privirea lui pătrunzătoare.

— Ești băiat deștept, a zis Europe, dar dacă vrei să reziști în armată, ai face bine să înveți să-ți folosești deșteptăciunea înainte să deschizi gura aia deșteaptă.

Aubrey își simțea fața dogorind, deși era frig afară.

— Deștept înseamnă să știi când să vorbești și când să taci. Chiar și dacă ai dreptate, a adăugat el cu un zvâcnet al gurii.

Aubrey a încercat să nu zâmbească.

— Da, să trăiți!

Europe l-a bătut pe Aubrey pe spate.

— Vii diseară să iei hârtie, ai înțeles?

Aubrey a surâs.

— Hai să mergem la masă, soldat! a zis Europe. Nu poți să sapi un baraj doar cu un rahat de blues.

Aubrey a izbucnit în râs.

— Nu mai înjurați așa, domnule!

Au luat-o spre popotă prin zăpadă, pe urmele camarazilor lor, și apoi și-au croit drum prin ceața aburului de cafea și ou ars, până la coada unde cei din compania lor își așteptau terciul de ovăz.

— Ia uite cine-i aici, Plutonul Cioroilor! s-a auzit încet în spatele lor o voce cu accent sudic.

S-au întors și au văzut doi soldați cu mâinile în sân și ochii mijiți. Aubrey și-a încleștat degetele pe castronul gol pe care-l ținea în mână. A simțit cum i se încordează mușchii umerilor. Lui Jory îi zvâcnea o venă la tâmplă.

— Poate că francezii nu știu să recunoască un cioroi atunci când îl văd, dar pe-un băiat din Alabama n-ai cum să-l păcălești, a zis un soldat roșcat. O maimuță tot maimuță rămâne, indiferent ce uniformă i-ai pune.

Locotenentul Europe s-a încordat din tot corpul. A reușit cumva să-i găsească din priviri pe toți membrii Regimentului 15 New York și le-a ordonat mut să nu reacționeze. Aubrey simțea cum crește furia în fiecare răsuflare – a lui și a camarazilor săi. Ca și cum toți formau un singur organism. Ca și cum putea percepe durerea încordată, contorsionată, a celorlalți la fel de visceral ca pe propria suferință.

— Soldat! Declară-ți numele și gradul!

Un sergent alb de la popotă se ivise din bucătărie, adresându-i-se domnului Alabama.

— Soldat William Cowans, să trăiți! a răspuns el, salutând nonșalant. Corp o sută șaizeci și șapte infanterie, divizia patruzeci și doi.

Sergentul s-a încruntat.

— Divizia Curcubeu? Au plecat pe front acum câteva săptămâni.

Celor doi soldați părea că le-a reușit păcăleala.

— Noi am rămas, a răspuns Cowans. Pojar.

Sergentul s-a întors spre bucătarul cu șorț care servea ovăz și stătea cu ochii larg deschiși și cu lingura întinsă. Avea toată fața bășicată.

— Nu lăsa să se răcească mâncarea soldaților ăstora, Durfee! i-a ordinat sergentul unui soldat care începuse să toarne ovăz cu polonicul, după care s-a reîntors spre cei doi din Alabama: Voi, ăștia cu pojarul! Generalul Parshing mi-a ordonat să hrănesc soldați, nu lași și porci. Povestea asta o să ajungă și la ofițerul vostru de comandă.

Cowans și acolitul lui s-au retras pe furiș și au ieșit din popotă, bombănind. Când ușa s-a trântit în urma lor, sergentul i-a salutat vioi pe soldații negri:

— Bine ați venit în Franța! Sergent Charles Murphy, popotă. Din Sunnyside, Queens.

AFRODITA

Patetica — 8 ianuarie 1918

HAZEL OBSERVASE CĂ DIMINEAȚA DEVREME exista un moment în care putea să aibă întreaga colibă Y doar pentru sine. Ellen, colega ei de cameră, dormea până târziu, la fel și Colette, în camera de-alături. Femeile mai bătrâne, doamna Davies și o anume domnișoară Ruthers, de vârstă mijlocie, se trezeau înspăimântător de devreme și se duceau aproape zilnic la întâlnirile organizatorice cu secretarul-șef al taberei Saint-Nazaire, un domn Wallace. (Se coafau special pentru el.) Asta însemna pentru Hazel o oră de exersat la pian fără să deranjeze pe nimeni.

În dimineața aceea, într-o marți, a început să citească partiturile celor mai cerute cântece dintr-o carte de muzică ușoară pe care o găsise în lada banchetei pentru pian. Erau piese simple, multe melodii militare și cântece umoristice precum cele pe care le interpreta tatăl ei la teatru. A început să cânte un rondo vesel de Mozart, care i-a adus zâmbetul pe buze, apoi a doua mișcare din sonata a opta de Beethoven, mai ales „Adagio cantabile". „Patetica." O piesă blândă, romantică, plină de dor.

O cânta pentru James.

Vino înapoi la mine! Vino acasă nevătămat! Niciun rău să nu se abată asupra ta pe front!

S-a văzut din nou la serbarea de la parohie. În brațele lui. Înapoi în marea aceea de emoții și teroare, de extaz și ardoare,

de lână și apă de colonie. Și la un obraz fin, odihnindu-se sprijinit de fruntea ei. Amintirile erau la fel de vii și de limpezi ca la început.

A lăsat mâinile să-i cadă în poală. O coardă rămasă în tensiune a vibrat de-a lungul scenei goale.

— Nu te opri!

Hazel a sărit ca arsă. Picioarele banchetei au zgâriat podeaua. Nu vedea de unde vine vocea.

— Iartă-mă!

O siluetă s-a ivit din umbră.

— N-am vrut să te sperii.

Era un soldat tânăr, negru, înalt.

— Nu m-ai speriat, a răspuns Hazel. Doar credeam că sunt singură.

— Ești englezoaică, a remarcat el oarecum surprins.

— Iar tu nu, a zis ea și i-a întins mâna. Sunt Hazel Windicott. Din East London.

Tânărul i-a strâns mâna.

— Mă bucur să te cunosc, domnișoară Windicott. Eu sunt Aubrey Edwards, din Upper Manhattan. Iar tu n-ar trebui să ai *vreodată* trac pe scenă.

Ea a zâmbit.

— Foarte drăguț din partea ta!

Acum, că ieșise din umbră și stătea în lumina palidă a soarelui ce bătea până lângă scenă, Hazel a apucat să-l privească mai bine. Avea o ținută dreaptă, soldățească, dar nu țeapănă. Ochii îi tot alunecau lacomi spre pian.

— Știi să cânți? l-a întrebat ea.

Lui Aubrey i s-a luminat fața.

— Știu, a zis el, în timp ce se îndrepta cu pași mărunți spre pian. Sunt în formația Regimentului 15 New York.

— Minunat! a bătut Hazel din palme. Concertul vostru de-aici de săptămâna trecută a fost superb. Sunetul ăla! Incredibil! Soldații au vorbit despre asta zile-ntregi apoi.

— Să vă vibreze ritmul în picioare, asta încercăm să facem, a zis el, zâmbind larg. Când nu trudim la construitul drumurilor pe timp de zi, trudim noaptea la repetiții și concerte. Un soldat dintr-o orchestră militară are o datorie de două ori mai grea. Dar pentru asta m-am înrolat.

— Te rog, stai jos aici! i-a oferit Hazel locul ei la pian. Pianele din corturile pentru recreere sunt cam rablagite. De câte ori e nevoie să cânți „Over There" ca să se crape ciocanele? Și „Chopsticks"! De douăzeci de ori pe zi vine cineva și cântă „Chopsticks".

Aubrey s-a strecurat la clape și le-a explorat, executând rapid o gamă cromatică.

— Deloc rău, a zis, pentru un pian de armată.

Și imediat a început să cânte „Chopsticks".

Hazel și-a pus mâinile în sân.

— O, foarte amuzant!

— În cabana Y pentru negri din Lusitania nu e pian, a zis el. A fost unul, dar s-a stricat.

A început să cânte pe dibuite linia melodică a sonatei de Beethoven de mai devreme.

— Așa era?

Hazel a dat din cap.

— Ai ureche bună!

— Și nu e singurul meu lucru bun.

A prins ritmul sonatei și a adăugat printre note niște acorduri viguroase de jazz cu mâna stângă, iar cu dreapta niște înflorituri înalte. Mai târziu, a adăugat și o linie puternică de bas oriunde era o pauză în acompaniamentul mâinii stângi.

Hazel îl privea fermecată.

— Chiar ai făcut asta acum, pe loc?

Aubrey a ridicat din sprâncene.

— Doar m-ai văzut, nu?

Ea a clătinat din cap.

— Adică... ai mai făcut așa ceva înainte? Cu „Patetica" lui Beethoven?

El s-a strâmbat.

— Sigur nu. Dacă te referi la ceva *jalnic*.

Hazel a râs.

— Nu cu sensul ăla al cuvântului. Ci melancolic. Trist. Ca atunci când ți-e dor de cineva drag.

— Prea bine, atunci, a zis el. Nu, n-am mai cântat niciodată sonata „jalnică" a lui Beethoven. Dar i-am luat-o acum înainte și i-am corectat greșelile.

Hazel a rămas fără cuvinte.

— *Greșelile* lui Beethoven?

— Cine vrea un cântec trist? Cine are timp de-așa ceva? Abia *asta* e jalnic, dacă ar fi să mă întrebi pe mine.

Hazel stătea lângă el și îi urmărea mâinile îndeaproape. Văzând că are un public admirativ, Aubrey s-a dezlănțuit, luând în stăpânire clapele pianului. Nici măcar Hazel, pianistă la rândul ei, nu putea pricepe de unde agilitatea lejeră și viteza fulgerătoare a mâinilor lui.

— Tu nu ești Aubrey Edwards, afirmă ea. Ești Scott Joplin. Regele ragtime-ului american!

— Hm! a pufnit el disprețuitor. Nu te lăsa amăgită. *Ar vrea* Scott Joplin să fie în locul meu! Sau ar fi vrut! Dar e mort. Așa că probabil își dorește din toți rărunchii să poată fi în locul meu. Sau în locul oricui altcuiva, dacă stai să te gândești.

— Atunci înseamnă că ești reîncarnarea lui, a zis Hazel. Arată-mi cum ai făcut chestia aia!

— Nimic special, a răspuns el. Interpretezi melodia, îi găsești gama, umpli progresiile armonice, iar restul e cum îți vine. Dacă sunt reîncarnarea lui Joplin, a continuat el în timp ce, cu degetele, străbătea întreaga claviatură, înseamnă că a trebuit să cresc repede. Pentru că a murit primăvara trecută. Ce-i drept, a dat el din umeri, mama zicea mereu că am fost un bebeluș mare. Deci se poate.

Hazel a râs.

— Ești o figură, domnule Edwards!

— Te rog, a intervenit el, dacă o să fim prieteni, insist să-mi spui „Maiestatea Voastră".

Hazel a izbucnit în hohote de râs.

— Ai spus că sunt regele ragtime-ului, a ridicat el din sprâncene către ea. De fapt, sunt împăratul ragtime-ului.

— Ești bufonul lui, a zis Hazel. N-am mai întâlnit pe nimeni ca tine, Maiestatea Voastră.

Aubrey a schimbat melodia și a început să cânte ceva ce ea nu a recunoscut.

— 'Ți place? a întrebat el.

Ea a dat din cap.

— E „Memphis Blues".

— E ceva compus de tine? a întrebat Hazel.

El a chicotit.

— Aș fi vrut eu! Un domn pe nume W. C. Handy. Tot din Harlem.

— Harlem?

— Zona din Upper Manhattan unde locuiesc. Și unde locuiesc mulți negri.

Hazel era fascinată de felul lui de a cânta. Fluiditatea stilului său o uluia. Se unduia printre fraze și refrene. Era ca și cum înțelegea cum era construită muzica și o putea construi din nou, recreând-o într-un mod diferit dacă ar fi vrut. Nu interpreta muzica, ci se *juca* cu ea.

— Când spui... domnișoară Windicott...

— Hazel, te rog!

— Înălțimea Sa, Hazel de Windicott, a glumit el, privind-o cu coada ochiului. Când spui că n-ai mai întâlnit pe nimeni ca mine, vrei să zici că n-ai mai întâlnit până acum un tip negru?

Hazel s-a sprijinit de pian și l-a privit cu sinceritate.

— Ah, nu! a răspuns. Voiam doar să zic că n-am mai întâlnit pe nimeni cu un asemenea simț al umorului. Și atâta încredere de sine. Sunt sigură că asta am vrut să spun, și-a țuguiat ea buzele, ușor neliniștită. Nu-i așa?

El a urmărit-o multe secunde la rând, cu muzica derulându-se neîntreruptă în fundal.

— Nu am de unde să știu răspunsul la întrebarea asta, a spus el. Ai întâlnit vreodată până acum un tip negru?

— Păi sigur că am întâlnit, a răspuns ea. În Londra sunt oameni veniți din toate colțurile lumii. Din Caraibe, Somalia, Nigeria, Coasta de Aur, Africa de Sud, Kenya și... din multe alte locuri din Africa.

— Locuri unde are colonii Marea Britanie?

Ea a dat din cap afirmativ:

— Iar unde locuiesc eu, în East London, sunt o grămadă de muncitori negri care lucrează în port.

— Cunoști vreunul bine?

— Nu, a recunoscut ea. Deși nu știu nici docheri albi.

Aubrey i-a aruncat o privire ironică.

— Locuiești într-un turn de fildeș?

Hazel a simțit că o meritase.

— Dacă într-adevăr am locuit, am venit aici ca să mă dau jos din el, a răspuns ea.

Aubrey a trecut la altă melodie. Familiară, dar străbătută de o nuanță neguroasă.

Hazel a recunoscut-o.

— Asta e apelul de trezire, a zis ea. Cum se cheamă? „Deșteptarea."

— *A fost*, vrei să zici, a spus el mândru. Acum îi corectez greșelile.

Ea a râs.

— Mă bucur că te cunosc, Maiestatea Voastră!

El a dat din cap cu un aer de grandoare.

— Asemenea, Înălțimea Voastră!

— Dar trebuie să-ți retragi cuvintele, a zis ea. Cum că Beethoven ar fi făcut greșeli.

Aubrey i-a aruncat o privire tăioasă.

— *Toată lumea* greșește.

— Bănuiesc că da, dar...

— Mai puțin eu.

Hazel a exclamat:

— Ești incredibil!

El i-a făcut cu ochiul:

— Aici ai dreptate.

Ea a zâmbit. Deja începuse în gând să-i compună o scrisoare lui James despre acest tânăr pianist extravagant. Se îndoia însă că va putea surprinde umorul glumelor sale.

— Mai vii să cânți, așa-i?

El a confirmat, tot improvizând în jurul apelului de trezire, când s-a auzit o voce somnoroasă cu un accent încântător:

— Nu e de-ajuns să fii smuls din pat o dată pe zi cu melodia asta de goarnă?

Era Colette, ciufulită, tocmai ieșind din camera ei. Doar un halat descheiat îi acoperea cămașa de noapte din mătase, foarte scurtă, și silueta cu picioare lungi.

Muzica a încetat.

Regele Aubrey Edwards clipea des.

Colette a scos un țipăt scurt și și-a încheiat halatul.

Hazel a sărit de pe scaun, simțind că trebuia să facă ceva, dar era greu să-și dea seama pe loc care dintre noii ei prieteni avea mai mare nevoie de ajutor.

Colette și-a dus mâna la gură, încercând să ascundă un chicotit. Ochii îi străluceau.

Aubrey a întins mâna spre Hazel fără să-și ia ochii de la Colette.

— Încântat de cunoștință, domnișoară Windicott! a zis. Cu siguranță voi mai trece.

Și-a scos chipiul în fața lui Colette și a salutat-o în timp ce se îndrepta spre ieșire:

— Domnișoară...

— Iar eu, a spus ea cu răsuflarea întretăiată, cu siguranță voi fi îmbrăcată.

— Nu-i nimic! a răspuns fără regrete împăratul jazzului. Eu tot voi mai veni!

AFRODITA

Poșta de la miezul zilei — 9 ianuarie 1918

ELLEN FRANCIS A DAT BUZNA ÎN COLIBĂ, FLUTURÂND un teanc de scrisori.

— A venit poșta!

Hazel s-a stăpânit să nu se năpustească asupra ei. Cu siguranță avea să găsească o scrisoare de la James.

Ellen a împărțit scrisorile. Patru pentru Colette – mătușa ei din Paris și trei băieți de pe front. Două pentru Ellen. Mai multe pentru doamna Davies.

Două scrisori pentru Hazel. Una de la Georgia Fake. Cealaltă de la mama ei.

Era o trădare din partea ei să se simtă dezamăgită din atâta lucru.

S-a cuibărit pe o canapea într-un colț și a citit scrisoarea mamei, care conținea mai mult întrebări decât vești. Rugăminți către Hazel, să se îmbrace gros, să aibă grijă la americanii insistenți, să aibă grijă de ea și să vină acasă curând. Câteva bârfe din parohie, vești despre vechea artrită a tatei care se înăsprește iarna, despre surorile din apartamentul de deasupra, fetele bătrâne și iubitoare de operă, despre bărbierul lăudăros de la parter. Hazel a scos o coală de hârtie din setul ei de scris și a încercat să formuleze un răspuns.

— Se poate?

A ridicat privirea și a văzut-o pe Colette. I-a făcut semn să se așeze lângă ea.

— Vești proaste? a întrebat Colette, urmărindu-i expresia feței. Sau... nicio veste?

Hazel nu a răspuns.

— Uneori e mai rău să nu ai nicio veste, a continuat belgianca. Când primești vești proaste, măcar nu mai stai în expectativă, întrebându-te când vor sosi. E vreo persoană specială de la care aștepți un semn?

Hazel a cântărit gândul acesta delicios, înspăimântător, de a-i povesti cuiva despre James! Le spusese și părinților, dar fusese mai degrabă o scuză decât o dezvăluire. Oare Colette ar crede despre ea că e o naivă?

M-am înghesuit între ele două pe canapea. Nu voiam să pierd niciun cuvânt.

— Am cunoscut un tânăr, a început Hazel șovăitor, chiar imediat după ce a fost recrutat. Și chiar imediat înainte să plece în Franța.

Colette, ca o ascultătoare desăvârșită, aștepta.

— E un băiat adorabil, a continuat Hazel, dându-și seama că șoptea. Ne-am întâlnit și ne-am simțit așa de bine împreună! a tras ea aer în piept, încercând să-și ascundă stânjeneala. Am petrecut cu el doar câteva zile până să plece.

— Dar ai simțit că-l cunoști dintotdeauna.

Hazel a dat din cap.

— Așa ar trebui să fie.

— Nici măcar nu reușesc să înțeleg cum de îmi lipsește așa de tare! a mărturisit Hazel, roșind. Cum de mă gândesc la el atât de des... Simt că nu aș fi îndreptățită.

— Cum îl cheamă pe soldatul tău?

— James Alderidge.

— Ai vreo fotografie cu el?

Hazel a scos una din cutia cu instrumente de scris. Putea la fel de bine să-i înmâneze lui Colette propria inimă încă zbătându-se.

Colette a cercetat fotografia.

— *Ah, Jacques!* a zis. *Vous êtes très beau. Et très gentil.*

Hazel radia.

— Chiar crezi?

— Sigur că da, a răspuns prietena ei. E chipeș. Și plin de bunătate.

— O, da, este, a fost de acord Hazel și s-a afundat în pernele canapelei. Fotografia aia nu surprinde nici pe jumătate realitatea. Îi plac muzica și dansul, și mă face mereu să râd. E atent și *bun,* și ambițios, dar într-un sens admirabil, vrea să construiască locuințe și spitale mai sigure și...

Se abătuse de la subiect. Idealizându-l. Dar nu se putea abține.

— Pare un vis devenit realitate, a spus Colette.

(Și eram gata s-o pun pe lista angajaților mei.)

— Sper doar că războiul n-o să-l... schimbe, înțelegi?

Colette a privit-o gânditoare.

— Războiul îl va schimba inevitabil.

Hazel s-a întristat.

— Dar asta nu trebuie neapărat să schimbe faptul că ții la el. Sau el la tine.

Hazel încerca să-și imagineze ce îi va aduce viitorul. Nu vedea altceva decât fum și ceață.

— Ultima scrisoare de la el e de acum trei săptămâni, a recunoscut Hazel. Îmi fac atâtea griji! Că poate...

— Că poate e rănit, că i-a întâmplat ceva, *non?*

Hazel nu putea să admită întrebarea, nici măcar posibilitatea.

— Păi sigur că-ți faci griji, a răspuns Colette la propria întrebare. Dar hai, înveselește-te! Scrisorile ajung greu din multe cauze. Soldații răcesc. Scrisorile se rătăcesc. Sunt trimise la destinația greșită. Și abia ai venit aici, nu? Poate că scrisorile lui se duc la vechea ta adresă.

— Colette, a început Hazel precaută. Ai fost vreodată – *o, Doamne, spune altceva în schimb* – îndrăgostită?

Prea târziu!

Întrebarea mea favorită.

Colette a ezitat.

— Da, a răspuns ea încet, am fost.

Scumpul de Stéphane... Ce bărbat ar fi ieșit din el! Ce-aș fi putut face cu ei doi!

— Ce s-a întâmplat?

Colette s-a mirat că Hazel nu pricepuse.

— L-au împușcat germanii.

— O, Doamne! a izbucnit Hazel în suspine și a apucat-o pe Colette de încheietură, simțind cum durerea acestei morți, a unui băiat pe care nici măcar nu îl cunoștea, se prăvălea peste ea ca un val puternic. O, Colette, cum de poți să înduri așa ceva?

Colette a găsit o batistă și niște ciocolată, pe care Hazel le-a acceptat cu pioșenie.

— Cât de ridicol e, a spus ea printre sughițuri, ca tu să stai aici calmă și să mă consolezi, în timp ce eu bocesc pentru fostul *tău* iubit?

— Nu e nicidecum ridicol, a răspuns Colette. Lacrimile tale sunt pentru Jacques al tău. Te rogi să nu se întâmple ce e cel mai rău și apoi întâlnești pe cineva care a trăit asta.

Furtuna s-a domolit, dar Hazel era sleită și umflată de plâns.

— Cum ai mers mai departe, Colette? Nu te-ai ofilit sub apăsarea suferinței.

— Cine zice asta? a zâmbit ea, apoi chipul i s-a întunecat. În fiecare an aprind o lumânare pentru sărmanul meu Stéphane. Și pentru familia mea, a adăugat, ridicând fotografia lui James. În timpul zilei mă țin ocupată. Dar nu prea reușesc să dorm noaptea. Atunci vin cu toții peste mine.

Hazel a privit-o mirată.

Colette a surâs trist și a zis:

— Nu mă refer la fantome. Asta dacă nu cumva fantomele sunt amintirile.

Hazel își dorea să n-o fi târât pe prietena ei într-o conversație atât de dureroasă.

— Americanii sunt înnebuniți după tine. De ce nu te-a dat niciunul pe spate?

— „Yankeii"? le-a imitat Colette accentul. *Non, merci.* Ei sunt doar în trecere.

— Poate că într-o zi unul dintre ei se va întoarce pentru tine.

Colette a ridicat din umeri.

— Și-ar pierde vremea, a răspuns ea, dându-i înapoi fotografia cu James. M-ai întrebat cum am supraviețuit. Munca m-a ajutat, a adăugat ea, uitându-se în jur, la colțul cu cafea, la rafturile cu cărți și jocuri. Simplul fapt de a avea în fiecare zi ceva de făcut. E o experiență puternică. Trebuie să-i ajut pe cei care au greutăți.

Colette a făcut o pauză, apoi a spus:

— Trebuie să le aduc un mic zâmbet pe buze. E un tratament mai bun decât orice mi-ar putea prescrie un doctor.

Hazel aștepta.

— Mă gândesc la soldați, a continuat Colette. Războiul ăsta... nu m-a omorât. Dar pe ei s-ar putea să-i omoare. Așa că eu sunt cea norocoasă. Încerc să dăruiesc un strop de bunătate. Un strop de răbdare. Dar niciun pic de răbdare nu am atunci când devin... care-i cuvântul..., a întrebat ea, scuturând dintr-un deget. Când devin jucăuși.

Colette i-a făcut cu ochiul lui Hazel, iar aceasta s-a cutremurat. Până acum fusese ferită de asemenea neplăceri. Dar Ellen venea aproape în fiecare noapte cu povești despre câte vreun soldat mai încrezător în puterea sa de seducție decât se cuvenea.

Iar eu care credeam că soldații vor muzică de pian, și-a zis Hazel. *Ce naivă sunt!*

A desfăcut ambalajul ciocolatei și a înfulecat-o. Colette a luat și ea o bucată și a făcut același lucru. Stăteau amândouă acolo și mâncau dulciurile, căzute pe gânduri. Fiecare își imagina alt chip. Pentru Hazel era undeva departe. Pentru Colette era dus pentru totdeauna.

— Și, bineînțeles, mai e și muzica, a zis Colette, luptându-se în continuare cu o bilă de caramel.

Hazel a încuviințat. Da, muzica!

ARES

Trasul la țintă — 7 ianuarie 1918

ARME, ARME, PESTE TOT ARME.

Arme sprijinite la marginea cabanelor Nissen din tablă ondulată, asemenea unor șiruri de bâte de baseball.

Artilerie grea vâjâind dinspre front, proiectile țiuind.

Trosnetul revolverelor Webley și *pocnetul* puștilor Lee-Enfield.

Arme în brațele recruților nu-atât-de-noi, cu toții înșirați pentru exercițiile de tras la țintă.

O armă și în mâinile lui James.

Lee-Enfield Mk III. O frumusețe din lemn greu, netedă și catifelată.

Și-a îndreptat-o pe umăr și s-a uitat prin vizor la inelele de aliniere a lunetei.

Câți soldați te-au mai ținut în mână până acum? a întrebat el arma în gând. *Sunt morți acum? În spital?*

Câți germani ai împușcat? Au murit repede sau au suferit?

Arma însă nu-și dezvăluia secretele.

— Pușca e viața voastră, le-a zis instructorul. Când vă angajați într-un atac. Când vă atacă nemții pe nepregătite. Când sunteți pe teritoriul nimănui. Păstrați-o mereu curată și încărcată! Viteza cu care mânuiți pușca va decide cine moare pentru țară, voi sau nemții! Lăsați-i pe ei să fie eroii, iar voi vă întoarceți acasă să vă pupați gagicile!

James a văzut în minte chipul lui Hazel. Dus era acum tânărul ferchezuit care-i atrăsese privirea. O brută jegoasă, plină de noroi, îi luase locul. Mâini crăpate, unghii înnegrite, față murdară, barbă răvășită.

Și camarazii săi se transformaseră. Billy Nutley era mai subțire, avea mai multă fibră decât grăsime. În brațele lui uriașe, pușca părea o jucărie. Chad Browning, roșcovanul slăbănog, încă era deșirat, dar căpătase o anume prestanță. Știa la ce-i servește arma. Mick Webbler, zidar, era de fel puternic, dar acum devenise iute și agil, și era primul la circuitele cu obstacole.

Frank Mason era tot Frank Mason. Iar asta era liniștitor.

Acum nu mai însemna mare lucru să închizi zăvorul puștii, să golești țeava, să tragi iar zăvorul ca să încarci un nou cartuș și să ridici piedica, să țintești și apoi să apeși pe trăgaci. Toată această manevră, care fusese atât de rigidă și de neîndemânatică la început, devenise între timp un gest simplu, automat. Mai puțin de o secundă. Îi transformase pe soldații britanici în mașinării ucigașe neînduplecate. Arme letale în mâinile feldmareșalului Haig.

Voi sau ei!

— Încărcați!

James a scos din buzunar încărcătoare interne cu cinci cartușe și le-a introdus în culasă.

— Aliniați luneta!

S-a uitat prin vizor către țintă. Vreun răcan mai șmecher pictase „Wee Willie Winkie" pe placajul din lemn cu contur uman. Una dintre poreclele kaiserului Wilhelm.

— Țintiți, trageți și țineți minte unde se duce glonțul! Diferența dintre locul către care ați țintit și locul unde ați nimerit vă indică, de fiecare dată, cât să vă ajustați poziția. Azi nu bate vântul, așa că distanța și direcția vă dau marja de care veți avea nevoie în viitor pe raza asta de acțiune a armei.

Soldații s-au uitat unii la alții ca să verifice dacă era în ordine să trădeze faptul că nu înțeleseseră o boabă din ce le zisese instructorul.

— Uitați, e simplu! Dacă țintiți spre centrul pieptului, dar glonțul îi nimerește creierul; asta înseamnă că arma voastră trage cu treizeci de centimetri mai sus decât aveți impresia. Distanța e de aproape douăzeci și trei de metri. Afară, în câmp, ar fi diferit. Așa că, dacă vreți să nimeriți inima, țintiți între picioare! E bine și dacă îl găuriți între picioare. Ridicați puștile! Armați!

James și-a golit plămânii și a tras piedica.

— Țintiți!

Și-a centrat luneta și a fixat-o asupra celor doi L din „Willie". Degetul a atins ușor trăgaciul curbat din oțel.

— Foc!

Patul puștii l-a izbit în umăr. Glonțul a străpuns inima de lemn.

Webber, în stânga sa, a scos un fluierat.

— Iete-te la tine, Alderidge! I-ai luat piuitul lui Willie Winkie.

Lui James nu-i venea a crede ochilor.

— Noroc chior!

— Neah, a zis Webber. Ochi bun!

Frank Mason și-a pus mâna streașină, ferindu-se de soarele iernatic.

— Armă bună.

— Și-acum estimați ce marjă ar trebui să luați în calcul! a urlat la ei instructorul. Gata? Porniți!

Clic-clac. Zeci de soldați, în mișcări de o simetrie mecanică, mortală, au tras și apoi au împuns la loc zăvorul puștii. Culasele au scuipat pe jos, în zloată, cartușele goale ale ultimelor gloanțe.

— Calculați... Țintiți... Foc!

Încă o lovitură perfectă.

— Porniți! *Clic-clac.* Luați această nouă marjă în considerare și faceți o medie. Țintiți!

James a expirat din nou tot aerul din el. Direct în inimă.

— Foc!

Cinci centimetri pe lângă. Dar tot fatal.

— Porniți!

Clic-clac.

— Țintiți!

James a expirat.

— Foc!

— Porniți!

— Țintiți!

— Foc!

— Ajunge! Puștile jos!

Cartușele folosite stăteau împrăștiate la picioarele lui ca grăunțele pentru păsări. Se simțea de parcă l-ar fi izbit un cal cu copitele în umeri. Dar pulsul îi zvâcnea. De fapt, *îi plăcea* să tragă cu arma.

Ce păcat, s-a gândit el, că germanii nu erau făcuți din lemn!

— La masă cu voi! le-a zis instructorul.

Apoi a chemat un alt ofițer la ținta la care trăsese James, arătând spre rezultatele lui. Un pic de mândrie într-o zi friguroasă n-a făcut rău nimănui. Oare ar fi putut să-i povestească și lui Hazel fără să pară un lăudăros?

Și-a strâns lucrurile și a pornit spre popotă împreună cu ceilalți camarazi, când l-a strigat instructorul:

— Stai pe loc, soldat...

— Alderidge, a răspuns James și a rămas în poziție de drepți.

Instructorul și celălalt ofițer s-au apropiat.

— Vânător, Alderidge?

James a clătinat din cap.

— Nu, domnule!

— Nu tragi la ținte din argilă?

— Nu, domnule!

— Așa deci, a zis instructorul, frecându-și bărbia în timp ce îi arunca o privire grăitoare celuilalt ofițer. Un tir impresionant. O să notăm la dosarul tău, i-a zis el lui James, dând din cap. Pe loc repaus, soldat! Treci la masă acum!

AFRODITA

Cântăreața — 12 ianuarie 1918

ÎN ALTĂ SEARĂ, CÂTEVA ZILE MAI TÂRZIU, HAZEL și Colette s-au reîntâlnit la pian, pentru repetiții.

Vocea aspră, languroasă și gravă a lui Colette era fermecătoare. Lui Hazel nu-i venea să creadă cât de talentată era prietena ei! Din glasul ei se revărsa dorul. *Poate că trebuie să suferi mult ca să ajungi să cânți așa,* s-a gândit Hazel. Simțea cum forța îi furnica tot trupul.

Aubrey auzise cântecul de sirenă încă dinainte să azvârle un pumn de pietriș în ferestre. Cine cânta așa? Trebuia să afle. Cânta într-o limbă necunoscută, dar cu vocea aia, ce mai conta?

A aruncat pietricelele, apoi a așteptat. Nimic. A mai azvârlit un pumn.

Hazel a descuiat ușa și a aruncat o privire după colț.

— Cine-i acolo?

— Eu sunt, a răspuns Aubrey cu o plecăciune. Regele ragtime-ului și Împăratul jazzului.

— Aubrey! Te-ai întors! a exclamat ea și i-a făcut ea semn să intre. Ți-a luat ceva.

El a rămas sprijinit de ușă.

— Prea ocupat cu concerte ca să vin mai repede.

— Cât de distractiv! Nu intri?

— Nu am voie, a răspuns el. Am încercat și azi după-amiază, dar o doamnă nu m-a lăsat să intru.

— Of, Aubrey! Îmi pare tare rău! a răspuns ea, simțind o adevărată greață pentru situația asta. Dar de ce n-ai intra acum?

Aubrey a ezitat.

— Dar nu dăm de belea?

— Cine o să știe? Doamna Davies s-a dus la culcare.

Cum se mai răzvrătea ea împotriva regulilor! Dar unele reguli o cereau:

— E o răzbunare. Nici ea nu-mi dă voie să cânt în cabana negrilor.

Aubrey a urmat-o pe Hazel înăuntru.

— Pentru că n-ai fi în siguranță acolo, a zis el cu amărăciune.

Au ajuns la scenă, unde Colette își aranja partiturile și fredona frânturi dintr-un cântec. Aubrey și-a tras chipiul de pe cap și a făcut o plecăciune adâncă. Colette era îmbrăcată, de data asta, în bluza și fusta uniformei, dar Aubrey nu era nicidecum dezamăgit.

— Aubrey Edwards, la dispoziția dumneavoastră! i-a spus. Încântat să vă cunosc!

— Păi nu m-ai cunoscut încă, a răspuns ea.

— Atunci voi fi cu atât mai încântat când vă voi cunoaște, a zis neabătut Aubrey. Pe tine te-am auzit mai devreme cântând? a întrebat-o el pe Colette, după ce îi aruncase o privire lui Hazel.

Hazel urmărea cum Aubrey își dezlănțuia farmecul în jurul lui Colette. *O să fie amuzant.* Când voia, Colette putea să rămână rece ca gheața. Când soldații încercau să-i agațe privirea, ea pur și simplu zâmbea și le turna limonadă în pahare.

Regele s-a uitat scurt la Hazel, care observa cum îi străluceau ochii.

— Înălțimea Ta, a zis el cu eleganță, mă prezinți minunatei tale prietene ori sunt nevoit să-i ghicesc numele?

— Ar fi nostim să te văd încercând, a zis Hazel. Ea e prietena mea, Colette Fournier. Cântăreață extraordinară. Colette, el este Aubrey Edwards, regele ragtime-ului și împăratul jazzului.

Colette a întins mâna pentru salut, dar Aubrey i-a sărutat-o.

— Ce e aia „jazz"? a întrebat ea. Așa se cheamă muzica pe care a cântat-o formația de-aici săptămâna trecută? *C'était fantastique!*

Aubrey s-a umflat ca un broscoi.

— Ăsta e jazzul, sau ceva pe-acolo, a zis el. Nu suntem doar cea mai bună formație din armata americană. Suntem cei mai buni din tot războiul ăsta afurisit. O să vă eliberăm, iar apoi o să vă-nnebunim cu ritmul nostru de jazz.

— Să vezi ce poate să facă, Colette, a spus Hazel, îndrumându-l pe Aubrey spre pian.

Acesta a reluat melodia cântecului ei și i-a explorat armoniile până când a transformat-o într-o compoziție de *rag*.

Pentru el era o joacă de copii, dar pentru Colette, Aubrey tocmai despărțise apele muzicii.

— Mai fă o dată chestia asta! i-a cerut ea.

Aubrey s-a bucurat să-i facă pe plac. Nu a trecut mult și deja puneau pe ritm de jazz și celelalte cântece ale ei.

Apollo, îți aduci aminte de sentimentul ăla, al muzicienilor care luau parte la botezul de foc al jazzului? Ragtime-ul o acaparase pe Colette. Mintea îi fierbea, șoldurile i se unduiau. Duse erau de-acum vechile refrene leșinate și melodramatice și perimatele melodii voioase. Aici era vorba de lămpi cu petrol care se transformau în lumini electrice. Dinamită. Voodoo. Magie.

Era ceva *sexy*. Și la fel era și atleticul mare preot de la pian. Cânta pentru Colette cu o sclipire în ochi ce lăsa să se întrevadă că e mai mult de-atât la mijloc. Ea se surprindea întorcându-i privirea mai des și mai stăruitor decât s-ar fi cuvenit.

Non, și-a spus Colette. *Non, non, non.*

Regele ragtime-ului avea însă ceva doar al lui – și nu era numai muzica.

Aubrey nu mai simțise niciodată parfumul Rococo, direct de la Paris, și nu mai văzuse asemenea bucle scurte și netede, aranjate

atât de elegant și de îndrăzneț. Și trupul ei! Însă înainte de toate, vocea era cea care îl dăduse gata. Colette intuia unde se îndrepta muzica lui: când el improviza, ea îl urma, iar uneori chiar îl conducea spre o modulație pe altă notă.

Pe Hazel o apucase căscatul. Se făcea târziu. Venise ora.

Aubrey s-a urnit în sfârșit de pe scaun.

— Ar fi bine să plec.

Cele mai grele cuvinte pe care le rostise în ultima vreme.

Colette i-a oferit mâna.

— *Enchanteé!*

— Noapte bună, Aubrey! a spus Hazel.

El s-a îndreptat spre ieșire. „Nu te-au mai invitat și pentru altă dată", i-a răsunat în gând glasul mamei sale.

El însă a zâmbit larg în aerul rece al nopții. *Cine mai are nevoie de invitație?*

APOLLO

A doua zi dimineață — 13 ianuarie 1918

— UNDE AI FOST *TU* AZI-NOAPTE?

Joey Rice l-a pocnit pe Aubrey în coaste. Tremurau de frig înșirați la coadă la latrină.

— Arăți ca un cadavru, a zis Joey. Am auzit când ai intrat. Cât era, miezul nopții?

Aubrey s-a frecat la ochi.

— Probleme, Rice? Ți-am deranjat somnul de frumusețe?

Joey l-a împuns pe Aubrey în piept.

— Azi-noapte a trebuit să-l mint pe locotenentul Europe și să-i spun că erai la infirmerie la ora stingerii.

Asta i-a reținut atenția lui Aubrey.

— Mă căuta?

— Ai avut noroc că n-a fost căpitanul Fish. I-am zis că erai stricat la burtă.

— Pfui, mersi! a zis el, țopăind de pe un picior pe altul. Mișcați-vă mai repede acolo, fraților! Am și eu nevoie!

— Serios acum, a reluat Joey, unde-ai fost?

Aubrey a ezitat un pic, apoi a cedat.

— Trebuie să rămână secret, s-a aplecat el spre Joey, șoptindu-i la ureche. Am cunoscut pe cineva.

— Aici? a făcut Joey ochii mari. Drăguță?

Aubrey a ridicat grăitor privirea spre cer.

— Vai de capul meu! N-ai idee!

Joey a ridicat din sprâncene.

— Ai și...?

Aubrey l-a îmbrâncit în umăr.

— Termină, Rice! Nu e nimic de genul ăsta.

— Bine, nu te supăra așa pe mine! Doar am întrebat, a zis Joey, frecându-și umărul. E de la coliba Y din tabăra Lusitania? Au acolo niște frumuseți de fete! Profesioniste, majoritatea.

Aubrey și-a amintit de parfumul lui Colette.

— Neah! a răspuns. Fata pe care am cunoscut-o eu e belgiancă.

Joey a rămas cu gura căscată.

— Arăți ca un pește, i-a spus Aubrey. Stai relaxat! E un ofițer care se uită ciudat la noi.

Joey a închis gura. După un minut, i-a șoptit din nou lui Aubrey:

— Deci, ți-ai găsit o târfă belgiancă. Ai fost singur în oraș?

Aubrey și-a îndesat pumnul între coastele lui Joey.

— Au!

— Mai zici așa ceva, a rostit Aubrey printre dinți, și te pocnesc de-a binelea! Ți-am spus că nu e nimic de genul ăsta.

Joey l-a împins pe Aubrey la o parte.

— Ia termină! a zis el. Datorită mie nu ești în clipa asta la zdup. Așa că aș lăsa-o mai moale, în locul tău!

Aubrey a luat în calcul cele spuse de Joey. Nu era rău să aibă un aliat. Pentru că, fără îndoială, avea să se mai ducă acolo.

— Păi, a reînceput Joey, și cum e? În afară de drăguță.

Aubrey a oftat.

— Ar trebui s-o auzi cum cântă! În State ar putea să fie un star.

— De ce, aici în Europa nu au staruri?

Un alt soldat a eliberat latrina.

— Că tot veni vorba de Europa, a zis Aubrey, ce treabă avea cu mine locotenentul Europe azi-noapte?

Rice a mimat cântatul la cornet.

— Ceva despre repetiția din seara asta.

Aubrey și-a tras o palmă peste frunte.

— Diseară? Fir-ar să fie!

— Ce s-a întâmplat?

Aubrey a clătinat din cap.

— Urma s-o văd din nou în seara asta.

— Uite ce e, a zis Joey, căpitanul Fish nu vrea să ne încurcăm cu fete, punct! Iar dacă te bagi pe o albă, o să dai de belea! a adăugat el cu o voce mai joasă.

Aubrey nu avea chef să i se țină morală. Se gândea că mai bine n-ar fi deschis gura.

— Las-o baltă! i-a zis lui Joey. Abia ce-am cunoscut-o, bine? Nu am cerut-o în căsătorie.

Joey l-a ignorat și a continuat discursul cu patimă.

— A fost deja îndeajuns de greu să ajungem aici. N-o da în bară! Treaba noastră e să muncim din greu, să cântăm nemaipomenit de bine și să avem zâmbetul pe buze orice s-ar întâmpla. Te încurci cu o gagică albă, adică nu cu o curvă, și poți să-ți iei adio de la viață! I-am auzit pe unii vorbind, și-a coborât el din nou vocea. Despre un regiment de la marină. O grămadă de sudiști care umblă cu amenințări.

Aubrey nici nu voia să audă.

— Relaxează-te, Rice! i-a zis. Îți faci griji ca mama. O să vezi, l-a bătut el pe spate. O să fie bine. N-o să pățească nimic Aubrey Edwards, regele ragtime-ului și împăratul jazzului.

— Atâta doar c-o să-ți smulg eu capul ăla mare de pe umerii tăi schilozi.

— Aș vrea să văd cum o să faci asta.

— Ești regele prostiei, asta ești.

— Atunci tu ești supusul meu loial. Pe cine faci tu schilod?

În sfârșit le-a venit rândul la latrină. Un soldat a ieșit de-acolo, ținându-se de nas.

— Las'-mă să intru! a zis Joey. O să explodez!

— În niciun caz, i-a luat-o Aubrey înainte, ducându-se țintit. Tu însuți ai spus că m-am stricat la burtă. N-ar fi drept să te fac mincinos.

APOLLO

La repetiții — 13 ianuarie 1918

L-AM URMĂRIT PE AUBREY LA REPETIȚIA DIN SEARA aceea ca să-i amintesc care erau țelurile sale. Aici, m-am gândit, n-o să mai aibă Afrodita ghearele înfipte-n el. Fără supărare, zeiță!

— Am zis să ascultați! Clarinetele, gura și ascultați!

Prin lentilele ochelarilor, locotenentul Europe îi privea tăios pe membrii formației militare a Regimentului 15.

Aubrey a crezut de cuviință că o ciocnire de talgere va potoli pe toată lumea, așa că a și executat-o. Noble Sissle, tambur-major și baritonul formației, i-a dat lui Aubrey un bobârnac peste cap.

— Au!

După o jumătate de minut, privirea aprigă a lui Europe a fost în sfârșit de-ajuns cât să-i reducă la tăcere pe toți.

— În regulă, în regulă! a zis el. Avem mult de lucru astă-seară. Încă două spectacole săptămâna asta. Unul la coliba Unu, iar celălalt în tabăra Lusitania Y. Avem un succes monstru, băieți, la toate trupele. Și la ofițeri! V-ați descurcat de minune!

Europe și-a îngăduit și el un zâmbet, văzând cum trupa aplauda și striga de bucurie.

Aubrey încă își freca pielea capului. La repetițiile viitoare se gândea să poarte cascheta.

— Și asta nu e tot, a continuat liderul orchestrei. Umblă vorba că s-ar putea să fim trimiși în deplasare, în toată Franța. Un turneu

caritabil ca să le ridicăm moralul soldaților americani până li se alătură noi forțe.

Aubrey ar fi trebuit să se bucure. Era exact pauza de care aveam nevoie pentru el. Mai multă expunere publică! Cândva visa să cânte în Franța. Acum nu avea în minte nimic altceva decât un chip frumos.

— E așa cum v-am zis, a continuat Europe. Salvăm vieți, pas cu pas, *în ritm de jazz.*

Câh, câh.

— Pas cu pas *în ritm de lăzi,* a intervenit Alex Jackson, tubă.

Un murmur a fremătat în toată orchestra.

— Uitați ce e, știu că sunteți sătui să tot descărcați lăzi și cutii, a zis Europe. Am venit în Franța să luptăm, așa că o să luptăm. Colonelul Hayward are asta în vedere. Am venit însă și să cântăm jazz. Așa că hai să ne punem pe treabă! Sis, împarte, te rog, partiturile astea noi. Sunt ordonate după instrument.

Noble Sissle a luat teancul de foi și a început să le distribuie membrilor formației.

Locotenentul Europe își consulta notițele.

— Acum să vedem! A, da! Voi, piculinele, ați lălăit-o acum două seri la „Stars and Stripes Forever". Ce vă zic întotdeauna? Fără voi e doar o adunătură de alămuri răgușite. Dacă nu faceți trilurile alea la timp și pe nota exactă, nu glumesc, o să iau un flaut și o să vă dau eu numai triluri în cap, ați înțeles?

Mormăieli și ghionturi în rândul suflătorilor.

Dirijorul s-a întors la notele sale.

— A, fiți atenți, băieți: armata a preluat o stațiune de lux pentru trupele americane aflate în permisie, a spus el. Îi zice Aix-les-Bains. Are piscine, băi termale, munți și un lac. Cazinouri, teatre, tot ce vreți. E punctul de atracție al momentului. J. P. Morgan și regina Victoria își făceau vacanțele acolo. O să mergem și noi la sfârșitul turneului. Cântăm în deschidere.

— Suntem trimiși acolo ca să ne relaxăm? a întrebat Pinkhead Parker, saxofon.

— Să cântați, nu să jucați la ruletă! a răspuns Europe. S-ar putea în timpul liber, dar...

— Dar ce? a stăruit Pinkhead.

Europe a tăcut o clipă.

— Noi oferim divertisment, a zis. Stațiunea nu e pentru soldați negri.

Liniștea, acel rar privilegiu, s-a așternut peste orchestră.

— Ca la New York, când cântam pentru bogătași, a zis Pinkhead. Folosești intrarea servitorilor și-ți mănânci supa la bucătărie.

Jim Europe a oftat, văzând numai chipuri inexpresive în toată orchestra.

— O să rezolvăm cumva, bine? E un loc important, băieți! O să fac tot ce-mi stă în putință să aveți și voi parte de niște distracție.

Tambur-majorul Sissle i-a întins lui Aubrey partitura, pe care acesta a luat fără prea mare interes. Să plece din Saint-Nazaire? Să se ducă să cânte Dixieland la o stațiune simandicoasă?

Hai, Aubrey! O astfel de șansă e chiar motivul pentru care te-ai înrolat. N-o rata!

Dar el nu se gândea decât la fata aia. Și, în clipa aceea, nu la ce muziciană talentată era sau la ce duet faimos ar fi putut forma împreună. Asta era munca ta necurată, zeiță.

— Edwards... Edwards!

Aubrey a clipit. Locotenentul Europe stătea cu mâinile în șold și se uita urât la el.

— Ești prezent cu noi azi, sau ce, soldat?

Aubrey s-a ridicat în poziție de drepți, ținând pregătite bețele de tobă.

— Poate catadicsești și tu să mai arunci un ochi pe note din când în când?

Orice idiot ar fi putut să citească o bătaie de tobă dacă înțelegea ritmul. Aubrey însă era plămădit din ritm.

— Mă uit, domnule locotenent, să trăiți!

— Acum te uiți deci!

Dinspre alămuri s-au auzit râsete înfundate.

Aubrey a privit în jur. În spatele locotenentului Europe, la ceva distanță într-o parte, stătea Noble Sissle, tot numai ochi și semne de exclamare, ținând în mână o partitură și arătând agitat spre titlu.

Scria „Reveille Blues." *De A. Edwards. Orchestrație de Jas. R. Europe.*

— Oh! a exclamat Aubrey.

„Ești pe calea cea bună", i-am spus. „La numai douăzeci de ani, Jim Europe îți transcrie și interpretează muzica! Viitorul îți aparține! Ăsta e momentul tău. Ești la o răscruce de drumuri. Unul duce sigur la o inimă frântă. Celălalt, la nemurire. Alege pe ce muzică vrei să pășești!"

Însă el nu se putea gândi decât la cum ar suna dacă li s-ar alătura și Colette să cânte.

Zeiță, eu îți zic, nu duci o luptă dreaptă!

ARES

În tranșee — 9 ianuarie 1918

NIMIC PE LUMEA ASTA NU-L PREGĂTISE PE JAMES Alderidge pentru viața din tranșee.

A sosit vestea. Era nevoie de înlocuirea unor trupe din tranșee. Se forma o secție nouă. Pregătiți-vă bagajele și așteptați-l pe ofițerul vostru de comandă!

Au mâncat, au trimis scrisori acasă, în caz că avea să fie pentru ultima oară, au spus o rugăciune, dacă le aveau cu credința, și și-au pus în spinare cele treizeci de kilograme de echipament. Șase noi recruți: James Alderidge, Billy Nutley, Mick Webber, Chad Browning, un anume Alph Gilchrist și un Vince Rowan. Doi soldați reveniți pe front: Frank Mason, pe care îl știau, și Samuel Selkirk, pe care nu-l știau.

Și-a făcut apariția un ofițer și a zis:

— Neața, flăcăi! Sunt sergent McKendrick. Secția asta e sub comanda mea. Sunteți secția a treia, plutonul întâi, compania D, divizia treizeci și nouă.

3, I, D, 39. Încartiruiți la marginea orașului Gouzeaucourt. James și-a propus să țină minte.

— Încheie-ți și ultimul nasture, soldat! i s-a adresat sergentul lui Billy. Ținuta neglijentă se sancționează.

A trecut pe lângă fiecare.

— Soldat, cine te-a învățat să-ți înfășori moletierele așa? l-a întrebat el pe Chad Browning, căruia îi atârnau fâșiile de stofă înfășurate în jurul pulpelor. Suntem soldați, nu mumii, ce Dumnezeu!

Odată semnalat acest neajuns, sergentul le-a ordonat să-și deschidă ranițele pentru inspecție. Le-au dat jos din spinare și le-au deschis. După ce s-a declarat mulțumit, i-a condus în marș.

Și-au croit drum printre mormane de artilerie, bucătării mobile de campanie și stații de îngrijire a răniților, pe lângă cai vii și cai morți, camioane și motociclete. Din când în când, cu mișcări aproape leneșe, dinspre liniile germane plonjau obuze și explodau, dezlănțuind gheizere de noroi.

Unul a aterizat îndeajuns de aproape de ei, încât să-i simtă impactul, iar câțiva dintre nou-veniți au țipat.

— Asta nu-i nimic, a zis sergentul. Doar o zdruncinătură. Nici măcar nu v-a aruncat la pământ. Vedeți fumul ăla negru? i-a întrebat în timp ce le arăta cu degetul. E un Jack Johnson. Ca marele boxer american. Amicul nostru mare și negru. O să învățați cum să le detectați după zgomot.

Nu a trecut mult și ziduri de pământ au început să se înalțe în jurul lor. Copil fiind, James vizitase conace vechi, grandioase, unde, în schimbul unui penny, puteai să hoinărești prin grădini-labirint tăiate din garduri vii înalte. Le urâse, dar măcar erau făcute din tufișuri înflorite, iar grădinarii nu trăgeau cu mortiere de tranșee.

Labirintul ăsta șerpuia la nesfârșit. Coridoarele întunecate coteau în unghi drept la fiecare câțiva metri, așa încât nu știai niciodată dacă erai în pas cu ceilalți decât dacă intrai în ei ori ei se ciocneau de tine. În pasajele înguste nu era loc de doi oameni unul lângă altul, așa că trebuia să te lipești de zid ca să-i lași pe brancardieri să treacă.

— Ce-ai pățit, soldat? l-a întrebat sergentul McKendrick pe James, urmărindu-l cum se holba la un bărbat ce gemea pe o targă, cu sângele prelingându-i-se prin cămașă. Aici e un sector liniștit. Stai să vezi!

— Încearcă să nu pari șocat, i-a spus Mason încet. Aici nu te ajută dacă arăți că ți se face rău.

James își pierduse orice urmă de simț al orientării. A încercat să vizualizeze diagramele pe care le văzuse la antrenamentele de la Étaples. Liniile frontale de tragere, în zigzag, apoi liniile de sprijin, apoi liniile de rezervă, toate mai mult sau mai puțin paralele, cu tranșee de comunicare săpate între ele ca niște filamente în pânza unui păianjen. În spatele tranșeelor de rezervă, un șir de arme grele, manevrate de artileriști. Firișoarele care se întindeau dincolo de tranșeele frontale de tragere prin teritoriul nimănui, ca să-i spioneze pe nemți, se numeau galerii. De parcă ar fi contat ce nume le dădeai. O tranșee, oricum îi spui, îți dă același scump parfum[1], nu-i așa?

Iar cele de aici miroseau a carne de om putrezită, urină și fecale. Și țigări ieftine.

Poteca s-a lărgit după o cotitură la dreapta, dând la iveală o tranșee mai întinsă. Părea a fi nu atât un pasaj de trecere, cât o sală de așteptare fără scaune, unde oameni slinoși, înșirați într-o coadă nesfârșită, așteaptă să intre la dentist. Câțiva soldați se întinseseră pe ranițe sau pe saci și dormeau.

Ajunși aici, sergentul McKendrick li s-a adresat:

— Casă, dulce casă, băieți! O să petreceți zece zile aici, în rezervă, apoi vă mutați către liniile de sprijin. Zece zile acolo, apoi înaintați pe front. După aceea, dacă totul merge bine, o să aveți câteva zile de odihnă.

Treizeci de zile în tranșee. Oare odihnă însemna că putea să plece s-o vadă pe Hazel?

— Bineînțeles, a adăugat sergentul, dacă germanii atacă, tot planul pică. Ei bine, băieți, simțiți-vă ca acasă, a mai zis el, uitându-se în

[1] Aluzie la un vers din *Romeo și Julieta* de William Shakespeare: „Un trandafir, oricum îi spui, îți dă același scump parfum." (trad. de Șt. O. Iosif, Editura Adevărul Holding, București, 2009, p. 45) (n. red.).

jur. Veteranii de-aici o să vă arate ce și cum. Sunt divizia 39, exact ca voi. Secția a doua. Acum odihniți-vă până la prânz, când o să avem instrucție cu masca de gaze!

Sergentul a plecat.

Ceilalți soldați s-au desprins de pereții tranșeei de care stăteau sprijiniți și s-au apropiat să adulmece noile prezențe din haita de lupi.

— Bine-ați venit acasă, drăguților! a zis unul, un tip deșirat și vânos. Ce mi-ați adus?

Billy, Chad și Mick și-au aruncat priviri unul altuia. James s-a uitat la Frank Mason, în așteptarea unui indiciu.

Mason a scos din buzunar o tabacheră de metal.

— Cutie, deschide-te!

Billy, Chad, Mick și James se uitau lung. Cinci sau șase dintre soldații cu vechime s-au strâns numaidecât în jurul lui Mason și au înșfăcat din țigările sale Woodbine, împărțindu-i vorbe de bine: „Mersi, frate" și „Uite-aici un tovarăș".

— Cutie, închide-te!

Mason a vârât tabachera înapoi în buzunar. Soldații care nu apucaseră nimic nu erau supărați.

Chad i-a șoptit lui James la ureche:

— Nu ne-a zis nimeni că trebuia să aducem mită.

— Sunt Frank Mason, li s-a adresat Frank băieților din secția a doua. Cum e pe-aici?

— Destul de liniștit, a răspuns un soldat îndesat, cu față lătăreață. Eu sunt Benji Packer. De la Fritz nu auzim mare lucru, în afară de momentele în care ne retragem sau ne pregătim de atac, și, chiar și atunci, se vede că nu are nicio tragere de inimă.

James era nedumerit.

— Păi și atunci ce s-a auzit toată ziua?

Bărbații din secția a doua au izbucnit în râs.

— Cum te cheamă, puștiule?

— James Alderidge, a zis el. Din Essex.

— E artileria germană, a răspuns Packer. Dar ăsta e doar Fritz, care strănută din când în când.

Alt soldat a intervenit, trăgând din țigară:

— Stai să vezi când chiar o să-l apuce răceala.

— Îți zic eu cum stă treaba, a zis tipul înalt, vânos. Se pune ceva la cale. L-am auzit pe adjutant vorbind cu Feetham...

James l-a întrerupt:

— Feetham?

Mai multe capete s-au întors spre el, semn că pusese o întrebare ridicolă.

— Generalul de brigadă Feetham, a răspuns un soldat cu pistrui din abundență. Comandant la divizia 39.

Adjutant: căpitan și ajutor al unui comandant. General de brigadă: cel care conduce o brigadă sau, în cazul acesta, o divizie. Deci adjutantul era ajutorul generalului de brigadă Feetham.

Cel puțin, cam așa credea James că merg lucrurile.

— Linia celei de-a cincea oști se tot extinde, a zis insul care era la curent cu situația. Ne-au dat o suprafață prea mare de acoperit. Și stăm prea răsfirați. Nu avem destui soldați pentru apărare. De-aia s-au grăbit să vă trimită la luptă, până în linia întâi.

A intervenit și Sam Selkirk, care mai fusese înrolat.

— Ce e pe partea cealaltă? Câte divizii au nemții?

Selkirk avea o față de câine basset. Era greu să-ți iei privirea de la el.

— Tu cine ești? a întrebat tipul deșirat din secția a doua.

— Sam Selkirk, a răspuns câinele basset.

Celălalt a dat din cap în semn de salut.

— Clive Mooradian, a zis. Bucuros de cunoștință!

Fumul de țigară și-l îndrepta înspre interiorul buzunarului de la manta. Ceea ce i-a stârnit lui Chad Browning curiozitatea.

— De ce faci chestia asta?

— Iar tu ești...

— Browning. Chad Browning.

— Păi, vezi tu, soldat Browning, a început Clive Mooradian, suntem șase aici care fumează. Ce crezi tu că s-ar întâmpla numaidecât dacă lăsăm fumul să se ducă-n sus, în voia lui?

Chad a început să se scarpine în cap.

— Hm... Nu știu.

— Fritz o să știe exact unde suntem, așa-i?

Chad a făcut o față de prost.

— Vrei să-mi zici că alde Fritz nu știu că suntem aici?

Membrii secției au găsit întrebarea foarte amuzantă.

— Normal că știu că suntem în tranșee, tontule! Dar dacă-și dau seama după fum că o parte dintre ai noștri stau tolăniți pe-aici și fumează, uite ce-o să se întâmple! Bombardierii lor o să azvârle o grenadă de mână fix în poala noastră. Sau lunetiștii lor o să-și țintească atenția asupra punctului ăstuia, așteptând ca vreunul dintre noi să-și scoată capul la iveală. Ai face bine să te micșorezi, amice, a adăugat el și s-a uitat el scurt către Billy Nutley, dacă vrei să prinzi sfârșitul săptămânii.

Billy s-a cocoșat cât a putut de bine. Curând însă aveau să-l ia niște dureri zdravene de spate.

Frank Mason expira fumul prin palton.

— Mooradian, a zis el încet. Ai zis că l-ai auzit pe adjutant vorbind cu Feetham. Asta e tot ce-ai prins? Că se subțiază linia?

Clive Mason a scrumat din țigară.

— Nu, nu-i doar asta, a răspuns, după care s-a uitat în jur ca să se asigure că nu trage cu urechea vreun ofițer sau subofițer. Rusia se retrage din război, pricepi? Au dat-o pe comunism acolo, iar noul guvern vrea să iasă din război până nu-i omoară germanii până la ultimul cazac înfometat.

— Așa, și? a zis Chad pe un ton pițigăiat. Ce treabă are cu noi o gloată de muscali?

Clive i-a aruncat o privire plină de dispreț.

— Gândește, prostănacule! Germanii și rușii duc tratative de pace, da? Iar când o să semneze armistițiul, unde crezi că o să se ducă toate trupele alea nemțești de pe Frontul de Est? Înapoi acasă, în brațe la Ursula și Hildegard?

— Dacă ei nu se duc, a intervenit un soldat mai în vârstă, mișcând din sprâncene, mă duc eu.

— Dă-i drumul, Casanova! a zis Benji. Zi-le la alde Fritz să-și aducă surorile pe front pentru tine!

— Ia tăceți din gură! a spus Clive destins, cu un glas tărăgănat. Îmi stricați povestea!

— Așadar vor veni aici, a zis James. Asta vrei să spui, nu-i așa, Mooradian?

— Întocmai, deșteptule! Cine-i flăcăul ăsta isteț? a bombănit Mooradian și și-a îndreptat țigara spre James. Ah, da! Tu ești Jimmy. Deci, Jimmy, cât de lung crezi tu că e Frontul de Est?

James a ridicat din umeri.

— Nu știu. Enorm de lung...

— Nu ai ghicit nici măcar pe jumătate. *Enorm* de lung. O să ne trezim cu de două-trei ori mai mulți soldați germani și cu toată artileria și avioanele lor. În luptă cu linia noastră subțire a Armatei a cincea. Cât crezi c-o să rezistăm?

Frank Mason a intrat și el în discuție.

— Dar cum e cu râul Oise? Se zice că zona e atât de umedă și de mlăștinoasă, încât e o formă de apărare naturală, așa că o linie mai subțire e bună. Germanii nu pot trece ușor.

— Să sperăm! a zis Benji, trăgând din țigară. Pare că ne bazăm pe o băltoacă.

— Dar vin americanii, a intervenit Mick Webber.

— Ai văzut tu picior de-american? a răspuns Mooradian. În ritmul ăsta, o să ajungă la fix să sărbătorească victoria germanilor.

Sam Selkirk, câinele basset, a clătinat din cap.

— O să fie ca la Wipers.

Frank Mason, văzând nedumerirea de pe chipul camarazilor săi, a tradus:

— Ypres. Belgia.

— Ce vrea să zică, a explicat soldatul Mooradian, e că o să fie sinucidere.

AFRODITA

În flagrant — 15 ianuarie 1918

AUBREY A VENIT LA COLIBA Y ÎN URMĂTOAREA lui seară liberă.

Stăteau toți trei la pian. Hazel pe bancă, iar Aubrey în dreapta ei. Când Colette s-a așezat lângă Aubrey, Hazel a alunecat treptat spre margine, așa că și-a luat un scaun.

Aubrey cânta la pian, atrăgându-și atenția să n-o privească insistent pe Colette. Dar trebuia s-o audă cântând. S-o vadă mișcându-se. În seara asta, purta o rochie de un albastru-închis. Fără uniforma rigidă. O șuviță brunetă i se desprinsese din acele de păr și îi atârna pe lângă ureche.

Aubrey a arătat cu degetul spre o melodie franțuzească de război.

— Ce-ai zice dac-aș face-o așa?

Și a început să o interpreteze într-un ritm lent, leneș, lejer.

— Cum se numește chestia asta?

— Sincopă, a răspuns Aubrey.

Doamne, era superbă! Prezența ei intensă, ca și cum ar fi vrut să smulgă de la el toate răspunsurile posibile. *Smulge tot ce am, mademoiselle!*

— Și ce se întâmplă, de fapt? a întrebat ea. Dă cântecul... peste cap. Protestează... cum se zice... ce e corect, plictisitor... Hazel, ce vreau să zic?

Hazel încerca să-și înăbușe râsul.

— Îl subminează, a zis ea încet. Transformă cântecul într-o revoltă.

— O revoltă, a repetat Aubrey. Îmi place asta, lady Hazel de Windicott.

Colette i-a dat lui Aubrey partitura unui vechi cântec franțuzesc de adio, pe care el l-a interpretat lent, sumbru. Colette a înțeles numaidecât și l-a cântat, știind exact ce coloratură să-i dea ca să sune melancolic.

— De unde, domnișoară Fournier..., a început Aubrey.

— Colette, te rog, l-a întrerupt ea.

Deci ne zicem pe nume!

— Colette, de unde vine furia asta?

Colette s-a simțit deodată vulnerabilă.

— Furie?

Aubrey a dat din cap.

— Când mă uit la tine, văd o tânără elegantă și sofisticată, lipsită de orice griji. Dar când cânți, *pfui!*

Pfui, ce? Colette se temea că va roși. Ceea ce nu se mai întâmplase de multă vreme.

— E ceva ce ții acolo, în tine. O emoție. Intensitate. Furie nu e chiar cuvântul potrivit, dar e ce-am găsit mai apropiat.

Colette și-a coborât privirea în poală.

— Poate că doar cânt tare, a zis ea. Dirijorul corului mereu mă certa din cauza asta.

— Numa' un nebun te-ar putea certa pentru felul în care cânți, a spus Aubrey. Vreau să iau la drum cu mine o voce ca asta și s-o fac celebră în toată lumea.

Colette urmărea reacțiile de pe chipul lui Aubrey. Oare doar încerca s-o măgulească? Ochii lui negri i-au întâlnit fără remușcări privirea.

Mon Dieu, se uita prelung la el? Da, îl privea fix. Imediat și-a mutat privirea. Era cazul să plece. Acum!

Hazel, care îi urmărea din ochi, își dorea să poată ieși tiptil, fără ca ei să observe.

Aubrey tocmai interpreta începutul unui nou cântec când Hazel a pocnit din degete. Auzise ceva. O ușă deschizându-se. Dinspre unul dintre dormitoarele de lângă intrare.

Aubrey a înghețat cu degetele pe clape.

— Jos! a sâsâit Colette printre dinți, împingând capul lui Aubrey spre claviatură, astfel încât să nu poată fi zărit din afara scenei.

S-a ridicat iute în picioare și i-a făcut semn și lui Hazel.

— Ce se întâmplă aici?

Și-a făcut apariția doamna Davies, în cămașă de noapte și cu o bonetă dantelată ce-i acoperea bigudiurile din părul cărunt.

Hazel s-a ridicat, inima stătea să-i sară din piept, iar obrajii îi ardeau. Era cea mai mare mincinoasă de pe fața pământului.

— Ne pare rău, doamna Davies! a zis Colette liniștită. Nu am vrut să vă deranjăm.

— Repetam, a adăugat Hazel.

Oare tremurul din glas era atât de evident pe cât îl resimțea ea?

Aubrey, aplecat în spatele pianului, încerca să-și țină respirația. În clipa aia era liber s-o soarbă din priviri pe Colette de la umeri în jos, așa că a profitat de ocazie.

Dacă ar fi fost prinse, fetele ar fi căzut în dizgrație și ar fi fost date afară din YMCA. Probabil nu ar mai fi avut voie să lucreze vreodată pentru o organizație umanitară. Iar dacă ar fi fost prins Aubrey? Nesupunerea în armată avea consecințe teribile. Uneori chiar fatale, pentru ca vinovatul să servească drept exemplu.

Enormitatea infracțiunii lor devenea sfâșietor de reală.

— Nu vă cere nimeni să repetați în timp ce oamenii decenți dorm, a spus doamna Davies. La culcare cu voi!

— Vom merge! Imediat! a răspuns Colette.

Doamna Davies s-a încruntat, semn că nu era dintre cei pe care să-i distragi cu astfel de tertipuri.

— Păi? a stăruit secretara. Aștept!

— Ah, a zis Colette pe un ton suav, doriți să ne vedeți mergând la culcare înaintea dumneavoastră...

Ca și cum era un ordin întru totul rezonabil și în niciun fel jignitor pentru două tinere îndeajuns de mature, încât să trăiască pe cont propriu departe de casă. Liniștită, cu mișcări lente, ba chiar tacticoase, Colette și-a adunat și și-a aranjat partiturile. Hazel se străduia să facă același lucru, cu mâini tremurânde.

Colette a coborât de pe scenă ca și cum n-o apăsa nicio grijă pe lume, iar Hazel a urmat-o.

— *Bonsoir,* doamna Davies! a zis Colette. Pe mâine dimineață!

— Noapte bună, doamna Davies! a bolborosit Hazel, temându-se ca nu cumva, din greșeală, să rostească altceva: „Noapte bună, doamna Davies, vedeți că ținem ascuns un soldat în spatele pianului."

Apoi a închis ușor ușa camerei și a așteptat o veșnicie, cu urechile ciulite la orice zgomot.

Colette s-a pregătit de culcare și s-a întins în pat să citească. Noaptea a adus cu sine o liniște tot mai adâncă. Aubrey reușise probabil să se furișeze afară și, judecând după sforăiturile regulate care veneau prin peretele despărțitor, doamna Davies adormise.

Cartea însă nu i-a captat atenția, așa încât Colette a stins lumina și a început ritualul ei nocturn de revizitare a celor morți. Cu ani în urmă, descoperise un truc: dacă se gândea la părinții ei, la fratele ei, la veri, la unchi, în fiecare noapte, dacă le invoca chipurile și stăruia asupra lor, unul câte unul, atunci era mai puțin probabil să viseze și să vadă sânge – deci mai puțin probabil să se afunde în suferință.

Dar pentru prima oară după amar de vreme, gândurile nu-i dădeau ascultare și nu se mai opreau asupra acelor chipuri dragi. Oricât de mult se străduia, gândul îi tot fugea la Aubrey Edwards.

Nu putea desluși exact ce se petrecuse în noaptea aceea. Nu văzuse furtuna ce clocotea la orizont. Regele ragrime-ului era un uragan, iar ea, nu se știe cum, uitase să închidă una dintre ferestre.

Trebuia să fie mai atentă data viitoare.

APOLLO

Jumătate de oră — 15 ianuarie 1918

JUMĂTATE DE ORĂ ÎNSEAMNĂ MULT CÂND TREbuie să stai pitit după un pian în întuneric și să aștepți să se ducă la culcare o hoașcă bătrână. Aubrey a rămas treaz, visând la Colette. Cum stătea ea întinsă, în pat, la cinci metri depărtare.

O, Doamne! În patul ei. În cămașa aceea mătăsoasă de noapte. Violet. Violet era.

Între ei nu stătea altceva decât un perete despărțitor subțire. Ce n-ar fi dat...

Nimic altceva decât un perete despărțitor subțire și armata Statelor Unite.

Dar dacă ar merge tiptil până la ea și ar îmbrățișa-o și ar săruta-o?

„Aubrey Edwards", a auzit el glasul mamei, „ea n-a zis nicio clipă că vrea să te sărute. Doar îi place muzica ta."

— Dă-mi timp, mamă, și o să-i intru la inimă în pași de dans, a șoptit el.

„Lasă fetele deoparte!" i-am spus eu. „Croiește-ți un drum în pași de dans spre viața pe care o visezi! Croiește-ți un drum de legendă!"

Dar el avea altele în cap.

Nemaiputând să îndure așteptarea, și-a scos cizmele și a traversat scena în vârful degetelor, bâjbâind până la trepte. A coborât și a ieșit.

Și-a vârât picioarele înapoi în cizme și a luat-o direct spre baraca lui.

A auzit însă ceva. Un țăcănit. A încremenit.

Inconfundabilul sunet al unui pistol încărcându-se.

Poliția militară. Ar fi trebuit să se aștepte la asta. Dar, oricine ar fi fost, nu zicea nimic.

În cele din urmă, nu a mai suportat așteptarea.

— Cine-i acolo?

S-a auzit un pas. Aubrey s-a întors în direcția lui.

— Cine-i acolo? a repetat el.

Nu vedea nimic în bezna aia. Dar simțea prezența cuiva. Poate mai multe persoane? S-a ghemuit, încordându-și mușchii, pregătindu-se.

— Te-am văzut intrând acolo, s-a auzit încet o voce cu accent sudic.

Deci nu poliția militară. Care l-ar fi confruntat direct.

— Am fost să cânt un pic la pian, a zis Aubrey. Doamna de acolo zice că am voie, a adăugat, scârbit că trebuia să invoce permisiunea unei persoane albe.

— Noi zicem că nu ai voie.

— Care noi? a întrebat Aubrey, ciulindu-și urechea să audă dacă mai era cineva acolo.

A încercat să gândească limpede. Era întuneric. Dacă el nu-i putea vedea, atunci poate că nici ei nu-l vedeau pe el. Se pregătea să sară.

Cunoștea poveștile mamei sale. Care știa – căci crescuse în Mississippi – ce pot păți negrii care calcă peste gard. Fratele ei, Ames, unchiul lui Aubrey, nu mai fusese același om după ce, într-o noapte, o gașcă de albi beți îl snopise în bătaie. Cântase jazz într-un club din Biloxi și le zâmbise, spuneau ei, unor doamne albe.

Dar acum, din câte își dădea seama Aubrey, era un singur soldat. Vreun puști care avea chef de bătaie. Dacă bătaie căuta, atunci de asta va avea parte. Doar că mai întâi trebuia eliminată arma din schemă.

— Voi, negroteilor, aveți coliba voastră. Dacă vreți să vă hârjoniți cu negresele voastre, foarte bine, treaba asta rămâne între voi și Unchiul Sam[1].

Aubrey a ridicat cu grijă un picior.

— Un' te duci, negroteiule?

— Nicăieri.

— Exact.

Aubrey simțea cum i se învârte capul. Așa ceva *nu* avea cum să se întâmple. Puștiul ăsta tâmpit chiar o să-l omoare.

— Ce ai de gând să faci?

Să-l țină de vorbă. Ăsta era planul lui Aubrey.

— Îți zic io ce n-o să facem, s-a auzit din nou vocea soldatului, care, între timp, venise mai aproape: N-o să lăsăm negroteii ca tine să prindă gustul femeilor albe. D-asta ardeați voi toți să veniți repede în Franța!

Lui Aubrey îi venea să verse. *Să prindă gustul.* Ca și cum și-ar risca viețile, ar pleca de-acasă și s-ar supune la toate prejudecățile astea de țărănoi de rahat din armată, doar ca să pună și ei mâna pe niște fete albe.

Demnitatea și mândria. Pe astea nu ți le poate lua nimeni.

Dar s-ar putea să fie pe-aproape.

— Acu' nu se poate să vă răsfățăm pe toți, așa-i? O să vreți să ne luați fetele albe și o să credeți că uniforma aia vă dă dreptul.

Nu armele, ci furia o să-l ucidă pe Aubrey Edwards. O să-i plesnească venele. O să deschidă focul din mâinile sale. Insulta cea mai crudă adresată unui bărbat negru, unei femei și fete negre!

---

[1] Uncle Sam (U.S.), termen care denumește guvernul american și Statele Unite, în general. Formula a apărut la începutul secolului al XIX-lea și, potrivit legendei, împrumuta numele unui producător de conserve de carne consumate de soldați în războaie (n. tr.).

Mama lui cârcotașă, sora lui elegantă. Ar sări direct la gât, și cu propriile mâini ar...

... face ultimul lucru pe care l-ar face vreodată pe lumea asta.

Erau însă și alte câteva lucruri pe care Aubrey ar fi vrut să le facă cu mâinile sale înainte să moară.

— Ai fost vreodată cu o negresă? a întrebat el.

A primit drept răspuns un hohot de râs. Aubrey îi datora bă-iatului o ciomăgeală zdravănă, din respect pentru biata fată. Căci nu-și făcea vreo iluzie că fata ar fi participat de bunăvoie.

— De ce te-ai coborî la un asemenea nivel, a întrebat Aubrey, când fetele albe sunt mult mai bune? Sau nu poți să pui mâna pe una de-ale tale?

S-a auzit un horcăit plin de mânie.

— Tacă-ți gura!

Aubrey se legăna de pe un picior pe altul. Era *într-adevăr* o armă încărcată? Cât de mult voia să afle?

Mai luase parte la bătăi. Upper Manhattan nu era chiar o bucurie.

S-a ghemuit la loc. Albul nu a făcut nicio mișcare. Aubrey a luat de jos o bucată de gheață.

A așteptat. Degetele îi deveniseră țurțuri. Trebuia cumva să-i distragă atenția celuilalt.

În depărtare, la capătul potecii, s-a aprins lumina într-una dintre barăci. Umbra lăsată de silueta soldatului din Sud s-a întors. Aubrey a azvârlit bucata de gheață, astfel încât să aterizeze aproape de picioarele acestuia. Soldatul a sărit în direcția zgomotului. Aubrey s-a năpustit asupra lui și l-a trântit cu forță la pământ, în stratul de gheață.

Sudistul a ripostat și a atacat la rândul lui, dar nu era pregătit pentru furia și avântul lui Aubrey, pentru îndemânarea lui în luptă. Curând, Aubrey i-a luat pistolul și l-a țintuit la pământ, cu fața în zăpadă. A împuns țeava rece a pistolului în tâmpla victimei.

— Să-ți zic eu câteva acum! a rostit el printre dinți. Habar n-ai pe ce teritoriu umbli când te pui cu băieții din Harlem ai Regimentului 15 New York.

Audrey a simțit sub genunchi reșpirația panicată a tipului.

— *Noi chiar ripostăm.*

Celălalt dădea frenetic din cap.

Aubrey s-a ridicat, a descărcat pistolul și l-a băgat în buzunar.

— Spune-le și celorlalți bigoți! a zis. Băieții din Harlem n-o să înghită rahaturile voastre.

Apoi a dat cu piciorul în corpul ce zăcea în zăpadă. Nu prea tare. Dar poate un pic mai tare decât era cazul.

— Dispari de-aici! Să nu-ți mai văd vreodată fața aia pocită.

Corpul s-a târât până s-a ridicat în picioare și a pierit în întuneric.

Aubrey a atins arma din buzunarul lateral și s-a făcut și el nevăzut în beznă. Ce păcat, se gândea, că n-a reușit să vadă măcar o dată moaca puștiului! I-ar plăcea să-l poată recunoaște pe noul său amic dacă avea să-l vadă prin zonă.

Nectarul victoriei îi stătea pe buze. *Mai încearcă tu o dată să te iei de mine, scursură albă!*

Înainte să plece, a mai aruncat o privire către coliba Y și a tras în piept parfumul Rococo, cu gândul la un somn violet.

Meritase efortul. Poate că ar fi înțelept din partea lui să aștepte o zi sau două în plus, dar n-o să-l împiedice pe el vreun laș sudist să se întoarcă și să-i cucerească inima lui Colette. Nici în ruptul capului.

ARES

Sub idele lui Marte — 9 ianuarie 1918

CAMARAZII LUI JAMES DIN SECȚIA 3 ȘI CEILALȚI soldați din secția 2 au luat prânzul în picioare – carne tocată de vită la conservă și brânză –, apoi s-au adunat în tranșeea de rezervă pentru instrucția cu măștile de gaze.

— Cel mai important lucru când vine vorba de orice tip de gaz, a zis sergentul McKendrick, este să vă păstrați calmul. Toți vor s-o ia fugă și se panichează, dar așa înghiți și mai mult aer. Deci rămâneți calmi. Înțeles, soldat?

Chad Browning a înghițit în gol.

— Gazele astea nu-ți distrug plămânii, domnule? Și ochii?

Sergentul McKendrick a dat din cap fără nicio tresărire.

— Asta dacă nu te omoară întâi, a adăugat el.

— Păi și atunci, a întrebat Browning palid la față, cum mai rămâi calm?

— Îți pui masca, a spus McKendrick. Dacă ți-ai pierdut masca, rămâi în continuare calm! Iar dacă nu mai aveți altă soluție, faceți pipi într-o batistă și respirați prin ea!

Soldații s-au uitat mirați în jur. Era o glumă? Se părea că nu.

— Ei bine, germanii folosesc în general gaz muștar, a continuat sergentul. Cu masca pusă, plămânii vă vor rămâne nevătămați, dar o să vi se inflameze pielea. Gazul pătrunde în haine, așa că va

trebui să le dați jos cât de repede cu putință, altfel tot corpul o să vi se umple de bube afurisite.

Sergentul părea amuzat de fețele lor uluite.

— Dar, ura! a zis el. Bubele astea dor ca naiba, însă trec până la urmă. Așa! Astea, a continuat el împărțind niște ranițe mici, sunt cutiile voastre respiratoare. Puneți-le!

James a deschis echipamentul și a scos o mască cauciucată. Părea grotescă în mâinile lui, ca o creatură de mlaștină proaspăt ucisă. Mick Webber și-a pus-o primul. Lentilele fumurii se căscau bulbucate, iar tubul de aer arăta ca o trompă sinistră. O insectă umană desprinsă dintr-un coșmar. Nu, dintr-o povestire științifico-fantastică pe care o citise el într-o revistă: „Sub idele lui Marte".

— Te reține ceva, soldat?

Sergentul îl privea întrebător.

James a bâjbâit să-și pună masca. Simțea că se sufocă, încercând să respire prin tub.

— Luați-o ușor! i-a avertizat sergentul. Aveți noroc că ați primit măști care funcționează. Bieții băieți din primele atacuri cu gaze s-au înecat în propriul sânge.

Sergentul le-a explicat cum să deosebească un obuz cu gaz de unul obișnuit, de artilerie, cum arată și miros diferite tipuri de gaz și cum să-și dea seama din ce direcție bate vântul. În cele din urmă, soldații din secția 3 și-au împachetat măștile și s-au întors cu mers greoi la traversa lor dintre tranșee.

James s-a așezat pe raniță. Atâtea moduri de a muri – pentru care e de-ajuns o singură fracțiune de secundă de neatenție la una dintre cele două mii de reguli de supraviețuire. Să expiri fumul prin haină. Să nu aprinzi niciodată țigara unui al treilea om cu același băț de chibrit; căci, odată ajuns la el, un lunetist va fi ochit deja flacăra de chibrit, luându-te deja la țintă.

Chiar și dacă ar fi respectat toate regulile, un mortier de tranșee ori o grenadă ori – cum îi zice? – un Jack Johnson i-ar putea pica oricând drept în brațe, făcându-l țăndări.

Adio, Viață; adio, Viitor; adio, Mamă, Tată, Maggie, Bob; adio, Hazel. Un alt băiat o să-i dea cândva sărutul ăla pe care el îl amânase prostește.

Trebuia neapărat s-o revadă. Trebuia să ceară permisiunea s-o vadă, cumva. Oriunde ar fi fost. Dacă era aici în Franța, trebuia să existe o cale.

Frank Mason i s-a alăturat.

— Cel mai bine ar fi să dormi, cât se mai poate, a zis el. La lăsarea serii o să fie pregătirea de atac, iar apoi, la noapte, începe munca.

James a înghițit în gol.

— Vrei să zici atacuri-fulger? Năvălim peste germani?

Mason a zâmbit.

— Neah, nu încă. Nu voi, ăștia noi, din rezervă. Dar o să avem de muncă o grămadă. Umplut saci cu nisip, poate, sau reparat tranșee, ori săpat altele noi. Om vedea cu ce povară ne încarcă sergentul, a zis el și și-a tras casca peste ochi.

— Mason? a șoptit James.

— Mda?

— Care sunt șansele ca o persoană ca mine să fie lăsată în permisie?

Mason a izbucnit în râs.

— Abia ai ajuns aici!

— Vreau să zic, de îndată ce trece perioada de rotație, a explicat James. Treizeci de zile, a zis. Zece în fiecare tranșee și apoi odihnă. Ce șanse ar fi să pot primi atunci câteva zile libere?

Frank Mason și-a ridicat marginea caschetei.

— Îți lipsește o doagă, i-a zis. Cei mai mulți soldați nu au apucat să plece în permisie decât după luni întregi de serviciu militar. Iar dacă bătăliile continuă, nu pleacă nimeni nicăieri.

James a stăruit.

— Dar dacă totul ar merge bine, atunci ce? Îl întreb, pur și simplu, pe McKendrick? Ori s-ar înfuria?

Pescarul-devenit-soldat a ridicat din umeri.

— Cine poate ști? Mda, pe el ar trebui să-l întrebi. Greu de zis ce-ar răspunde.

Prea bine atunci!

— Dar uite care-i treaba, l-a avertizat amicul lui. Să nu-ți treacă prin cap să-i ceri așa ceva dacă nu vei fi un soldat-model în tot timpul acesta. Primul la poziția de atac. Muncit din greu. Primul care se oferă voluntar pentru orice.

James a încuviințat.

— Pare just. Mason, a continuat după o mică pauză, ți-e dor de soție și copil?

Frank Mason l-a privit intrigat. Ca și cum ar fi vrut să zică: „Ce întrebare e asta?"

— În fiecare minut al fiecărei zile.

James a ascultat.

— Bănuiesc că sunt norocos că măcar am de cine să-mi fie dor, a spus Frank.

— Ai o fotografie?

Mason și-a deschis ranița și a scos o cărticică de rugăciuni, dintre paginile căreia a ieșit la iveală o fotografie îngălbenită. Femeia din poză, ținând în brațe un bebeluș durduliu, arăta asemenea cuiva care se prinde mereu la glume. Copilașul părea sănătos și voinic, gata parcă să-l pocnească între ochi până și pe tatăl său soldat, dacă așa i se năzărea.

— Ai dreptate, i-a spus James prietenului său. Ești norocos.

APOLLO

Colt M1910 — 16 ianuarie 1918

LUCRU CURIOS, SĂ TRANSPIRI PÂNĂ LA REFUZ LA temperaturi de sub zero grade! Dar exact asta făceau toate cele cinci companii ale Regimentului 15 New York, batalionul al treilea, cărând traverse de lemn pentru căile ferate. Le înșirau ca pe dinții unui pieptăn kilometric și băteau cu forță crampoanele care fixau șinele de fier. Aubrey Edwards, compania K, și-a umplut de așchii mâinile lui de pianist. Asta nu mă bucura deloc.

Își dăduseră jos de pe ei mantalele și lucrau cu mânecile suflecate, deși dinspre Atlantic sufla o briză aspră. Îi durea spatele și aveau mâinile jupuite. Cu toate astea, era un sentiment extraordinar să sugi tot aerul ăla rece într-un corp înfierbântat. Precum foalele într-un cuptor de fierărie, cum ar spune Hefaistos.

Căpitanii lor erau totuși îngrijorați. Se răspândiseră bolile prin Saint-Nazaire. Febra țintuise la pat sute de soldați, iar pe câțiva chiar îi răpusese. Căpitanul Hamilton Fish al III-lea, compania K, își făcea griji că munca în asemenea ger îi va îmbolnăvi soldații. Locotenentul James Europe i-a spus Creatorului că ar face bine să nu-i mai târască membrii formației în ghearele malariei.

I-am auzit rugămintea și am ținut seama de ea cum se cuvine.

Boala asta era, cum am spus, propria mea lucrătură, dar nu mă laud. Poți să încetezi cu privirea aia, zeiță! Chiar în momentele

acelea eram ocupat să-i inspir pe oamenii de știință să cerceteze mai atent mucegaiul, iar astăzi penicilina e însuși miracolul științei moderne. Dar sunt modest, nu caut elogii.

A sosit bucătăria mobilă cu prânzul pentru soldați, supă de fasole cu carne de porc. Detașamentul popotei a turnat cu polonicul mâncarea pentru fiecare și a împărțit bucăți de pâine. Nu era grozavă, dar nici oribilă, și era destulă pentru toată lumea. Vântul rece îi săgeta prin tunicile asudate în timp ce mâncau.

— Gata! a anunțat Joey. Îmi pun haina.

— Adu-mi-o și pe a mea, te rog!

Joey a dat din cap și s-a îndreptat cu pas greoi spre locul unde-și lăsaseră lucrurile. Când s-a întors, cărând paltonul lui Aubrey și purtându-l pe al său, avea pe chip o expresie îngrijorată.

— Ce-i asta, frate?

Joey i-a întins lui Aubrey paltonul, bătând ușor cu degetele peste buzunarul interior.

Aubrey l-a condus pe Joey la distanță de restul companiei și a scos din buzunarul ascuns pistolul pe care i-l smulsese în luptă necunoscutului de noaptea trecută.

Joey a rămas cu gura căscată.

— Ăla nu e distribuit de armată. De unde l-ai luat?

Aubrey s-a uitat în stânga și în dreapta ca să se asigure că nu îl aude nimeni.

— Azi-noapte, a început el, plecam de la coliba Y...

Joey a scos un mormăit.

— Iar te-ai dus s-o vezi pe belgianca aia, nu-i așa?

— Ssst! a făcut Aubrey cu ochii scoși din orbite. Gura!

Joey și-a pus mâinile în sân, de parcă ar fi zis: „Fă-mă să-mi țin gura".

— Plecam de la colibă, a continuat Aubrey, când m-a oprit un tip. S-a pus în drum.

Joey a făcut ochii mari.

— Și a zis că noi, soldații negri, am face bine să nu credem că ne putem *servi din femeile albe.*

— Ce-a făcut?! a exclamat Joey, încordându-și pumnii.

— A zis că n-o să ne lase să dăm de *răsfăț* aici și apoi să ne întoarcem în State cu *gustul* format pentru femei albe. Că n-o să ne mai întoarcem niciodată la negrese, odată ce le-am încercat pe albe.

— Să-l prind eu că zice așa ceva, a spus Joey turbat. O să-i arăt eu! Sudist?

Aubrey a confirmat.

— După vorbă, așa părea.

Joey a început să se agite de colo, colo.

— Nici nu știu unde să dau primul pumn.

Aubrey a încuviințat.

— Știu.

Joey a ridicat privirea.

— Puteai să fii omorât. S-a oprit o clipă, apoi a întrebat: Câți erau?

— Doar unul.

— L-ai văzut bine la față?

Aubrey a clătinat din cap.

— Beznă totală azi-noapte. Abia am dibuit că era acolo.

— Dar l-ai ciomăgit bine, așa-i? a întrebat Joey. Zi-mi că i-ai dat-o zdravăn!

— Ultima strigare, cine mai dorește! a urlat soldatul de la popotă cu polonicul în mână.

— La naiba, eu mai voiam! a bombănit Joey. În fine, nu mai contează. Și ce-ai făcut?

Aubrey a ridicat din umeri.

— L-am terminat, frate. Păi ce crezi? s-a șters Aubrey pe mâini de noroi. N-aveam armă, dar l-am trântit la pământ. O să-l cam doară o vreme.

Cum ziceam, *eu* nu mă laud, dar Aubrey nu e ca mine.

Joey a înfulecat o lingură de supă, apoi a scos iar la iveală pistolul.

— Ăsta nu e distribuit de armată, a repetat el. E un Colt. Modelul din 1910.

— De când ești tu expert în arme? a întrebat Aubrey.

— De când am plecat la război, deșteptule!

Și-a plimbat degetul peste textura aspră a pistolului. Revolverele Smith & Wesson care le fuseseră repartizate aveau o anume grație de modă veche, cu linii curbe, argintii și netede, și cu mânere din lemn. Arma asta însă inspira cruzime și urâțenie.

— Astea-s armele pe care le primesc cei din marina militară, a zis Joey.

Lui Aubrey nu-i păsa cărei ramuri a forțelor armate le aparțineau. Regimentul 15 New York avusese deja destule ciocniri cu bigoții din armată.

— Ce-ai de gând să faci cu Colt-ul ăsta?

Aubrey l-a răsucit în mână.

— Un pistol în plus s-ar putea să-mi fie de folos.

Joey i-a aruncat o privire pătrunzătoare.

— O să-i spui căpitanului Fish despre asta, nu?

Aubrey i-a dat un ghiont în braț.

— Glumești? Aș zbura de-aici fără discuție. Pot fi și trimis la curtea marțială, pentru că am ieșit în afara orelor permise. Și împreună cu o fată albă? Sub nicio formă.

— Ascultă, omule, nu poți pur și simplu să ignori toată povestea! Trebuie să găsești o cale să o raportezi. Vorbeam chiar de dimineață cu câțiva tipi din compania M, i-a spus el venind mai aproape.

Aubrey a dat din cap.

— Și?

— Ei merg diseară la înmormântarea unui om de-ai lor, a spus Joey în șoaptă. Geoff Nu-știu-cum. Un băiat din Brooklyn. Se

zice c-a murit de gripă. Adică asta zice căpitanul lor. Dar soldații din companie nu cred. Omul era perfect sănătos, după care, brusc, dispare. Iar unul dintre ei, umblă vorba, zice că i-a jurat căpitanului să țină secret, dar i-au găsit corpul. Strangulat. Și ei cred că cei de la marină sunt vinovații.

Aubrey a simțit cum i se usucă gura.

— Nu se poate! Nu e cu putință!

— Știi prea bine că e cu putință, a zis Joey. N-ai fost la tabăra Wadsworth? Sau la tabăra Dix? Sau erai și-acolo ocupat cu fetele?

— Compania K! Atenție! a urlat căpitanul Fish. Înapoi la muncă! Șinele astea nu se montează singure și mai avem destule de pus până la sfârșitul zilei.

Au lins și ultimele dâre de sos și și-au închis până sus paltoanele. Până să se înfierbânte de la efort, aveau nevoie de căldură.

Joey l-a tras de umăr pe Aubrey și i-a vorbit direct în ureche.

— Aub, băieții ăia din compania M zic că un grup de-al lor vrea răzbunare. Ochi pentru ochi. Unul de la marină pentru unul de-ai noștri.

Noi chiar ripostăm. Aubrey a înghițit în gol.

— Am venit să lupt în război împotriva germanilor, a spus încet Joey. În numele democrației. Dar ei o să pornească un război chiar aici, la Saint-Nazaire. În numele prostiei.

AFRODITA

Două scrisori ajung la destinație — 19 ianuarie 1918

PE PLICUL MARO SCRIA: *YMCA CORESPONDENȚĂ INterdepartamentală.* Arăta extrem de oficial. *Domnișoara Hazel Windicott, Colibele de recreere Y, Tabăra de instrucție a armatei americane, Saint-Nazaire.*

Hazel l-a deschis și a găsit un alt plic, gros, de la mama ei, sosit prin sediul YMCA din Paris. Înăuntru erau o scrisoare și încă două plicuri de la James, trimise în Poplar.

Aș nedreptăți-o pe Hazel dacă n-aș mărturisi că mai întâi a citit scrisoarea de la mama ei. Aș nedreptăți adevărul dacă n-aș mărturisi că abia vedea ceea ce citea.

A desfăcut cele două scrisori de la James, a comparat datele și a început lectura primei dintre ele.

30 decembrie 1917

Dragă Hazel,

Îmi place pescuitul destul de mult, iar dacă tatăl tău îl iubește, atunci îl voi iubi și eu.

După Crăciun, am primit ordin să plecăm din Étaples către front. Am venit cu trenul și apoi pe jos, un drum lung prin zăpadă. Am dat strigătele pescărușilor pe vuietul obuzelor, dar ele sunt încă departe. Se văd, ce-i drept, cratere si ruinele vechilor ferme. Războiul se simte peste tot.

Acum două zile ne-am alăturat Armatei a cincea în apropiere de [illegible] *Nu sunt încă în tranșee. Ofițerul de instrucție zice că noi, recruții proaspăt sosiți, mai avem o grămadă de învățat.*

Ești în Franța? Îmi place să mă gândesc că suntem amândoi de aceeași parte a mării. E nemaipomenit că te-ai oferit voluntară. Am vizitat deseori colibele voastre Y la Étaples. Se poate ca germanii să ne omoare, dar numai dacă nu cumva ne doboară mai întâi plictiseala. Îi invidiez pe băieții care te vor asculta cântând. Ce n-aș da să fiu în locul lor!

Mă gândesc la tine în fiecare zi. Nu-mi vine să cred că deja a trecut mai mult de-o lună de când eram împreună. Să-mi scrii, ca să știu cum să dau de tine. Ai grijă, rămâi cu bine!

Al tău,
James

7 ianuarie 1918

Dragă Hazel,

În caz că scrisoarea mea s-a rătăcit, mă aflu la ██████ de o săptămână și jumătate. Probabil că acum ești în Franța. Unde anume ai poposit?

Vremea e rece, dar soarele de după-amiază e plăcut și mai înviorează lucrurile. Se pare că nu stau așa de prost la trasul la țintă pe cât mă așteptam.

Nu știu când o să-mi vină rândul la învoire, dar când o să se întâmple, aș putea să iau trenul până la Paris și să ne vedem acolo. Ți-ar fi la îndemână să ajungi la Paris? Hai să ne întâlnim acolo.

Mi-aș fi dorit să mă pricep la cuvinte ca să pot exprima ce simt când mă gândesc la tine.

Spune-mi că o să vii, spune-mi! Îți datorez ceva.

Al tău,
James

Hazel a dat buzna în camera lui Colette, fluturând scrisorile. Și-a găsit prietena prinzându-și buclele negre cu ajutorul unei mici oglinzi de buzunar.

— O scrisoare? a întrebat Colette. De la Jacques al tău?

Hazel s-a trântit în patul de campanie al acesteia, mai să-l dărâme.

— *Două* scrisori. A plecat pe front, a explicat Hazel, aruncând din nou o privire peste rânduri. Cu Armata a cincea. Dar nu e încă

în tranșee. Deocamdată au instrucție în zona de rezervă. Colette, a zis ea cu răsuflarea tăiată, vrea să ne vedem! În Paris!

Colette și-a mai prins un cârlionț lucios.

— Minunat!

— Cum mă duc acolo? a gemut Hazel. Trebuie să mă duc! Trebuie neapărat!

— Fără îndoială, a zis Colette pe un ton potolit. Ai fost vreodată la Paris?

Hazel a clătinat din cap.

— *Sacrebleu!* Atunci rămâne stabilit. O să te duci.

Hazel s-a îndreptat de spate.

— Ar fi cu neputință! a rostit ea, răsuflând greu. E de neconceput.

Colette a privit-o intrigată.

— De ce să nu te duci? a întrebat în timp ce își întindea pe față stropi mici de cremă. Din cauza doamnei Davies? Asta se aranjează. Voluntarii se pot învoi din când în când.

Hazel a clătinat din cap.

— Tu nu înțelegi, a zis ea. Am optsprezece ani. Nu cunosc pe oameni în Paris. Unde o să stau? Nu pot pur și simplu să mă duc acolo, de capul meu. Și mai ales să-mi petrec timpul împreună cu un *tânăr*. Dar dacă...

Hazel a înhățat apoi perna de pe patul lui Colette și și-a ascuns fața în ea.

Colette stătea pe pat lângă Hazel.

— Oh, ce ți-e și cu englezii ăștia, a oftat Colette. Vă e frică mai mult de voi înșivă decât de toate armatele kaiserului la un loc.

Hazel a lăsat perna jos.

— Cum vine asta?

— Ți-e teamă că Jacques al tău o să profite de tine? a întrebat Colette.

Hazel a clătinat din cap.

— Nu! Nici pe departe.

— Și atunci de ce ți-e frică?

Hazel și-a cufundat bărbia în palmă. Ce era de zis? Care era pricina, mai precis!

— De mine însămi!

Colette și-a arcuit sprâncenele.

— Ți-e teamă că *tu* o să profiți de el?

Hazel s-a trântit pe o parte în pat și a țipat în pernă.

— Aha, a declarat Colette. Deci am atins punctul sensibil.

— N-aș putea să profit de James mai mult decât aș putea... Nu mai contează.

— Și-atunci de ce te temi? a întrebat belgianca. O să petreceți împreună un weekend exuberant la Paris, o să mâncați sandvișuri din baghete cu unt, o să beți lapte și o să vă citați reciproc din Psalmi.

Hazel a pufăit din obraji. Mica ei *passion* nu era chiar atât de apatică.

— Am putea merge la un concert de muzică clasică, a zis ea.

— Ah! a dat din cap Colette cu multă seriozitate. Poate că până la urmă *ați avea* nevoie de un însoțitor.

— O, încetează! a aruncat Hazel cu perna în prietena ei. N-am avut niciodată însoțitor. Mereu ieșeam pe furiș ca să-l văd.

Colette a scos un geamăt.

— Domnișoară Windicott! Mă șocați!

Hazel s-a întors pe partea cealaltă.

— Vezi tu, a început ea, nu sunt chiar atât de inocentă pe cât crezi.

— Eu văd, a răspuns prietena ei, că ești exact așa cum cred, ba chiar mai mult de-atât.

Colette a observat cum Hazel se face mov la față și a simțit pe dată impulsul de a o lua în brațe.

— Dacă ar afla cineva, s-ar isca mare vâlvă, a zis Hazel. Când sunt cu James, mă încumet la cele mai scandaloase lucruri.

Colette a zâmbit.

— Atunci aș vrea să-l cunosc pe acest James. Am decis, a spus ea. O să vin și eu. O să fiu însoțitoarea voastră când aveți nevoie și o să dispar atunci când e cazul.

Hazel a tras adânc aer în piept. Ideea devenea încă și mai înspăimântătoare acum, că începea să prindă contur.

— Dar unde vom sta? a întrebat ea. Și cum o să...

— Nu-ți face griji! a zis ferm Colette. Mătușa mea, Solange, se va bucura să ne găzduiască și îți va oferi toată decența de care ar putea avea nevoie sufletul tău de englezoaică.

Cu fiecare cuvânt, perspectiva asta terifiantă și electrizantă căpăta tot mai multă concretețe. Ar avea la dispoziție două, poate chiar trei zile să le petreacă alături de James. La fel de mult timp pe cât avusese deja cu el. Ce s-ar putea întâmpla? Cu James Alderidge, totul era posibil.

Și-a amintit de finalul scrisorii lui. „Îți datorez ceva."

A apucat-o de încheietură pe prietena ei.

— Colette, a șoptit ea, dacă fac ceva îngrozitor?

Colette a izbucnit în râs.

— Eu o să țin florile. Iar preotul va fi cel care o să recite din Psalmi.

Hazel a hotărât să îndepărteze de pe ea, pentru o clipă, lumina reflectoarelor.

— Dar tu, Colette? a început Hazel. Am senzația că Aubrey te place.

Colette își făcea de lucru, aranjându-și articolele de toaletă.

— Nu cred, a răspuns ea. E doar prietenos.

Hazel s-a ridicat și a băgat de seamă cum Colette îi evita privirea. Interesant.

— Nu știu, a continuat Hazel încet. Nu cred că ai văzut cum se uita la tine. Te place, Colette.

Colette s-a încruntat, privindu-și propria reflexie în oglindă, și a strâmbat din nas.

— Se uita la chestia asta? Pfu! a zâmbit ea, întorcându-se către Hazel. Hai să zicem, de dragul demonstrației, că se uita la mine. Că într-adevăr mă place, ceea ce mă îndoiesc. Un soldat în căutare de amor când războiul e aproape? a ridicat ea din umeri. E veche de când lumea povestea asta. Parcă-mi sună cunoscut.

Hazel știa când să nu întreacă măsura.

— Apropo de sunat, a zis ea, ce zici de felul în care cântă la pian?

Colette și-a îngăduit un surâs.

— Ei bine, a răspuns, aia chiar e ceva deosebit!

ARES

Avansând în prima linie — 20 ianuarie 1918

— SOLDAT ALDERIDGE!

James s-a trezit în cazemată cu o pereche de cizme direct în față.

S-a târât afară, până în adăpostul zidului estic al tranșeei, unde s-a ridicat în picioare și a salutat.

— Să trăiți, domnule sergent McKendrick!

— Pe loc repaus, Alderidge!

Sergentul l-a măsurat din priviri. Oare dăduse de bucluc?

Era a treia sa zi în liniile de sprijin. După un stagiu de zece zile în rezervă, secția lui pornise la drum, în zigzag, prin vreo trei kilometri de tranșee de comunicare, până la linia a doua, cea de sprijin.

— Ai muncit din greu, Alderidge.

James și-a înălțat capul.

— Mulțumesc, domnule!

Oare ar trebui să întrebe de învoirea pentru Paris?

— Am aici un raport despre tine al sergentului de instrucție, a continuat McKendrick, uitându-se într-o mapă. Pare că te-ai descurcat bine.

James se legăna de pe un picior pe altul și aștepta. Un raport?

— Văd aici și că te-ai priceput la trasul la țintă.

Devenea deja cam prea mult...

— Ești pușcaș?

— Nu, domnule sergent! Nu prea le-am avut niciodată cu vânătoarea.

McKendrick s-a încruntat.

— Așa deci? Interesant! a zis el măsurându-l iar din ochi. Avem nevoie de un nou lunetist în prima linie. Am pierdut un om în zori. Un lunetist german a ochit crenelul nostru secret și așa l-a dat gata. O împușcătură de mare finețe.

Sergentul mai degrabă admira măiestria țintașului german decât să-l jelească pe englez. Un gând deloc liniștitor.

James nu voia să fie lunetist. Un ucigaș cu sânge-rece. Ținta numărul unu a dușmanului. Dar avea nevoie și să intre în grațiile sergentului. Buna purtare era biletul său pentru Paris.

— Te pun la instrucția pentru tragere de maximă precizie, a spus sergentul. O să fie și o mărire de leafă.

O mărire de leafă pentru crimă.

James s-a agățat de cuvântul „instrucție". Cineva care abia e instruit n-ar ucide oameni. Nu încă. S-ar întoarce apoi probabil tot în spatele liniei de rezervă, în câmp deschis, unde era mai ușor să țintească de la depărtare. Ar putea să facă îndeajuns de prost la instrucție, încât să-l trimită înapoi la infanteria obișnuită.

— Pot să pun o întrebare, domnule?

— Poți.

James habar n-avea cum să abordeze chestiunea.

— Domnule, când ni se încheie perioada de rotație în tranșee și primim niște zile de odihnă..., a început el.

Sergentul a ridicat din sprâncene. James era deja condamnat.

— Așa...

A înghițit în gol.

— Am o iubită, domnule sergent, cu care mă pot întâlni la Paris pentru o zi.

Chipul sergentului McKendrick a devenit aspru.

— După *un* tur de tranșee, tu speri să'ai dreptul la permisie ca să petreci o zi la Paris cu iubita ta? Ca nou recrut? După ce probabil că nu vei fi luat parte la nicio luptă?

Nici urmă de retragere sau capitulare.

— Acesta ar fi, confirmă el, lucrul la care sper. Domnule.

Sergentul McKendrick studia chipul lui James, parcă așteptând să cedeze ori să se frângă ceva. Ca James să-și ceară scuze și să zică: „Lăsați".

— Fata asta a ta, a zis sergentul, e frumoasă?

James a tras aer adânc în piept.

— Este, domnule. Foarte frumoasă.

— Înțeleg, a zis sergentul și a început să se plimbe înainte și înapoi. Și cum se face că e la Paris?

— Serviciu de voluntariat, domnule. Cu cei de la YMCA.

Ceea ce se apropia îndeajuns de mult de adevăr.

— Aha! Fac o treabă bună.

James a încuviințat. *Dacă spuneți dumneavoastră. Și dacă e în avantajul meu.*

— Să mai văd un raport bun despre tine, soldat, a zis sergentul, și o să țin seama de cererea ta de învoire.

James ar fi vrut să-i strângă mâna, însă a luat o postură mândră.

— Da, domnule!

Sergentul a dat să plece, apoi s-a oprit.

— Roșcată? Brunetă? Blondă? Cum e?

James nu voia s-o scoată pe Hazel din buzunar și s-o arate oricui. Dar asta era șansa lui.

— Brunetă, domnule, a răspuns. Cântă la pian minunat.

— O tânără domnișoară cu talent.

— Da, domnule!

— E mare lucru. Ai grijă să-i scrii des. Bun, așa. În jumătate de oră o să trimit pe cineva să te îndrume în tranșeea de tragere, la postul de observație al lunetiștilor.

Lui James i s-a uscat gura.

— Tranșeea de tragere? Post de observație?

— Întocmai!

Ca și cum ar fi vrut să zică: „Unde vrei s-ajungi cu întrebările astea?"

— Acolo o să aibă loc instrucția?

Sergentul a încuviințat cu o mișcare din cap.

— Simulările nu sunt niciodată adecvate, a zis el. Nimic nu se compară cu instrucția direct la locul de muncă.

AFRODITA

O durere de cap — 26 ianuarie 1918

ÎNCĂ O DATĂ PIETRICELE ÎN GEAM ȘI, DE DATA asta, a deschis ușa Colette. Aubrey și-a smuls chipiul de pe cap.

Zâmbetul ei era tot ce avea nevoie. Pentru zâmbetul ăla, ar fi înfruntat o întreagă companie marină.

— *Bonsoir, monsieur!* a zis ea.

Aubrey nu dăduse prea mare importanță orelor de franceză din liceu – la naiba, dac-ar putea da timpul înapoi! –, dar o urare de bun venit tot știa să recunoască.

— 'nă seara, *mademoiselle*, a zis el, cu o pronunție despre care spera să nu fie chiar atât de îngrozitoare. *(Era îngrozitoare.)* E sigur să intru și eu?

Colette a tras ușa spre ea.

— Unde-i prietena ta în seara asta? a întrebat el.

— Hazel are o durere de cap, a răspuns Colette. S-a dus la culcare devreme.

Poc, i-a sărit lui Aubrey inima din piept. Doar Colette în seara asta.

Poc, i-a sărit inima și lui Colette. Complet singură cu Aubrey.

— Ce păcat! a zis el. Sper să se simtă mai bine! Circulă boli pe-aici.

Colette încuviințat.

— Sunt sigură că nu e nimic grav, a zis.

Nu era, într-adevăr, nimic din ce nu provocasem eu pentru a-i aduce împreună pe Aubrey și pe Colette.

O, ce naiba! Era o durere de cap *ușoară.* Biata fată avea și ea nevoie de odihnă!

— Cântăm la pian, deci? a întrebat Aubrey.

Colette a izbucnit în râs.

— Secretarele superioare știu că Hazel s-a dus la culcare. Dacă te aud cântând, n-o să mă pot preface că eu eram.

— Ah! Corect! Bănuiesc c-ar fi cazul s-o iau din loc, a rostit încet Aubrey, mototolindu-și în mână chipiul.

Oui. Pleacă! Te rog. Așa e cel mai bine, nu?

„Stai!" i-am spus lui. „Invită-l să rămână!" i-am șoptit lui Colette.

— Putem să stăm de vorbă o vreme, a zis ea.

Mon Dieu, chiar zisese asta! *Proasto!*

Aubrey s-a lepădat de palton și s-a așezat pe canapea într-o clipită.

Ea stătea la distanță de o pernă. Părul ei scurt i-a atras privirea spre gâtul grațios și spre luciul turcoaz al rochiei din mătase drapată. Ca un veșmânt de zeiță.

Asta a fost de la el. Nici măcar nu i-am sădit eu gândul. În schimb, am vizitat-o ulterior pe croitoreasa ei din Paris.

— Ți-am simțit lipsa, a zis Colette.

— Tu?

— Eu și Hazel.

Ah, ape mai sigure!

— Lady Hazel! a spus el. E o tipă de treabă!

Colette a zâmbit.

— O ador. Mă bucur nespus că am cunoscut-o. E o rază de soare.

— Și ea simte la fel față de tine, a zis Aubrey. Ești o prietenă de nădejde.

— *Moi?* a rămas pe gânduri Colette. Pur și simplu o plac, atâta tot. Nu-i pot rezista.

Am sădit totuși o idee, iar Aubrey a dus-o mai departe.

— Hazel are iubit?

Colette a încercat să nu-i scape un zâmbet.

— Nu sunt eu în măsură să spun.

— Deci are! a chicotit Aubrey. Ca să vezi! Lady Hazel are un ibovnic!

Ei bine, răul fusese deja săvârșit.

— Ține enorm de mult la soldatul ei, a recunoscut Colette. Îl cheamă James. Și pare să simtă la fel pentru ea.

— Ar face bine! declară Aubrey. Și ar face bine să se poarte cu ea cum se cuvine, altfel el și pumnul meu s-ar putea să aibă ceva de vorbit.

— Parcă ai fi fratele mai mare.

Brusc, chipul lui Colette s-a schimonosit de durere. *Alexandre.* Care nu apucase să afle despre Stéphane. L-ar fi înfruntat dacă ar fi încercat să facă pe protectorul, dar acum, oh, ce n-ar da să-l vadă pe Alexandre intrând pe ușa aia!

Suferința. Venea în valuri. Tocmai când credea că furtuna se mai domolise, o asalta din nou.

Aubrey s-a tras înapoi. Colette părea în pragul lacrimilor. Oare spusese el ceva greșit?

— Eu, de fapt, sunt fratele mai mic, a zis el în cele din urmă. Sora mea, Kate, n-are nevoie de protecția mea. Are cel mai plictisitor iubit din lumea asta. Lester somnorosu'.

— Bietul Lester! a zâmbit Colette, ușurată că schimbau subiectul. Dacă sora ta îl place înseamnă că nu e așa rău.

Încă părea fragilă cumva. Aubrey a încercat să găsească un subiect mai sigur de conversație.

— În orice caz, a spus, Hazel e fabuloasă. Sunt bucuros c-am cunoscut-o.

Extrem de bucuros.

Colette a surâs din nou.

— Are ceva... Cum să spun? Pur. Războiul e atât de urât, omenirea a luat-o razna, dar iată, mai sunt ființe ca Hazel.

Aubrey și-a încercat norocul:

— Și ca tine.

Colette și-a arcuit sprâncenele.

— Eu nu sunt pură. Războiul și-a șters de mine cizmele murdare.

Cum putea să spună un asemenea lucru? Ea, atât de încântătoare, în toate privințele – și nu doar s-o privești, deși firește că și despre asta era vorba.

— Ce vrei să zici? a întrebat el. Te-a rănit cineva?

Ea a ezitat.

Lui Aubrey îi păsa cu adevărat. Vedea asta în ochii lui, iar pe față i se citea îngrijorarea. Ar fi fost mai ușor dacă nu-i păsa.

— Împăratul Wilhelm m-a rănit, a răspuns ea.

Se simțea dintr-odată ca străpunsă de cuie. Ca o coajă sfărâmicioasă de ou, frântă în bucățele.

— Ce s-a întâmplat?

Colette simțea că pielea îi furnica.

— Oh, știi și tu, a zis. Războiul e cumplit. Viața nedreaptă.

Aubrey putea scrie o carte despre nedreptate, dar era ceva ce Colette îi ascundea.

Apropie-te de el, Colette, și apoi o să-l pierzi, s-a avertizat în sinea ei. *Dacă sufletul tău rănit n-o să-l alunge, atunci războiul sigur o să-l smulgă de lângă tine.*

A tras aer adânc în piept. Acum se simțea mai bine. În apele ei. Ce aveau în comun era muzica. Muzica. Puteau fi prieteni muzicali.

— La ce lucrezi acum? l-a întrebat ea. Vreo compoziție nouă? Aranjamente de jazz? Marșul ăla pe care l-ai transformat în blues data trecută? a adăugat după o scurtă pauză. *Fantastique!*

Aubrey și-a dat seama că-l ținea la distanță, schimbând subiectul. Ceea ce i-a deschis însă altă portiță.

— Dar felul *tău* de a cânta, Colette. E ceva ce n-am mai pomenit.

— Oh?

— Și nu mă refer doar la voce.

Îl scotea din minți răceala ușor amuzată cu care îi trata vorbele.

— Mi-e și frică să întreb, a zis ea, ce altceva în afară de vocea mea influențează felul în care cânt.

Aubrey s-a aplecat spre ea cât de mult a putut fără să ajungă chiar să-și pună piciorul în poala ei.

Cum divagase oare toată discuția? Când tot ceea ce voia să facă de fapt era să-i spună cum se gândise la ea toată ziua, în fiecare zi, cu fiecare mișcare a târnăcopului și cu fiecare lovitură de ciocan; cum umpluse pagini întregi cu idei de cântece care s-ar potrivi perfect vocii ei, registrului ei. Voluptuos, tulbure, întunecat. Încărcat de emoție.

Pentru că asta era ea. Colette era ea însăși *emoție*.

— M-ai făcut să-mi schimb felul de a gândi muzica, a zis el. Am în lucru câteva cântece noi. Încă nu știu ce cuvinte s-ar potrivi, dar am melodiile și poate că...

— *Eu* te-am făcut să-ți schimbi felul de a gândi muzica?

Colette a clătinat din cap mirată.

— Eu sunt doar o fată care cântă melodii franțuzești. Tu ești cel cu muzica asta electrizantă.

— Așa stau lucrurile, a răspuns el. Of, ce-aș vrea să-ți pot arăta la pian ce vreau să zic! Până acum, pentru mine doar viteza conta. Artificiile cu armoniile. Să mă dau mare, înțelegi? Voiam să iau ochii.

„A lua ochii" nu-i era o expresie cunoscută lui Colette, dar, din politețe, nu a spus nimic.

Aubrey își dădea seama c-o plictisea, dar a continuat:

— M-ai făcut să mă gândesc la cum să smulg sentimentul dintr-o melodie și s-o transform în ceva ce se poate cânta cu toată *viața*. Nu doar cu trupul. Exact asta faci tu, de fiecare dată.

Te-am zărit atunci, Apollo. Cum te agitai la fereastră ca un vecin băgăcios. *Pleacă de-acolo!*

„Aubrey Edwards”, i-am șoptit, „nu ai venit aici ca să vorbești despre teorie muzicală ori tehnică vocală.”

— Ești un mister, Colette Fournier, i-a spus el. Iar locul acela adânc și tenebros din care cânți...

Colette nu știa ce să răspundă. Nu se gândise vreodată că vocea și muzica ei izvorau dintr-un adevăr interior, dintr-o durere mai veche. Firește că era furioasă când își amintea de Dinant. Furia abia dacă descria ceea ce simțea. Avea să ducă mânia asta cu ea în mormânt. Dar toți belgienii erau furioși. Îi era teamă că, în mintea sa, Aubrey țesea un soi de fantezie în jurul ei doar pentru că îi plăcea vocea sa.

— Ce ți s-a întâmplat, de fapt? a întrebat el blând.

De ce trebuia să insiste?

Fugi, Aubrey, fugi! Sunt prea zdrobită ca să fiu iubită. Iar tot ceea ce iubesc piere.

Și totuși, iată-l pe americanul ăsta cu degete electrizante și picioare cu chef de dans, stând alături în aura portocalie a lămpii. Vorbind cu glas coborât, întrebând-o de viața ei, de viața ei adevărată, și așteptând un răspuns.

Erau doar ei doi în întuneric. Nimeni care să-i poată auzi. Erau atâtea căi prin care un tânăr ar fi putut să încerce să profite de o asemenea împrejurare. Nu și el, însă.

Așa că i-a împărtășit povestea ei. Despre cum crescuse în Dinant. Despre satul acela magic, oglindindu-se ca sticla în apa catifelată a râului Meuse, despre copilăria ei fericită, acolo, printre tufele de liliac de lângă cetate, despre mama, tata și Alexandre;

[illegible] lui Paul și Charles; și vărul ei, Gabriel. Despre Violul Belgiei și nimicirea orașului ei, despre mănăstire și despre Stéphane.

Colette a suspinat până i s-au înroșit ochii și nasul a început să-i curgă, iar Aubrey i-a oferit o batistă și nu a profitat de nimic în acel moment. Ci doar de prilejul de a spune, fără cuvinte: „Liniștește-te, ai ținut în tine toată povara asta atâta vreme. Lasă-mă să o car acum și eu împreună cu tine".

Povestea lui Colette l-a sfâșiat pe Aubrey. Fără nicio urmă de imbold din partea mea, și-a deschis brațele, iar ea s-a cuibărit în îmbrățișarea lui. Lacrimile lor curgeau laolaltă.

Își dorea nespus să-i aline durerea, dar ce putea să-i spună?

— Sunt aici, a zis el. Mă ai pe mine.

Și într-adevăr îl avea. Pentru prima oară după ani în șir, Colette nu se mai simțea singură.

Aubrey a strâns-o lângă el și mai tare. *Cine ar fi putut s-o rănească pe fata asta?* Ce demoni ar distruge viața prețioasă a acestei ființe adorabile, ce demoni ar nărui fericirea acestei fete exuberante, bune, puternice și amuzante?

Acum a înțeles el în mod profund – așa cum n-o făcuse până atunci – de ce trebuiau să-i oprească pe germani și să câștige războiul. Și mai a înțeles că, atunci când va veni vremea să părăsească tabăra din Saint-Nazaire și să înfrunte tranșeele, îi va fi imposibil să-și ia rămas-bun de la Colette și să plece pur și simplu.

Deja îi era greu să se despartă de ea în noaptea aia. Micul sărut pe care Colette i l-a oferit în pragul ușii era încărcat nu de pasiune sau dorință, ci de tandrețe, afecțiune și recunoștință.

Aubrey i-a răspuns, sărutând-o la rândul lui, și s-a strecurat pe ușă afară în liniște.

AFRODITA

Stéphane — 26 ianuarie 1918

ÎN NOAPTEA AIA, COLETTE L-A VISAT PE STÉPHANE.

Un vis simplu. Era numai Stéphane, mergând alături de ea prin vegetația dimprejurul cetății. Nu spunea nimic. Doar zâmbea și o ținea de mână, privind-o cu ochi plini de dragoste. Tot ce simțea în prezența lui – *E în viață! Toate ororile alea au fost doar un coșmar!* – îi umplea trupul de bucurie și lumină. Știa că e ceva real. Real precum era ea însăși.

S-au uitat împreună la păsările care zburau pe deasupra văii verzi și peste râul șerpuitor. Când Colette s-a întors să-l mai privească o dată, Stéphane dispăruse.

S-a trezit în hohote de plâns.

Hazel a auzit și a alergat degrabă în camera lui Colette, așezându-se lângă ea:

— E în regulă! a zis, încercând s-o liniștească. E în regulă!

Dar nu era.

Uită-l pe soldatul ăsta! și-a spus Colette cea de ieri. *Curând o să plece, dar pe Stéphane o să-l ai pentru totdeauna, iar asta e de-ajuns. Nu ai nevoie de durerea încă unei despărțiri.*

A rămas întinsă în pat, amintindu-și de seara petrecută cu Aubrey. Toate lucrurile pe care nu-i venea să creadă că i le spusese. Și toate celelalte lucruri, pe care nu i le mărturisise încă.

Nu am nevoie de despărțiri, și-a dat ea seama, *dar am nevoie de Aubrey Edwards. După ce s-a întâmplat seara trecută, nu pot fi fata care-l are pe regele ragtime-ului și nu-i spune tot. Nu pot să nu fiu lângă el. Atâta vreme cât l-am găsit.*

ARES

Nu trage în manechin — 30 ianuarie 1918

— UITE-ACOLO! VEZI?

Soldatul Pete Yawkey a vorbit în șoaptă, ca nu cumva să-l audă germanii.

James și-a mișcat luneta un centimetru.

— Văd.

În spațiul gol dintre doi saci de nisip din rândul de sus al liniilor germane se zărea ridicându-se încet o caschetă.

James a rămas cu limba lipită de cerul gurii. Aveau de gând să-l omoare pe neamțul ăla?

— Acum hai să vedem! a zis Yawkey încet, adresându-se țintei. Ești adevărat sau nu?

— Adevărat? a șoptit Alderidge. Cum adică?

— Ce vezi, Alderidge?

Dacă era o întrebare capcană, James ar fi picat testul.

— Un cap.

— Oare? Uită-te mai bine!

— O caschetă, a răspuns James.

— Și ce e sub ea? Zi repede, ce-i acolo?

Încercând să-și stăpânească nerăbdarea, a zis:

— O față.

— Care ce face?

— Nimic!

— Exact!

James nu prea avea răbdare pentru jocuri.

— E o față, a reluat el. Un tip șaten.

— Nu mă interesează culoarea părului, a zis Yawkey. Ai văzut tu vreodată vreo ființă umană care să stea așa încremenită?

James a mai aruncat o privire.

— Se mișcă un pic.

— Cum?

A numărat până la zece.

— Ca un legănat, sus-jos. Și puțin în lateral.

Yawkey a dat din cap cu tâlc.

— Iar asta ce-ți spune?

James s-a mai uitat o dată.

— Fața în sine nu se mișcă, a zis el încet. Ca și cum ar fi o statuie.

— Păi asta și este, a explicat Yawkey. Un manechin. E un cap de ipsos cu caschetă, înfipt într-un vârf de baionetă. Încearcă să ne momească ca să tragem.

James a clipit des și s-a frecat la ochi.

— Ca să ne ațâțe, vrei să zici?

— Ca să ne depisteze. Să analizeze unghiul glonțului. Și apoi să-și direcționeze artileria fix spre noi. Bum!

Nu era deloc amuzant. Dar așa erau cei mai mulți dintre soldații cu vechime pe care îi întâlnise. Făceau haz de necaz, indiferenți în fața carnajului. Poate că râsul era, de fapt, singura cale de a supraviețui.

Yawkey și-a apăsat ochii cu podul palmelor. Era o apariție tipul – deșirat, osos, cu urechi clăpăuge și un măr al lui Adam foarte pronunțat. James simțea cum fiecare vorbă a lui din timpul instrucției îi ridica părul de pe corp.

Nu Pete Yawkey inventase trasul la țintă. Nu era vina lui că James îi ura fiecare cuvânt. Cu toții aveau o sarcină de îndeplinit. De asta depindea supraviețuirea lor. Iar singura cale de a pune capăt acestui război era victoria.

— Deschizi focul numai când ești sigur, a zis Pete. Nu trage în manechin! Un lunetist nu are gloanțe de irosit. Fiecare trebuie să nimerească ținta. Pentru că, altfel, îi spui inamicului unde te afli.

James a luat carabina și s-a uitat atent prin lunetă, urmărind liniile germane.

Pe timpul nopții, el și Pete fuseseră înlocuiți de o altă pereche lunetist-observator, așa încât prinseseră niște ore bune de somn, incomparabil mai mult față de cât obișnuia acum James să doarmă. În orice caz, avantajul de-a juca rolul asasinului.

Memorase fiecare nod de sârmă ghimpată, fiecare crater de obuz din noroi, fiecare bulgăre de pământ, fiecare piatră sau dâmb. Fiecare cadavru. Era un teritoriu cenușiu, al nimănui[1]. Doar păsările aflate în căutare de hoituri se mișcau. În orice clipă însă putea izbucni un asalt.

Aveau o minunăție de cazemată. Inginerii militari săpaseră un tunel, pornind de la tranșeea de tragere, într-o ridicătură ușoară a pământului. Noaptea, câțiva soldați detașați se târâseră în teritoriul nimănui, desprinseseră de acolo o brazdă întreagă de pământ, cu care completaseră adăpostul. Înlocuiseră pământul de pe o ramă de lemn și ascunseseră cu grijă găurile pe care le folosiseră lunetiștii pentru carabine și lunete. A doua zi dimineață, nemții nu observaseră nicio diferență.

---

[1] În original, *no-man's-land* – pământ, teritoriu, tărâm al nimănui. În contextul Primului Război Mondial, formula se referă la porțiunea de teren dintre tranșeele a doi oponenți, teren care e lăsat neocupat și pe care, de teamă și din incertitudine față de adversar, ambele tabere evită să-l străbată (n. tr.).

— Ssst! a făcut Yawkey. Vezi aia? Acolo, în spate, la vreo trei sute de metri?

James a văzut ceva ce semăna cu un trunchi de copac ori cu o uniformă gri germană. Un ofițer, probabil.

— Multă forfotă în ultima vreme pe-acolo, a spus Pete. Primesc transporturi cu armament. Precis pun la cale ceva.

Și-a trosnit degetele, apoi a întrebat:

— Să trag în el?

Lui James i s-a strâns stomacul. *Nu mă întreba pe mine! Nu-mi pune mie în cârcă chestia asta!*

Omul ăla, pata aia gri, avea oare soție? O iubită? Fii, fiice? Dacă restul vieții lor avea să fie ori plin de bucurie, ori tragic stătea, deodată, în puterea lui James.

Blocaj!

— Poți să nimerești de la o asemenea distanță? a întrebat el.

— Desigur, a răspuns Pete și a rămas cu gura deschisă, cu ochiul ațintit asupra țintei. Deci, să trag?

Nu mă întreba pe mine!

— Tu hotărăști, a răspuns James. Îl ai în vizor.

— Într-adevăr.

Yawkey a apăsat pe trăgaci.

Firește că James nu a putut să vadă glonțul rotindu-se în aer peste prăpastia ce se întindea între ei. Dar simțea că ar fi putut. Firește că ofițerul german nu avea de unde să știe că trosnetul ce răsuna în urechea lui James era bătaia de clopot vestind propria-i moarte. Glonțul avea să-l străpungă înaintea sunetului.

— L-am nimerit, Alderidge? a întrebat Yawkey.

— Da! a zis James. L-ai nimerit!

APOLLO

Trupa Vampirilor — 3 februarie 1918

ÎN DIMINEAȚA ACEEA DE DUMINICĂ, AVÂND CEVA timp liber la dispoziție, Aubrey s-a hotărât să dea o raită pe la coliba Unu și să vadă dacă nu cumva o anumită tânără voluntară de acolo avea vreun drum de făcut. Se părea că nu avea. Așa că a dat roată de două ori colibei. Într-un târziu, a acceptat înfrângerea și a pornit pe drumul lung spre satul Saint-Nazaire, în afara taberei. Avea să-i facă bine să-și mai miște picioarele. Și să aibă iluzia, fie ea și efemeră, de a se fi eliberat de ordinele altora.

La întoarcere, într-o intersecție, a zărit în depărtare un ofițer apropiindu-se. Aubrey a salutat, pentru orice eventualitate, și și-a văzut de drum.

— Edwards! a auzit el o voce care l-a țintuit locului.

Oh!

— Bună dimineața, domnule căpitan Fish!

— Pe loc repaus, soldat, a zis căpitanul Hamilton Fish al III-lea. Mă însoțești?

— Da, domnule!

La asta nu se aștepta.

— Cu ce învârteli ai umblat de dimineață?

— Doar o plimbare, să trăiți! a răspuns el. Puțin exercițiu.

Căpitanul Fish a mormăit:

— Și eu care-aș zice că ai destul parte de așa ceva în timpul săptămânii.

Aubrey s-a dat bătut. Aici avea dreptate.

— Edwards, a continuat căpitanul, data viitoare când vrei să părăsești tabăra, ia un tovarăș cu tine, ne-am înțeles?

Asta nu prea suna a ordin.

— Domnule?

Căpitanul Fish nu s-a grăbit să răspundă, apoi a adăugat:

— Circulă... amenințări.

Aubrey a devenit deodată interesat.

— Soldați din Sud, domnule?

Fish a încuviințat din cap.

— Cam așa, da! Cu toate că bigotismul nu e, pur și simplu, doar o chestiune de Nord contra Sud, a clătinat el din cap. Am petrecut îndeajuns de mult timp în căminul de recreere al ofițerilor ca să-mi dau seama.

Aubrey și-a reținut un zâmbet ironic. Câtă amabilitate din partea lui Fish să-i explice tocmai lui ce înseamnă intoleranța! *Ce ți-e și cu albii ăștia!*

— Sunt, bineînțeles, și oameni cumsecade, neatinși de astfel de prejudecăți, a adăugat cu sinceritate căpitanul Fish. Am primit nenumărate complimente pentru disciplina oamenilor noștri, de la ofițeri din întreagă țară. Sunt convins că, odată ce se va încheia războiul, curajul vostru exemplar va contribui la îndreptarea acestei inegalități.

Genul ăsta de oameni bogați, albi, de la Harvard... Tot ce spuneau părea rupt din discursul unui candidat la Congres. Era un gând frumos, dar dacă atâția americani erau deja furioși la vederea unui bărbat negru în uniformă, stând drept și mândru cu o armă în mână, Aubrey se îndoia că un piept plin de medalii avea să schimbe cu ceva lucrurile.

Au ajuns la marginea taberei.

— Oricum, Edwards, a zis căpitanul, o să ai grijă, da?

— O să am, dar...

— Da, soldat?

Aubrey nu voia să pară lipsit de respect.

— Aveți dreptate, domnule căpitan, dar, știți, suntem de la oraș. Putem să ne purtăm și singuri de grijă, a spus el, ducând mâna la Colt-ul din buzunar.

Căpitanul Fish l-a bătut pe umăr.

— Chiar și așa, a zis el ferm, ia un tovarăș cu tine! Unii dintre băieții ăștia care umblă cu amenințări sunt... ce-i drept, nu-mi place să spun asta despre niciun soldat al Unchiului Sam, dar sunt... scursurile societății. Ăsta e adevărul.

Aubrey a simțit că nu se afla pe teren suficient de sigur cât să adauge vreun comentariu la afirmația căpitanului, așa că nu a spus nimic.

— Ești un soldat bun și un muzician talentat, a zis Fish. N-aș vrea să te pierd.

Și o ființă umană, Fish.

— O să am grijă, domnule! Promit!

— La revedere, soldat! a salutat de plecare căpitanul Fish.

Aubrey a răspuns la salut.

— La revedere, domnule căpitan!

Fish a luat în altă direcție, iar Aubrey și-a încheiat plimbarea, trecând agale de tot pe lângă coliba Unu. Apoi s-a îndreptat spre tabăra Lusitania și coliba Y a soldaților de culoare. Mai avea niște timp de pierdut până să-l cheme careva la datorie, iar cum cheful lui de iubire era în van acum, a hotărât că avea chef de jucat tenis de masă.

Joey Rice l-a ochit când a intrat și l-a tras deoparte, într-un colț.

— Ai auzit? a șoptit Joey. De băieții noștri. Cei care vor să se răzbune pentru soldatul omorât. Și care-și zic Trupa Vampirilor.

L-a strâns pe Aubrey tare de cot și a adăugat:

— L-au omorât pe unul de la marină azi-noapte.

ARES

Prin rotație — 8 februarie 1918

CÂND AU PĂRĂSIT TRANȘEELE, NU MAI ERAU ACEIAȘI oameni. În dimineața de după încheierea celor treizeci de zile, au ieșit de acolo istoviți, abia târâindu-și picioarele. Vorbeau o nouă limbă. Înțelegeau, ca niciodată până atunci, ce înseamnă supraviețuirea și acum le păsa mai puțin de ea. Se obișnuiseră cu frigul și noroiul, cu vuietul obuzelor și cu sângele. Luaseră parte la raiduri și bombardaseră mai multe dintre parapetele tranșeelor germane. Nu pierduseră nici un om.

James nu participase la raiduri. El și soldatul Pete Yawkey fuseseră, prin rotație, în detașamentul de noapte, așa că stătuseră în cuibul lunetiștilor. Într-o noapte, o companie de germani se furișase printr-o spărtură, căutând să se răzbune, dar James îi zărise. Niște umbre vizibile pentru o clipă la un semnal luminos.

Poate fiindcă erau doar niște umbre în întuneric izbutise James să tragă. Poate pentru că știa că erau pe cale să-i ucidă pe bunii lui camarazi. Poate că îl revedea în minte pe crăcănatul de Mick Webber, azvârlit de o grenadă în peretele tranșeei, ori pe Chad Browning, cu gâtul lui cântător spintecat de zimții unei baionete germane.

Îi observase, țintise luneta spre umbre și trăsese. De două ori.

Yawkey, cu ochiul lipit de luneta lui, îi făcuse semn că totul era în regulă.

— Cred că i-ai nimerit pe amândoi.

James știa asta deja. Cumva, simțise cum fiecare glonț își găsise ținta, ca și cum încă ar fi rămas legat de el printr-un fir de undiță prin care se transmisese smucitura impactului.

Germanii nu mai înaintaseră. Își petrecuseră noaptea cărându-i înapoi pe soldații răpuși.

— Cred că unul e mort, zisese Yawkey. Iar celuilalt, socotind după urlete, îi dau cincizeci la sută șanse.

James nu ascultase. Se îndepărtase de pușcă spre peretele din spate al cazematei. Era conștient că respira, dar simțea că nu avea aer.

— Nu te acuz, zisese Yawkey, că nu i-ai doborât unul câte unul pe brancardieri. N-ar fi drept din partea mea. Dumnezeu știe că primul omor e cel mai greu. Cu toții am trecut prin asta.

James nu răspunsese. Se uitase lung la mâinile care-i tremurau.

— Hai, du-te! spusese Pete. Ia-ți ceva de mâncare și odihnește-te! Stai la taifas cu tovarășii tăi. Bine?

— Trebuie să fim doi oameni aici, zisese James.

Pete insistase.

— Hai, dispari! Nu-s prea multe de făcut pentru un pândar pe bezna asta.

Era o minciună. Dar lui James nu-i păsa. Se prăbușise într-una dintre cazemate și adormise. Când se trezise, sergentul McKendrick îl salutase și-i strânsese mâna. Împușcăturile lui salvaseră vieți în rândul britanicilor. Privirea ageră care deslușise în întuneric siluetele nemților și prezența de spirit de a doborî doi dintre inamici, împiedicând astfel un atac neașteptat – acestea erau calitățile veritabile ale unui adevărat soldat britanic, întruchipat în dimineața aceea de către soldatul James Alderidge. Un elogiu scris avea să fie atașat la dosarul său.

Prin urmare, când James a solicitat o permisie de două zile ca să meargă la Paris, a primit aprobare pe loc, cu condiția ca lucrurile pe front să rămână liniștite. Doi germani, două zile. Un calcul ciudat. Nu erau ultimii pe care avea să-i ucidă înainte să fie înlocuit, prin rotație.

AFRODITA

Permisie de două zile — 8 februarie 1918

8 februarie 1918

Scumpa mea Hazel,

Am primit promisiunea sergentului meu. Îmi pot lua o permisie de două zile ca să vin la Paris. Pot ajunge miercuri, 13 februarie, după-amiaza târziu. Posibil ca trenurile să meargă încet, dar cred că aș putea fi la Gara de Nord pe la ora patru după-amiaza. Ne putem întâlni acolo? Dacă mă aștepți, promit să te găsesc.

Sper să vii. Trebuie să mă asigur pe mine însumi că nu ești un vis. O să găsesc un loc unde să spăl negreala de pe mine înainte de a te revedea, ca să nu-ți fie rușine cu mine.

Vino, te rog! Dovedește-mi că exiști și îngăduie-mi să-ți dovedesc cât de mult însemni pentru mine!

Cu căldură,
Al tău, James

Răspunsul lui Hazel a fost scurt. Mai mult telegramă decât scrisoare:

Ora patru, miercuri, pe treisprezece, Gara de Nord. Voi fi acolo!

AFRODITA

Seara concertului — 11 februarie 1918

ÎN AJUNUL PLECĂRII ÎN TURNEUL CE AVEA SĂ O ducă la Aix-les-Bains, formația Regimentului 15 New York a oferit la Saint-Nazaire un concert de rămas-bun, la care a venit oricine a reușit, cum-necum, să pună mâna pe un loc liber.

Aubrey nu mergea la Aix-les-Bains. Nu și după ce Colette îi împărtășise atât de multe! Deja îl anunțase pe locotenentul Europe. Cu Luckey Roberts la pian, Europe se putea dispensa de el. Urma să se alăture din nou formației atunci când divizia lor avea să se prezinte pe front. Așa că nu era nevoie să cânte în concertul din seara asta.

Într-o zi, și-a zis el, *o să fiu în fruntea oricărei orchestre din care o să fac parte.*

A hotărât să meargă oricum la concert, de amuzament, și a luat ruta ocolitoare până acolo, profitând de ocazie pentru a trece în drumul lui și pe lângă coliba Unu. Dacă cineva din compania lui ar fi ținut cont de cât de des făcea soldatul Edwards ocolul ăsta, atunci s-ar fi văzut nevoit să dea niște explicații.

La coliba Unu s-a deschis ușa. Aubrey s-a ascuns după o baracă Nissen, așteptând să vadă cine era.

Ce păcat... Era cotoroanța aia zbârcită care îl ușuise mai demult, împreună cu altă băbătie. Aubrey a zâmbit. Mai era și lady Hazel de Windicott. Cele trei femei plecau fără Colette.

Ea unde era? De ce nu mergea și ea la concert? Era timpul să afle, așa că a ciocănit la ușă.

— Am închis, s-a auzit din interior vocea lui Colette.

— Sunt eu, a răspuns Aubrey.

Ușa s-a deschis. S-au ivit niște obraji îmbujorați și ochi scânteietori.

— *Bonsoir, mademoiselle!* a zis el.

Exersase replica asta zile întregi.

Colette a râs. Felul lui de a pronunța! Era prea mult!

— Bun venit, domnule!

— Vreau să-ți arăt ceva, a zis Aubrey, întinzând o mână. Te deranjează dacă mergem până la pian?

Ea i-a luat mâna. Ceva atât de nou și totuși atât de familiar! Voia să exploreze, să-i studieze fiecare linie din palmă, forma fiecărei unghii.

Ce-i cu tine, Colette?

— Haide! a ispitit-o el. Hai la pian.

Colette rămăsese țintuită locului. Se înflăcărase la față atât de tare, încât mai avea puțin și devenea o roșie. Au ajuns la banca pentru pian.

— Acum îmi vreau mâna înapoi, a zis el.

Ea a cedat împotriva voinței. Aubrey i-a făcut cu ochiul și a început să cânte. O melodie tânguitoare, dulce și lentă, cu accente tot mai melancolice pe măsură ce se apropia de finalul dezolant care s-a stins ușor, lăsând tăcerea să răsune în colibă.

Colette a inspirat adânc.

— Am intitulat-o *Dinant*, i-a spus Aubrey.

Ea a înghițit în gol. Știa asta deja.

— Mulțumesc, a izbutit ea până la urmă să rostească. E o melodie pe care o aveai deja scrisă?

El a clătinat din cap.

— Am scris-o după ce ne-am văzut ultima oară.

A clătinat și ea din cap.

— *Formidable!* a șoptit. Ai vrea să mi-o mai cânți o dată?

Ceea ce el a și făcut. Iar acum, că știa cu adevărat pentru cine era și ce însemna, Colette a putut s-o absoarbă, pe îndelete, bucată cu bucată.

Da! Dinant merita un asemenea recviem.

— Mâine plec la Paris, a spus ea după ce Aubrey a cântat o vreme. Eu și cu Hazel. Ca să-și vadă iubitul, Jacques. Adică James.

— Chiar? a zis el luat pe nepregătite. Cât timp o să fii plecată?

Colette și-a țuguiat buzele, încercând să estimeze.

— Patru sau cinci zile, bănuiesc. Dar mâine și tu pleci cu formația, nu-i așa? a zâmbit ea forțat. De zile întregi se plâng soldații de plecarea ta.

Aubrey s-a întors cu fața la ea.

— Nu merg în turneu.

Ea a ridicat din sprâncene.

— Oh, îmi pare rău!

El a zâmbit mâhnit.

— Îți pare rău că nu plec?

— Bineînțeles că nu, a răspuns ea. Îmi pare rău pentru tine, că pierzi ocazia de a cânta în concerte. Ești făcut pentru asta, i-a zâmbit ea.

— Sper.

Acum, și-a zis el. *Acum e momentul.*

— Eu am cerut să fiu scos de pe lista pentru Aix-les-Bains, i-a spus.

— De ce ai face așa ceva?

Bătăile tot mai intense ale inimii ei știau deja răspunsul.

Aubrey s-a uitat adânc în ochii ei, disperat să vadă acolo un semn.

— Nu am vrut să fiu atât de departe de tine.

Nu după tot ce mi-ai spus. După sărutul acela.

Colette s-a simțit cuprinsă de speranță. Nu fusese doar bunătate în noaptea aia. Nu doar simpatie.

Zgomotele și vocile venind de afară au spart bula în care plutiseră, iar lor le-a amintit că oamenii aveau să se întoarcă în curând de la concert.

— Cred că ar fi bine să plec, a zis Aubrey.

— Nu, a spus Colette iute. Trebuie să-ți mai mărturisesc ceva.

De bine sau de rău?

— Atunci să mergem afară?

Au pus pe ei paltoanele, au ieșit, cât era cale liberă, și au găsit un loc ferit în spatele unui șopron, unde puteau să mai stea un pic de vorbă până ce frigul avea să-i gonească înăuntru.

Cerul se deschidea deasupra lor, încărcat de stele. Briza oceanului împingea și mai multe stele către țărm. Era atât de frig, încât singurul lucru rezonabil pe care-l puteai face era să stai aproape de celălalt. Colette privea țintă la gulerul și cravata lui Aubrey.

— Ce voiai să-mi spui? a zis el cu blândețe.

— Vreau să-ți mulțumesc, a răspuns ea, pentru noaptea trecută. Pentru că m-ai ascultat.

Ochii lui căprui o priveau atent.

— Nu ai pentru ce să-mi mulțumești, a continuat el. Eu am vrut să te ascult.

Colette și-a întors privirea. *E neliniștită,* a băgat de seamă Aubrey. I-a apucat mâinile înmănușate într-ale lui.

— Ești generos, i-a spus ea. Și ai fost atât de bun încât să mă asculți, să-ți pese! Eu..., a ezitat ea. Nu plănuisem să te împovărez cu toate astea. E prea mult.

— Mult prea mult de îndurat pentru o singură persoană, a răspuns el.

Ea nu s-a încumetat să răspundă la asta.

— Oricum, voiam să-ți mulțumesc!

Deci despre asta era vorba? O declarație politicoasă de mulțumire? Nu că Aubrey ar fi putut împiedica asta.

Cu un gest tandru, i-a ridicat bărbia către fața lui.

— Îți spun mereu că ești frumoasă, nu-i așa?

Colette a făcut ochii mari.

— Toți *yankeii* ăștia, a explicat el.

Rotocoale de aer cald s-au desprins de pe buzele ei.

— Da, nu sunt prea originali, a recunoscut ea.

Aubrey a zâmbit larg.

— Deci înseamnă că trebuie să mă descurc mai bine de-atât. Îți spun și că tu cânți precum o zeiță?

Ea a clătinat din cap.

— Majoritatea nici nu m-au auzit vreodată cântând.

— Înseamnă că eu sunt cel norocos.

Colette aproape că uitase cum să respire. Dar înțelesese unde bătea Aubrey și, pentru binele lui, s-a simțit nevoită să-l avertizeze:

— Tu vezi în mine o fată care cântă, a zis ea. Îți place vocea mea. S-ar putea însă să nu-ți placă mereu. Tu nu mă auzi când mă trezesc țipând. Nu știi cum îi văd pe toți în vis. Pe timpul zilei răzbesc. Dar noaptea... mă prăbușesc.

Aubrey s-a abținut cu greu să n-o tragă mai aproape și s-o țină strâns în brațe.

— Îmi doresc ca, atunci când se întâmplă, să fiu acolo cu tine și să te alin.

Și-a dat seama imediat de ceea ce tocmai rostise. *Îmi doresc să fiu acolo cu tine în miez de noapte. Când și unde dormi.*

„Asta-i culmea, Aubrey", a auzit el glasul mamei sale.

„Și eu te iubesc, Ma."

A mai încercat o dată.

— Îmi doresc să fiu cel care să te ajute. Dacă pot.

Farmecul ăsta era prea mult. Puritatea. Inocența aceea plină de speranță, credința că merită tot efortul să ai grijă de o epavă furioasă, cum era ea acum. Tortura de a o ispiti să viseze la un om frumos și minunat, un om ca *el*, pentru ca apoi visul să se năruie, în clipa în care adevărul crud al suferinței și al traumei avea să i se arate în toată goliciunea.

— Nu există ajutor, i-a spus ea. Asta încerc să-ți explic.

— *Mademoiselle* Fournier, a zis el, m-ai zăpăcit. Întâi nu-mi dai drumul la mână, iar acum îmi spui să fug de-aici.

Aubrey încerca să cântărească lucrurile. Ea urma să plece a doua zi. Oare avea să se mai întoarcă? El avea să mai fie aici la revenirea ei? Imposibil de zis! Exista doar clipa prezentă, de care el era pregătit să profite din plin.

— Nu vreau să-ți dau drumul la mână, a continuat el. Nu vreau să mă alungi.

Colette a închis ochii. Și i-a vorbit în șoaptă:

— Nu vreau să te alung.

— Colette! a spus el. Pot să țin și eu la Stéphane. Să-i onorez amintirea. Pot să-i iubesc și eu pe părinții tăi, pe fratele tău, pe unchii tăi, pe văr. Îi pot iubi pe toți împreună cu tine și chiar asta voi face, dacă mă lași.

Și-ar fi dorit să poată spune toate astea prin muzică, nu în cuvinte. Cele mai inspirate cuvinte care i-au venit atunci, pe moment, nu păreau să însemne prea mult.

— Te rog! a continuat el. Fii lângă mine! Fii tu însăți, alături de mine. Tu, cu toată ființa ta!

Respirând ușor, Colette a lăsat temerile să se piardă în noapte și s-a sprijinit de pieptul lui. El a tras-o mai aproape și și-a obrazul de obrazul ei. *La naiba!* Ar fi trebuit să se bărbierească.

— Când sunt cu tine, a spus ea, nu mă mai doare atât de tare.

Aubrey a sărutat-o pe cap.

— Atunci, aici am de gând să și rămân.

Deodată, zăngănitul mai multor voci gălăgioase și inoportune s-a abătut asupra lor.

— Haide, a zis el în cele din urmă, ar fi bine să te conduc înăuntru!

S-au încumetat împreună cât mai aproape de ușa de la intrare. Instinctiv, Colette și-a încolăcit brațele în jurul lui.

— O să mă întorc repede, i-a spus ea.

El a zâmbit larg.

— O să te aștept aici!

L-a sărutat.

Nu un sărut de mulțumire. Ci un sărut care spunea: „Vor mai urma și altele".

APOLLO

Necazuri cu Joey — 11 februarie 1918

AUBREY MAI HOINĂRISE O ORĂ PRIN BEZNĂ, PÂNĂ să simtă că e în siguranță să se furișeze în baraca lui. Picioarele i-or fi înghețat, dar creierul nu băgase de seamă. Ar fi vrut să strige de sus, de pe acoperiș. El, Aubrey Edwards, regele ragtime-ului, împăratul jazzului, era cel mai norocos ins din lume. Divina Colette Fournier îl sărutase în seara asta! Îl sărutase la modul serios.

Observând că luminile din baracă se stinseseră de ceva vreme, Aubrey a mers la latrină, apoi tiptil la locul lui de dormit. Tăcut ca o pisică, a forțat încuietoarea șubredă și a intrat. A încuiat ușa la loc, și a dezlegat șireturile de la ghete și s-a băgat în pat fără un zgomot. N-avea niciun rost să-și mai dea jos paltonul, așa că s-a ghemui direct sub pătură.

Patul de deasupra a trosnit. Joey Rice a lăsat capul în jos, peste margine.

— Vrei s-o mierlești, Edwards? Asta vrei?

— Șșșt!

— O să-ți iei un șut în fund de o să aterizezi direct în Harlem, asta dacă nu cumva o să te trimită acasă într-o cutie.

— Noapte bună, Joey!

— Să nu crezi că ăștia nu-s cu ochii pe tine. Ofițerii știu.

Aubrey s-a ridicat în fund la auzul celor spuse de Joey.

— De ce, ai ciripit tu ceva despre asta?

— Așa, aruncă vina pe mine!

Auzindu-i pe ceilalți soldați cum se foiau în somn, au tăcut o clipă.

— Te crezi mare deștept, a reluat Joey când s-a lăsat din nou liniștea. Băieții ăștia nu-s nici orbi, nici muți, idiotule! Știu că te ții de aventuri. Chiar sper că te alegi cu ceva bun din toată povestea asta, pentru că are să te coste.

— Noapte bună am zis, Joey! Și ai grijă ce vorbești!

— Cum apără el onoarea iubitei! Cât de emoționant!

— Vezi-ți de treaba ta! s-a răstit Aubrey.

— Păi uite că devine și treaba mea, ori de câte ori ești tu prost, adică *tot* timpul.

Aubrey s-a cuibărit mai bine sub plapumă. Poate că, dacă s-ar încălzi, ar reuși să și doarmă un pic. Deși somnul părea ceva imposibil într-o noapte ca asta.

— Acum m-ai trezit de tot, s-a văicărit Joey. Tre' să mă ușurez, altfel, nu mai adorm la loc.

A făcut un salt din patul său suprapus, și-a vârât picioarele în cizme și s-a îndreptat spre ușă.

— Vezi să nu cazi în gaură! a zis Aubrey.

Începuse să se încălzească, iar ochii i s-au închis. De dormit era cu neputință, dar poate, poate că putea să și-o imagineze pe Colette și să compună astfel un vis perfect.

HADES

Vertij — 11 februarie 1918

AUBREY S-A TREZIT. ERA ÎNCĂ ÎNTUNERIC. DORMISE o zi întreagă? Nu, era noapte.

Se simțea suspendat în timp. Zgomotele făcute în somn de soldații din jur l-au adus la realitate ca un pripon, în vreme ce vertijul teribil al trecerii abrupte de la visare la starea de veghe îi provoca amețeală.

Ziseseră ceva. Probabil fusese un vis.

Nu, chiar auzise ceva. Iar acum nu mai auzea nimic. Ceva nu era în regulă.

A rămas întins în pat, așteptând ca percepția spațiului să se stabilizeze.

Ce lipsea?

A întins brațul peste marginea patului și a bâjbâit cu mâna pe podea, unde a dat peste cizmele lui. S-a sculat, mai să se izbească cu capul de patul lui Joey.

Joey!

A ridicat mâna și a împuns arcurile de sub patul acestuia. Salteaua era ușoară la atingere. Joey nu era în pat.

Iar cizmele lui nu erau pe podea.

Aubrey s-a frecat la ochi și a ieșit de sub pături. Se prea poate să fi dormit doar câteva minute, iar Joey să fie în continuare la

latrină. Somnul e înșelător. Puțin poate părea enorm de mult, iar mult poate părea puțin.

Aubrey și-a vârât picioarele în cizme și s-a dus la ușă. Își simțea creierul bălăcindu-se în cutia craniană. Noaptea avea consistența apăsătoare, vâscoasă și ireală a unei halucinații.

A ieșit din baracă. În jurul său, doar întuneric și zăpadă bătătorită. Stelele de pe cer îi păreau acum inerte. S-a orientat, după miros, către latrină.

Puțina lumină care se zărea dădea pământului o nuanță închisă de albastru. Cocioaba care adăpostea latrina se înălța înaintea lui ca un munte urât mirositor.

— Joey? l-a strigat el încet. Joey, frate, unde ești?

Dar nu se auzea nimic, cu excepția unui lătrat de câine venind din depărtare, dinspre sat.

A bătut la ușă. Nu a răspuns nimeni. A deschis ușa.

Dinăuntru s-a ivit o siluetă care a căzut și s-a prăvălit în brațele lui Aubrey.

Un picior i-a alunecat și s-a răsturnat în zăpadă, cu trupul celuilalt bărbat peste el. Cald și țeapăn. Din el se scurgea ceva umed pe obrazul lui Aubrey.

— Joey? Joey?

HADES

La lumina lanternei — 11 februarie 1918

AUBREY A LUAT-O LA GOANĂ PRIN ZĂPADĂ. BRAȚELE i se învârteau ca o morișcă. Picioarele îi alunecau. A ajuns la baraca unde dormea locotenentul Europe și a bătut în ușă.

Dinăuntru s-a auzit un bombănit. Putea Jim să-l înjure cât voia, dar trebuia neapărat să vină, acum!

S-a deschis ușa. Lumina unei lanterne electrice l-a izbit în față.

— Aubrey? a zis Jim Europe pe un glas greoi, adormit. Ce naiba cauți aici?

— Tre' să vii imediat, Jim! a spus Aubrey. Joey!

— Ce-i cu el? a întrebat locotenentul Europe, scotocind după ochelari în buzunarul halatului. N-ar trebui să-l chemi pe căpitanul Fish?

Aubrey l-a apucat pe Europe de încheietură.

— Trebuie să vii, Jim! l-a implorat el. Te rog!

— E rănit Joey? a insistat Europe. Ce s-a întâmplat?

— Șșșt!

Europe a luat mantaua.

— Hai, arată-mi!

Lumina lanternei lui Europe se bălăbănea violent pe suprafața gheții în timp ce alergau. Până când l-a găsit pe Joey zăcând în zăpadă.

— O, nu!

La lumina lanternei, Europe l-a cercetat pe Joey din cap până-n picioare. Poate că – Doamne-ajută! – i se făcuse rău? Se îmbătase? Sau vreo încăierare ușoară?

Dar în zăpadă era sânge.

Capul. Fața. Fața umflată, învinețită.

Aubrey s-a lăsat în genunchi. Întreg corpul i s-a chircit; a vomitat.

Europe a îngenuncheat lângă Joey. I-a pipăit încheietura, apoi gâtul.

— Nemernicii, l-au strangulat, a zis pe o voce gravă, plină de durere. L-au izbit cu puștile în față. Aproape că nu-l mai recunoști.

O umbră de speranță.

— Poate că nu e el, a zis Aubrey. Poate că e altcineva!

— Aubrey... Nu face asta!

Speranță deșartă.

— E vina mea, a zis Aubrey în tăria nopții. E numai vina mea.

— Trebuie să-l ducem de-aici, a spus Europe. Să curățăm! Să nu rămână nicio urmă!

— Vina mea, a repetat Aubrey. Eu sunt vinovatul.

Jim Europe a îndreptat lanterna direct spre fața lui Aubrey, care a făcut ochii mici.

— Băiete, vrei să-mi zici că tu l-ai strangulat pe Joey și apoi l-ai lovit cu patul puștii?

Joey! Joey! Neghiobul de Joey!

— *Asta*-mi zici?

Aubrey deja uitase întrebarea.

— Dacă n-aș fi ieșit, Joey n-ar mai fi... Pe mine mă urmăreau...

Trosnetul unei palme grele, înmănușate, pe obrazul lui l-a zgâlțâit și l-a trezit la realitate.

— Vino-ți în fire, soldat! a urlat Europe. E un ordin.

Europe a făcut pentru Joey ce se mai putea face. I-a șters sângele de pe față. I-a închis ușor gura căscată, mascând astfel mandibula înfiorător de zdrobită.

— „Unde îți este, moarte, boldul tău?"

O amară ironie s-a împletit în recitarea lui Jim Europe.

— „Unde îți este, moarte, biruința ta?"[1] Uite-aici! Aici e!

I-a făcut semn lui Aubrey cu lanterna.

— Apucă-l de picioare! Îl ducem la mine în baracă.

Aubrey a dat din cap amuțit. Tocmai ce vorbiseră. Adineaori. Cu tachinări ca de obicei. Iar acum să-i care picioarele și să atingă chestia asta întărită și înghețată care până nu demult fusese Joey Rice? Cum era cu putință?

— Uite ce e, puștiule, și noi suntem în primejdie, pricepi? Apucă-l de picioare și hai s-o ștergem de-aici!

Aubrey l-a apucat pe Joey de călcâie și le-a fixat la îndoitura coatelor sale. Locotenentul a ridicat restul trupului. Au mers așa, cu pași împleticiți, până la baraca lui Europe. Corpul lui Joey Rice atârna precum rufele ude.

Locotenentul a aprins lumina. Apăsat de greutatea cadavrului, a reușit cu mișcări poticnite să întindă un prosop pe pat, unde l-au așezat pe Joey.

Aubrey s-a depărtat de pat.

— Să chem un doctor, Jim?

Privirea veșnic pătrunzătoare a lui Europe cerceta chipul lui Aubrey.

— E cam târziu pentru asta acum.

— Dar dacă ne înșelăm? a întrebat Aubrey, gâfâind. Dacă e ceva ce noi nu vedem, ceva ce doctorii pot să repare?

Europe a tras un scaun de sub masa de scris din colț.

— Stai jos, băiete! i-a ordonat el. Pune-ți capul între genunchi!

Aubrey s-a repezit la ușă.

— Nu pot să fac asta; trebuie să chem ajutoare!

---

[1] Citate din Epistola întâi către Corinteni a lui Pavel (I:15) (n. tr.).

Europe i-a blocat blocă ieșirea lui Aubrey precum un bloc de ciment.

— Stai *jos!* i-a spus, apoi a luat o ploscă și a turnat un pic din ea. Bea asta, a zis și i-a întins paharul.

Aubrey privea lung la lichidul tulbure, de culoarea rășinii.

— Eu nu prea beau, a bâiguit el. Nu prea le am cu...

— Bea!

L-a înțepat și l-a ars pe gâtul deja rănit.

Europe a găsit un cearșaf și l-a acoperit pe Joey. Apoi s-a așezat la piciorul patului.

— Bun, a început el încet, ce vrei să spui mai exact când zici că e numai vina ta și că tu ești vinovatul?

Aubrey nu a băgat de seamă, dar a început să tremure.

Locotenentul Europe a tras cu greutate o pătură de sub trupul lui Joey. A înfășurat-o în jurul lui Aubrey. A umblat în birou, de unde a scos un baton de ciocolată și i l-a întins lui Aubrey.

— Mănâncă asta!

Când Aubrey s-a mai liniștit, Europe a încercat din nou.

— Aubrey! a zis cu blândețe. Te știu de atâta vreme, nu-i așa? Poți să ai încredere în mine. Trebuie să-mi spui ce s-a întâmplat. Dacă nu tu ești cel care mi-a sugrumat și mi-a omorât în bătaie cornistul, atunci nu ai de ce să te temi de mine. Spune-mi tot! În regulă?

Cearșaful acela, acoperind picioarele lui Joey. Ca și cum ar fi dormit în pat.

Îi era dator lui Joey să mărturisească tot adevărul. Indiferent ce urma să pățească. Chiar și pedeapsa cea mai rea ar fi fost binemeritată.

— Am ieșit după ce s-a dat stingerea, a început în șoaptă Aubrey. Să mă văd cu o fată.

Europe nu a zis nimic.

— Mă mai dusesem acolo, a continuat Aubrey. Odată, m-a oprit un soldat alb. De la marină, cred, a continuat el povestea

şi a scos arma. M-a ameninţat că o să-mi arate el dacă mai pun mâna pe femei albe.

Ce gândea Europe despre toate astea, Aubrey n-avea de unde să ştie.

— I-am smuls tipului arma, a zis Aubrey. Şi am continuat să ies să mă întâlnesc cu fata. Joey mereu mă avertiza că n-ar trebui să fac asta. Uneori mă acoperea.

– Nu te-ai gândit că atacatorul s-ar putea să se întoarcă?

Aubrey a ridicat privirea.

— Era un laş. Am crezut că i-am arătat că nu aveam de gând să îndurăm aşa ceva, cum era obişnuit la el, acolo, în Sud.

– Mai departe! a zis Europe cu voce joasă.

— În seara asta am fost iar la iubita mea. La întoarcere cred că m-au urmărit. Probabil au fost mai mulţi. M-am oprit la latrină, apoi m-am dus în baracă. După ce am intrat, Joey a ieşit să-şi facă nevoile. Pentru că eu îl trezisem.

— Şi acolo l-ai găsit?

Aubrey a dat din cap.

— Probabil c-am adormit, a zis. Dar m-am trezit deodată. Era ceva ciudat. Când mi-am dat seama că Joey nu era în patul lui, am ieşit să-l caut.

Jim Europe şi-a plecat capul.

— Bietul puşti! a murmurat el. Bietul puşti!

Aubrey a strâns în mână pătura. Durerea l-a lovit ca un ciocan şi a început să plângă. Locotenentul Europe i-a dat o batistă curată. Bunătatea acestuia l-a făcut pe Aubrey să plângă şi mai tare.

— E vina mea! a zis el încă o dată. Eu ar fi trebuit s-o păţesc în locul lui.

— Ascultă, Aubrey Edwards, a spus Europe, să-ţi intre bine-n cap!

Aubrey a clipit. Nasul lui era la câțiva centimetri distanță de fața lui Europe.

— Să ieși noaptea e împotriva regulilor, iar pentru asta *ar trebui* s-o încasezi.

Aubrey a încuviințat. Consecințele aveau să-l prindă din urmă. Așa era și corect, în fond.

— Să ieși noaptea când știi că ucigașii sunt pe urmele tale nu e chiar cea mai bună idee.

Aubrey a dat din nou din cap. Doamne, de n-ar fi fost atât de prost!

— Unii dintre voi, ăștia, băieții de la oraș, habar n-aveți cum înțelegem lucrurile noi, cei crescuți în Sud.

Vorbea exact ca tatăl lui Aubrey.

— Dar să spunem lucrurilor pe nume. Nu ești tu cel care ar fi trebuit să fie omorât. Nici Joey n-ar fi trebuit să fie omorât. Nimeni n-ar fi trebuit să fie omorât. Un negru are dreptul, ca oricine altcineva, să trăiască, să se vadă cu o fată și să se ducă la toaletă, pentru numele lui Dumnezeu!

Vorbele lui Europe au năvălit ca un val, iar apoi, tot ca un val, s-au retras în larg. Presupusa alinare pe care ar fi trebuit s-o găsească în ele nu a durat prea mult.

Jim Europe se plimba îngândurat dintr-o parte în alta a încăperii. Aubrey se uita la forma încremenită care se contura de sub cearșaf. Cât de ciudat era că nicio urmă de respirație sau mișcare nu clintea pânza! Pentru că Joey era mort. Încă o dată, Aubrey a simțit cum stupoarea îl gâtuie.

— Și acum ce se întâmplă? a întrebat el.

Jim Europe și-a scos cămașa de noapte și a început să-și pună uniforma.

— În primul rând, nu spui nimănui ce s-a petrecut. Ai înțeles?

Aubrey s-a ridicat în picioare.

— Crezi că oamenii n-o să-i observe lipsa?

— E bolnav, a răspuns Jim, vârându-și un picior în pantaloni. L-ai dus tu la infirmerie.

— Adică o să bagi sub preș toată povestea și o să-i lași pe ticăloșii ăia să scape basma curată?

Privirea lui Jim Europe i-a amintit lui Aubrey că vorbea cu un ofițer superior. Dar era și mai ușor să uiți asta în fața ofițerului care tocmai își închidea nasturii de la pantalonii trași peste izmene.

— Nu las pe nimeni să scape basma curată, a răspuns Europe pe un ton aspru, doar că o să mă ocup în felul meu. Nu am de gând să contribui și eu la toată nebunia Hatfield-McCoy[1]. Principiul „ochi pentru ochi" nu ne ajută să ajungem pe front, și n-am venit aici ca să ne jucăm de-a soldații cu cei de la marină. Iar în ce te privește, de dimineață te urci în trenul pentru Aix-les-Bains, a adăugat în timp ce își prindea ciorapii de jartiere.

Să plece? Dar nu ăsta era planul. Colette!

— Dar nu eram în registru.

— Acum ești.

Colette i-a apărut ca o siluetă în lumină, la capătul unui coridor foarte lung. Micuță, ca o statuetă. Iar în timp ce privea spre ea, culoarul acela se tot lungea, la nesfârșit, până ce silueta a dispărut.

Jory ar fi trebuit să fie în viață acum. Dacă cineva merita să moară, atunci ar fi trebuit să fie nesăbuitul ăsta care nesocotise regulile și adusese nenorocirea asupra unui om nevinovat. Un ins care sacrificase viața unui prieten pentru a se furișa să se întâlnească cu o fată nu merita să trăiască.

— Trimite-i fetei o scrisoare când ajungem, dar te scot din povestea asta mizerabilă!

---

[1] Aluzie la un faimos conflict sângeros dintre două familii americane influente, în perioada 1865–1891. În timp, sintagma a ajuns să simbolizeze, în cultura americană, ura absurdă și dorința de răzbunare dintre două tabere adverse (n. tr.).

Presimțise el ceva. Încă dinainte să găsească cadavrul sau să observe că Joey nu e. Senzația aia nelămurită din timpul somnului. Asta era mesajul pe care încerca să i-l transmită.

Sigur că asta era. Eu i l-am trimis. Nu a fost mare binefacere, dar trebuia să-l pregătesc cumva. Să-l învălui într-o stare de confuzie a fost o dovadă de generozitate din partea mea, în loc să-l las să înfrunte crudul adevăr cu mintea limpede.

S-a împiedicat la porțile mele. Sunt milostiv cu oaspeții mei.

Locotenentul Europe i-a mai turnat lui Aubrey niște băutură.

— Am o grămadă de făcut până-n zori și ar fi bine să nu fii prin preajmă. Du-te înapoi în baracă și dormi dacă poți. Plecăm la șapte! Bea asta! a zis el și i-a întins lui Aubrey paharul. O să ai nevoie!

Aubrey a dat pe gât băutura înțepătoare și s-a lăsat purtat de propriii pași prin zăpadă, până la baracă. Ultima oară când intrase pe ușa asta, sărutul lui Colette încă îi stăruia pe buze. Însuflețirea aceea, bucuria pe care o simțea alături de ea, muzica, acele posibilități infinite – toate alunecaseră sub curentul adânc ce-l trăgea pe Aubrey Edwards către Aix-les-Bains, departe de propriul suflet.

HADES

Întoarcerea acasă

LEZIUNILE ACUTE LA CAP TUMEFIAZĂ CREIERUL, sufocând acele regiuni care controlează respirația și pulsul. Înainte ca brutele să isprăvească cu el, Joey Rice a trecut de la teroare la amorțire. Conștientizând că o revenire nu mai era posibilă, corpul său a activat rapid procedura de autodistrugere și și-a eliberat astfel gazda, adică sufletul, de orice spaimă sau durere.

Desprins, dezlegat și încă inconștient, sufletul lui Joseph Rice s-a înălțat în zbor prin portalurile pământului și ale eternității, ajungând la porțile mele.

Când a deschis ochii, adevărații lui ochi, s-a trezit pe o câmpie verde, presărată cu floricele albe. Și infinit mai mare decât Central Park. Păsările ciripeau. O briză caldă l-a învăluit, făcând să freamăte crengile copacilor din jur.

Pașii l-au îndrumat pe o potecă ce ducea către o ușă cunoscută. A deschis-o și a intrat.

Era acasă, în Harlem. În apartamentul părinților lui. La masă stătea mama lui, dezlegând, ca în fiecare seară, un rebus. Alături era tatăl, care schimba o coardă de chitară. Mâncau amândoi dintr-un castron cu popcorn. Pe o poliță era o fotografie cu Joey, în sacou și cravată.

— Mamă! a strigat el. Tată. Ce mai faceți?

Dar ei nu și-au ridicat privirile.

Joey stătea în picioare lângă masă.

— Mamă, tată! Sunt eu, Joe!

M-am apropiat și eu. Fără zgomot de pași, dar știa că sunt acolo. Nu m-a privit.

— Ce se întâmplă?

Găsesc că e mai bine să las sufletele eliberate să-și dea seama ce se petrece în ritmul lor.

— Sunt mort?

S-a întors către mine. Luasem înfățișarea bunicului său mort, dar Joey nu s-a lăsat păcălit.

— Te simți ca și cum ai fi?

— Nu! a răspuns. Ce era locul ăla plin de verdeață?

— Câmpia asfodelelor[1], i-am răspuns. Îți place?

Nu părea dispus să admită că ar fi ceva plăcut la condiția de mort. E o reacție comună, așa că nu mă simt ofensat.

— Spune-mi drept! Sunt mort, nu-i așa?

— Ești!

— Și atunci de ce mă aflu aici?

— Aici ți-ai dorit să fii.

S-a întors din nou către ai lui. A îngenuncheat lângă mama lui și a mângâiat-o pe păr.

— Îmi pare rău, Ma! i-a zis. Îmi pare nespus de rău! Am spus că o să am mereu grijă de tine.

Dar ea nu a observat nimic. A rezolvat, în schimb, o definiție complicată din rebus.

---

[1] În mitologia greacă și la Homer, una dintre regiunile tărâmului morții, acolo unde ajungeau muritorii de rând (spre deosebire de Câmpiile Elizee, unde erau trimiși eroii) (n. tr.).

Tatăl lui Joey testa coarda nou înlocuită. Zdrăngănea câteva acorduri improvizate ca să se asigure că toate coardele erau în armonie. Joey l-a strâns pe tatăl său de umeri.

— Tată! a șoptit el. Am dat-o-n bară.

Tatăl a început să interpreteze un cântec de-a binelea. „M-am uitat peste râul Iordan, și ce să văd, venind să mă ducă acasă...?"[1]

Joey s-a întors din nou spre mine.

— Vestea o să-i nenorocească, a zis. Mai ales când o să afle cum s-a petrecut. Inima tatei s-ar putea să nu reziste. Iar mama...

A început să plângă. Sunt deseori mișcat de sufletele a căror primă grijă nu e viața lor pierdută, ci durerea pe care trecerea lor în neființă o va provoca oamenilor dragi. Se întâmplă mai des decât ați crede. Cele mai banale trupuri de muritori sunt locuite de suflete spectaculoase.

„Leagănă-te ușor, căruță dulce, care vii să mă duci acasă", cânta tatăl lui Joey.

Joey a îngenuncheat lângă el și și-a lăsat capul pe piciorul lui.

— Cineva trebuie să-i prevină, a stăruit Joey, pentru ca vestea să nu-i dărâme.

— Sună bine în teorie, i-am răspuns, dar în practică, atunci când e vorba despre moarte, e cam dificil să-ți iasă socotelile.

— Cineva trebuie să aibă grijă de ei, a continuat Joey. O să le fie greu în anii ce vor urma.

— De ce nu chiar tu?

Joey s-a oprit și m-a privit mirat.

— Aș putea fi eu?

Am încuviințat din cap.

— Desigur.

— Nu am aici – și a făcut un gest larg – alte lucruri de făcut?

---

[1] „Swing Low, Sweet Chariot", un binecunoscut cântec religios afro-american (n. red.).

Am zâmbit.

— Nu să zdrăngăni la harpă ori să zgândări focul, dacă la asta te referi.

Îmi era simpatic Joey Rice.

— Ce altceva se mai întâmplă pe-aici? a întrebat el. În Rai sau în viața de apoi, sau cum s-o numi?

M-am ridicat, pregătindu-mă să plec.

— Opțiunile, i-am spus, sunt practic infinite. Și ai la dispoziție tot timpul din lume să le explorezi. Dar, oricând vrei, te poți odihni în Câmpia asfodelelor.

Joey stătea pe un scaun între părinții lui.

— Cred că o să rămân aici o vreme.

— Rămâi cât poftești! i-am zis. Te avertizez însă: nu va fi ușor.

— Stai! a strigat el. Urmează să fiu judecat? Să mi se pună în balanță sufletul sau ce s-o face? Dacă e bun sau rău? Ar trebui să-mi fac griji?

Am dat mâna cu el înainte să plec din cameră.

— A fost o examinare rapidă, i-am răspuns. Ai trecut-o deja.

ANTRACT

Trei trenuri — 12–13 februarie 1918

APOLLO

UNUL DINTRE TRENURI I-A DUS PE MEMBRII FORmației Regimentului 15 New York la Nantes, acolo unde au demarat turneul cu un concert la operă, cu sala plină. Au interpretat marșuri militare franceze, „Stars and Stripes Forever" și muzică de pe plantații.

— Apoi au urmat artificiile, și-a amintit tambur-majorul Noble Sissle. Cântecul „Memphis Blues".

„Colonelul Hayward a adus aici formația și a pornit nebunia ragtime-ului în Franța; ce lucru cumplit s-a abătut asupra unui popor și-așa împovărat!", a scris Sissle. Dar când „Memphis Blues" s-a încheiat, publicul era în delir, iar Sissle a făcut o descoperire și a notat: „Fix de asta are Franța nevoie".

Și exact de-asta am adus formația acolo.

Aubrey Edwards a ratat însă tot acest spectacol. Stătea ghemuit ca un cocon în fundul unui vagon gol de tren.

AFRODITA

Hazel și Colette au urcat din Saint-Nazaire, la amiază, în trenul de Paris, pline de veselie și entuziasm. Aveau să ajungă la Paris pe la miezul nopții.

Și-au omorât timpul cu un joc inventat de Colette, „Care-i secretul tău?". Când treceau pe lângă ele alți călători, hamali, controlori sau ospătari, Colette și Hazel îi studiau cu coada ochiului și apoi fiecare se gândea la ce secrete ar putea să ascundă toți acești străini. Femeia aceea solidă și severă, a hotărât Colette, suferea din pricina pasiunii neîmpărtășite pentru dentistul ei. După părerea lui Hazel, bătrânul cu înfățișare de avar bocea în fiecare noapte la mormântul peștișorului său din copilărie. Soldatul cu ochi albaștri era spion german. Tânăra singuratică într-un palton elegant, dar ponosit, era o prințesă rusoaică din familia Romanov, aflată acum în exil.

Hazel exact de asta avea nevoie: să râdă. Era toată numai emoții și fluturi, care se adăugau la fiorul așteptării. Muritorii mă ocărăsc pentru neastâmpărul ăsta al dragostei, dar eu trec cu vederea. O astfel de teroare încântătoare îi dovedea lui Hazel că era vie.

La asta mă pricep cel mai bine.

ARES

În zori, James a luat un tren de marfă, de la câțiva kilometri depărtare de liniile de luptă, către un depou din Bapaume. De acolo, un tren care mergea spre sud l-a dus la Paris. Era o călătorie de vreo cinci ore.

Privea atent cum urmele războiului rămâneau în spate, iar de jur-împrejur începea să se întindă peisajul rural. Chiar acoperit de gheață cum era, din el se revărsau culori bogate. James se minuna că încă mai existau culori, că încă mai erau locuri pe pământ nebrăzdate de craterele obuzelor.

Își dorea să se lepede de război ca de o piele uscată. Tot ce visa în clipa asta era să fie pur și simplu un tânăr însoțit de o fată adorabilă. Chiar dacă uniforma era singura îmbrăcăminte pe care o avea.

(Niciodată nu mi se trimit doar soldați. Ci și supărări din dragoste.)

Căldura din vagon, ritmul liniștitor al trenului și o lună de nesomn l-au doborât pe James. Și-a dat seama că adormise abia când l-a zgâlțâit controlorul, anunțând că ajunseseră la Paris.

ACTUL AL TREILEA

AFRODITA

Gara de Nord — 13 februarie 1918

AȘTEPTASEM LUNI LA RÂND MOMENTUL ĂSTA. NU aveam de gând să las nimic la voia întâmplării.

În metropola aceea gigantă, Hazel și James se apropiau unul de celălalt. Două ace într-un uriaș car cu fân. Cât de ușor ar fi putut să treacă unul pe lângă celălalt! Dar eu eram magnetul din centru. Cu cât distanța dintre ei se micșora, cu atât mai puternică devenea forța mea de atracție asupra lor.

Am fost într-un du-te-vino continuu de la unul la celălalt, ca o rândunică. James, găsește toaleta; trebuie neapărat să te speli pe față! Hazel, grăbește pasul, dar nu prea mult; James are nevoie de timp să-și curețe fața! Colette, cumpără-i fetei ăsteia, sărmana, o floare! E palidă precum paltonul de pe ea. James, găsește niște apă! A fost un drum lung. Eventual și bomboane mentolate. Respiră, Hazel! Chiar nu e momentul acum să leșini. Zâmbește, James; mai ai un pic și o vezi pe Hazel. Nu-ți face griji, Hazel! O să fie totul bine!

Îmi place să-i fierb puțin la foc mic. Asta-i ține pe muritori alerți în momentele cruciale. Receptivi la orice detaliu. Le întipărește amintiri durabile. Astfel de clipe aparțin eternității.

Totul depindea acum de *acest* moment. Când aveau să se vadă, vor vedea oare în celălalt însăși dorința pe care le-o dicta inima?

Sau doar un străin de care aveau impresia că se atașaseră într-o clipă de singurătate?

La ora patru după-amiaza, cât arăta ceasul de la capătul stației, Hazel s-a apropiat de impozanta fațadă din piatră a Gării de Nord din Paris, cea mai mare și mai aglomerată gară din Europa. Era *enormă!* Intrând, Hazel se simțea ca un șoricel. Mică, insignifiantă și cam la fel de atrăgătoare.

Dormise și făcuse baie acasă la mătușa lui Colette. Aceasta din urmă luase toate hotărârile în privința hainelor și a coafurii, căci Hazel nu era în stare să gândească limpede. Pe drum, Colette cumpărase un trandafir roz de la un vânzător ambulant și i-l prinsese prietenei ei în piept, peste paltonul gri. Când au ajuns în piața din fața gării, Colette a sărutat-o pe Hazel pe amândoi obrajii.

— O să fiu în cafeneaua de peste drum și o să citesc, i-a explicat ea. Dacă n-a apărut după o oră, mă găsești acolo. Dacă nu sunt acolo, ne vedem diseară, acasă la tanti Solange.

Hazel a tras adânc aer în piept și a pășit înăuntru.

Intrarea principală era slab luminată la ora după-amiezii. Sus de tot, structura de sticlă și metal a acoperișului strălucea în razele aurii ce se reflectau în vălul de ceață ieșind de la motoarele cu aburi. La peroane se aliniau unul după altul trenuri din care se revărsau mii de oameni, care curgeau apoi șuvoi pe lângă Hazel, precum apa peste pietre.

E atât de mare! se gândea ea. *N-am să-l găsesc niciodată.*

Peste tot în jur erau soldați francezi, în uniformele lor de un albastru palid, și soldați britanici, în kaki. Negustori și muncitori, hamali, controlori și mecanici, oameni de afaceri și politicieni, mame și copii. James ar fi putut trece pe lângă ea fără s-o zărească.

Unde oare era cel mai bun loc pentru a vedea și a fi văzut? Arăta ea oare jalnic și vădit disperată, stând chiar în mijlocul gării?

James n-a gândit asta nicio clipă atunci când a zărit-o.

A ieșit după al doilea drum la toaletă, aranjându-și încă o dată cravata. Era patru și două minute. Stația roia de lume, dar nemișcarea lui Hazel, așezată chiar în centru, i-a atras atenția. Iat-o!

James a rămas pe loc o clipă, privind-o. Ea era. Aceea era forma nasului ei; uitase. Părul era un pic diferit; paltonul și pălăria erau aceleași. Renunțase la fularul de lână, albastru-închis, pentru o eșarfă mai subțire, mai rafinată, din mătase trandafirie (*merci*, Colette!), iar rozul chiar o prindea. Pe fundalul uriașei gări înțesate de oameni, ea radia precum un înger. Avea obrajii îmbujorați, iar pe chipul adorabil și scump i se citea nerăbdarea așteptării. Pe *el* îl aștepta.

James simțea că ar trebui să se ducă la ea. Să nu mai prelungească tensiunea. Dar nu se putea mișca.

Gândul că existau femei pe lumea asta! După săptămâni de front, păreau un miracol uitat, făpturile astea care miroseau plăcut și curat și care purtau veșminte colorate și nu se apucau să ucidă alte ființe!

Nu la sex se gândea. Nu la pasiune. Era cuprins mai degrabă de o uimire plină de respect. Ca un copil care vede pentru prima oară un pom de Crăciun. Dar dați-mi timp și voi compensa pentru lipsuri!

Fata asta străbătuse Franța ca să petreacă împreună cu el o zi și jumătate.

Faptul că el era motivul pentru care această creatură minunată se afla aici i se părea ceva scandalos, o minciună, o jignire la adresa naturii. Avea ciupituri de purici pe glezne. Pielea de pe picioare, acolo unde nu-și scosese cizmele cu săptămânile, arăta ca o brânză. Poate că trebuia să-și pună în spinare ranița împrumutată de la Frank Mason, să facă stânga-mprejur și să se urce în primul tren înapoi spre Bapaume.

„Destul, James! Destul!"

„Așa, Hazel! Uită-te în dreapta."

S-a întors. L-a zărit.

Ce-i așa special cu uniformele astea? Ce vrajă creează ele? Cascheta militară, mantaua, tunica decorată cu nasturi de alamă – să le vadă pe toate aranjate pe tânărul ei de la serata dansantă, de la ceainăria J. Lyons și de la Royal Albert Hall... oricât s-ar fi pregătit ea, uniforma a dat-o pe spate. Și n-a fost ea prima. (Țoalele războiului de-acum au mult mai mult sex appeal, dac-ar fi să mă întrebați pe mine – și ar fi și cazul.)

Hazel nici nu a îndrăznit să surâdă, căci fața i s-a și luminat de îndată și a făcut un pas spre el. Iar James a știut pe loc că, scandalos sau nu, nu era chip să mai urce înapoi în trenul ăla. Niciodată, de-ar fi fost cu putință.

AFRODITA

Arhimede — 13 februarie 1918

ARHIMEDE DIN SIRACUZA A FOST PRIMUL CARE A spus că distanța cea mai scurtă dintre două puncte este linia dreaptă trasată între ele. Departe de mine gândul de a umbri în vreun fel înțelepciunea unui grec din Epoca de Aur, dar Arhimede s-a înșelat. Lungimea liniei drepte dintre doi oameni care nu îndrăznesc să recunoască faptul că se iubesc este infinită. Mai ales după luni de despărțire.

Dar au izbutit în cele din urmă.

Stăteau față-n față. Încă tineri, încă întregi, încă frumoși.

Și totuși schimbați – un pic mai zvelți. Mai copți. Mai complicați.

Dintr-odată, niciunul nu mai era în stare să-și amintească vreun cuvânt.

Draga de Hazel! Vedeți de ce țin atât de mult la ea. A trecut peste impas într-o clipită și și-a încolăcit brațele în jurul lui James, căruia nu i-a dat de ales decât să o îmbrățișeze strâns, la rândul lui. Ezitarea nu intră în discuție când vine vorba de o confruntare corp la corp. Acele din părul ei și cele de la pălărie i se deranjaseră, așa că James și-a afundat fața în părul ei răvășit. După săptămâni întregi în care nu fusese altceva decât o idee, o amintire, un vis, frânturi de scris pe o hârtie, iat-o acum, aici, caldă, în carne și oase, strângându-l tare, ca și cum i-ar fi fost teamă să-i dea drumul!

Și chiar îi era. Dar cum toate îmbrățișările au un sfârșit, s-au desprins, puțin, unul de celălalt. Un gest prea dureros, așa că James

și-a lipit fruntea și nasul de fruntea și nasul ei. Uneori, fericirea e pur și simplu mai mult decât poate suporta un singur trup.

Venise oare momentul? Urma să aibă loc un sărut? Toți trei ne gândeam la asta.

Nu încă!

Prea bine! Așteptasem deja atât de mult; mai puteam aștepta încă puțin. În ritmul ăsta, toată permisia lui James la Paris avea să se consume cu ei doi stând în acel punct.

— Ți-e foame? l-a întrebat Hazel. Ești obosit? Probabil vrei să te odihnești undeva.

James era un gentleman, iar gândurile sale, curate.

— Absolut deloc! a răspuns el. Vreau să fac tot ce se poate face. Să văd tot. Cu tine. Și să mănânc tot ce se poate, a adăugat el, ducându-și mâna la burtă.

— Atunci haide, a zis ea, răsfirându-și degetele printre degetele lui. Să-i dăm drumul!

James a urmat-o, încercând să țină pasul cu ea, apoi s-a oprit și a tras-o spre el.

— Ai venit, i-a șoptit. Chiar ai venit.

Și ce rostește o fată ca răspuns la o asemenea încărcătură de sentimente? Ceva greșit, desigur.

— Păi dacă m-ai rugat, a zis ea cu o licărire în ochi.

Era cu neputință să spună ceva greșit.

— Bună, Hazel!

Ea a roșit.

— Exact! Bună, James! a zis ea cu un surâs larg. Am cam încurcat ordinea lucrurilor, așa-i?

— Nu, deloc, a răspuns el, neputându-se stăpâni să zâmbească, deși crezuse că uitase cum se face asta.

— *Mâncare*, a spus ea. Timpul nu stă-n loc.

Asta rămânea de văzut.

AFRODITA

Café du Nord — 13 februarie 1918

LA O MASĂ DE LÂNGĂ GEAM, ÎN CAFÉ DU NORD, PE Rue de Dunkerque, exact vizavi de gară, stătea Colette. Un chelner i-a adus o ciocolată caldă, pe care a așezat-o lângă cartea ei închisă, și a întrebat-o ce avea să facă mai târziu în ziua aceea. Ea a răspuns printr-un zâmbet vag și a luat o înghițitură. Nu era rea deloc cafeaua.

Se uita înspre gară. Fără îndoială, era încă prea devreme ca Hazel să-l fi găsit pe frumosul ei. De când cu războiul, trenurile deveniseră imposibil de imprevizibile. Așa că mai bine se punea pe citit.

Et voilà! Iat-o pe Hazel ieșind din gară, la braț cu un tânăr. Era înalt, îmbrăcat în uniformă militară britanică și nu avea mai deloc ochi pentru farmecul Parisului ce tocmai își aprindea luminile nocturne. Atenția lui se îndrepta cu totul spre Hazel.

Bon, și-a zis ea. *Hazel a trouvé son Jacques.*

Și-a terminat ciocolata și a citit o pagină, dar atenția ei nu se lăsa ușor strunită. Așa că a plătit și s-a îndreptat spre apartamentul mătușii.

De-ar fi fost și Aubrey aici cu ea în seara asta! se gândea Colette. Chiar și un cetățean al măreței metropole New York ar avea cu ce să se delecteze în Orașul Luminilor. Parisul se trăia altfel în doi.

Colette aproape că o invidia în seara aceea pe drăgălașa ei prietenă englezoaică. Dar, a socotit ea, a doua zi, Hazel avea să fie nevoită să-și ia rămas-bun de la Jacques, pe când ea, în câteva zile, avea să se reîntoarcă la Aubrey. Va veni clipa în care va trebui să-i ofere ea lui Hazel alinare.

AFRODITA

Saint-Vincent-de-Paul — 13 februarie 1918

ODATĂ ÎNCHEIAT MOMENTUL REGĂSIRII, IUBIREA și dorul au lăsat loc stângacelor treburi organizatorice – trebuiau să întocmească un plan.

Au ieșit din gară, iar James a surprins pentru prima oară aerul Parisului. Chiar și după patru ani de război, în ciuda greutăților și a șomajului ridicat, orașul merita văzut.

Era lume peste tot pe stradă. Soldați și ofițeri în uniformă. Autobuze încărcate cu răniți se îndreptau spre spitale. Cupluri braț la braț, oameni în vârstă fumând în pragul casei. Peste tot, lumini licărind. De undeva răsunau acorduri de muzică.

— Vrei să mergem să ne plimbăm? a întrebat James. Să vedem un spectacol? Poate găsim vreun concert?

— Mai întâi trebuie să găsim ceva de mâncare pentru tine, a zis Hazel.

James a aruncat o privire către ceasul gării.

— Cina? Acum? Nu e nici măcar ora cinci.

Ea l-a ghidat pe partea cealaltă a străzii.

— E o piață interioară, a spus. Hai să luăm ceva, în loc de ceaiul de la ora cinci. Iar mai târziu găsim un restaurant. Mi-a făcut o listă întreagă mătușa lui Colette.

— Deci stai cu Colette și mătușa ei?

Hazel a dat din cap.

— La fel și tu, i-a dat ea un ghiont. Eu sunt musafir, dar tu va trebui să plătești cazarea.

În același loc cu Hazel!

— Ești sigură? Mă gândeam să caut un hotel.

— A trebuit s-o încredințez pe mătușa lui Colette că ești un gentleman, l-a tachinat Hazel, așa că ai face bine să nu-mi dovedești contrariul.

Au ajuns în piața acoperită Saint-Quentin, unde au cercetat tarabele cu mâncăruri. Au ales chifle calde și nuci prăjite. Bietul James nici nu a băgat de seamă cât de nerăbdător înfuleca mâncarea. Bunele maniere din timpul mesei pieriseră în tranșee. Dar Hazel se bucura să-l vadă mâncând și studia cu atenție harta.

Când a ridicat ochii, James i-a oferit un buchet de trandafiri roz.

— Ce-i cu asta? a zis ea mirată.

În spatele lui, pe un cărucior cu flori, erau pancarte care le aminteau bărbaților să nu uite de *la Saint-Valentin*. Un vânzător corpolent, cu șorț, a rânjit spre Hazel.

— Vrei să fii iubita mea, domnișoară Hazel Windicott?

Ea a tras în piept parfumul trandafirilor.

— Ei bine, a zis, doar pentru că nimeni altcineva nu pare să dorească postul.

Fata asta! Lui James îi venea să râdă în hohote. Își făcuse atâtea griji că, poate, ușurința pe care o simțiseră împreună la Londra nu va supraviețui în tot răstimpul acela. Dar acum nu se mai sătura de ea.

Se întreba însă dacă și ea ar mai simți la fel în cazul în care ar afla despre faptele săvârșite de el în război?

Cel puțin, s-a gândit, putea să se bucure de prezent.

Soarele apusese deja când au apucat-o spre nord-vest, pe Boulevard de Magenta. James își căra ranița și pachetul cu chifle. Hazel își legăna în brațe buchetul, ca pe o pisicuță.

Au luat-o pe Rue la Fayette și curând au ajuns într-o piață cu o biserică impozantă, ce făcea ca toate celelalte clădiri din jur să pară mărunte. Situată pe deal, bazilica fumurie din piatră era încadrată de două turnuri cu ceas grandioase. Sfinți, cerșetori și îngeri sculptați îi priveau de sus. În grădinile terasate, tulpinile plantelor de anul trecut tremurau în vânt. Războiul. Tot ceea ce nu era esențial fusese neglijat.

Hazel se uita gânditoare la James.

— Trebuie neapărat să revii la Paris, a zis ea, și să petreci un an uitându-te la clădiri, nu crezi?

Gândul de a deveni arhitect părea acum îngropat în tranșee, laolaltă cu cadavrele.

— Ar fi nemaipomenit, a răspuns el. Dar n-ar avea niciun farmec dacă nu ai fi și tu aici.

Asta mi-a atras atenția. Când în conversații apar planurile-pentru-totdeauna, sunt toată numai urechi. Sau chiar și planuri-pe-termen-lung. Lucrurile păreau să meargă ca pe roate în privința lor.

Doi tineri îmbujorați urcau treptele bisericii Saint-Vincent-de-Paul.

— Colette zice că biserica asta chiar merită vizitată, a început Hazel, găsind oportună schimbarea subiectului. Sunt înăuntru niște opere de artă valoroase și o orgă splendidă.

— O să cânți la orgă?

Ea i-a aruncat o privire chiorâșă.

— Tu crezi că aici vii ca la tine acasă și te apuci să cânți la orgă când ai tu chef?

Au trecut pe sub portic și au intrat în naos.

— O, Doamne! a șoptit Hazel.

Grandoarea bisericii Saint-Vincent-de-Paul li se înfățișa deodată, în lumina delicată a lămpilor suspendate.

De-o parte și de alta a uriașului naos, se desfășurau două rânduri de coloane impozante, iar de la balcoane, un alt șir de coloane

se înălța spre plafonul frumos sculptat. Picturi fabuloase ornau pereții și absida circulară. Picturile, din plin suflate cu aur, scânteiau în lumina felinarelor, inundând întreg spațiul într-o strălucire sumbră.

S-au plimbat pe aleea centrală ce ducea, în capătul naosului, către o capelă retrasă. Chapelle de la Vierge. Capela Fecioarei Maria. Un loc intim în care puteai merge să te rogi.

James și-a dat jos ranița și s-a așezat. Urmărea zâmbind cum Hazel examina curioasă sculpturile și vitraliile. Când a văzut că el se așezase, a venit și ea alături.

— Chiar e ceva, nu-i așa?

El a dat din cap.

— Magnific!

Hazel i-a urmărit cu seriozitate expresia feței.

— M-am gândit că poate, după atâta timp pe front, în toată mizeria și fumul ăla, aveai nevoie să vezi ceva foarte frumos.

El a cuprins-o cu brațul și a tras-o mai aproape.

— Te-ai gândit bine.

— Nu încercam să scot de la tine un compliment, a zis ea indignată.

— Asta e, va trebui să-l primești oricum.

— Hm!

Ferestrele începeau să se întunece, pe măsură ce noaptea se așternea peste oraș. Acum, lumina lămpilor părea deopotrivă mai puternică și mai mică, iar eșalonul superior al naosului se afunda în beznă.

— E plăcut să vezi ceva creat cu dragoste și grijă, a zis el după o vreme. Războiul îți dă senzația că omenirea n-a făcut decât să distrugă.

Hazel a lăsat capul pe umărul lui.

— Atât de cumplit e?

James nu voia să se gândească decât la ea. Nu la tranșee.

— Da, a răspuns el. Dar nu cred c-am apucat încă să văd ce-i mai rău.

Ea și-a întors fața spre el și l-a privit în ochi.

— Eu sper că da!

— Uite cum facem, a spus el. Hai să nu ne mai întoarcem, tu la Saint-Nazaire, iar eu pe front. Hai să stăm pur și simplu aici, să ne bucurăm de ceea ce vedem. Bine? Hai să nu lăsăm clipa asta să se sfârșească!

Hazel a zâmbit.

— Bine!

El a râs.

— Zici asta doar pentru că știi că nu vorbesc serios.

— Nu ai cum să vorbești serios, a răspuns ea. Dar ai face-o dacă ai putea.

Hazel l-a înțeles pe deplin, atât de repede, atât de firesc. Aproape că l-a înfricoșat. Dacă Hazel ar fi înțeles ce simțea pentru ea, oare s-ar fi speriat?

— Știi..., a început el, simțind cum cuvintele o luau la vale, mi-era teamă să vin să te văd.

Ea îl privea cu ochi îngrijorați.

— Nu știam cum o să fie, a zis el iute. Nu știam dacă ceea ce simțeam amândoi... ce simțeai... ce speram ca tu să simți... va supraviețui. Dacă fusese chiar aievea ce am trăit sau doar închipuirea mea.

Hazel a dat din cap.

— Înțeleg.

— Dar iată-te! Pare că în tot timpul ăsta am fost împreună în fiecare zi.

Hazel și-a dat seama că James avea ceva pe suflet.

— N-a trecut zi în care să nu mă gândesc la tine, i-a spus ea.

Ochii lui îi căutau chipul. Acum era momentul. Te rog, Doamne, nu acum, dar iată că acum sosise clipa!

— Hazel, a început el. Sunt lunetist.

Acei ochi mari, cu gene lungi și negre, au început să clipească alert.

Acum, el nu se mai putea ascunde. Tocmai sfâșiase o bucată din imaginea pe care Hazel și-o crease despre el. Acum ea urma să plece. Știind poate toate motivele pentru care ar fi făcut asta.

— Am ucis șase germani, a continuat el. Asta știu sigur. Uciși cu sânge-rece.

Acum Hazel avea, poate, să se retragă oripilată.

Și s-o ia la goană pe culoarul pe care veniseră.

— Am lăsat soții văduve, a zis el cu repeziciune. Copii orfani. Părinții îndurerați. I-am împușcat în timp ce reparau garduri ori își pregăteau de mâncare.

Vorbește! Spune-mi că nu vrei să mă mai vezi niciodată! Dar spune-o mai repede!

Nu așa intenționase să i se confeseze. Știa că trebuia s-o facă, dar măcar de s-ar fi putut bucura mai mult de prezența ei, egoist și fără remușcări, înainte să apuce să strice tot.

Iar Hazel?

Ea ce vedea?

Îl vedea pe frumosul ei James, mai frumos ca oricând în lumina aurie, copleșit de durere în fața a ceea ce-i cerea datoria. Ce-i cerea războiul. *Oare chiar trebuia* ca războiul sau datoria să aibă asemenea putere? Hazel văzuse cum războiul ucidea mult mai mult decât oamenii ale căror familii primeau telegrame.

Șase vieți spulberate. Ea știa că nimic din ce putea face ori spune ca să-l aline nu va șterge durerea asta care avea să îl însoțească pentru totdeauna. El, atât de tânăr!

Hazel s-a ridicat în picioare și a pășit încet spre coridorul ce ducea spre birourile administrative ale bisericii, lăsând în urmă trandafirii.

Uite că pleacă! James a închis ochii. Apoi i-a deschis la loc, căci mai bine să-l doară decât să *nu* o vadă îndepărtându-se.

Dar nu a plecat, nu încă. S-a oprit la ușa unui birou și a vorbit cu un cleric în robă neagră. A scos din buzunar niște monede și una i-a dat-o acestuia. Deci o donație în drum spre ieșire. Apoi clericul i-a oferit ceva, iar Hazel s-a întors la James.

Speranța și disperarea îl sugrumau. Nu știa nici cum să se mai uite la ea.

Hazel i-a întins o mână.

— Hai cu mine!

A apucat-o de mână și a urmat-o. L-a condus la un stativ cu recipiente votive din sticlă, așezat în fața capelei Sfintei Marii. Micile vase erau din sticlă roșie, iar în câteva pâlpâiau lumânări. Hazel a desfăcut pachetul și o cutie de chibrituri. Din pachet a scos o lumânare pe care i-a oferit-o lui James.

— Pentru primul german.

I-a dat și chibritul. El a ezitat, dar ea l-a îndemnat:

— Aprinde-o!

Cu mâini tremurânde, a dat foc bățului de chibrit. După două-trei încercări, flacăra portocalie a cuprins fitilul împletit al lumânării. L-a coborât atent într-un borcan gol, pe care apoi l-a așezat pe stativ. Pe măsură ce mica flacără prindea putere, sticla roșie începea să lumineze.

Hazel i-a dat încă o lumânare.

— Pentru cel de-al doilea german.

James a scos încă un băț de chibrit și a aprins lumânarea. Hazel stătea lângă el. A așezat a doua lumânare alături de prima, care deja ardea cu intensitate, răspândind firișoare de fum ce se înălțau precum sufletele la cer.

Stativul cu lumânări înota înaintea ochilor săi, o mare de lumini aurii plutind pe un câmp roșiatic.

— Pentru al treilea german.

James și-a șters cu degetele lacrimile de pe obraji, stricând astfel următorul băț de chibrit. A luat unul nou. A aprins cea de-a treia lumânare și a așezat-o lângă surorile ei.

A aprins-o pe a patra, apoi pe a cincea. Pentru fiecare, o viață. Pentru fiecare, o rază de lumină. A umplut cu flăcări pâlpâitoare un rând întreg de pe stativ. Și-a privit mâinile aprinzând bețele de chibrit și și-a amintit: mâinile astea apăsaseră pe trăgaci. Știa că acum plângea fățiș și că Hazel îl vedea, dar nu conta; nimic nu mai conta; el însuși nu mai conta.

Și-a acoperit ochii cu mâinile.

— Și o să tot fie, a șoptit el, până scap. Câte lumânări va trebui să aprind, dacă o să mai răzbesc vreodată până acasă?

Hazel a luat cutia cu chibrituri din buzunarul lui, a scos un băț și a aprins și ultima lumânare, apoi i-a desprins blând mâna de pe față și i-a așezat în palmă lumânarea.

– Pentru al șaselea german.

James a pus lumânarea în borcănel, l-a așezat pe stativ și s-a uitat la toate cum ard. Adierile line din aer îndoiau flăcările când la stânga, când la dreapta. În mișcări grațioase, ca un stol de grauri în zbor.

AFRODITA

Le Bouillon Chartier — 13 februarie 1918

BIEȚII MURITORI! SUFĂR PENTRU EI. SEARA ACEEA în Paris n-ar putea fi descrisă în deplina ei bogăție, în deplina ei splendoare din fiecare fracțiune de secundă, nici prin strădanii de decenii la rând. Iar asta e doar *una* dintre serile lor. Se adună cu miile și totuși încă se trezesc în fiecare dimineață și-și văd de treburile zilnice în continuare. Nu ai cum să nu-i admiri. Sunt atât de curajoși cum își duc ei viața mai departe.

Să luăm, de pildă, un sărut...

Dar stați o clipă, mă ia gura pe dinainte!

Hazel a reușit să se orienteze cu harta ei și, împreună cu James, să cutreiere îndelung orașul. În cele din urmă, au ajuns la Le Bouillon Chartier, un restaurant recomandat de mătușa lui Colette. Fețe de masă roșii, lumină caldă, mâncare îmbelșugată, fără pretenții de viță nobilă și cu o răbdare generoasă pentru *les anglais*. Ospătarul i-a îndrumat spre un separeu din colț, la etajul superior, le-a luat comanda și apoi s-a retras discret. Rareori se întâmplă să trebuiască să intervin pe lângă ospătarii francezi. Sunt exact ce am nevoie.

Hazel a țâșnit numaidecât de la locul ei și s-a așezat lângă James, care nu a avut de ales decât să-și treacă brațul pe după umărul ei, ceea ce firește că nu l-a deranjat.

— Nu ai fost tu, a zis ea. Nu i-ai omorât tu pe soldații germani mai mult decât am făcut-o eu.

Cum de era cu putință să fie smuls din tranșee și azvârlit deodată în restaurantul ăsta călduros din Paris, alături de cea mai scumpă și mai bună fată din lume, care aducea alinare rănilor lui?

Întreaga lume și-a pierdut mințile, a continuat ea. E ca și cum națiunile Europei ar fi... nu știu... lei sau dragoni, bestii sălbatice mânate doar de propriile intenții atroce. Nu ești tu de vină, și nici eu. E dragonul, încleștat în bătălie cu alți dragoni. Iar tot ce putem face e să privim și să încercăm să nu fim zdrobiți sau arși de vii.

— Eu nu pot spune că doar privesc, a răspuns James.

— Bine, analogia asta e cam șubredă, dacă stau să mă gândesc, a recunoscut ea. Nu m-am priceput niciodată la metafore când aveam de scris compuneri. Atunci tu ești... hmmm..., a ezitat ea, bătându-se apăsat cu degetul în bărbie, tu ești una dintre ghearele dragonului. Ceea ce ești absolut nevoit să fii, altfel o să te bage la închisoare pentru că nu ești o gheară... Sau poate te-ar obliga să fii o nară pe care ies flăcări, a adăugat ea cu un oftat. Renunț! Dar să știi că tot nu e vina ta.

— O nară, a comentat el. Adevărul e că am fost făcut și chestii mai rele de-atât.

— Dacă ar trebui să fii o nară, a zis ea, cred că una de dragon ar avea o anumită prestanță.

— O anumită cloanță?

Hazel s-a strâmbat la el.

— Știai că glumele tale sunt groaznice?

James a dat din cap.

— Păi așa-mi plac.

Ea a râs.

— Și mie la fel.

Ah, dar cât își dorea el s-o țină în brațe pe fata asta și să n-o părăsească în veci!

Un cuplu i-a atras atenția. Cei doi se sărutau într-un separeu ca și cum n-ar mai fi fost nimeni în preajmă. James a înghițit în sec.

— Tu spui ce spun și duhovnicii, a zis el. „Nu e vina ta. N-o lua personal." Atunci înseamnă că ești un monstru dacă n-o iei personal. Dar asta devii în război. Un monstru. Cineva care râde în fața cadavrelor. Altfel nu supraviețuiești.

Hazel i-a cuprins fața cu mâinile. James se bărbierise în onoarea ei, iar ea, încă de când îl zărise în gară, abia aștepta să-i simtă din nou obrajii.

— Atunci fii un monstru! i-a zis. Fă tot ce-ți stă în putință ca să supraviețuiești și să te întorci la mine.

James i-a luat mâinile și i le-a sărutat.

— Hazel Windicott, dacă mai rămâne bucățică teafără din mine după război, nimic nu mă va opri să găsesc drumul înapoi la tine.

Cuvintele astea care o uimiseră și o măcinaseră atâta pe Hazel se revărsau acum atât de firesc, încât se întreba de ce oare se temuse! Erau cuvinte adevărate, iar de adevăr n-ar trebui să te temi niciodată.

— Trebuie să te întorci, a zis ea. Te iubesc, știi?

Toate nodurile s-au descleștat din trupul ostenit și din mintea lui James.

— Chiar știu, a răspuns el, uluit în fața unei asemenea dezvăluiri.

Într-adevăr, știa. Deci asta era starea – de a fi iubit.

Iar în ceea ce-l privea, știa de multă vreme.

— Și eu te iubesc!

Greu de zis ce s-ar fi întâmplat în continuare dacă n-ar fi apărut chiar atunci ospătarul cu două platouri cu rață confiată și cartofi. Primul fel. Așteptase deoparte, discret, intuind că tocmai se rosteau lucruri importante, dar a reușit să profite de un moment de pauză. Dacă despre iubire au o înțelegere profundă, despre mâncare și momentul în care trebuie aceasta servită francezii au

o înțelegere încă și mai profundă. Iar acel moment e exact când e gata, și nu mai târziu.

James și Hazel, amândoi năuciți și sfioși, au primit bucuroși mâncarea, ca pe un prilej de a-și face de lucru și cu altceva pe lângă cuvinte, mai ales după avalanșa ce tocmai năvălise peste ei.

Cât despre mine, ei bine, nu mă deranjează să vă mărturisesc că eram complet răvășită. A trebuit să împrumut o batistă să-mi șterg lacrimile. Am știut de la bun început că tinerii ăștia doi erau făcuți unul pentru celălalt. Dar asta nu face lucrurile mai puțin impresionante atunci când se dovedește că am dreptate.

Chiar cu toate războaiele astea cumplite, cu toate distrugerile în masă, cu ciuma spulberând pământul, eu tot aici voi fi, făcând ce știu eu cel mai bine: să țin omenirea laolaltă cu iubiri precum aceasta.

DECEMBRIE 1942

Un sărut e doar un sărut[1]

— DACĂ BĂIATUL ĂSTA N-O SĂRUTĂ MAI REPEDE pe fată, răcnește Ares, jur că...

— Că ce, Ares? întreabă Hades.

Ares clocotește.

— Că o sărut chiar eu.

Afrodita pufnește în râs.

— Nu degeaba sunt eu zeița iubirii, a rostit ea pe un glas mieros. Iată că-l pot face pe însuși zeul războiului să se aprindă pentru o fată despre care doar a auzit povestindu-se.

Apollo își creează din nimic un pian somptuos, aruncă o lumină peste suprafața lui lucioasă și începe să cânte.

— *Să-ți amintești atât,* recită el. *Un sărut e doar un sărut. Un oftat, doar un oftat...*

— Vrei să oprești gălăgia asta?

Ares nu prea a prețuit niciodată muzica.

— Poate că plasa lui Hefaistos te ține captivă, zeiță, dar povestea ta ne înrobește pe toți, comentează galant Apollo. Îl înțeleg pe Ares. Hazel a ta cam pare să strige după un sărut. Metaforic vorbind.

---

[1] *A kiss is just a kiss,* vers din melodia „As Time Goes By", scrisă de Herman Hupfeld în 1931 și devenită celebră datorită filmului *Casablanca* din 1942 (n. red.).

— Și care era faza cu dragonul? întreabă Ares. Pe *mine* mă făcea dragon?

— Nu mai contează, Ares, răspunde Afrodita, bătându-l ușor peste cap. Ascultă, pur și simplu, povestioara asta ridicolă de amor.

AFRODITA

Sosise clipa — 13 februarie 1918

AU MÂNCAT. S-AU PRIVIT INTENS ÎN OCHI. ȘI-AU oferit unul altuia să guste din mâncare. Au făcut toate micile gesturi adorabile pe care le fac de obicei în public doi tineri îndrăgostiți, închipuindu-și că sunt subtili și discreți. De fapt, au stârnit valuri de amuzament și simpatie în restaurant, căci oamenii erau încântați să vadă un tânăr soldat britanic împreună cu a sa *petite amie*. Porumbeii însă, absorbiți în voioșia lor, nici nu au băgat de seamă.

Dar *sosise clipa*. Ares, Apollo, știu ce simțiți; la fel simțeam și eu. James și Hazel o simțeau amândoi.

Dar unde? Cândva, James își dorise să plănuiască ceva perfect romantic.

„Parisul e îndeajuns de romantic. Treci la fapte odată", i-am șoptit.

Când ospătarul cel prietenos a adus în sfârșit nota de plată – pe care nu trecuse și profiterolurile comandate la desert –, James a achitat și apoi s-au aventurat în frig. În aparență, se îndreptau către casă, către apartamentul mătușii lui Colette, în realitate însă amândoi căutau locul potrivit.

Și l-au găsit. Un mic parc, un colțișor de fapt, cu câțiva copaci desfrunziți, un heleșteu secat și o statuie a scumpului meu Cupidon, binecuvântat fie copilașul acesta! Părea predestinat – și

de fapt era, dar nu-mi place să dau din casă. Era întuneric, dar am despărțit norii de deasupra lor și am pictat cerul cu stele. Era frig, dar am trimis o boare de vânt în jurul parcului, lăsând astfel în interior o bulă confortabilă de neclintire.

Ranița și buchetul de flori și-au găsit loc pe o bancă, în timp ce îndrăgostiții, la braț, s-au plimbat un pic. Frunzele uscate trosneau sub pașii lor când se abăteau de pe aleile pavate. Amândoi știau ce urmează. Nu aveau să lase graba sau presiunea momentului să le stea în cale.

— Hazel?

— Da, James?

— Dansează cu mine!

Așa că au dansat în parc, în vreme ce Hazel fredona o melodie. Iar când a uitat continuarea cântecului și și-au dat seama de ridicolul situației, pufnind amândoi în râs, le-a venit firesc și ușor să se ia în brațe.

— O, tu! a șoptit el. Cum de exiști cu adevărat?

— Când sunt cu tine, a răspuns ea, nu mai sunt sigură.

Pe nesimțite, James și-a strecurat mâinile pe lângă urechile ei, plimbându-și degetele prin părul ei. A sărutat-o de două ori pe frunte, i-a găsit obrazul și l-a sărutat, și apoi nasul. Apoi, încet-încet, și-a apropiat gura de buzele ei și a sărutat-o, blând, politicos.

DECEMBRIE 1942

O rugăciune ascultată

— ÎN SFÂRȘIT! OFTEAZĂ ARES.

Afrodita îi răspunde:

— Cu plăcere!

AFRODITA

Când eram tineri — 13 februarie 1918

AM FOST OARE ȘI *NOI* VREODATĂ TINERI?

Nu vom îmbătrâni niciodată, desigur; deținem frumusețe eternă, pasiune și vigoare pentru totdeauna, dar a existat vreodată o clipă în care să fim *noi-nouți*? Când am avut și noi primele noastre dăți?

Vă mai amintiți de primul vostru sărut adevărat? De tot ceea ce fremăta din cap până-n picioare, de tot ceea ce se trezea în voi și nu știați că era acolo?

Nimic nu se compară cu adevărul unei asemenea stări. Cu minunea pe care o conține. Și dacă o s-o văd de miliarde de ori până când lumea asta va fi anihilată de soare, tot un spectator înmărmurit voi fi, până în ultima clipă, sorbindu-i nectarul cu gelozie.

Cum să vă conduc prin următoarele douăzeci și patru de ore?

Nu vreau să-i pun într-o lumină stânjenitoare pe James și pe Hazel, dar nu vreau nici să ratez vreun detaliu.

James mai sărutase până atunci o fată sau două. Niște statui, într-un fel; își țineau răsuflarea, se lăsau sărutate, pasive, reci, fără implicare. Poate că era un soi de capriciu feminin. Unor băieți părea chiar să le placă așa. Fecioara *asta* de gheață, gândeau ei, poate fi topită; era o redută ce putea fi cucerită prin strădania efortului bărbătesc.

Cu Hazel însă nu era așa. Ea îl sărutase la rândul ei. Toate celelalte fete pe care le mai sărutase se dezintegrau.

Acestea fiind zise, cu toții ne-am simțit bine.

Au luat-o în cele din urmă spre casa mătușii lui Colette. Au fost multe, multe opriri pe drum, dar asta o las pe seama imaginației fiecăruia. Colette și mătușa Solange nu se culcaseră, ținându-se ocupate cu bomboane cu aromă de violete și partide interminabile de *Le Tourn'oie*, un joc de societate pe care Hazel îl știa drept *Jocul gâștei*. Așa ar fi politicos din partea lor, ca gazde, insistase mătușa Solange, să aștepte și să-i întâmpine, indiferent de oră.

— Ei, da, a comentat Colette. De fapt, vrei să vezi ce chipeș e soldatul britanic al lui Hazel.

Tanti Solange a ridicat din umeri.

— *Bien sûr*, a răspuns ea, fără urmă de remușcare.

Când Hazel și James au sunat în sfârșit la ușă, mătușa Solange s-a folosit numaidecât de privilegiul îndoielnic al femeilor europene în vârstă de a face comentarii la adresa înălțimii lui, de a-l pupa și a-l apuca de obraji, de a-i admira umerii și de a-l stânjeni în general pe oaspete, până când acesta s-a înroșit la față mai ceva decât o roșie. Când James a scos din buzunar niște franci pentru a-și achita cazarea, tanti Solange i-a dat la o parte și l-a condus către camera lui. Lucrurile fiind aranjate, mătușa s-a dus la culcare. Colette i-a urmat exemplul.

Bucătăria era încăperea cea mai îndepărtată de dormitoare, așa că James și Hazel s-au întâlnit acolo. Rămași singuri, au descoperit că săruturile fără paltoane pe ei erau o plăcere cu totul inedită pe care o aveau acum de explorat și poate că ar fi rămas în bucătăria aia până acum, dacă nu ar fi apărut deodată mătușa Solange căutând urgent o forfecuță de unghii pe care o ținea, firește, în sertarul cu ustensile. Așa că și-au luat rămas-bun pentru moment, amândoi convinși că le va fi absolut imposibil să doarmă.

Însă James nu mai dormise de luni de zile într-un pat ca lumea, iar Hazel petrecuse mare parte din noaptea anterioară stând în tren. Așa că, nu la multă vreme după ce fiecare se cuibărise în cearșafurile cu parfum de lavandă, au căzut într-un somn adânc și aproape fără vise, afară de o singură și minunată imagine ce a umplut orele dintre „noapte bună" și revederea de a doua zi dimineață.

HADES

Trenul de noapte — 13 februarie 1918

MAMA LUI AUBREY EDWARDS SPUNEA MEREU CĂ nimic n-o să-l țină pe băiatul ăsta cu capul plecat prea multă vreme. Era un optimist, precum muzica lui. Era flexibil, precum mâinile lui cântând la pian. Orice l-ar fi împins la fund, el răsărea la suprafață, ca o minge de cauciuc.

Dar acum își făcea griji ca o mutilare fizică să nu-l tragă din nou în jos. Era absolut cert că așa se va întâmpla; Aubrey era un tânăr negru încrezător, care crescuse într-o Americă segregată.

Nu că în New York n-ar fi fost mai bine decât în Mississippi. Doamne-ajută! În New York mai aveai o șansă. Găseai slujbe mai bine plătite. Nu extraordinar, dar mai bine. Puteai să votezi. Puteai obține un post în administrația publică. Puteai chiar să ai parte de un proces cinstit sau, în orice caz, de un proces real, într-o sală de tribunal, cu un judecător care te asculta. În mod normal puteai să-ți faci cumpărăturile în aceleași locuri cu albii. Nu erai nevoit să li te adresezi albilor cu domnule și doamnă și să te prefaci că-ți place când te înghionteau, când te loveau ori te scuipau în stradă.

Dar nu vă lăsați induși în eroare: teatrele erau segregate. Piscinele publice erau segregate. Restaurantele, cluburile. Școlile, cartierele, bisericile. Serviciul militar. Poliția. Prejudecăți, discriminare, limbaj plin de ură, violență – toate acestea existau.

În New York, cel puțin, aveai posibilitatea de a-ți clădi propria viață în Harlem sau Brooklyn. Aveai dreptul la educație. Artă, poezie și muzică. Găseai antreprenori prosperi, actori, ziare. Era *energie* acolo. Era Jim Europe cu formația lui. Și, în pofida a tot, mai erau speranța și credința că, atât cât va veghea Dumnezeu, dreptatea va învinge și vor veni și vremuri mai bune.

Cu toate acestea, nu era nicio cale de a-l conduce pe Aubrey al ei pe drumul spre viața de adult fără ca uriașa lui încredere să fie lovită și rănită de ostilitate. Se ruga ca măcar să fie răni cărora să le supraviețuiască. Dintre cele care te lasă să te ridici și să mergi mai departe.

Dacă și-ar fi văzut acum băiatul, sprijinit de fereastra unui tren de noapte și privind cum peisajul întunecat al Franței se derula în lumina unei semiluni ce tot creștea, dacă ar fi știut ea cât de înăbușit și mut îi era sufletul, zbătându-se între amintirile cu Joey în viață și Joey mort, i s-ar fi rupt inima-n două. Să fi știut la ce violență fusese Aubrey martor, ar fi dărâmat-o. Dacă ar fi aflat că el fusese ținta unei asemenea brutalități, ar fi căzut în genunchi, mulțumindu-i lui Dumnezeu că l-a cruțat. Și nopțile n-ar mai fi închis un ochi, de teamă că data viitoare lui îi va veni rândul.

AFRODITA

Ziua Îndrăgostiților — 14 februarie 1918

S-AU TREZIT CHIAR ÎNAINTEA TA, APOLLO, PE când dimineața era doar un murmur de-a lungul străzilor cu piatră cubică. Niciunul nu voia să irosească nicio clipă în plus dormind.

Camera de oaspeți a mătușii Solange avea propria *salle de bains*, așa că James a făcut baie – un lux pentru care chiar trebuia să plătească. S-a bărbierit, s-a îmbrăcat în timp record și a ieșit din cameră. Hazel îl aștepta în bucătărie.

— Bună dimineața! a spus ea.

El nu s-a grăbit să răspundă la urare. Cine ar fi știut că aceste „bune dimineți" erau atât de divine?

Dinspre dormitorul gazdei lor s-au auzit foșnete, așa că pe amândoi i-a cuprins pe loc dorința de a fi doar ei singuri. Și-au pus paltoanele și fularele, iar James a luat ranița și a lăsat o grămăjoară de franci pe mica noptieră de lângă patul său.

S-au furișat pe scări și au ieșit în stradă, unde orașul tocmai începea să se trezească la viață. O plimbare sprintenă până la gară le-a încălzit trupurile, dar le-a și domolit euforia. Căci aveau să se întoarcă tot aici la sfârșitul zilei. Pentru moment însă, James și-a înregistrat ranița la ghișeul de bagaje și s-au uitat la mersul trenurilor. Ultimul tren în direcția nord pleca la miezul nopții. James și-a cumpărat bilet. Doar o zi, iar o singură zi nu le era nici pe departe de-ajuns, însă aveau să îndese în ea cât de mult se putea.

Au găsit o cafenea și au luat un mic dejun mirific cu prăjituri și croasanți, pe cât de arătoși, pe atât de delicioși. Știați că mâncarea e infinit mai savuroasă când ești îndrăgostit? Iar Parisul e locul perfect în care să-ți fie foame. Chiar și în ciuda raționalizării din timpul războiului, se găseau frișcă și unt dacă plăteai în plus, iar pentru ziua aceasta petrecută împreună, James și Hazel își puteau îngădui o asemenea desfătare.

Au cutreierat străzile orașului, admirând priveliștea, clădirile impresionante, sculpturile lor, elegantele contururi și linii sinuoase ale Capitalei Lumii.

Au trecut pe lângă un mic magazin cochet, în vitrina căruia era expus un pardesiu roz, de primăvară, care i-a atras atenția lui Hazel. Nu a spus nimic, dar James a băgat de seamă, așa că a luat-o de mână și a tras-o după el în magazin. Hazel nici nu a apucat bine să reacționeze, că James și doamna foarte pricepută care lucra acolo au și scos paltonul gri de pe ea și au îmbrăcat-o cu cel roz, ce i se potrivea de minune. Cât a studiat ea haina în oglindă, James i-a strecurat femeii banii.

Pentru ce era leafa lui din armată pe trei luni, dacă nu pentru astfel de clipe?

— Arăți ca o lalea! i-a zis James.

— Așa mă și simt, a răspuns Hazel. Nu trebuia.

Dar surâsul ei spunea fix opusul.

Apoi, în cale le-a ieșit un studio foto, unde proprietarul era deja pus pe treabă, pregătindu-se pentru o nuntă de Ziua Îndrăgostiților, și i-a rugat să le facă o fotografie împreună, care apoi să le fie trimisă pe adresele lor. Cum se aflau într-o dispoziție atât de veselă, s-au fotografiat lângă o statuetă de ipsos întruchipându-l pe scumpul meu Cupidon.

Nu râdeți de ei! Or fi tinerii îndrăgostiți făpturi ridicole, dar eu n-am să fiu sarcastică pe socoteala lor. Acela care n-a fost niciodată în locul lor e demn de toată mila. Fotograful și-a ținut

părerile pentru sine. Își câștiga existența de pe urma iubirii și era plătit în avans pentru asta.

M-am asigurat ca soarele să fie pe cât de călduros posibil într-o lună ca februarie. Nu voiam să fie frig ori să plouă de ziua lor. Deși nu prea are nevoie de ajutorul meu, voiam ca Parisul să strălucească.

Au pornit spre Turnul Eiffel. James a rămas cu gura căscată în fața înălțimii lui semețe.

— Chiar mi-aș fi dorit să văd cum a fost construit.

Hazel și-a strecurat un braț pe după brațul lui.

— Îți închipui cum a fost pentru muncitori?

Prezența ei atât de aproape a eclipsat imediat monumentul de oțel.

— Nu te oferi să pictezi vârful turnului, așa-i? a întrebat el.

— Ți-am spus deja, a răspuns ea. Prețul meu sunt nestematele de pe coroană.

James a zâmbit la gândul că Hazel chiar își amintise.

Au cumpărat bilete și s-au așezat la o coadă lungă. Gigantul turn, înălțându-se lângă ei, îi făcea să se simtă într-adevăr foarte mici. Folosirea structurilor de oțel nituite dădea construcției un aer seducător de modern. James vedea aici semnele schimbării, materiale noi, perspective noi, posibilități noi de a construi o lume mai curată, mai puternică. Asta dacă mai aveau cu ce s-o reconstruiască în anii următori.

E un sentiment minunat să fii îndrăgostit într-un oraș în care nu cunoști pe nimeni. Părerea celorlalți despre comportamentul tău nu mai valorează nici cât o ceapă degerată. Prin urmare, dacă vrei să-ți săruți iubita pe esplanada turnului Eiffel, exact asta faci.

La fel și la primul etaj al turnului, care la fel de bine ar putea fi și suprafața lunii.

Și la al doilea etaj, de unde întreg Parisul ți se întinde înaintea ochilor, în detalii spectaculoase.

Apoi te îmbarci în liftul hidraulic care te ridică până în vârful amețitor al turnului, și te săruți ca și cum asta ar fi ultima zi pe pământ.

Din vârf, cuprinzi cu privirea totul. Râul Sena, șerpuind prin oraș. Frumosul palat Trocadéro, de partea cealaltă a râului. Opulentul dom adăpostind mormântul lui Napoleon. Iar în direcția opusă, lungile și elegantele spații verzi de pe Champ de Mars, ce se întind până departe.

Champ de Mars. Câmpia lui Ares.

Au coborât cu lifturile, apoi au găsit o cafenea pentru a lua prânzul.

S-au plimbat la braț pe malurile Senei – o atracție de neratat.

În timpul mesei și pe parcursul plimbării, au vorbit despre părinți și familie. Povești despre Maggie și Bob, despre Georgia Fake și Olivia Jenkins. Despre verile din copilărie petrecute la malul mării cu bunicii, despre restul copilăriei mereu în Poplar, fără bunici în viață. O mulțime de lucruri despre Colette și Aubrey și muzica lor, dar și despre Frank Mason, Chad Browning, Billy Nutley și Mick Webber. Despre Pete Yawkey și băieții mai căliți în luptă de la secția a doua. Despre soldații americani și accentele americane, despre doamna Davies. Despre trasul cu luneta și despre viața în tranșee, despre focul de artilerie și șuvoiul de oameni răniți, despre pământul nimănui, pustiit și crăpat de obuzele explodate.

Le era de mare ajutor să stea de vorbă despre toate astea. Și mai ales lui James, să aibă cui să i se destăinuie.

În plimbările lor, au dat peste ciocolaterii învăluite în fastul zilei Sfântului Valentin și au profitat din plin de ele. Dacă ar fi fost cu câteva decenii mai în vârstă, James ar fi pus pe el înapoi, numai în acea zi, toate kilogramele pierdute în război. S-au hotărât să se mai dezmorțească de frig prinzând filmul de după-amiază la un cinema. Niciunul dintre ei n-ar putea să povestească despre ce a fost vorba în film. Iar asta n-avea nimic de-a face cu vreo barieră de limbă.

Pentru cină, au ales un restaurant elegant. *Pot să și mor acum,* și-a zis James. Abia dacă cheltuise vreun ban pentru sine de când plecase de la Londra, dar ziua aceea era neprețuită. S-au eliberat de paltoane și au găsit o masă. Un ospătar i-a întâmpinat, s-a îngrijit de cele necesare și i-a lăsat să se bucure de singurătate.

— Mai e atât de mult de văzut din Paris! a zis Hazel afundându-și bărbia în palme.

— O să ne întoarcem! a răspuns James apucând-o pe după mijloc. Promit.

Ea și-a lipit fața de gâtul lui. Fusese o zi atât de minunată, se simțiseră atât de bine împreună, dar acum, când înserarea cuprindea orașul, lui Hazel îi venea greu să nu se lase copleșită de tristețe. De dragul lui, și-a zis, trebuia să-și păstreze veselia și optimismul. Dar nu a izbutit.

— Nu pleca! a șoptit ea.

— Prea bine, a zis el. Hai să fugim, vrei?

Hazel s-a ridicat în picioare.

— Cu un balon cu aer cald?

— Și cu un pudel să ne țină companie.

— Un pudel?

— De ce nu?

Hazel nu a găsit niciun motiv pentru care să se opună.

— Fie! Cu un pudel, atunci.

— O să luăm la noi multă ciocolată în loc de mâncare, a continuat James.

— Și trandafiri, pentru frumusețea lor.

James a clătinat din cap.

— Te avem pe tine. Tu ești toată frumusețea de care avem nevoie.

Hazel l-a săgetat din priviri. Dacă așa își imagina ea că îl va face să creadă că o enervase, se înșela. Era mai isteț de-atât.

— Altfel, a explicat el, balonul va fi prea greu ca să se mai înalțe.

— Cu toată ciocolata aia.

El a dat din cap.

— Întocmai.

Hazel nu părea convinsă.

— Atunci bănuiesc că n-o să pot lua pianul cu mine.

— O, ba neapărat să aduci pianul! a zis James. O să avem nevoie de muzică acolo unde mergem.

Îl adora pe băiatul ăsta, care o făcea încontinuu să râdă!

— Și unde anume mergem, mai precis? a întrebat ea.

James a meditat o clipă.

— Pe lună.

— Pare un loc rece, a spus ea.

James a ridicat din sprâncene cu subînțeles.

— O să-ți țin eu de cald.

Așa încântată cum era, Hazel s-a gândit totuși să ducă discuția în altă direcție.

Așa că a venit cu o propunere.

— Ce-ai zice de o insulă tropicală?

El a zâmbit larg.

— Și mai bine!

Obraznicul de el! Știam exact la ce-i stă gândul.

— Bănuiesc că o să se topească toată ciocolata acolo.

— O să supraviețuim cu nuci de cocos.

Hazel i-a întins o mână, ca pentru a bate palma.

— Deci rămâne stabilit atunci.

James i-a luat mâna și a ținut-o într-a lui o vreme, iar amândoi au înțeles, în același timp, ce tocmai își promiseseră de fapt. Ce însemna să oferi mâna.

Hazel s-a bătut ușor cu degetul peste obraz.

— Știi, a început ea, s-ar putea să rămânem fără subiecte de discuție. Dacă vom fi doar noi doi.

El și-a reținut un zâmbet.

— O să vorbim cu copiii de pe insulă.

— Hmm? a întrebat Hazel intrigată. Care copii?

El a ridicat din umeri ca și cum răspunsul era de la sine înțeles.

— Copiii care locuiesc pe insulă.

Hazel a strâns din buze.

— Deci mergem pe o insulă plină de copii?

— Nu de la bun început, a explicat el. Se va umple pe parcurs.

Hazel a simțit urgent nevoia să se ascundă după o înghițitură din paharul cu apă.

James i-a sărutat mâna.

Ochii ei radioși i-au întâlnit privirea.

Și, chiar la momentul potrivit, a sosit ospătarul cu primul fel, supa.

AFRODITA

Despărțirea — 14 februarie 1918

NU TE POT LĂSA SĂ PLECI, I-A SPUS HAZEL LUI James când au ieșit din restaurant, pe la nouă și jumătate.

— Nu plec cu adevărat, a răspuns el. Pur și simplu, n-o să fiu prin preajmă o vreme.

Hazel studia indicatoarele de pe stradă.

— Asta nu e direcția bună. Pe-aici ajungem acasă la mătușa lui Colette.

— Păi acolo te duc.

Hazel s-a oprit brusc în drum.

— Vreau să vin cu tine la gară, a stăruit ea.

— Și să te întorci singură la miezul nopții pe străzile Parisului?

— Pot să am grijă de mine, a răspuns ea.

Îngrijorarea pe care a citit-o în ochii lui James a făcut-o să se înmoaie.

— Știu că poți, a zis el. Dar drumul e lung. N-aș putea îndura gândul că ai putea păți ceva.

Zice băiatul care tocmai se îndreaptă spre tranșee.

— Bine!

Pașii i-au purtat pe lângă o ușă din spatele căreia răsuna muzică.

— Ce zici, domnișoară Windicott? a întrebat el. Ziua Îndrăgostiților încă nu s-a terminat. Vii să dansezi cu mine?

Hazel a surâs.

— Probabil o să mă împiedic și o să cad.

— N-o să te las eu.

Am făcut tot ce mi-a stat în putere ca ora aceea să pară interminabilă. James aproape că se imagina iar în salonul parohiei, la serata caritabilă, dansând cu Hazel pentru prima oară. Poate că nici nu plecase vreodată la război. Poate că era mai degrabă un vis straniu; poate că încă erau în Poplar și dansau.

— Oare ce s-ar fi întâmplat dacă n-ai fi acceptat invitația mea la dans, acolo, la biserică?

Să-ți iasă din cap așa ceva!

— Dar dacă nu m-ar fi împins de la spate Mabel Kibbey?

James a chicotit.

— Așa o cheamă? Va trebui să-i mulțumesc.

Muzica îi învăluia în continuare.

— O să-mi scrii des, așa-i? l-a întrebat ea.

Nu era nimeni prin preajmă, așa că James i-a răspuns cu un sărut.

— În fiecare zi, dacă vrei.

— Chiar vreau.

— Și eu.

Am făcut tot ce-am putut, dar momentul a sosit oricum. S-au văzut nevoiți să părăsească sala de dans. Pașii, oricât de lenți, tot la ușa mătușii Solange i-au purtat. Ultimele clipe de care se încumetaseră să se mai agațe erau deja pe sfârșite. Își simțeau buzele pline de durere, iar ochii îi înțepau. Hazel a încercat să fie veselă, dar nu a izbutit.

— Ai grijă! i-a spus ea pentru a nu știu câta oară. Ai grijă de tine!

— Și tu! a răspuns James. Să nu ți se întâmple nimic rău!

Nu ceea ce se rostește în astfel de momente contează. Nu acordăm premii pentru cele mai reușite vorbe de rămas-bun. Să-și

mulțumească pentru timpul minunat petrecut împreună; să se despartă cu zâmbetul pe buze ori cu lacrimi în ochi; cu un ultim sărut ori cu un ultim cuvânt – nimeni nu știe ce să facă în clipele acelea. Până și eu îmi întorc privirea și le ofer intimitate cuplurilor.

Când mă uit în urmă, văd o fată pe trepte, privind din spate un soldat în uniformă ce se îndepărtează în grabă, ca nu cumva să cedeze cumplitei tentații de a se întoarce. Iar pe scara interioară mai văd o prietenă așteptând să îmbrățișeze o fată tristă ce a rămas afară multă vreme după ce băiatul a pierit în zare, în eventualitatea că acesta s-ar fi răzgândit.

Trei trenuri din nou — 15 februarie 1918

HADES

AJUNȘI LA AIX-LE-BAINS, DIN TREN AU COBORÂT Aubrey Edwards și restul membrilor din formația Regimentului 15 New York al Gărzii Naționale, Cvartetul Companiei K, alături de o mică trupă de dansatori de la infanterie.

Un loc cât se poate de straniu: o stațiune turistică luxoasă și somptuoasă, ascunsă în Alpii francezi, cu un lac de un albastru cristalin și vârfuri muntoase amețitoare, un cazinou sclipitor, un teatru opulent, hoteluri și restaurante alese. Totul însă gol, pustiu. Un oraș-fantomă.

Un sergent din personalul militar i-a întâmpinat la gară și i-a condus la un hotel ce părea a fi destinația cea mai modestă pentru standardele Aix-les-Bains. Cu toate acestea, camerele erau plăcute, iar în sânul formației domnea o atmosferă plină de voioșie.

Locotenentul James Reese Europe le-a ordonat membrilor din trupa sa să se instaleze în camere, să ia masa și, în două ore, să se întâlnească cu toții pe scena teatrului, pentru prima repetiție. Înainte ca grupul să se împrăștie, Europe l-a luat pe Aubrey deoparte.

— Tu! a zis el. Mănâncă ceva și apoi găsește-ți un pian pe aici, pe undeva. La cazinou sau într-un hotel. Vreau să cânți ragtime până la asfințit. M-ai înțeles?

Aubrey a lăsat capul greu.

— E în regulă, Jim, a răspuns el. O să mă duc, pur și simplu, să mă culc...

— Asta e un ordin, soldat! i-a retezat-o Europe. O să cânți cu formația până la urmă, dar mai întâi ai face bine să-ți miști mâinile alea amărâte. Vreau să stăpânești atât de bine „St. Louis Blues", încât să mi-o poți cânta și în sens invers! S-a înțeles?

Aubrey a salutat milităreste. *Înțeles.* Apoi s-a dus direct la culcare.

ARES

Soldatul James Alderidge s-a alăturat din nou regimentului său de lângă Gouzeaucourt în zorii zilei de 15 februarie 1918, după ce călătorise toată noaptea spre Bapaume și prinsese apoi un tren de marfă până la cea mai apropiată stație de sectorul lui de luptă. Era epuizat după o noapte nedormită, prins între agonie și extaz. Dar când a revenit printre camarazii săi, era deja pregătit să răspundă la toate întrebările despre excursia de Ziua Îndrăgostiților cu „drăguța lui".

— Da, ne-am distrat de minune! a repetat el de zeci de ori în dimineața aia.

AFRODITA

Tanti Solange era cam opărită că nu mai apucase să-l vadă la față – și, fără îndoială, să-l mai pipăie – pe chipeșul soldat britanic înainte să plece. A fost nevoie de câteva runde de jocuri ca să-i treacă supărarea. Vineri după-amiază însă, Hazel și Colette și-au încărcat bagajele și au urcat într-un tren personal cu destinația Saint-Nazaire, având în față soarele ce tocmai apunea.

AFRODITA

În așteptarea scrisorilor — 19–28 februarie 1918

A FOST NEVOIE DE CÂTEVA ZILE PÂNĂ CA SCRISORILE lui James să înceapă să ajungă la coliba Unu din Saint-Nazaire. Apoi au venit una după alta, în ritm constant.

Colette s-a întors în tabără nerăbdătoare să repete cântece în fiecare seară. Se ducea să verifice ușa de la intrare la cel mai mic zgomot.

Zilele treceau, iar neliniștea o cuprindea tot mai tare. Oare se răzgândise Aubrey în privința ei? A făcut o vizită la comisariat, unde a inventat scuze ca să poată trece pe lângă terenurile pentru parade. Soldatul Edwards nu fusese nici pe la infirmerie, în aripa dedicată soldaților de culoare.

I-a întrebat pe alți membri ai regimentului dacă știau unde era Aubrey. Cum erau aproape două mii de soldați în regimente, cei mai mulți nici nu-l cunoșteau. A găsit însă pe unul, în cele din urmă, care îl știa.

— Nu l-am mai văzut în ultima vreme, domnișoară, a zis el. Pesemne că e plecat cu formația.

Mai bine plecat decât infidel. Dar de ce plecase? Și de ce nu-i scrisese?

Și așa au trecut săptămâni la rând. Dacă i-ar fi trimis vreo scrisoare, cu siguranță ar fi primit-o până acum.

Așa că a expediat ea o scrisoare adresată soldatului Aubrey Edwards, de la Regimentul 15 New York, Garda Națională, Aix-les-Bains, sediul Armatei Americane, și a așteptat.

Dar nu a primit nimic.

HADES

În ascunzătoare — 1–12 martie 1918

SPRE AIX-LES-BAINS AU ÎNCEPUT SĂ CURGĂ TRENuri încărcate cu soldați americani. Cea mai populară prezență acolo era trupa de infanterie a Regimentului 15 New York, condusă de locotenentul James Reese. Angajamentul lor inițial fusese prelungit, la cererea publicului, de la două săptămâni la patru.

Un sfârșit de iarnă sub cer senin, lângă un lac înghețat precum cristalul – cu siguranță ar fi putut fi mai rău. Aici era mai cald, iar când nu aveau repetiții ori concerte, soldații mergeau în drumeții la poalele munților din apropierea orașului. Mai să uite că *la Grande Guerre* mergea înainte.

Aubrey stătea pe malul lacului Bourget. Se uita la apă și vedea fața umflată a lui Joey. Nu auzea ciripitul păsărilor, ci pe Joey sâcâindu-l că ieșise atât de târziu. Joey făcându-i lui Aubrey zile fripte, Joey salvându-i pielea.

A încercat să cânte la pian, dar asta nu făcea decât să-i amintească de Colette.

I se frângea inima știind c-o rănea, după tot ce pierduse deja.

Poate că fusese doar atât – un început. Totuși, o iubea. Cu o fată precum Colette, nu-ți trebuia mult ca să fii sigur de asta. Dar unde ducea povestea asta? El nu avea ce să-i ofere acum.

O iubea, iar Joey din cauza asta murise.

Într-o lume mai bună, n-ar fi izbucnit niciun război. Colette Fournier ar fi fost acum în Dinant, în brațele iubitului ei Stéphane.

Singura cale onorabilă care-i mai rămânea lui Aubrey era s-o lase să-și găsească un nou Stéphane.

De aceea, când a primit scrisoarea în care ea îl ruga să-i dea de știre dacă era siguranță, Aubrey a făcut cel mai greu lucru posibil. A pus-o deoparte, fără a-i răspunde.

APOLLO

Trei milioane de note — 13 martie 1918

— ȘI, I-AI SCRIS CEVA FETEI DE CÂND AI AJUNS AICI?

Aubrey Edwards, așezat la biroul locotenentului Europe din camera acestuia de hotel, și-a ridicat privirea. Era trecut de miezul nopții, iar ochii îi obosiseră muncind din greu la transcrierea minuțioasă a notelor muzicale pentru noile sale compoziții.

— Nu! a răspuns el încet. Nu i-am scris.

Jim Europe a aruncat o privire peste umărul lui Aubrey.

— N-o scrii în si bemol, a zis, arătând spre o măsură greșită.

Afurisitul! Cum de ochise Europe așa de iute? Aubrey uitase că scria partitura pentru alămuri, nu pentru pian. Avea nevoie de somn. A apucat o foaie nouă. Unii soldați stăteau noaptea și săpau la tranșee ori erau de santinelă la postul de observație. Alții stăteau toată noaptea și aranjau cântecele pe acompaniament de jazz.

— Ai plecat fără să spui o vorbă? l-a întrebat Europe. Deci ea habar nu are de tine?

Aubrey a ridicat privirea.

— Păi nu asta era ideea?

Europe a completat cercurile și codițele notelor cu o viteză impresionantă.

— Nu încercam să-ți destram idila, a răspuns el. Am vrut doar să te scot dintr-o încurcătură urâtă. Știi că la Saint-Nazaire nu erai în siguranță, a adăugat el după ce a suflat peste cerneala încă umedă de pe partituri.

Locotenentul a căscat.

– Ar trebui să dormiți, a zis Aubrey

Europe s-a ridicat în picioare și s-a întins.

– N-am terminat, a răspuns. Le-am spus băieților c-o să stau treaz toată noaptea ca să copiez trei milioane de note. Da' nu le-am zis și că am un ajutor secret, a rânjit el.

– Așa deci, mersi!

Europe s-a reîntors la scrisul lui mărunt, zicând:

– E limpede că ai crezut că pentru fata aia merită să-ți asumi riscuri uriașe.

Locotenentul a început să fredoneze frânturi din melodie, mișcându-și degetele deasupra unei claviaturi nevăzute.

– Parcă țineai la ea, nu-i așa?

Cea mai rapidă cale de a-l face pe Europe să lase baltă subiectul ar fi fost să spună că nu, că în fond nu ținea la ea chiar atât de mult. S-a gândit la tragediile suferite de Colette din pricina germanilor. Pierduse atât de mult! Și exact când începuse să nutrească o speranță, Aubrey o abandonase fără o vorbă.

– Dacă n-a fost altceva decât un amuzament oarecare, a continuat Europe, aș zice că ar fi mai bine să lași toată povestea asta să se stingă de la sine. E dureros, fără îndoială, dar poate că așa e cel mai indicat.

Aubrey s-a lăsat pe teancul de hârtii pentru partituri.

– Edwards, a zis Europe, nu-i faci lui Joey nicio favoare stând așa abătut.

Aubrey și-a coborât privirea.

– Așa e, domnule!

Locotenentul nu a părut mulțumit de răspuns. A așteptat până ce Aubrey l-a privit în ochi.

– Dar dacă a meritat atunci, merită și acum, i-a spus. Nu fi nătărău!

– Nu, domnule! a răspuns soldatul Aubrey Edwards. Adică da, domnule, n-o să fiu!

AFRODITA

Notă cu notă — 16 martie 1918

DRAGĂ COLETTE.

În ultima lui noapte în Aix-les-Bains, Aubrey și-a pregătit o foaie de partituri.

Ce mai amorez sunt! și-a zis el. *Îi scriu lui Colette pentru că asa mi-a ordonat un ofițer.*

A încercat să se gândească ce să spună. *Îmi pare rău că am dispărut! Știu că ne-am mărturisit atâtea lucruri, dar, vezi tu, am fost ocupat?*

N-ar fi trebuit s-o țină în tensiunea așteptării. Egoist din partea lui! Prostesc! Nu dai la o parte o fată precum Colette Fournier.

Ar fi infinit mai ușor dacă i-ar putea povesti despre Joey, dar locotenentul Europe îl prevenise în repetate rânduri să nu spună nimic nimănui. Adevărul avea să o dărâme. Ce rost ar avea încă o inimă sfâșiată de vinovăție? Era de ajuns a lui Aubrey.

Liniile subțiri ale portativelor îl priveau lung.

S-a aplecat lângă pat și a scos de dedesubt ranița, la fundul căreia și-a găsit caietul, iar în el, cântecele pe care începuse să le scrie pentru Colette.

L-a ales pe primul și l-a copiat notă cu notă. La final a scris: *Cu dragoste, Aubrey.*

AFRODITA

Scormoneli — 18 martie 1918

HAZEL A SIMȚIT BRIZA MĂRII ÎNVĂLUINDU-I CHIPUL într-un parfum primăvăratic în timp ce străbătea drumul lung spre tabăra Lusitania și coliba de recreere a YMCA. Speranța plutea în aer. La Saint-Nazaire se mișcau lucrurile.

Noi încărcături – ce cuvânt! – de soldați americani năvăleau în tabără aproape în fiecare zi. Abia dacă mai erau locuri libere. Zilnic, noi divizii instruite o porneau spre front. Curând, avea să se simtă din plin impactul americanilor asupra războiului – dacă într-adevăr avea să existe vreunul. *Să fie rapid și hotărâtor*, se ruga Hazel.

Hazel a intrat în colibă. La ora aceea din mijlocul zilei era liniște, deși înăuntru erau soldați și voluntari YMCA. Hazel a remarcat cu oarecare mirare prezența tinerelor fete în uniforme identice cu a ei. De ce nu le întâlnise când făcuse cunoștință cu ceilalți voluntari Y din Saint-Nazaire?

Pentru că erau negrese.

O tânără a venit spre ea.

— Pot să te ajut? a întrebat-o. Aduci vești de la sediul Y?

Hazel a clătinat din cap.

— Nu! a răspuns. Am venit cu o chestiune, ăăă... mai degrabă de natură personală. E vorba de un soldat din Regimentul 15 New York.

Tânăra a privit-o cu coada ochiului.

— Hai cu mine!

A condus-o pe Hazel către două scaune așezate într-un colț.

— Eu sunt Jennie.

— Îmi pare bine să te cunosc! a răspuns Hazel, prezentându-se la rândul ei.

— Ești englezoaică, nu?

Hazel a încuviințat din cap.

— Așa cum mă vezi. Cunoști cumva vreun soldat pe nume Aubrey Edwards?

Jennie a clipit.

— L-ai văzut? a șoptit cu seriozitate.

Reacția ei a luat-o pe Hazel pe nepregătite.

— Adică dacă l-am văzut cântând la pian?

Jennie a clătinat din cap.

— Nu! Vreau să zic, l-ai văzut în ultima vreme?

Hazel s-a întristat. Nici tânăra asta nu știa de el.

— Deci îl cunoști, a zis Hazel. Nu, nu știu unde e. Am venit, sperând că poate cineva de aici are vreo idee.

Jennie s-a retras un pic, semn că un alt motiv de îngrijorare îi trecuse prin minte.

— S-a întâmplat ceva rău? a întrebat ea. De ce îl cauți?

— Nimic rău, a răspuns Hazel imediat. Nimic de felul ăsta.

Chipul lui Jennie s-a destins.

— Aubrey Edwards e îndrăgit pe-aici.

— E ușor de înțeles de ce, a zis Hazel. Dar și tu ți-ai dat seama că lipsește?

Jennie s-a încruntat și a dat din cap.

— El și prietena mea sunt... apropiați, a continuat Hazel, și chiar în noaptea de dinaintea plecării formației în turneu au fost împreună, iar el o asigurase că nu avea să plece cu restul.

Fața lui Jennie era acum inexpresivă.

— Și apoi a dispărut, a spus Hazel. Nu l-a mai văzut nimeni prin preajmă. Prietena mea i-a trimis o scrisoare la Aix-les-Bains, dar nu a primit niciun răspuns. Hazel și-a dat seama cum suna asta și a adăugat: Firește, uneori prieteniile, hmm, se încheie. Dar în cazul ăsta nu era niciun semn care să anunțe așa ceva. Ba chiar dimpotrivă. Iar biata mea prietenă e destul de abătută.

A observat cum Jennie măsura încăperea din priviri, ca și cum voia să se încredințeze că erau într-adevăr singure.

— Mă gândeam, a continuat Hazel, că poate știi pe cineva căruia i-am putea scrie, să întrebăm dacă e și Aubrey în excursie. Vrem doar să știm că e bine. Chiar și dacă vrea să încheie toată povestea asta, a spus ea repede, ca și cum cuvintele i-o luaseră înainte.

Jennie nu a spus nimic o vreme.

— Nimeni nu știe unde e, a zis ea în cele din urmă. Nu se regăsea pe lista soldaților care trebuiau să plece.

Hazel a dat din cap. Jennie părea să ascundă ceva, dar orice ar fi fost, a început să destăinuie mai mult.

— Uite ce știu, de fapt, a zis Jennie, aplecându-se mai aproape de Hazel. Unii soldați de pe-aici sunt gropari.

Hazel a pălit.

— Gropari?

— Printre bolnavi și răniți, aici, la Saint-Nazaire, mai sunt și sute de morminte.

Hazel deja se temea de ce urma să-i zică Jennie.

— În ziua în care a plecat formația, unul dintre soldații noștri, care e și gropar, ne-a spus în secret că a primit sarcina de a îngropa pe șestache un tânăr soldat negru.

Hazel a simțit cum începe să-i vâjâie capul. Nu putea concepe un asemenea gând.

— Fusese ucis, a continuat Jennie. Omorât în bătaie. Până la desfigurare.

— Dar... sunt mii de soldați negri aici, a obiectat Hazel.

— Ssst! a făcut Jennie punându-și prevăzător degetul peste buze. Știu! Când am auzit povestea, m-am îngrozit, firește, dar nu aveam niciun motiv să o leg de cineva cunoscut.

S-a uitat din nou primprejur să verifice.

— Aubrey n-a mai apărut pe-aici de când a plecat orchestra. Dar multora le zisese deja că el nu se ducea în turneu, a oftat Jennie. Văzând că nu e pe nicăieri, i-am întrebat pe tovarășii lui din compania K. Dar nimeni nu știa nimic. Groparul mi-a zis că trupul a fost adus pe o targă de către locotenentul Europe și căpitanul Fish, a adăugat ea cu voce joasă.

— Dirijorul? *Acel* locotenent Europe?

Jennie a confirmat.

— Căpitanul Fish era ofițerul de comandă al lui Aubrey.

Hazel și-a apăsat mâinile pe tâmple. Nu putea fi adevărat. Aubrey era mai plin de viață decât zece inși la un loc. Ar fi trebuit să fie cu neputință să-l omori. Ar fi trebuit să aibă mai multe vieți decât o pisică.

Sărmana Colette!

— Dar asta totuși nu dovedește nimic, a zis Hazel. Poate că ne înșelăm.

Jennie a tăcut. Părea că se străduise ea însăși să se convingă de același lucru și nu reușise.

— Ar merita poate să scriem cuiva plecat cu formația?

Jennie a strâns din buze.

— Nu pot să-l bag în încurcătură pe amicul meu gropar, divulgând ce mi-a spus, a zis ea, uitându-se cu tristețe la Hazel. Îmi pare rău că nu pot ajuta mai mult de-atât!

Hazel i-a întins scurt mâna.

— Mi-a făcut plăcere să te cunosc, i-a zis lui Jennie, deși povestea asta e cumplită. Dar e clar că și tu îți faci griji pentru Aubrey.

Tânăra s-a încordat ușor.

— Era un bun prieten.

Poate că Jennie sperase să fie chiar mai mult de-atât, s-a gândit Hazel. Și cine ar fi putut s-o învinovățească?

Hazel a dat apoi din cap, i-a mulțumit din nou și și-a luat rămas-bun.

AFRODITA

Trădare — 18 martie 1918

CE E MAI RĂU? CA IUBITUL SĂ TE DEA UITĂRII? SAU să moară în timp ce te îndoiai de el?

Cel mai rău e să fii captiv în incertitudine, prins în ghearele ambelor agonii. De-a lungul războiului, atâția îndrăgostiți au trăit coșmarul acesta. Când scrisorile încetau, era pentru că fuseseră uciși sau luați prizonieri? Morți sau înstrăinați de cele care-i așteaptă acasă? Dacă ești un om bun – iar Colette era –, atunci speri să fie încă în viață și să mai aibă parte de iubire, cu voia lui Dumnezeu. O trădare sfâșietoare a inimii împotriva ei însăși.

Când Hazel s-a întors cu vești, Colette s-a făcut lividă, pierzându-și orice strop de culoare din obraji. Se legăna înainte și înapoi, tremurând. Hazel i-a luat mâinile într-ale ei. Erau reci ca gheața.

— Aubrey? a șoptit Colette. Nu se poate să nu mai fii.

— Sunt sigură că nu a fost el, protestă Hazel. Putea fi oricine.

— Cu toată viața înainte, a spus Colette cu glas stins. Muzica lui. Prietenii lui. Familia. Nu poate fi adevărat, s-a împotrivit ea, cu tot chipul schimonosit de durere.

— Sunt sigură că nu e, a repetat Colette cu fermitate.

— Soarta asta crudă mă urăște, a șoptit Colette. Se bucură să mă vadă suferind.

Hazel, cu inima frântă, a insistat:

— Nu *știm*. Mă rog să nu fi fost el.

— Sunt mai puțin decât o marionetă, a spus Colette, cu ochi goi de orice lumină. Sunt doar o jucărie în mâinile unui Dumnezeu răzbunător. Unde am păcătuit? a întrebat ea cu privirile înălțate către cer.

Hazel a cuprins-o în brațe și a încercat să-i potolească tremurul.

— Nu se poate să fie așa.

— Ba se poate! s-a dezlănțuit Colette, căreia i se putea citi mânia în privire. Un zeu iubitor nu ar îngădui niciodată așa ceva. Iar dacă n-ar exista Dumnezeu, atunci cu siguranță că mi-ar surâde și mie norocul din când în când, *non*? Poate că m-ar mai cruța uneori legile probabilității? Colette a râs amar: Dar nu! Iată că există acolo un zeu, unul malefic, care mă disprețuiește. Sportul lui favorit e să mă vadă plângând.

Hazel a mângâiat-o pe Colette pe spate și i-a adus o compresă umedă pentru fruntea-i înfierbântată.

Colette s-a mai potolit odată cu trecerea timpului, dar asta era și mai rău, a observat Hazel, căci acum părea aproape neînsuflețită.

— Of, Aubrey! a șoptit ea. Ce ți-au *făcut*?

Hazel și-a adus păturile, perna și salteaua gonflabilă și a dormit în noaptea aceea în camera lui Colette. După ce Hazel a adormit, Colette, în cămașă de noapte și halat, a rătăcit în beznă prin coliba Dinu. S-a așezat la pian. Apoi pe canapea.

M-a împroșcat cu vorbe grele, dar eu nu sunt jignită de amărăciunea suferințelor din dragoste. Aș fi într-adevăr necredincioasă dacă mi-aș abandona oamenii atunci când iubirea le alunecă printre degete.

Zeița pasiunii înțelege. Nu e nicio blasfemie să arunci vina asupra mea atunci când pierzi o iubire. Ca apoi să-ți împrejmuiești inima cu atâta ură, prejudecată, lăcomie sau mândrie, încât să n-o mai găsesc.

AFRODITA

Negați? — 19 martie 1918

ÎN CELE DIN URMĂ, ÎNAINTE SĂ SE CRAPE DE ZIUĂ, a adormit și Colette. Am ajutat-o. Biata copilă avea nevoie de uitare! Somnul i-a fost scurt. Un ciocănit ferm în ușă le-a trezit pe amândouă, apoi ușa s-a deschis.

— Ah! Domnișoară Windicott! Domnișoară Fournier! Vă rog să vă prezentați în biroul meu!

S-au îmbrăcat repede, și-au aranjat părul și s-au dus în biroul doamnei Davies.

Aceasta avea înfățișarea unei femei care își pregătise dinainte replicile.

— Mi s-a adus la cunoștință, a început ea cu buzele tremurânde, că în nenumărate seri, după ce mergeam la culcare, ați petrecut timp cu soldați *chiar în această colibă*. Negați lucrul acesta?

Hazel și-a simțit trupul scufundat în apă rece. Nu avea pic de experiență în ceea ce privea gesturile de nesupunere ori răzvrătire. Și nici cea mai vagă idee de cum ar trebui să reacționeze.

Lui Colette îi venea să râdă. Simțea c-o ia razna. Iar colac peste pupăză, iat-o și pe englezoaica asta băgăcioasă!

— Se pare că deja credeți înștiințările pe care le-ați primit, doamnă Davies, a răspuns Colette cu răceală.

Hazel ar fi vrut să facă o plecăciune în fața prietenei ei. De unde găsea atâta forță, atâta stăpânire de sine?

Doamna Davies însă nu tolera asemenea comportament.

— Neobrăzato! i-a răspuns ea lui Colette, după care s-a întors spre Hazel: Ce aveți de declarat, domnișoară Windicott?

Fii precum Colette!

— Aș spune, a început Hazel, că, în lumina părerii dumneavoastră deja formate, e de la sine înțeles că eu și domnișoara Fournier ar trebui să ne strângem lucrurile, a zis ea și s-a ridicat.

Doamna Davies s-a repezit către ușă, ca și cum ar fi încercat să le împiedice să iasă.

— Asociația Creștină a Tinerilor a luat ființă spre a *îmbunătăți* caracterul moral al tinerilor. Nu spre a-l corupe!

— Doamnă Davies, a intervenit Hazel, vă rugăm să ne scuzați.

Cutezanța avea un efect amețitor.

— Nu vă scuz *deloc*!

— Ne dăm demisia, a spus Colette.

— Ați căzut în dizgrație și, prin urmare, veți fi date afară! a răcnit doamna Davies. Familiile voastre vor fi înștiințate despre comportamentul vostru. Pe viitor vi se va interzice orice asociere cu YMCA și nu veți primi nicio recomandare. Iar celelalte organizații caritabile vor fi avertizate să nu vă angajeze.

Ce-ar mai fi vrut Hazel să-i spună unde să-și bage scrisorile alea josnice pe care avea de gând să le trimită!

— La revedere, doamnă Davies! a zis Hazel. Ne strângem lucrurile și plecăm!

Au ieșit din birou. Privind în jur la sala mare, la scenă, la pian, a scuturat-o un fior. Câte amintiri legate de locul ăsta! A luat partiturile de pe bancă, apoi s-a întors în camera pe care o împărțea cu Ellen, ca să-și împacheteze lucrurile. S-a gândit că poate va da de părintele Knightsbridge înainte se plece. Nu era catolică, dar, la ritmul în care se petreceau lucrurile, probabil avea nevoie de un preot cumva să i se spovedească. Înainte s-o trăsnească vreun fulger și să fie azvârlită direct în iad.

Ellen s-a ridicat în pat, urmărind-o cu ochi somnoroși și uluiți pe Hazel cum împacheta.

— Ce e cel mai revoltător, urla doamna Davies, care venise după ele, e că v-ați încurcat amoros cu *soldați negri*!

Pe Hazel a cuprins-o furia. Aubrey Edwards valora de zece ori mai mult decât doamna Davies. De douăzeci. De cincizeci de ori.

— Nu aveți rușine? Mândrie pentru rasa voastră?

— Absolut deloc în clipa asta, a răspuns Hazel, dar sunt mândră de prietenia mea cu un tânăr sclipitor care a fost mereu politicos, amabil și un gentleman exemplar. Ceea ce nu poate fi spus despre toți cei din *rasa* mea care au trecut pragul colibei ăsteia.

Colette terminase de împachetat și a ieșit pe coridor.

— Doamnă Davies, a spus mieros, ultima noastră leafă.

Secretara-șef anticipase momentul acesta.

— Pe-aici, să semnați.

— Ce se întâmplă? a întrebat Ellen în șoaptă.

— La revedere, Ellen! a șoptit Hazel. Eu și Colette demisionăm. Orice ți-ar spune doamna Davies, să știi că am încălcat, ce-i drept, câteva reguli, dar n-am făcut nimic rău.

— *Plecați?* a coborât Ellen din pat, poticnindu-se, ca să o îmbrățișeze pe Hazel. Chiar trebuie să plecați?

Hazel a îmbrățișat-o la rândul ei. Ellen clătina din cap, fără a-i veni să creadă.

— Dar nu înțeleg. Scrie-mi când ajungi acasă, bine?

Acasă? Hazel a înghițit în gol. Care avea să fie, mai precis, următorul ei pas? Nu avea niciun plan.

— Așa o să fac!

I-a trimis colegei ei de cameră un pupic din vârful degetelor, a închis geanta de călătorie, a luat paltonul, a semnat pentru leafă și, însoțită de Colette, a plecat.

ARES

Pregătiri — 20 februarie–20 martie 1918

PE TIMP DE RĂZBOI, VIAȚA CAPĂTĂ O ANUME MOnotonie. Când nu au loc bătălii, zilele se topesc laolaltă. Câte un atac-fulger pe ici, pe colo, doza zilnică de bombardamente. Ceva răniți, dar nu destui cât să scrii acasă despre asta. Cu excepția cazului în care o face Armata Britanică în locul tău, trimițând telegrame. Telegrame extrem de succinte.

„Cu regret vă informăm că fiul dumneavoastră, soldat Cutănea, a fost declarat mort la datorie în timpul unui bombardament de artilerie grea" sau „a murit ca urmare a rănilor într-una dintre stațiile destinate răniților". Urmează apoi o scrisoare de la un ofițer de comandă, în care se raportează, invariabil, că sărmanii au decedat eroic și rapid, fără să sufere prea mult. Nu se spune niciodată că „au stat ore în șir atârnați pe un gard de sârmă ghimpată, cu mațele pe-afară, urlând după ajutor, dar nimeni nu a îndrăznit să se ducă la ei, de teama unui atac".

Prima victimă de război este adevărul.

Atunci când nu munceau, James și camarazii săi din secțiile 2 și 3 dormeau. Dormeau pe pământ. Dormeau pe mormane de artilerie. Dormeau în picioare. Dormeau în timp ce defilau. Nu mă credeți. Dar o singură jumătate de oră făcea cât o noapte de somn odihnitor.

La asfințitul soarelui, le venea rândul la serviciul de aprovizionare. Se speteau de muncă pe kilometri întregi de tuneluri labirintice înguste și aglomerate, cărând lăzi cu mâncare, apă, gloanțe, grenade, saci de nisip și bandaje pentru răni. Baloturi de sârmă ghimpată ce le sfredeleau mâinile până la os.

Zilele creșteau, nopțile se scurtau. Acțiunile de luptă efectivă erau destul de potolite. Totuși, iată-i transportând proiectile grele, încărcături de puști și baloturi de armament înapoi spre a fi reparat! Era clar că se echipau mai intens. Germanii, de asemenea. Trenuri cu provizii, trenuri cu trupe de soldați și avioane de spionaj. Își dotau forțele militare pentru un asalt de proporții, îndreptat către Armata a cincea. Din care făcea parte și James. Germanii aveau să fie cam de trei ori mai numeroși decât britanicii, care au observat asta, s-au obișnuit cu gândul și au uitat. Nu era nimic de făcut în privința asta, până când nu se întâmpla ceva concret.

Ceea ce tot alimenta acum discuțiile în rândul soldaților, fiind și o sursă pentru pariuri mărunte, erau zvonurile despre Marele Atac ce părea că se apropie. Se puneau la bătaie tot felul de date. 1 martie. Idele lui Marte. Ziua Sfântului Patrick.

Când s-a răspândit vorba că ar fi o altă dată, trupele erau deja sătule. Cei din secția a treia au râs zeflemitor când au auzit de 21 martie. Echinocțiul de primăvară. Prima zi din noul anotimp. Părea o dată aleasă la întâmplare. Ba chiar ceva ce ținea de superstiție. Dar germanii luați prizonieri în timpul atacurilor-fulger au jurat că aia era ziua.

James a trimis scrisori către părinți, către Maggie și către Bob. Ar fi avut atâtea să le spună, dar cum? *Ei bine, dacă o fi să mori*, s-a gândit el, *măcar n-o să-ți mai pese de ce cred alții.*

În noaptea de 20 martie, James i-a trimis lui Hazel o scrisoare lungă, plină de lucruri pe care nu îndrăznise până atunci să i le mărturisească. Speranțe pentru viitor. Speranțe care o includeau și

pe ea. Dacă nu avea să se mai întoarcă din bătălia ce urma, va suferi ea mai mult sau mai puțin, oare, știind că el i-ar fi dăruit inima pentru totdeauna?

Dacă îi stătea scris să moară pentru Rege și Țară, dacă acesta era prețul pe care trebuia să-l plătească, atunci nu i se părea o prea mare îndrăzneală să-i ceară Sorții ca fata pe care o iubea – și pe care ar fi iubit-o pentru totdeauna – să poarte cu ea toată viața povara de a ști ce simțise el.

În seara de 20 martie 1918, la asfințit, James Alderidge a trimis scrisoarea din tranșeele de sprijin unde era la post cu camarazii săi, apoi a găsit o cazemată unde să doarmă, atât cât se mai putea.

AFRODITA

Regrupare — 20 martie 1918

ÎN DIMINEAȚA ZILEI DE 20 MARTIE 1918, HAZEL ȘI Colette au ajuns înapoi la Paris. Colette s-a băgat direct în pat și a rămas acolo.

Fusese o călătorie tăcută, dar, la un moment dat, Colette a spus:

— Când germanii mi-au omorât familia, nu am fost lăsată să le văd trupurile.

Hazel o asculta întristată.

— I-am rugat, dar toți mi-au zis: „*Non, mon enfant*, nu e voie; o asemenea imagine te-ar ucide".

Hazel a închis ochii. Propriii ei părinți, măcelăriți. James, întins pe pământ.

— Hazel, a zis Colette în cele din urmă, crezi că Aubrey e mort?

Cuvintele prietenei ei au străpuns-o ca o săgeată. Oare ea ce credea, *de fapt*?

— Cred, a răspuns Hazel încet, că e prea devreme să tragem o asemenea concluzie.

Ochii injectați ai lui Colette căutau adevărul. N-o mai alina falsa credință ori minciunile deghizate în încurajări.

— Cred, a continuat Hazel, că trebuie să ne agățăm și de ultimul strop de speranță.

Colette și-a îndreptat din nou privirea către peisajul de țară ce fugea dincolo de fereastra trenului.

ARES

Operațiunea Michael — 21 martie 1918

JAMES S-A TREZIT CU UN TRESĂRIT. ERA ÎNTUNE-ric, iar aerul, înecăcios, greu. În urechi îi duduiau bubuituri.

Bombardamente, dar nu dintre cele obișnuite. Germanii lansau obuze de artilerie atât de repede, încât James nu putea percepe distanța dintre o explozie și următoarea. Doar un vuiet distructiv continuu. Un bombardament precum răcnetul unei bestii sălbatice.

A bâjbâit după cască. În aer se simțeau fumul și mizeria, precum și mirosul vag de ceapă al gazului muștar. Ofițerii alergau și urlau, dând ordine. Soldații se târau afară din cazemate și-și căutau puștile.

Pământul sălta și se cutremura ca un vas pe timp de furtună. Explozie, urlete. Explozie, urlete. Ploi de noroi cădeau peste ei, ca o palmă biciuitoare. Se retrăseseră în tranșeele de sprijin, dar armele masive știau. Nicio linie din întreaga rețea de tranșee nu era sigură în fața unui asemenea atac al artileriei grele.

Membrii secției a treia s-au strâns în jurul lui James. Îi cunoștea după voci, miros, statură.

— Mi-ești dator doi șilingi, Nutley! a strigat Chad Browning cu glasul lui ascuțit. Eu am zis că azi o să fie ziua, dar m-ai crezut? Neah, așa că o să te coste!

— Tacă-ți fleanca! a urlat Billy ca să se facă auzit.

— Poate doar mort, a protestat Browning. Scoate banu'! Naiba știe dacă rămâne vreunul dintre noi teafăr după noaptea asta și n-ar fi frumos din partea mea să scotocesc apoi prin buzunarele unui tovarăș țeapăn, așa-i?

De undeva de jos s-a auzit vocea lui Mick Webber:

— Unde-i McKendrick?

— Ghiulea! a țipat Mason.

S-au ghemuit cu toții. Obuzul a explodat la trei metri de ei.

S-au împrăștiat apoi, ca o singură explozie să nu-i poată lovi pe toți deodată, și s-au lăsat în jos. Deasupra lor, proiectilele țiuiau continuu. Într-un sfârșit, s-a trezit la viață și artileria lor, dezlănțuind riposta contra inamicului.

— Nicio șansă! a zis Mason. N-avem cum să ajungem la ei. Nemții au plănuit totul.

— Mi se pare mie, a strigat James, sau exploziile se aud tot mai aproape? Înaintează încoace?

— Baraj de acoperire, a răspuns Mason. Fac o perdea de focuri de artilerie, sub care trupele lor de infanterie se furișează spre noi și ne invadează tranșeele complet feriți, în timp ce noi ne ascundem de obuzele lor. Împing atacul de artilerie în vreme ce oamenii lor avansează. Sigur, dac-o dau în bară, focurile lor o să nimerească propriii soldați.

— Așa să fie! a mormăit James. Să mă duc în cuibul lunetiștilor?

— Așteaptă ordinele, l-a sfătuit Mason. În tot fumul și bezna asta n-o să vezi nimic. Aici ești mai în siguranță.

Exploziile și vuietele se apropiau. Doar rafalele de flăcări mai luminau din când în când în noapte. S-au ghemuit cu toții în genunchi, cu palmele strâns lipite peste urechi.

Dar urletele tot se strecurau printre degetele lui James. Erau ale camarazilor lui din secția a treia? Billy, Chad, Mick, Sam, Vincent, Alph?

Unde era sergentul McKendrick? Se întâmplase ceva? Dacă nu-i îndruma nimeni spre adăpost, urmau să moară numaidecât acolo, la ce ținte ușoare erau. Însă nu puteau să-și părăsească postul fără să primească ordin.

Zidul dens de zgomote al asaltului le-a copleșit auzul. Puștile lor, cu nimic mai folositoare acum decât niște scobitoare, stăteau aruncate peste picioare, acolo unde se ghemuiseră. Dacă se ascundeau într-o cazemată, explozia unui obuz ar fi putut-o transforma numaidecât într-un mormânt. În tranșee, cel puțin, mai era o șansă de a fi aruncați cât colo.

Așa că au așteptat să vadă dacă avuseseră într-adevăr dreptate, trăgând în piept aerul înecăcios ca și cum fiecare răsuflare avea să fie ultima.

AFRODITA

De la Paris — 21 martie 1918

FERESTRELE S-AU ZGUDUIT.

Hazel s-a trezit în întunericul camerei pe care o împărțea cu Colette la mătușa Solange.

Ferestrele se zgâlțâiau în continuare.

Ceasul de pe noptieră arăta ora 4.45.

Și-a coborât picioarele pe podeaua rece de lemn. S-a dus la geam și a ridicat obloanele. A deschis fereastra batantă și s-a aplecat peste pervaz, în aerul rece al zorilor.

Întreg orașul vibra cu o pulsație pe care o simțeai până în oase. Pământul huruia, iar clădirile se zguduiau. Un câine de pe stradă lătra, iar din depărtare îi răspundea altul.

Cutremur?

Au trecut-o fiori de frig. S-au deschis și alte ferestre. A auzit-o și pe Colette zvârcolindu-se în pat.

Sunetul venea dinspre nord. Fără încetare, un sunet ca și cum s-ar fi ciocnit unul într-altul doi bolovani îndepărtați sau ca bubuiturile unei brigăzi de toboșari.

Erau armele de pe front, și-a dat seama Hazel. Arme neobosite. Armele din nord. Acolo unde era James.

ARES

Preluați de francezi — 21 martie 1918

ÎN SFÂRȘIT SOSISE MOMENTUL.

Joi, 21 martie, Regimentul 15 New York al Gărzii Naționale a ajuns cu trenul la Connantre, în regiunea Givry-en-Argonne, unde s-a reunit cu restul diviziei, care venise aici direct din Saint-Nazaire.

Au primit un nou nume. Nu mai erau Regimentul 15 New York al Gărzii Naționale, ci Regimentul 369 Infanterie al Statelor Unite. Sau *369 Régiment d'Infanterie US (RIUS)*. Fuseseră preluați de armata franceză alături de care luptau.

Armata franceză și cea britanică imploraseră America să trimită forțe de întărire, dar generalul Pershing refuzase să renunțe la comanda sa asupra vreuneia dintre trupele americane. Era responsabilitatea lui să le conducă și, pe cât posibil, să le apere. Nu dorea ca americanii să fie folosiți drept carne de tun de către generali străini.

Dar de un regiment de negri se putea lipsi, spre a fi utilizați după nevoie.

ARES

Ceață — 21 martie 1918

ARTILERIA GREA A DUDUIT ORE ÎN ȘIR. OBUZIERE și tunuri de câmp, căutându-l pe James.

Nu le rămânea nimic de făcut decât să aștepte. Nu exista niciun loc unde puteau fi în siguranță.

Prin perdeaua de fum, murdărie și confuzie, soarele, deși sus pe cer, nu s-a zărit decât abia după ora șapte, când peste câmpul de luptă s-a așternut o stare de acalmie. Focurile de armă au încetat. Cerul era palid, învăluit în ceața care atârna, rece, umedă, densă, peste tranșee. James nu-l putea vedea nici măcar pe Frank Mason, aflat la mai puțin de doi metri depărtare.

Liniștea aceea, după vacarmul armelor, era asurzitoare. Ceața înăbușea și amuțea totul. Aerul era atât de umed, încât respirația devenea o lentă sufocare.

Voci joase se auzeau chemându-se unele pe altele. Strigăte precum „Doctor!" și „Brancardier" străpungeau pâcla, dar păreau să se stingă înainte de a ajunge la urechile cuiva care ar fi putut veni în ajutor.

— Mason! a șoptit James.

Mason i-a făcut un semn de avertizare.

— Liniște! a sâsâit el. Vezi că vin!

James a curățat picăturile reci de rouă ce-i atârnau de pușcă și și-a montat baioneta.

O grenadă a explodat pe linia lor, ceva mai departe. Chad și Billy. Într-acolo o luaseră. Erau teferi oare? James a simțit cum îi bate inima mai tare. Cum putea să-i avertizeze, fără să-i pună pe toți în pericol?

O aterizare delicată, apoi năvală în tranșee. Precum clipocitul unui cub de gheață lăsat să cadă într-o băutură. Siluete ireale, cenușii, înarmate cu grenade, puști și muniție. Căștile lor din oțel erau vopsite în culori pentru camuflaj.

Trupe speciale. Soldați de elită, înarmați masiv. Nu luau niciun prizonier. Doar ucideau.

Erau doi acum. James i-a zărit, dar nu și ei pe el. Tot apăreau și dispăreau, amândoi cu revolverele pregătite.

James și-a fixat pușca. Erau la doar câțiva metri distanță.

S-a auzit un zgomot de pași. S-a întors. Era Mason, cu spatele. Nu-i văzuse.

James a apăsat pe trăgaci.

Un german la pământ.

Celălalt s-a întors.

James a deblocat piedica și a armat,

un păcănit de revolver,

în timp ce pușca lui s-a înălțat,

un trosnet,

patul puștii lui Mason s-a lovit de brațul înarmat al germanului,

dacă ar trage, James ar putea să-l omoare pe Mason,

în gardă,

țintiți,

împungeți,

răsuciți,

omorâți,

omorâți,

omorâți.

O gură s-a căscat dintr-odată,

nişte ochi albaştri se uitau lung într-ai lui,

şocul din ochii de culoarea oului de raţă

văzând cum dintr-un gât roşu se revărsa sânge peste o uniformă gri.

Îl împuşcase în gât pe primul soldat din trupele speciale. Soldaţii care purtau veste antiglonţ. Gâtul şi subsuorile, zone vulnerabile.

— Mersi, frate! a zis Mason, apoi le-a luat pistoalele, câte unul pentru fiecare.

Pradă de război. Şi-a pus peste umăr o bandulieră de grenade. James a luat arma pe care i-a întins-o Mason, încă fierbinte, a coborât trăgaciul şi a vârât-o la centiron.

Au auzit şi ei: liniile de atac, sub asalt. Sigur că erau atacate, de vreme ce trupele speciale invadau liniile de sprijin.

Chad şi Billy au venit în fugă la traversa lor.

— Băieţi, sunteţi bine? a întrebat Chad Browning.

— Unde-i McKendrick? a zis Billy Nutley.

Iar un zgomot de paşi. Un miros, un sunet.

— Jos! a strigat Mason.

Şuvoiul de foc s-a arcuit peste tranşee. Un soldat german cu un aruncător de flăcări. *Flammenwerfer*. Lichid inflamabil atârnat în cutia din spinare, proiectând foc la metri distanţă, dintr-un furtun.

James s-a chircit, cu puşca încă în mână. Nu era timp să se uite prin vizor. A ţintit la faţă.

Trupul decapitat al germanului s-a prăvălit, încă împroşcând cu flăcări. Chad a scos un ţipăt.

— Înapoi! a răsunat un strigăt de undeva. Înapoi!

Chad se zvârcolea pe podeţul de scânduri. Mason şi Nutley s-au aruncat peste el. L-au lovit ca să stingă focul. Mirosul de carne în flăcări i-a amintit lui James de mâncare, de friptură.

— Ne trebuie o brancardă.

Billy era palid şi abia mai respira.

Mason a clătinat din cap.

— N-avem de unde aici.

James și-a mutat pușca pe-o parte.

— Puneți-l pe spatele meu! le-a zis. Ridicați-l pe mine, apoi vă retrageți. O să fiu chiar în spatele vostru.

— Hai că-l car eu! a propus Billy.

— Ca să fiți omorâți amândoi? a spus James. Ești prea mare! Lasă-te în jos și ieși de-aici! Billy, tu ia-mi ranița! Acoperă-mă, bine?

— Are dreptate, Bill! a zis Mason. Tu nu ai cum.

— Pune-l peste mine, l-a îndemnat James pe Mason, apoi ieșiți de aici!

Urletele lui Chad Browning au încetat. Hainele îi erau pe jumătate topite, pe jumătate absorbite în piele. Mason și-a lepădat mantaua și l-a înfășurat în ea pe Browning, atârnându-l apoi în spinarea lui James. Brațele moi se bălăngăneau peste umerii lui James, iar capul i se zdruncina, lovindu-se de capul acestuia. Avea un corp ușor. Nu părea să cântărească mai mult decât o raniță.

— Secția a treia! a strigat Frank Mason, devenit în mod tacit noul lor comandant.

Din negură și-au făcut apariția și alte siluete familiare.

— Unde-i Alph? a întrebat el. Unde-i Sam?

Vince Rowan a clătinat din cap.

— O grenadă.

Câinele basset nu mai era. *O să fie ca la Wipers iar. Sinucidere.*

— Mort?

Mason le urmărea expresia fețelor. Deci așa! Apoi a indicat spre nord:

— Tranșeea de comunicare, într-acolo. Bill, tu primul, apoi Mick, apoi James. Atenție la germanii de deasupra. Acum tu, Vince, iar eu vin în urmă!

Billy Nutley, cu baioneta pregătită, era în fruntea convoiului în drum spre refugiu. Spinarea lui masivă a dispărut în ceață. După el veneau Mick Webber, James și încărcătura, Vince Rowan și Frank Mason. În spate, spre est, spre răsăritul învelit în ceață, artileria germană se trezea iar la viață.

ARES

Jesse James — 21 martie 1918

TRANȘEELE DE COMUNICARE ERAU DE COȘMAR. Înecate în ceață, băltind în sânge. Brancardieri retrăgându-se către punctele de prim-ajutor și îmbrâncindu-se cu soldații de rezervă ce alergau spre front. Trupele speciale germane împânzeau zona de deasupra tranșeelor. Trupele britanice înarmate cu pistoale urmăreau porțiunea de margine și împușcau tot ce mișca prin pâclă. Dar nu-i puteau ochi pe aruncătorii de grenade.

James nu se gândea decât la Chad Browning. Atârnat pe spatele lui. Probabil că era în agonie. Chad cel arțăgos și glumeț. „Cine n-ar vrea să fie soldat, eh? Oh, leafa să-ți iei e și păcat...!"

Au ajuns la o echipă a Crucii Roșii, unde l-a lăsat pe Chad. Trupul îi ardea pe sub manta ca și cum încă ar mai fi purtat cu el văpaia acelui *Flammenwerfer*. Era în viață. Mai mult nu puteau face.

— Secția a treia? Voi sunteți?

Clive Mooradian și îndesatul de Benji Packer au ieșit la iveală.

— Haideți, dragilor! a zis Clive. Infanteria germană se duce după trupele speciale, urmând linia barajului. Au ocupat o porțiune din linia de atac și acum mergem s-o luăm înapoi.

— Linia de atac? s-a mirat Mick. Trupele speciale tocmai au năvălit peste noi în linia de sprijin!

Soldatul Mooradian a ridicat din umeri.

— Trupele speciale nu rămân într-un loc, a zis el. Hai să ne întoarcem acolo până nu se instalează comod germanii și nu încep să mute mobila!

— Oameni buni, știți ceva de sergentul McKendrick? a întrebat James.

— Cică rănit, în dimineața asta, a răspuns Benji Packer. Comoție cerebrală de la explozia unui obuz în adăpostul ofițerilor. S-ar putea totuși să răzbească.

I-au urmat pe cei din secția a doua înapoi către linia întâi, traversând labirintul înăbușitor și aglomerat al liniilor de comunicare. O nouă grenadă a aterizat pe linia lor, chiar în locul de unde tocmai plecaseră.

— Destul! a exclamat Mason. Băieți, mergeți voi înainte! Eu o să urc să-l lichidez pe ticălosul ăsta care aruncă grenade. Ține-mi pumnii, Alderidge!

James a încremenit.

— O să fii o țintă ușoară acolo sus, Frank!

— Haideți *odată!* a țipat Benji. Înfundați linia!

— Lasă-mă pe mine! a zis James. Țintesc mai bine, iar eu n-am nevastă și copil acasă.

— Ce mare te dai, Jimmy! i-a retezat-o Clive. Deci care se duce?

— Mergem amândoi! a spus Mason. Jesse James[1], aici de față, știe să facă prăpăd printre nemți. Iar eu o să-l acopăr.

— Atunci ne prindeți voi din urmă! a zis Mooradian. Aveți muniție? Bine! Dați-i bătaie!

Billy și-a împreunat degetele pe post de scară și l-a ridicat pe James peste parapet. A ajuns la sol și s-a lăsat pe burtă. Ceața încă

---

[1] Jesse James (1847–1882), infractor american din Vestul Sălbatic, autor a numeroase jafuri celebre în epocă (n. tr.).

îl proteja, dar, fără zidul tranșeelor lângă el, se simțea dezvelit și expus. Cândva detesta tranșeele. Acum era pierdut fără ele.

Frank Mason a sărit și el peste și a nimerit fix în fundul lui James.

— Scuze, amice! a zis Frank. N-o lua personal.

Se uitau atenți prin vizorul puștii, încercând să distingă ceva în ceața învolburată.

ARES

Lunetist în zăpadă — 21 martie 1918

CUM E SĂ FII LUNETIST ÎN ZĂPADĂ?

Ceața era un zid de zăpadă. De un alb atât de pur, ca o glumă proastă. Estompa sunetele morții și ale distrugerii.

James se împotrivise, nu dorise să ajungă lunetist. Dar iată că asta era acum, vrând-nevrând! Lunetiștii au nevoie de ascunzătoarea lor. De adăpostul lor. De plăcile lor blindate care să-i apere în timp ce, nemișcați, observă, așteaptă, ucid. Acum însă, bătălia îi înghițise.

James și Frank înaintau câte puțin, târându-se pe burtă.

— Hai, nemțălăilor, unde sunteți? a mormăit Mason.

James a ridicat o mână, făcându-i semn să tacă. Erau atâta zgomot și vacarm de la artileria grea și de la învălmășeala soldaților, că nu putea desluși un pas ori trosnetul unei crenguțe, așa cum reușea în timpul pazei de noapte. Dar poate...

Acolo. În depărtare. Un contur gri, furișându-se. Țintind cu o armă uriașă. Un lansator de grenade montat pe pușcă.

James a țintit spre inimă. Trăgătorul s-a prăbușit la pământ.

— *Mișcă, mișcă, mișcă!* a rostit Mason printre dinți. Acum știu că suntem aici.

Și-au apucat strâns armele și s-au rostogolit câțiva metri în lateral.

Cum era de așteptat, un soldat de asalt s-a furișat exact în locul unde fuseseră mai devreme, căutând.

Din pistolul lui Mason s-a auzit un pocnet. Germanul și-a întors iute capul într-o parte. Sângele i-a țâșnit din tâmple.

— Ce mai lovitură! a murmurat James.

— Nu ești tu singurul care știe ce să facă cu o armă.

Au continuat să se rostogolească și au așteptat.

— Acum ei știu că e o capcană la mijloc, a șoptit Mason.

Nimic nu se clintea. Dar undeva, acolo, era o prezență. James simțea.

Doar din mișcările buzelor, i-a transmis lui Mason: „Tu rămâi aici, pe poziții! Eu mă duc într-acolo. Să mă acoperi!"

Mason a confirmat din cap.

Centimetru cu centimetru, James s-a îndepărtat tiptil, până la o distanță de aproape trei metri față de Mason. Ceața începea să se subțieze sub soarele cald al dimineții. Îl putea vedea pe Mason, cu ochii pe el.

Apoi a zărit ceea ce Mason nu putea. Conturându-se amenințător în spatele lui. Un soldat de asalt, cu o pușcă ațintită direct asupra prietenului său.

Nu era timp să-și aducă arma în poziție. Cu mâna stângă rămasă liberă, a scos de la centură pistolul german. Oare era în stare să tragă cu stânga?

Într-o mișcare fluidă, a încărcat pistolul și l-a nimerit pe german în piept.

Neamțul s-a prăbușit în perdeaua de ceață. Dar Mason, luat prin surprindere, a sărit deodată în patru labe și apoi drept în picioare.

Un geamăt tot mai intens.

O văpaie argintie.

O explozie, înălțându-se. O coloană de pământ și fum. O izbitură de curent percutant propulsându-l pe James înapoi și împroșcându-l cu noroi pe față.

După ce fumul s-a ridicat și James a dat la o parte murdăria de pe ochi, Frank Mason nu mai era acolo. Doar flăcări, o cască, o pereche de cizme sfâșiate și o cărticică de rugăciuni pârjolită.

DECEMBRIE 1942

Telegramă

TĂCEREA APĂSĂTOARE A NOPȚII SE AȘTERNE PESTE camera de hotel.

Focul s-a stins, iar în încăpere e aproape întuneric. Doar strălucirea subtilă a zeilor se mai împotrivește nopții.

— Adelaide Sutton Mason, rostește Afrodita. Îmi aduc aminte de ea. Avusese o copilărie tare grea. Un tată violent, bețiv. Părea s-o pândească o mare primejdie de a sfârși lângă un bărbat nepotrivit, dar asta până să apară Frank în viața ei. Aveau în spate trei ani fericiți împreună, adaugă zeița și își șterge o lacrimă. Și, desigur, doi copii.

— Doi? ridică Ares privirea. În fotografia lui Mason era doar...

— Adelaide îi scrisese ca să-i dea vestea, explică Afrodita. Rămăsese însărcinată. Îți amintești? Când fusese rănit? Stătuse o vreme acasă.

Toți zeii de față sunt tați. Poate că nu printre cei mai buni tați din lume – chestiunea rămâne deschisă dezbaterii –, dar nu sunt chiar lipsiți de sentimente.

Înaintea ochilor lor se desfășoară următoarea scenă. Se aude soneria de la ușă. Un puști slab, cu bicicleta proptită, pe bordură, de un stâlp unde se înhamă animalele, stă pe treptele de la intrare. Agită un plic între arătător și degetul mare. Tânăra soție a cărei privire se prinde mereu de glume se uită în jur, din spatele ușii ce se deschide ușor.

HADES

La plajă

SOLDATUL FRANK MASON S-A PRĂVĂLIT DESTUL de abrupt în ținutul meu.

— Ce s-a întâmplat? a întrebat el cu voce tare. Unde-i James?

În jurul lui, ceața era încă groasă, dar aerul nu mai puțea a fum și praf de pușcă. Mirosea a umezeală și verdeață. S-a ridicat pe picioare și a făcut un pas înainte.

— James? a strigat el. Ești acolo?

Nu era niciun zgomot de obuze și nici nu răsunau împușcături. Doar liniștea naturii, care nu era deloc liniștită dacă stăteai să asculți. Ciripit de păsări, zumzet de insecte, freamăt de crengi.

Ceața s-a ridicat. Frank s-a trezit pe un câmp de un verde intens, presărat cu flori albe, delicate. Din apropiere, venea parfumul mării. După atâtea luni închis în tranșee și înconjurat doar de pământ, a simțit cum marea îl chema.

A luat-o la fugă.

A ajuns pe nisip, unde, coborându-și privirea, a văzut că era desculț, iar în rest, îmbrăcat lejer în pantalonii și cămașa ușoară din bumbac pe care le purta vara, când mergea cu barca la pescuit. Nisipul umed i se strângea printre degete, iar stropi sărați îi mângâiau fața.

— Sunt acasă! a exclamat el.

Plaja era aproape goală. Se lăsa seara. Ora târzie a după-amiezii se prelingea către asfințit. O femeie se plimba agale la marginea apei, cu un copilaș de mână.

— O, nu! a spus Frank. Nu, nu, nu!

Atunci am apărut eu. Sub înfățișarea unui bătrân marinar pe care îl știa el de demult, de când se alăturase pentru prima oară unui echipaj.

Prezența mea nu l-a surprins. Rareori se întâmplă; fiecare suflet știe că, în cele din urmă, va da peste mine.

— Sunt mort, nu-i așa? a întrebat, în timp ce se întorcea spre mine. M-au prins, ticăloșii nenorociți!

Eu am dat din cap.

— Într-un anumit sens, da, te-au prins, dar acum te-ai regăsit pe tine însuți.

S-a trântit în nisip și a început să plângă.

— Biata mea soție, rămasă singură! a suspinat el. Băiețelul meu, care n-o să-și cunoască tatăl vreodată. Și bebelușul! Cine o să aibă grijă de ei? m-a întrebat rugător.

— O să învețe să se descurce să aibă grijă unii de alții.

Asta nu l-a consolat prea mult.

— O să fie o lovitură cumplită pentru ei! a spus Frank. Doar n-o să pretinzi că nu va fi așa.

— Va fi o lovitură cumplită pentru ei, am confirmat. Va trebui să le trimiți ajutor și mângâiere. Ce ai face pentru ei, dacă ai putea?

Și-a ridicat privirea.

— Se poate face ceva?

— Se poate, i-am răspuns, dacă există o dorință puternică.

Frank Mason se uita lung și abătut la familia sa apropiindu-se. Băiețelul lui s-a oprit în loc și a început să construiască un castel de nisip.

— Fii împăcat! i-am spus. Și ține minte: somnul îi aduce mai aproape de tine!

Frank s-a uitat în sus cu speranță.

— La fel și copilăria, am adăugat. Cei mici văd tot.

Frank Mason junior s-a întors către tatăl său, zâmbind cu mici bale. Dintr-un salt, Frank era deja lângă el.

— Și ai grijă la pisici! i-am strigat eu, luându-mi rămas-bun, dar nu cred că m-a auzit.

HADES

Plăcuțe de identificare — 21 martie 1918

CÂND L-AU GĂSIT PE JAMES, ERA DEJA ÎNTUNERIC.

Se afla în tranșeele de sprijin, la sute de metri de locul unde se urcase să-i vâneze pe soldații din trupele speciale. Nu știa cum ajunsese acolo.

Medicii s-au lămurit imediat ce l-au examinat că nu mâncase și nu băuse apă toată ziua. Stătea ghemuit într-o cazemată și nu voia să iasă de acolo.

Dar trebuia. Germanii le ocupaseră liniile. Puneau o mare presiune contra Armatei a cincea a forțelor britanice, ale cărei trupe erau complet în retragere. Ar fi ajuns prizonier de război dacă nu-l scoteau de acolo.

Își ațintea pușca asupra oricui încerca să-l facă să iasă din adăpost. Avea noroc dacă nu-l împușca pe loc vreun ofițer din cauza asta. Nu-și permiteau să încetinească retragerea și nici să-și lase soldații pe mâinile germanilor, să fie torturați și poate chiar să dea în vileag secrete.

Soldatul James Alderidge n-avea secrete.

— Unde-i Mason?

Asta era tot ce zicea: „L-a văzut cineva pe Mason?"

Ofițerul însărcinat să-l atragă afară din adăpost era mai milos decât alții. L-a înduplecat pe bărbatul ascuns să-i întindă plăcuțele

de identificare, ca să găsească apoi pe cineva care-i era cunoscut. James a cedat. Pe plăcuțele care până atunci îi atârnaseră la gât scria Soldat J. Alderidge, Armata a cincea, unitatea a 7-a, divizia 39, compania D. După câteva zbierete, au găsit un soldat care-l știa pe James: William Nutley.

Billy a încercat să-l convingă să iasă din ascunzătoare. Văzând că nu merge, s-a vârât după el. James i-a predat camaradului său arma fără să opună rezistență, iar Billy l-a ridicat, așa înalt cum era, de peste 1,80 metri, și l-a târât afară din cazemată.

Apucându-l pe Billy de piept, James a început să tremure. Bombardamentele nocturne împroșcau cu mici explozii de lumină portocalie ce păreau aproape festive, ca niște artificii.

— E în regulă, Jim! i-a spus Billy camaradului său. E în regulă!

— L-ai văzut pe Mason?

— Nu l-am văzut! a răspuns el.

Și aproape că a adăugat: „Sunt sigur că e bine". Dar l-am avertizat eu să nu facă asta. Minciunile sunt mai rele decât lipsa de consolare. Mai ales pentru o minte deja rănită de adevăr.

Billy l-a dus la cortul Crucii Roșii. James zăcea întins, zvârcolindu-se, cuprins de convulsii sub un cearșaf și o pătură subțire. Când de patul său s-a apropiat o soră medicală, James s-a ridicat în fund, a apucat-o de mâni și a zis:

— L-ați văzut pe Frank Mason?

— Calmant! a strigat sora.

A apărut un infirmier. A împuns acul unei seringi metalice într-o sticluță și a extras o doză dintr-o substanță. James a simțit o pișcătură fermă în braț și apoi nu și-a mai amintit nimic.

ANTRACT

AFRODITA

Destinele anumitor scrisori

CÂND LA COLIBA DE RECREERE A YMCA A SOSIT O scrisoare adresată lui Colette Fournier și expediată din Aix-les-Bains, doamna Celestine Davies a cântărit situația. Scrisoarea asta putea fi de la orice soldat american. Dar cel mai probabil era de la unul dintre negrii plecați acolo cu formația, să cânte.

Așa că, în loc să trimită scrisoarea la adresa menționată în dosarul domnișoarei Fournier – o rudă din Paris –, a direcționat-o, împreună cu o plângere, către un sergent-major de la sediul armatei americane din Saint-Nazaire. Soldații negri se purtau nerușinat cu voluntarele albe ale YMCA. Conducerea armatei americane trebuia să-și asume responsabilitatea în problema negrilor.

Sergentul-major, spre onoarea sa, a deschis scrisoarea și, negăsind altceva decât un nevinovat fragment de muzică, fără cuvinte, a dat ochii peste cap și a aruncat-o la coșul de gunoi.

Tot la coliba Unu, adresată domnișoarei Hazel Windicott, a ajuns o scrisoare de la soldatul J. Alderidge, înrolat în Armata a cincea. Inima patriotică a doamnei Davies a suspinat pentru bietul tânăr. J. Alderidge, care servea Regele și Țara, merita ceva mai bun decât să-și irosească simțămintele pe o ființă ca Hazel. O fi fost ea drăguțică și o fi cântat ea frumușel la pian (deși Celestine auzise și interpretări mai bune), dar tot nu era demnă de el.

Așa că doamna Davies i-a întors lui James scrisoarea, adresată Armatei a cincea, adăugând în plic o notă în care îi povestea cum domnișoara Windicott fusese dată afară de la YMCA din motive de conduită, căci cântase în afara orelor permise în compania unor bărbați de reputație îndoielnică. A omis să menționeze că cel puțin unul dintre aceștia fusese un negru, găsind inutil să rănească mândria bărbătească a soldatului Alderidge. Domnișoara Windicott, a adăugat doamna Davies, plecase fără să lase o adresă.

Iar o altă ruptură care s-a petrecut în circuitul comunicării poștale nu a avut, de data asta, nimic de-a face cu doamna Celestine Davies.

Pe măsură ce zgomotele bombardamentelor și veștile disperate din presă cuprindeau Parisul, Hazel îi trimitea lui James scrisoare după scrisoare, anunțându-l unde o putea găsi acum și implorându-l să-i scrie ca s-o asigure că era teafăr. Scrisorile erau pe numele lui, cu destinație Armata a cincea, însă în starea de devălmășie și de retragere în care se găseau, precum și în lumina întâmplărilor ulterioare, majoritatea scrisorilor lui Hazel nu au ajuns niciodată la James. S-au rătăcit mii de scrisori în intervalul acela. Când, în cele din urmă, s-a mai așternut liniștea, iar corespondența din sacii uitați a fost distribuită, nu mai era nici urmă de soldat James Alderidge care să primească scrisorile.

ACTUL AL PATRULEA

ARES

Ciocolată — 24 martie–5 aprilie 1918

ÎN CÂTEVA ZILE, ÎNFIORĂTOARELE VEȘTI S-AU RĂSpândit în toate ziarele pariziene. Armata a cincea britanică, staționată de la Gouzeaucourt până la râul Oise, suferise o înfrângere cumplită. Ofensiva de primăvară, concentrată în jurul localității Saint-Quentin și denumită de germani „Operațiunea Michael", aproape că decimase Armata a cincea. Germanii îi împinseseră linia de front înapoi cu aproape o sută de kilometri.

O sută de kilometri pierduți! După ani de stagnare, practic!

Dar ce era mai rău decât toți kilometrii aceia era că ambele tabere pierduseră zeci de mii de vieți în doar câteva zile de luptă. Înfrângerea era atât de serioasă, încât Armata a cincea s-a desființat.

Răsfoind ziarele pariziene cu franceza ei rudimentară de școlăriță, Hazel a amuțit de durere. O armată întreagă, dizolvată în urma eșecului și a pierderilor masive. Era și James printre ei? Refuza să creadă așa ceva. Și totuși, cu o întreagă armată dezintegrată, ce altceva putea să-și imagineze?

Oare chiar aveau să câștige germanii războiul ăsta, după atâtea sacrificii și dovezi de vitejie ale britanicilor, și acum, când americanii stăteau aliniați, cu piciorul în prag?

Singura urmă de speranță era aceasta: Aliații îi opriseră pe germani *până la urmă.* Astfel că nemții nu reușiseră să ocupe orașul

Amiens și nici să ajungă la porturile de pe Canal. Vitala forță dominatoare a Marii Britanii asupra mărilor rămăsese în picioare. Iar acest lucru, după cum dădeau de înțeles Aliații, era crucial. Parisul se afla încă în siguranță – atât cât se putea, având armele cu bătaie lungă ale germanilor îndreptate spre oraș.

Așa costisitor și descurajant pe cât fusese să te retragi o sută de kilometri din calea asaltului german, teritoriul pierdut nu avea vreo valoare strategică deosebită pentru Germania. Trupele lor de atac și infanteria avansaseră mai rapid decât puteau să țină ritmul serviciile de aprovizionare. Iar linia britanică nu se deplasase peste tot. Așa că, nu după multă vreme, germanii, aflați într-o poziție mult înaintată, s-au trezit izolați, înconjurați și înfometați.

Dând iama printre proviziile lăsate în urmă de trupele britanice grăbite, au găsit conserve de vită, ciocolată, țigări, ba chiar și șampanie. Nemții trăiseră cu impresia greșită că Aliații erau la fel de săraci și de flămânzi ca ei. Iată-i așadar, după patru ani de război, savurând mâncăruri rafinate, în timp ce, acasă, familiile lor făceau foamea!

Oricât le-ar fi ridicat moralul germanilor kilometrii aceia cuceriți, avântul le-a fost retezat de ciocolata găsită în sacii Forțelor Expediționare Britanice.

Războiul e o stare de spirit. Războiul e provizie. Războiul e ciocolată.

Oricât s-ar fi străduit mașinăria propagandistică germană să-i asigure pe soldați că vor câștiga acest măreț război, nemții nu erau naivi. Dacă britanicii beau vin spumant și mâncau ciocolată, în vreme ce germanii aveau parte de surogat de cafea din coji de nucă și gudron de cărbuni, atunci se cam termina povestea. Urmau nouă luni și încă patru milioane de victime până la sfârșit, dar măcar era un sfârșit.

HADES

Dispariția — 22–25 martie 1918

SERINGA A REAPĂRUT DE NENUMĂRATE ORI ÎN ZIlele ce au urmat.

James se trezea când la lumina tăioasă a zilei, când într-o beznă năucitoare, întrebându-se unde se afla. Visele treceau pragul dintre somn și veghe: germanul cu ochi albaștri. Germanul cu aruncătorul de flăcări, înghițindu-l pe James. Nu, înghițind-o pe Hazel!

Hazel! Unde era? Nu mai era, nu mai era. Acolo, stând chiar în fața lui, apoi, *pac*, nicăieri!

Nu, ăla era Frank! Slavă Domnului că nu era Hazel, dar Dumnezeule, Dumnezeule, era Frank!

Și mai era țiuitul! Îi răsuna mereu în urechi geamătul acela ascuțit al proiectilului, mereu tot mai aproape. Dar nu ajungea nicicând să lovească, să aterizeze. Îl bântuia neîncetat. Țiuindu-i iar și iar în cap. Se zvârcolea în așternuturile ude de sudoare, dar mâinile îi erau legate de pat. Era înveșmântat într-o cămașă subțire de spital, atât de subțire, încât nu-l putea apăra de obuze. Unde îi erau hainele?

Trebuia să plece de-acolo! Trebuia să se adăpostească undeva! Orice îl putea lovi aici.

Nu, nu! Era la spital. Era în siguranță la spital.

Apoi însă *chiar* a avut loc o explozie. Medici și infirmiere alergând, pacienți urlând.

Niște siluete au venit în fugă la patul lui, l-au ridicat și l-au transportat cu pat și cu toate lucrurile la un camion. Camionul huruia, iar el a început să țipe. A sosit cineva cu seringa argintie, cu pișcătura înțepătoare, vederea – deja slăbită și întunecată – i s-a încețoșat pe la margini, iar James a dispărut.

HADES

Pariuri la curse de cai — martie–aprilie 1918

CÂND IZBUCNISE MARELE RĂZBOI, DOMNUL ȘI doamna Windicott, de pe Grundy Street, colț cu Bygrove, din Poplar, Londra, mulțumiseră cerului că unicul lor copil nu avea să înfrunte vreodată primejdia bătăliilor. Ca o fată cuminte ce era, devotată pianului, avea să treacă neatinsă prin tot acest iad.

Apoi însă, purtarea ei începuse să dea de bănuit, se îndrăgostise brusc de un soldat, renunțase la orele de pian și fugise în Franța, pentru a se angaja ca voluntară în serviciul unei mari baze militare americane. Ororile ce se puteau abate acolo asupra ei nu-i dădeau pace nici noaptea doamnei Windicott.

Scrisorile ei erau pline de dragoste pentru părinți și de îngrijorare pentru sărmanul ei soldat.

Cu timpul, au început să cumpere, printr-un librar, publicația cu lista săptămânală de victime. (Ziarul *London Times* încetase tipărirea acesteia în ediția zilnică. Devenise atât de lungă, că nu mai rămânea loc pentru nicio altă știre.)

Poate că alți oameni cercetau lista cu mai multă teamă în suflet decât familia Windicott. Dar în fiecare săptămână se aplecau asupra ei, căutându-l cu lupa pe Alderidge, J. (Chelmsford). Pentru ei era doar un nume, dar pentru Hazel era important. De dragul ei, ajunseseră să țină la el.

Alege un nume la întâmplare, urmărește-l mai multă vreme și spune în gând o rugăciune de mulțumire de fiecare dată când nu-l găsești pe lista morților – dacă ceea ce ajungi să simți, destul de repede, nu e dragoste, atunci ce e?

Un jucător la pariuri de curse de cai care urmărește cu un interes avid victoriile, timpii și accidentările calului Bachelor's Button (competiția Ascot Gold Cup din 1906) știe ce vreau să zic. Cei care au avut neșansa de a fi generația devorată de război au fost cu toții niște pariori la curse de cai.

APOLLO

Émile — 22 martie–13 aprilie 1918

AUBREY S-A GÂNDIT CĂ POATE SCRISOAREA PENtru Colette, trimisă după atâta vreme și conținând numai un fragment muzical, fusese derutantă. Așa că i-a mai scris una. Dar tot fără răspuns.

În mod ciudat, sosirea pe front îi făcuse bine lui Aubrey. Instructorul său, Émile Segal, era un tip amuzant. Un veritabil *poilu* („păros"), cu capul și gâtul acoperite de plete bogate, încâlcite. Și ce fețe făcea! Cum îi imita el pe barbarii de germani sau pe ofițerii francezi, cu gesturile lor afectate. Și pe soldații din Regimentul 369 („alde Sam" le zicea Émile, de la Unchiul Sam), care cădeau sub masă de la porția zilnică de vin ce li se dădea francezilor. Alde Sam nu făceau față vinului tare franțuzesc, și în asemenea cantități.

Aubrey nu trebuia să se amețească ca să râdă la poantele lui Émile.

Iar ăsta era un miracol, în felul său. Așa au trecut săptămâni, apoi luni. Durerea cauzată de absența lui Joey, precum și cumplitul sentiment de vinovăție nu se șterseră nicio clipă. Dar, după două luni, timpul, munca și prieteniile l-au adus pe Aubrey într-un loc în care era cu putință să sufere și să râdă deopotrivă, în aceeași zi. N-ar fi crezut vreodată că va fi posibil.

Aubrey și Émile și-au creat rapid un limbaj al lor, amestecând formule în franceză învățate papagalicește și propoziții împrumutate din engleză. Fiecare știa îndeajuns de mult limba celuilalt cât să se lase deseori cu încurcături, ca atunci când Aubrey a folosit greșit în franceză cuvântul vânt, *vent,* în loc de vin, *vin,* spunându-i lui Émile că ar mai vrea niște vânt după cină, *s'il vous plait.* Atunci Émile, amabil, trăsese o bășină de zile mari. Dac-ar fi putut s-o aprindă, le-ar fi ieșit un *Flammenwerfer.*

Fasole la cină. Vremuri bune!

Émile l-a învățat pe Aubrey cum să supraviețuiască pe front. Cum să distingă între tipurile de obuze și explozibilele de gaz. Cum să se strecoare pe furiș și să facă diferența dintre *le vent* suflând printre copaci și pașii unei trupe de nemți pregătindu-se de atac. Cum să încălzească un capac de conservă la o flacără minusculă, iar apoi să arunce peste suprafața încinsă păduchi adunați de pe haine, până începeau să sfârâie și pocneau ca floricelele de porumb.

La Maffrécourt, unde erau încartiruiți, Aubrey a găsit un pian într-o cârciumă bombardată. Nu era el în cea mai bună stare, dar Aubrey i-a oferit lui Émile un recital care i-a adunat și pe alți colegi din Compania K, veniți să asiste la acest spectacol spontan.

După aceea, Émile Segal a făcut paradă cu camaradul său pianist ori de câte ori se ivea ocazia, cerând toate drepturile de a se făli cu el. Văzând cum dansau păroșii ăștia la prima lor întâlnire cu jazzul, lui Aubrey îi venea să-și îndese pumnul în gură ca să nu izbucnească în hohote de râs. Așa că i-a învățat mișcările de foxtrot, ca nu cumva să moară și să ajungă la porțile de mărgăritar[1] dansând ca niște clovni cu artrită.

---

[1] În mitologia creștină, denumire dată porților cerului sau Raiului.

Până la momentul în care au intrat serios în tranșee, la 13 aprilie 1918, Aubrey a susținut recitaluri în fiecare seară. Aubrey era de părere că, după război, Émile ar trebui să se facă impresar. Chiar se pricepea să atragă publicul. Iar lui Aubrey chiar îi plăcea să aibă spectatori.

Sectorul din regiunea Champagne era liniștit, așa că se puteau socoti norocoși. Auzeau vuietul și bubuitul războiului de-a lungul liniei, spre nord. Dar aici nu prea se împușca mare lucru, în afară de porci mistreți. Singura durere pe care o purta Aubrey în suflet, pe lângă pierderea lui Joey, era faptul că zilele treceau fără să sosească vreo scrisoare de la Colette.

AFRODITA

Orice fel de muncă — 29 martie 1918

DUPĂ O SĂPTĂMÂNĂ DE HOINĂRIT LA BRAȚ PE străzile Parisului, îndurerate în tăcere, Hazel și Colette au izbutit să înfrunte realitatea mundană și să caute de lucru. Orice! Ceva, acolo!

Era greu. Toată lumea voia să știe ce făceau la Paris o belgiancă și o englezoaică. Probabil aveau deja experiență în piața muncii pe timp de război, dar în ce anume? Cum s-a încheiat? Aveau scrisori de recomandare? Avuseseră probleme?

Colette era prea îndurerată și cufundată în tăcere ca să convingă că meritau o slujbă sau alta, iar Hazel nu avea pregătite răspunsuri șarmante, ferme și neîngrozitor-de-mincinoase. Comisiile de angajare băgau de seamă imediat și le respingeau candidatura.

Au găsit până la urmă o agenție îndeajuns de disperată să accepte orice ajutor. Era muncă de jos, pentru necalificați, muncă la care puțini dintre cei înrolați ca voluntari s-ar fi înhămat. Un tip de muncă la care nici părinții lui Hazel, nici mătușa Solange nu ar fi consimțit. Dar nu găsiseră altceva.

Munca lor nici nu sprijinea eforturile întru victorie, nici nu-i ajuta pe soldați. Pe soldații aliați, desigur.

S-au angajat la o bucătărie, unde preparau și serveau mâncare printr-o agenție a Crucii Roșii care supraveghea lagărele de muncă din Franța cu prizonieri germani de război.

HADES

Camera roz — 12 aprilie 1918

CEEA CE L-A FĂCUT PE JAMES SĂ TRESARĂ ERA liniștea. Liniștea și curățenia.

Așternuturile de pe pat erau apretate și albe. Pijamaua lui albastru-deschis i se lipea moale de piele.

Am murit, s-a gândit el. *Am ajuns în Rai.*

În spital e Raiul?

Salonul scăldat în lumină era modern și curat lună. Pereții erau vopsiți în roz. Pe noptieră era un vas cu margarete. Nu se auzea nici urmă de bombardament. Doar traficul orașului, dinspre stradă.

A intrat o infirmieră. Purta o rochie gri, șorț alb și o pelerină scurtă, roșie. Banderola de pe braț afișa o cruce roșie mare, iar părul și-l ținea prins cu un văl alb.

— Te-ai trezit! a spus ea. Vrei niște apă?

I-a turnat în pahar, iar el a dat pe gât. La contactul cu apa, James și-a simțit limba încărcată și uscată precum șmirghelul. A întins paharul gol, iar infirmiera i l-a umplut la loc.

— Ce zi e azi? a întrebat el cu o voce spartă, străină și tinerească.

— E douăsprezece aprilie, a răspuns ea.

James a clătinat din cap. Douăsprezece aprilie. Bătălia... când avusese loc?

Gândul ăsta a dezlănțuit o avalanșă asupra lui. *Nu, nu, nu, nu!*

Infirmiera l-a apucat de încheietură cu vârful degetelor ei reci și i-a îndepărtat părul de pe frunte.

— E în regulă, a spus ea. Aici ești în siguranță. O să te pui pe picioare numaidecât.

— Unde sunt? a întrebat el răgușit.

— Ești la spitalul militar Maudsley, a răspuns. În Camberwell. Sudul Londrei.

Londra. Înapoi în Anglia! Hazel. Pereții roz îi aminteau de ea.

Infirmiera i-a adus pui și piure de cartofi în sos de smântână, alături de boabe de mazăre ce se rostogoleau în farfurie. După meniul din tranșee, ăsta era un ospăț.

— Hai să ne așezăm pe scaunul ăsta drăguț de la fereastră, da?

James a lăsat-o pe infirmieră să-l ajute să se ridice.

— Uite așa, foarte bine! a pus ea și i-a pus ea tava în poală. Hai să te hrănim și să-ți recapeți puterile! Apoi poți să te uiți pe geam la copaci. O să-ți facă bine.

Infirmiera a plecat. James a trecut furculița peste piure, a luat un dumicat și l-a pus pe limbă. Mama lui gătea mai bine, dar, după atâta vită la conservă, asta era o masă regească. A înfulecat rapid, apoi s-a năpustit asupra puiului și a încercat să nimerească boabele de mazăre cu lama cuțitului. Acesta abia dacă tăia. Atunci James și-a dat seama. Probabil că se afla într-un pavilion de psihiatrie. Bolnavilor mintal nu li se dădeau cuțite ascuțite.

Așa se explica și toată această amabilitate. Pereți roz, o infirmieră atentă și drăgălășenii. Pentru că trebuiau să se poarte delicat cu el, ca și cum ar fi fost un copil mic. A simțit cum i se acrește mâncarea în gură.

Din mugurii copacilor de sub fereastră răsăreau boboci dantelați, de un verde crud.

Infirmiera a revenit.

— Au trecut părinții tăi pe-aici. Se vor întoarce după-amiază.

Lumina aurie de pe pereții roz l-a făcut pe James să închidă ochii și să respire încet. Ca într-una din zilele acelea de pe plajă, vara, în vizită la bunica lui.

Părinții lui știau că era într-un spital de nebuni. Deci răul se produsese deja. Dar ei aveau să-l iubească oricum. Chiar și în adâncul inimii lui rănite și îndurerate știa asta, iar gândul îl consola.

AFRODITA

Varză la Compiègne — aprilie–mai 1918

VARZA ARE UN MIROS ANUME, PROASPĂT, CURAT. Și e un sentiment plăcut în sunetul acela crocant care se aude când o toci și apoi o azvârli, cu un lipăit, în cazane uriașe, pline cu bucăți tari de legume.

Sarcina lui Hazel era să toace, zilnic, trei roabe de varză albă. În jur de nouăzeci de kilograme de varză pe zi. Avea mâinile roșii și jupuite de la sucul de varză.

Dar tot era mai bine decât ceapă. Hazel nu rezista la ceapă. Prin urmare Colette, care rezista, își salva prietena, tocând zilnic câte un sac de 13 kilograme. Chiar și așa, tot trebuia să poarte ochelari de aviator, ca nu cumva să-i curgă lacrimile în supă.

După varză și ceapă, curățau și tăiau cartofi. Uneori, aveau și oase de la măcelărie, pe care le puneau la fiert în zeamă. Apoi, prizonierii germani așezați la coada pentru supă aplaudau. Astea erau momentele cele mai așteptate din rutina vieții de la Compiègne.

Lagărul de la Compiègne adăpostea opt mii de soldați luați prizonieri de război. Dormeau în niște barăci în care șuiera vântul, în zori luau micul dejun, constând în pâine raționalizată, apoi munceau toată ziua. Seara, oamenii erau hămesiți. Hazel și Colette le turnau cu polonicul supă gri în gamele.

Hazel suferea, văzând cât de slabi și oropsiți erau. Dărâmați de război și de captivitate.

Acum, că întâlnea zi de zi germani, cu ochii lor albaștri și bărbile zbârlite, spunând *Danke, Fräulein* pentru supă, nu reușea nici în ruptul capului să înțeleagă cum de petrecuseră oamenii ăștia, și francezii, și englezii, patru ani omorându-se între ei.

Firește că știa despre atrocitățile săvârșite de germani în Belgia. Știa la ce cumplită violență recurseseră în 1914. Cu siguranță însă nu *aceștia* fuseseră autorii. Cum era cu putință ca o țară să producă deopotrivă suflete milostive și criminali?!

Avuseseră și ei mame, surori și iubite, slujbe și pasiuni, și animale de companie. Cântece, mâncăruri și cărți favorite. De ce trebuiau să moară? De ce trebuia ca băieții noștri să moară?

Pentru Colette, a-i servi pe germani în fiecare zi era curată agonie. Pe chipurile lor, vedea ochii care țintiseră armele spre tatăl ei, spre fratele ei, prietenii ei. Nu putea să-i ierte vreodată. Dar îi hrănea. *Oricare-ar fi Dumnezeul ăsta care vrea să mă lovească și mai tare, nu va reuși, căci nu mai are ce să rănească în mine,* își spunea în sinea ei. *Oricare-ar fi Dumnezeul ăsta care ne cere să iertăm, ei bine, va trebui să se mulțumească cu supa de varză.*

Hazel nu știa germană, dar Colette da, și înțelegea atunci când îi înjurau în barbă pe francezi și pe britanici.

Unii vorbeau engleză, cu accent britanic sau american. Mai stăteau la taclale cu Hazel. Iar ea se străduia să fie veselă. Spera că și cei pe mâna cărora ajunsese James se purtau la fel. Se ruga să-l aibă cineva în grijă. Altă variantă era de neconceput.

Alții o ignorau, iar câțiva erau nepoliticoși, ba chiar vulgari în felul în care o priveau. Ea nu știa ce tot mormăiau acolo, dar nu-ți trebuia cine știe ce imaginație ca să ghicești.

După tot freamătul din Saint-Nazaire și strălucirea Parisului, la Compiègne totul era monoton și mohorât. După ce făceau

curățenie, mergeau pe jos până la căminul din apropiere unde le cazase Crucea Roșie. Stăteau de vorbă, scriau scrisori și jucau cărți. Mai stăteau acolo alte opt fete, toate franțuzoaice, lucrând pe diverse posturi, infirmieră, dactilografă, spălătoreasă. Erau prietenoase.

Doar timida apropiere a primăverii mai aducea un strop de exaltare. Frunzele se desfăceau, iar brândușele începeau să se ivească din pământul înghețat. Adierile vântului începeau să miroasă a ploaie și a lucruri proaspete și verzi care nu erau verze. În aer aproape că ar fi plutit o undă de speranță, dacă n-ar fi apăsat în continuare faptul că nu aveau nicio veste despre Aubrey ori James.

— Slujba asta e penitența noastră, a zis Colette într-o dimineață, în timp ce mergeau spre lucru. Dacă nu l-am fi lăsat pe Aubrey în coliba noastră, acum am fi fost încă acolo.

Hazel a privit-o uluită.

— Doar nu-ți pare rău!

Colette a clătinat din cap.

— Aș proceda din nou la fel. Chiar și numai pentru a-i face în ciudă doamnei Davies. Dar Dreptatea e oarbă, a continuat Colette, iar regulile sunt reguli. Acum plătim. În ceapă și cartofi.

— Dacă o să plec vreodată de la slujba asta, a spus Hazel, cât o să trăiesc n-am să mai mănânc varză. Și ce păcat, a râs ea, căci îmi plăcea fiartă!

Colette a strâmbat din nas.

— Pff!

— Mi-e dor de un pian, a zis Hazel. Mă întreb dacă mai știu să cânt.

Colette părea surprinsă.

— Nu vorbi prostii! Normal că mai știi.

Au mai mers o vreme, până când au început să se zărească clădirile bucătăriei.

— Hazel, a întrebat Colette, tu crezi că ar trebui să învățăm să-i uităm, pur și simplu, și să ne vedem înainte de viețile noastre?

Pe Hazel a înspăimântat-o s-o audă pe Colette rostind o întrebare care o frământa și pe ea.

— Fără îndoială nu! a exclamat ea. Până nu avem dovezi clare, ne păstrăm speranța.

— Și până când?

Hazel se uita la pantofii ei prăfuiți izbind pietrișul.

— Până când se vor întoarce acasă, teferi.

Aprilie s-a scurs, a sosit luna mai, care s-a îndreptat cu hotărâre către iunie. Într-o zi, Hazel a făcut calculele și și-a dat seama că tocase undeva aproape de opt tone de varză. Avea mâinile ca ale mamei ei – roșii, aspre și crăpate.

Într-o seară, după ce se terminase coada la supă, iar toți bărbații stăteau jos sau îngrămădiți pe undeva, mâncând din gamelele lor, Colette s-a dus la spălătorie să-și schimbe hainele, în timp ce Hazel punea laolaltă, într-o oală mai mică, restul de supă din fiecare cazan.

— Se mai poate niște supă, vă rog? a rostit o voce cu un puternic accent german.

Hazel și-a ridicat privirea și a zărit în prag un prizonier german ținând în mână un castron. S-a uitat scurt către intrare, acolo unde stăteau mereu paznicii înarmați. Germanilor care cereau mâncare în plus le răspundeau negreșit că nu există a doua porție. Dar acum paznicii erau plecați. La bucătărie era doar Hazel, singură cu germanul. Părea atât de înfometat…

A ezitat să se apropie de zona în care se stătea la coadă, așa că Hazel a ieșit de după tejghea ca să-i toarne supă direct în gamelă. Germanul însă a lăsat castronul să cadă și a trântit-o pe Hazel de perete. I-a înfipt o mână în abdomen, pe cealaltă în gât. Ea a scăpat

oala din mâini, iar supa fierbinte i s-a scurs pe fustă. Nici nu a apucat să strige, căci el deja îi acoperise gura cu gura lui.

Hazel era atât de șocată, încât nici nu știa ce să facă. S-a zbătut, dar el era mai puternic. I-a lins buzele și dinții cu limba lui murdară, apoi i-a îndesat-o cu forța în gură.

A încercat să se smucească și să se lupte, dar germanul era mult prea puternic. În timp ce-și împingea fața într-a ei, îi râdea în nas cu un hohot amar, plin de ură.

Hazel își simțea creierul încordat la maximum, iar șocul și repulsia s-au amestecat, transformându-se într-o teamă disperată. Abia mai putea respira. Se lupta, lovea și se zbătea. Dacă nu venea cineva în curând, germanul ar fi putut... – cum de era *posibil* să se întâmple așa ceva? Și unde *erau* paznicii ăia? –, dar dintr-odată i-a dat drumul.

Alți doi prizonieri germani îl smulseseră de pe Hazel, care s-a prelins ușor pe jos, cu spatele lipit de perete. Unul l-a pocnit pe atacator în față, zdrobindu-i ochiul și falca. Celălalt l-a pus la pământ și s-a urcat pe pieptul lui cât timp primul i-alegat picioarele.

— Plecați, domnișoară! a spus unul dintre salvatori. Ne pare foarte rău!

Toată agitația asta i-a făcut pe cei doi paznici francezi să vină în fugă de pe unde și-or fi făcut veacul. Colette a apărut și ea și s-a apropiat imediat de Hazel.

— V-a făcut vreun rău omul ăsta, domnișoară? au întrebat-o paznicii francezi.

Dacă zicea nu, poate că bărbatul avea să o agreseze din nou, ori pe Colette, ori pe oricare dintre tinerele de-aici. Dar dacă zicea da, paznicii îl puteau duce pe atacator în cine știe ce loc de unde nu s-ar mai fi întors vreodată. Legile internaționale nu permiteau statelor care dețineau prizonieri de război să-i ucidă, dar se mai întâmplau și „accidente". Iar unii soldați francezi abia așteptau prilejul.

Hazel s-a șters la gură cu încheietura mâinii. Imaginea bărbatului trântit pe podea, privind-o cu ochi batjocoritori, o făcea să icnească. Dar nici nu se simțea pregătită să-i semneze condamnarea la moarte.

— Sau doar se încăieraseră între ei?

Hazel s-a întristat nespus de tare. Acum până și salvatorii erau în pericol de a primi pedeapsă.

În momentul acela nu visa decât la apă fierbinte. O periuță de dinți. Ceva care să curețe toate urmele lăsate de atingerea lui.

— A fost foarte necuviincios cu mine, a spus ea cu o voce slabă, pe măsura răspunsului. Iar ei mi-au sărit în apărare.

Colette se tot învârtea în jurul gardienilor, năpustindu-se furioasă asupra lor cu un șuvoi de exclamații în franceză: „De ce a fost prietena mea lăsată singură?" și „E întru totul îndreptățită să beneficieze de protecție în orice moment".

Hazel și-a acoperit fața, căci era copleșită de valuri de șoc, dezgust și agresiune.

— Ridicați-vă, toți trei! le-a ordonat gardianul șef. Hai, în picioare! Rapid!

Salvatorii i-au dat drumul atacatorului și s-au ridicat cu toții în picioare. Agresorul o sorbea din priviri cu coada ochiului.

— Să mergem acasă, Hazel! a zis Colette, apucând-o de mijloc. Când au părăsit clădirile lagărului, a adăugat: Hai să plecăm din fundătura asta și să ne întoarcem la Paris!

Hazel a acceptat propunerea bucuroasă, dar, odată ajunsă în cameră, a găsit o scrisoare de la mama ei, împreună cu o bucată de hârtie decupată dintr-un ziar.

HADES

Bun venit acasă! — 6 mai 1918

LA ÎNCEPUT DE MAI, DUPĂ CÂTEVA SĂPTĂMÂNI PEtrecute la spitalul Maudsley, James a fost externat.

Toate zilele acelea se contopeau într-o ceață roz.

Erau perioade în care nu se gândea, pur și simplu, la nimic. Nici la măcăleandrul cocoțat pe pervazul ferestrei lui. Nici la florile din vază.

Treptat, tremurul a dispărut. La fel și seringa.

În salonul comun, unde James lua masa, se auzea gramofonul. Juca dame cu ceilalți pacienți. Stăteau cu toții de vorbă, iar câteodată mai și plângeau.

În tren, pe drumul spre casă, spre Chelmsford, James a stat între părinții săi. Mama l-a luat de braț și l-a ținut aproape de ea. Asta l-a făcut să se simtă din nou copil.

Când i-a zărit pe Maggie și pe Bob, rămași în loc pe verandă, apoi venind în fugă să-l întâmpine, James a lăcrimat. Bob se înălțase și avea coșuri pe nas, iar Maggie se mai împlinise un pic, iar părul i se încrețise ca niciodată. Când l-au văzut pe James plângând, au crezut, îngrijorați, că era din pricina lor. Ar fi vrut să le spună, nu, nu, n-ați fost nicicând mai prețioși ca acum, dar nu a putut, așa că s-a retras în camera lui.

A simțit că avea iar treisprezece ani, ca Bob. Vechiul lui set prăfuit de soldăței metalici de pe bibliotecă era acum o prezență prea stranie ca să-l mai amuze.

Lângă pat se afla o cutie cu echipamentul lui militar, care fusese găsit prin minune. Simpla lui vedere l-a dezgustat.

Pe noptieră era un teanc de scrisori. A început să le deschidă, păstrându-le pe cele de la Hazel la final, cu toate că nu putea spune dacă amâna plăcerea ori durerea.

Prima era, dintre toți oamenii, de la soldatul Billy Nutley.

Era datată *12 aprilie 1918. Dragă James, noul nostru sergent mi-a dat adresa ta. Am fost redistribuiți în Armata a treia, sub comanda generalului Byng. Nu suntem poziționați mult mai departe de unde eram înainte, dar lucrurile s-au mai potolit. Nemții ne-au dat o bătaie usturătoare, dar au rămas fără energie, iar noi rezistăm. A fost o treabă bună, dar cu ce preț? Am primit vești de la familia lui Chad Browning. S-a întors în Țara Galilor și pare că se pune pe picioare încet-încet. O să rămână cu cicatrici. Ai lui voiau să-ți scrie, așa că le-am dat adresa ta. I-am povestit noului sergent ce ai făcut, cum le-ai ținut piept trupelor speciale și l-ai dus pe Browning în loc sigur. Cu toții i-am spus să te pună pe listă pentru o medalie. Gilchrist a murit, cred că știi deja, și la fel și Selkirk. Mason e dat dispărut. Noi, ceilalți, sau ce a mai rămas din noi, suntem cu toții aici. Să te însănătoșești repede, să te întorci și să te alături din nou regimentului! Între timp, gândește-te și la noi cât timp îți tragi sufletul! Salutări, Bill.*

Scrisoarea îi tremura în mână. A deschis încă una.

20 aprilie 1918. Dragă domnule Alderidge, vă scriu spre a-mi exprima imensa gratitudine — a mea și a soției mele — pentru felul eroic în care l-ați ajutat pe bietul nostru fiu, Chad, la îngrijirea arsurilor și l-ați transportat către un loc în siguranță. E încă la spital, se recuperează și i s-au aplicat mai multe grefe de piele. Nădăjduim că se va face bine. Sub toate straturile de bandaj, tot Chad al nostru rămâne. Nu știm cum să vă mulțumim, dar sperăm că, dacă vă vom putea ajuta cândva, nu veți ezita să ne scrieți. Cu stimă, domnul și doamna Bowen Browning, Tenby, Țara Galilor.

Următoarea era o scrisoare din armată. I se acordase o medalie de merit pentru serviciu militar deosebit. În plic mai erau un cec în valoare de douăzeci de lire și o notă despre data la care avea să sosească medalia propriu-zisă.

Următoarea scrisoare avea scris de femeie și emblema YMCA în colț. A citit biletul de la doamna Davies, în care o acuza pe Hazel de purtări imorale cu soldați.

În fața ochilor i-a apărut deodată Parisul. Apoi Poplar. Vedea trenurile. Sala de concerte Royal Albert Hall.

Era imposibil de crezut că fata cu pianul putea fi așa cum o descria femeia asta. Nu putea fi decât o minciună. Dar atunci de ce s-ar mai fi deranjat femeia asta să trimită o asemenea scrisoare?

Inima lui era deja frântă, dar, într-un colțișor ascuns, îngropat de evenimentele războiului, James plângea. Dacă Hazel Windicott nu era ceea ce părea a fi, atunci lui James nu-i mai rămânea nimic pe lume în care să poată crede. Onoare, Bine, Dreptate – se aflau toate la groapa de gunoi a istoriei.

A citit încă o dată scrisoarea.

Poate că Soarta o făcuse pe secretară să o trimită, s-a gândit el. Ca să-i aline durerea despărțirii. Dacă tăcerea lui de atâtea luni nu ucisese încă afecțiunea pe care Hazel i-o purtase cândva, atunci era momentul s-o ucidă chiar el. Nu mai era îndreptățit să primească iubirea niciunei fete, fie ea bună, fie rea. Era doar o umbră de om. O umbră de *băiat*, pitit în micul pat din camera copilăriei sale, în casa părintească. Întru totul inapt să fie tânărul pe care și l-ar dori acum o fată.

A încercat să și-o imagineze pe Hazel aici, acum. Intrând în camera lui.

L-a străbătut un fior rece.

Și nu pentru că prezența ei n-ar fi fost dorința lui cea mai arzătoare. Ci tocmai pentru că *era*.

Poate că avea să vină o zi când va privi în urmă la viața sa, amintindu-și în nuanțe purpurii de Hazel, și se va bucura că a cunoscut-o. Că, odată, el însemnase ceva pentru o fată ca ea. Că, odată, o sărutase și o auzise spunându-i că îl iubește.

Scrisoarea de la Hazel, trimisă mai departe de la sediul Armatei americane, era încă nedesfăcută. Mai rămăsese doar un plic mare și rigid. L-a deschis și a scos un carton negru în format folio. Înăuntru era o fotografie – el, Cupidon și Hazel, în pardesiul nou pe care i-l dăruise el, zâmbind către aparatul de fotografiat.

Pentru tot restul zilei, nu a răspuns la ciocăniturile în ușă ale familiei.

ARES

Alt mod de a scrie cuvântul „american" — 14 mai 1918

LA 4 MAI 1918, TREI REPORTERI AMERICANI ÎN CĂU tare de povești cu infanteriști care luptau peste ocean, vizitând regi mentele din Franța ale Forțelor Expediționare Americane conduse de generalul Pershing, au ajuns în sectorul din zona Champagne. Numele lor erau Thomas M. Johnson (de la ziarul *Evening Sun* din New York), Martin Green (de la *Evening World*, New York) și, cel mai celebru dintre ei, Irvin S. Cobb, un cunoscut jurnalist de la *Saturday Evening Post*.

Știau că erau înrolați în război și soldați de culoare, dar credeau că lucrau ca hamali în port. Auziseră zvonuri despre un regiment de negri în teatrul de operațiuni, dar nu văzuseră vreun raport oficial.

În cele din urmă, le-a ajuns la urechi informația că o divizie a Regimentului 369 a Armatei americane, aflată sub comandă fran ceză, lupta în sectorul din Champagne, așa că s-au grăbit să pună mâna pe un asemenea subiect de senzație. Întâmplarea a făcut că au ajuns chiar în dimineața după ce doi soldați, Henry Johnson și Needham Roberts, blocaseră asaltul neanunțat a vreo douăzeci și patru de luptători germani.

Irvin Cobb, sudist din Kentucky, era faimos pentru felul în care îi portretiza pe negri drept „tuciurii" leneși și ignoranți,

reciclând vechi prejudecăți și bancuri cu pepeni verzi[1]. Mulți soldați negri au refuzat să-l salute. Cobb însă, aflând de faptele eroice ale lui Henry Johnson și Needham Roberts și văzând, pe locul unde se desfășurase bătălia, arme germane împrăștiate și o baltă vâscoasă de sânge cât o cadă, a știut imediat că acolo era material bun de povestit.

Cei trei reporteri au trimis în țară articole. „Young Black Joe"[2] – așa îi numiseră și pe Johnson, și pe Roberts. Reportajele ulterioare se refereau la o așa-numită „Bătălie a lui Henry Johnson". Subiectul a făcut imediat senzație în toată țara. Lupta era redată în detalii vii – cum Roberts, împușcat în mai multe zone ale corpului, zăcea întins și azvârlea grenade înspre inamic, în vreme ce Johnson, rănit la rândul lui de mai multe ori, încă le ținea piept germanilor și-l apăra pe Roberts, întâi cu pușca, apoi cu patul puștii și apoi cu o macetă. Datorită macetei, i s-a dus vestea de la un capăt la altul al țării.

Până și pe Cobb, care își câștigase faima pe seama stereotipurilor cu Jim Crow[3] – și o știa prea bine –, l-a impresionat vitejia lui Johnson, astfel că și-a încheiat propriul articol pe un ton cel puțin curios:

---

[1] Referință la un stereotip din cultura americană care asociază populația afro-americană cu consumul ridicat de pepeni verzi – reminiscență din perioada de eliberare a sclavilor negri, începând cu mijlocul secolului al XIX-lea, când aceștia se ocupau cu plantarea și comercializarea pepenilor (n. tr.).

[2] Aluzie la *Old Black Joe*, cântec scris în 1860 de compozitorul Stephen Foster, considerat „părintele muzicii tradiționale americane". Figura lui Joe pare să fi fost inspirată de un servitor afro-american (n. tr.).

[3] Personaj comic din cultura populară a sclavilor negri, ulterior preluat și interpretat în blackface de Thomas D. Rice (1808–1860), spre a crea reprezentări rasiste ale afro-americanilor și ale culturii lor. Până în 1965, în sudul Americii au funcționat așa-numitele „legi Jim Crow" care impuneau drastic segregarea rasială în societate (n. tr.).

„... ca urmare a faptelor pe care le vor săvârși în acest război soldații noștri negri, un cuvânt rostit în țara noastră de miliarde de ori, uneori batjocoritor, uneori cu ură, alteori cu toată bunăvoința – dar care sunt sigur că n-a trecut vreodată pe lângă urechile negrilor, ci a lăsat în urmă suflete înveninate –, va căpăta un nou înțeles pentru noi toți, Sud și Nord deopotrivă, iar de-acum înainte *n-i-*-*-*-r*[1] va fi devenit pur și simplu un alt mod de a scrie cuvântul *american.*"

[1] *Nigger*, denumire peiorativă pentru persoanele cu pielea închisă la culoare (n. red.).

AFRODITA

Vizită la domiciliu — 1 iunie 1918

ÎN DIMINEAȚA LUMINOASĂ ȘI UȘOR ÎNCEȚOȘATĂ A zilei de sâmbătă, 1 iunie, Hazel a ciocănit, cu sufletul la gură, la ușa unei vile de pe Vicarage Road, din Old Moulsham, Chelmsford.

I-a deschis o femeie plăcută la vedere, într-o rochie lejeră, de stambă.

— Bună dimineața, drăguțo! a zis ea. Cine mai ești și dumneata?

— Bună dimineața! a reușit Hazel să răspundă. Mă numesc Hazel Windicott. Îl caut pe domnul James Alderidge. A făcut o pauză și a inspirat adânc, apoi a adăugat: Sunt prietena lui.

Chipul femeii a căpătat o altă expresie.

— Deci dumneata ești! a zis aceasta. Hai înăuntru!

Femeia a apucat-o cu un braț durduliu pe după umeri și a condus-o până în camera de zi. O încăpere întunecoasă, cu lambriuri din stejar băițuit. Era o atmosferă mai degrabă primitoare decât elegantă, ceea ce i-a dat lui Hazel un sentiment de ușurare.

— Îngăduie-mă să-ți iau pardesiul. Ce roz frumos! Ia loc, te rog, fă-te comodă!

În salon s-a ivit o adolescentă de vreo cincisprezece ani, cu un păr blond-castaniu și des cum Hazel nu mai văzuse vreodată. Maggie.

— Margaret, dragă, a venit în vizită *o prietenă a lui James.* Adu-ne, te rog, niște biscuiți și ceai!

A subliniat „o prietenă a lui James" de parcă ar fi rostit „regina Angliei".

Maggie a ridicat mirată din sprâncene și s-a retras în partea din spate a casei.

Hazel a simțit cum o cuprinde un soi de amețeală. Fiecare element din înfățișarea ei, și-a dat seama, era acum atent cercetat. Oare fusta ei violet era prea țipătoare? Pantofii ei de la Paris, prea frivoli?

— Și ia spune-mi, a întrebat femeia, de unde îl știi pe James?

E aici James? De ce nu-mi spui?

— Ne-am cunoscut la o serată parohială, a răspuns Hazel. În Poplar. Chiar înainte să plece în Franța.

— O serată parohială! a exclamat femeia. Ca să vezi, ce figură mai e și el, să nu-i spună nimic scumpei lui mame! Deși îmi închipui că așa sunt cei mai mulți tineri.

Hazel și-a luat inima-n dinți și a întrebat:

— *Dumneavoastră* sunteți doamna Alderidge?

Femeia s-a plesnit ușor peste frunte.

— Vai de mine, da! Pare-se că mi-am pierdut capul odată cu anii tinereții, acum o veșnicie. Da, eu sunt doamna Alderidge, a spus chicotind.

— Iar James *este* aici?

Chipul femeii a încremenit. A deschis gura, apoi s-a oprit.

— Deci nu știi...

Pe Hazel a trecut-o un fior rece. *Dumnezeule mare, te rog, nu!*

— Doamnă Alderidge, a stăruit ea, ce nu știu?

— Oh, ești atât de palidă! a spus doamna Alderidge. Când ai primit ultima oară vești de la James?

— Ne-am scris constant, a răspuns Hazel, apoi a avut loc marea bătălie, în care Armata a cincea... În fine, după bătălie, scrisorile au încetat. M-am temut foarte tare.

Chipul doamnei Alderidge s-a înduioșat.

— Apoi, mama mi-a trimis un anunț decupat din ziar, a continuat Hazel cu repeziciune, în care scria că urma să fie distins cu o medalie pentru meritele sale.

Doamna Alderidge s-a umflat în pene.

— Așa că m-am întors din Franța, unde am lucrat ca voluntară de război, ca să încerc să aflu ceva despre el.

— Te-ai întors din Franța, a repetat doamna Alderidge căzută pe gânduri. Unde ai lucrat ca voluntară. Oh, scumpa de tine!

Femeia a închis ochii, ca și cum gingășia întregii scene era pur și simplu mai mult decât putea îndura.

Asta e mama lui James! și-a zis Hazel. *Vezi să n-o apuci de umeri și s-o zgâlțâi!*

Chiar atunci a reapărut în prag Maggie cu un serviciu de ceai pe o tavă, pe care a așezat-o pe o măsuță alături.

— Să duc ceva și, ăăă, sus? a întrebat-o pe mama ei.

Cine e sus? Pe Hazel a cuprins-o disperarea de a afla odată. Oare Maggie încerca să-i transmită ceva?

— O să mă duc eu de îndată, Margaret, a spus doamna Alderidge.

Maggie s-a retras încet din cameră. Doamna Alderidge se ocupa acum cu turnatul ceaiului, întrebând-o pe Hazel cum îl prefera, cu sau fără lapte. Hazel ajunsese însă la capătul răbdării.

— Vă rog, doamnă Alderidge, a implorat-o Hazel, James e încă în viață?

Fața gazdei s-a întunecat pentru o clipă.

— Este, slavă Domnului! a răspuns femeia, lăsând ceașca jos și luând mâinile lui Hazel într-ale ei. Mielușel sărman ce ești! Ți-era teamă că a murit?

Lacrimi s-au mijit în privirea lui Hazel. A închis ochii strâns.

— Atunci e grav rănit?

Doamna Alderidge i-a dat drumul la mâini. Un nou sentiment de groază apăsa greu peste umerii lui Hazel. *Nu contează,* și-a spus. *Orice ar fi, nu contează. Atâta vreme cât e James.*

Mama lui a privit-o lung o vreme, cât o eternitate.

— Trupește e bine, a spus ea în cele din urmă, dar încă nu e tocmai... în apele lui.

În alte cotloane ale casei se auzea forfotă, dar Hazel nu percepea niciun zgomot. *Încă. Nu tocmai. În apele lui.*

— Ce-ar fi să trec pe la el acum, a spus doamna Alderidge, și să stau un pic de vorbă cu el? Poate că i-ar face bine să te vadă.

La scurt timp, Hazel a auzit pași urcând scările.

S-a străduit să-și vină în fire.

„Trupește e bine, dar încă nu e tocmai... în apele lui."

Încă.

„Încă" însemna că putea redeveni el însuși. Cu timpul, ce era stricat putea fi reparat.

Pașii se auzeau chiar din camera de deasupra salonului, cu vedere spre stradă. Hazel a ridicat privirea spre tavan. Acolo era James. Undeva deasupra ei. Chiar acolo.

Sindrom posttraumatic în urma bombardamentelor? Asta era? Unii dintre prizonierii germani de asta sufereau. Cazurile mai severe erau ținute într-un pavilion, izolate. Nu puteau munci.

Mintea a început să-i născocească lucruri de nedescris. Cămăși de forță. Nebunie mistuitoare. Violență. Gândul la prizonierii germani a readus la suprafață și cumplita scenă de la Compiègne, care îi bântuise neîncetat clipele de liniște și coșmarurile. Și-a dus pumnul la buze, apăsându-l cu putere.

Încetează!

De ce nu cobora James?

Poate că tocmai se îmbrăca. Hazel și-a aranjat câteva șuvițe de păr nevăzute.

Sau poate că nu se simțea în stare s-o primească astăzi, dar abia aștepta s-o vadă cât mai curând.

Nu era nicio problemă. Fără îndoială! A început să se gândească ce era de făcut. Își putea găsi, eventual, o gazdă undeva, să rămână în zonă câteva zile, să le trimită părinților o telegramă. Putea găsi o doamnă respectabilă în vârstă care avea camere de închiriat și...

Pași lenți s-au auzit dinspre trepte, coborând.

Hazel s-a pregătit. *James!*

Dar nu era James.

— Îmi pare nespus de rău, domnișoară Windicott! a început doamna Alderidge. Pentru moment, James nu se simte în stare să primească vizite.

Hazel s-a silit să zâmbească.

— Nu-i nimic! a spus. Pot veni și altă...

Doamna Alderidge a clătinat din cap.

— James m-a rugat să-ți transmit un mesaj.

Hazel și-a plecat capul. Era singura formă de intimitate pe care i-o îngăduiau împrejurările.

— M-a rugat să-ți spun, a continuat femeia, că cel mai bine ar fi ca prietenia voastră să se încheie aici, cu amintirile frumoase care vă leagă. Îți trimite gânduri de bine, sănătate și fericire.

Doamna Alderidge a avut delicatețea de a o lăsa pe Hazel să se așeze pentru o clipă.

— Oricât de rău i-ar fi, a șoptit ea cu ochii plecați, l-aș ajuta. Aș avea răbdare până s-ar însănătoși.

Doamna Alderidge a oftat.

— Asta e foarte frumos din partea ta, draga mea, a spus cu tristețe. Foarte, foarte frumos!

Hazel se legăna, suspendată în starea de șoc, dar și-a amintit de prezența doamnei Alderidge, care o privea.

S-a ridicat.

— Vă mulțumesc pentru ceai.

— Îți doresc tot binele, draga mea! i-a întins doamna Alderidge paltonul. Nu am cuvinte să-ți spun cât de rău îmi pare.

Hazel a luat-o pe aleea cu pietriș către poarta grădinii. Voia cu toată ființa să se uite sus, la ferestrele dinspre stradă, și să vadă dacă chipul lui James era acolo, dar, simțind în ceafă privirea fixă a doamnei Alderidge, a grăbit pasul să ajungă mai repede în stradă.

AFRODITA

Privind-o cum pleacă — 1 iunie 1918

ÎN PRAGUL CASEI FAMILIEI ALDERIDGE, MAGGIE stătea lângă mama ei.

— James a alungat o fată *ca ea* fără măcar s-o salute?

Mama ei a oftat.

— Nu e vina lui, Mags.

Maggie a clătinat din cap.

— Nu-mi pasă a cui e vina! E o prostie! Și mi-a plăcut de ea.

— Și fratele tău o place.

— Păi și atunci de ce nu...

— Să nu îndrăznești să te amesteci în povestea asta, Maggie! i-a spus mama. Și-așa am spus prea mult. Bietul băiat a trecut deja prin destule necazuri.

Maggie i-a întors spatele și s-a dus în cămara pe care o transformase în cameră de lucru. Bătea fără chef la mașină un exercițiu de dactilografiere, adâncită în gânduri.

James stătea ascuns, la o fereastră de la etaj, privind-o cum se îndepărta. Nu avea de ales.

Când Hazel a ajuns la poartă, James i-a zărit pentru o clipă chipul din profil. Iat-o, abătută și perfectă!

Statura ei înaltă, părul negru prins în vârful capului, gâtul ei lung, capul plecat cu tristețe, pașii greoi. Dantela albă și moale a

gulerului, împodobindu-i gâtul. Pardesiul acela luminos pe care i-l dăruise el. Iat-o, era *chiar acolo*! Razele soarelui învăluind-o într-o aură. Iar ea micșorându-se, cu fiecare pas ce-o purta tot mai departe.

Venise. Să-l vadă pe el.

Dacă ar fi fost așa cum pretindea femeia aia de la YMCA, ar mai fi venit?

Numai de-ar fi putut să țâșnească din locul lui, s-o ia în brațe și să moară acolo!

Dar nu mai era cel pe care-l cunoscuse ea. Nu avea să mai fie nicicând acel James.

N-am să te rănesc niciodată, Hazel Windicott!

Oh, Doamne!

Mai bine s-o rănească acum, o singură dată, decât să-i prelungească suferința ori, și mai rău, să îngăduie ca mila și bunătatea ei s-o încătușeze într-un angajament care ar îndurera-o pentru tot restul vieții.

Dacă o iubea, atunci trebuia s-o lase să plece.

A urmărit-o cu privirea până ce s-a făcut nevăzută, după o curbă a drumului.

AFRODITA

Junghiuri — 1 iunie 1918

ĂSTA ERA MOMENTUL CRUCIAL. TOATĂ MUNCA mea era pe cale să se ducă de râpă. Pierd destule iubiri din cauza ghinionului, a prostiei și a egoismului, ca să nu mai zic de boală și războaie. N-o puteam lăsa pe Hazel să urce în trenul de Londra. Eram în căutări disperate. Mai aveam doar câteva minute la dispoziție ca să împiedic o tragedie.

Pașii o purtau pe Hazel orbește înainte, nevăzând nimic prin perdeaua de lacrimi.

Undeva, mai în față, era o casă parohială. Pe verandă, bătrâna soție a preotului croșeta.

Nu sunt mândră de ce am făcut în continuare.

Dar, în apărarea mea, trebuie spus că lucrul ăsta i se întâmpla doamnei Puxley de mai multe ori pe zi.

I-am provocat un junghi în spate. Femeia a scos un țipăt de durere. Știam că o să și exagereze puțin.

Strigătul a ajuns și la Hazel, în ciuda disperării în care era cufundată. Așa că a grăbit pasul.

Știu că n-a fost cinstit sau drăguț din partea mea. Și nici n-am zis că a fost astfel. Dar nici monstru nu sunt. I-am lăsat apoi restul săptămânii fără junghiuri, iar soțul a sărutat-o pe obraz, de două ori.

Pot să continui? Mulțumesc!

Doamna Puxley era atât de încovoiată, încât, atunci când Hazel i-a oferit ajutorul, femeia cu părul cărunt nu a apucat să vadă decât o fustă violet și o pereche de pantofi eleganți, dintr-aceia pe care fetele de la Paris și-i pot cumpăra gata făcuți din orice magazin, dar la care doamnele din Chelmsford pot doar visa, cu o ușoară dezaprobare.

Fusta și pantofii au ajutat-o pe doamna Puxley să intre în casă și să se așeze pe o canapea, au găsit perne să-i pună la cap și la genunchi și i-au adus un pahar cu apă. În ciuda durerii, femeia a privit-o cu atenție pe Hazel.

— Cine ești, draga mea? a întrebat-o. Nu ești de prin părțile astea.

— Nu! a răspuns Hazel. Sunt din Londra. Am venit aici, în cartier, să vizitez un prieten.

Un alt nerv ce dorea să se exprime a făcut-o pe doamna Puxley să tresară de durere.

— Ei bine, mi-ai fost un înger păzitor, a spus.

Doamna Puxley, nu nervul.

— Doriți să chem pe cineva? s-a interesat Hazel.

— E ziua liberă a slujnicei, a mormăit doamna Puxley, iar soțul meu e în oraș la o înmormântare.

— Să vă aduc o aspirină? a întrebat Hazel.

— Lucrătură germană mizerabilă! a ripostat doamna Puxley. Nu cred în așa ceva.

Bătrâna părea atât de fragilă și de amărâtă, încât Hazel nu putut să plece, pur și simplu!

— Draga mea, văd că te tot uiți la pian, a remarcat doamna Puxley. Știi să cânți?

— Știu, a spus Hazel, deși a trecut ceva timp.

— Ia cântă-mi ceva! a zis doamna Puxley. Ceva blând, pentru bieții mei nervi.

Hazel a ezitat. Nu avea nicio partitură cu ea și erau luni de când nu mai cântase. Venise din Franța direct la Chelmsford. Nici măcar nu trecuse pe-acasă să-și vadă părinții. Ar fi putut să se întoarcă acasă, ca să sărbătorească alături de ei regăsirea cu James, așa se gândise ea, sau să plângă pe umărul lor dacă...

Dacă...

De atâtea ori *dacă*. Nicicând nu și-ar fi imaginat posibilitatea asta – James, în viață, refuzând s-o vadă.

— Draga mea? i s-a adresat doamna Puxley. Te simți bine?

— Oh! a exclamat Hazel, încercând să zâmbească. Nu am nimic.

— Nu trebuie să cânți dacă asta te necăjește, a spus soția preotului.

— Nu, nu! s-a ridicat Hazel iute. E chiar o bucurie.

Și i-a cântat doamnei Puxley „Patetica" de Beethoven. A doua mișcare. „Adagio cantabile."

„Jalnica" lui Beethoven – așa o numise Aubrey. Hazel s-a rugat scurt, în gând, ca amicul ei, oriunde ar fi, să fie teafăr.

Și a înțeles brusc, ca niciodată până atunci, câtă durere și cât dor se regăseau în sonata pentru pian numărul 8, în do minor, opus 13, de Beethoven. Acum curgeau din inima ei frântă și răzbăteau în felul de a interpreta la pian. Era exact ce avea nevoie. Aceasta era alinarea pentru sufletul ei rănit.

— Draga mea, a șoptit doamna Puxley cu răsuflarea întretăiată, după ce s-a stins și ecoul ultimelor note, cine ești?

— Mă cheamă Hazel Windicott, a spus ea.

— Ești corepetitoare? Dai lecții?

Ah! Hazel se frământa cum să răspundă.

— Lucram ca voluntară de război, a explicat ea, dar am fost forțată de împrejurări să-mi părăsesc locul de muncă și să vin aici.

Ar fi vrut ca femeia în vârstă să nu continue cu întrebările și s-o lase să cânte. După atâtea luni fără muzică, un moment atât de scurt era curată agonie.

Doamne Puxley aproape că saliva de entuziasm.

— Vrei să zici, a spus ea în șoaptă, că, pentru moment, nu ești legată de nimic?

Hazel a simțit o strângere de inimă la auzul acestor vorbe nefericit alese. Căci era extrem de legată – chiar dacă de cineva care nu mai simțea același lucru.

— Plănuisem să mă înrolez din nou ca voluntară de război, dacă o să găsesc ceva, a spus ea, dar, până la urmă, speranța mea e să mă pregătesc pentru admiterea la conservator.

Odată rostite, cuvintele au luat-o prin surprindere. Da! Asta va face. Unde era acum teama de a cânta în fața unui public? Dispăruse, împreună cu atâtea lucruri copilărești! Orice avea să-i rezerve viitorul, ea avea să cânte la pian. Pentru că *ea* își dorea asta. Nu pentru că altcineva avea așteptări din partea ei.

— Sper că într-adevăr ai de gând să studiezi la un conservator, a spus cu hotărâre doamna Puxley. Cu un talent ca al tău, ar fi mare păcat să n-o faci.

Hazel participase la îndeajuns de multe competiții de pian ca să știe că nu era un talent nemaipomenit. Dar trebuia să se găsească un loc și pentru ea, într-o școală de muzică respectabilă, dacă muncea serios.

— Aveți un pian frumos, a spus. Un sunet încântător, iar încăperea are o acustică bună.

Doamna Puxley a simțit că acum era momentul prielnic.

— Domnișoară Windicott, a început ea, poate că mă cam pripesc acum, dar, vezi dumneata, în casa asta veche și mare suntem doar eu cu soțul meu. Fiul nostru e la casa lui acum. Și chiar avem nevoie de un pianist pentru copiii care vin la școala de duminică. N-ar fi frumos să rămâi cu noi aici o vreme, să te pregătești pentru audiții și să aduci un pic de culoare locului ăstuia prăfuit?

Hazel era uluită.

N-am să pretind că am fost *ne*implicată în invitația asta destul de abruptă.

— Soțul meu mereu mă întreabă de ce *totuși* să suport chelmiala de a ține instrumentul ăla acordat, a continuat ea, dar eu îi zic: „Alfred, nu știi niciodată când o să avem nevoie de un pian". E limpede că ești o domnișoară bine-crescută, i s-a adresat ea lui Hazel. Ai vreun bagaj cu tine?

Bagaj? Se ajunsese deja în punctul în care discutau despre *bagaje*? Să facă lucrul ăsta înfiorător? Să se instaleze chiar pe aceeași stradă cu James, după ce spusese că nu mai voia s-o vadă vreodată?

„Fă-o", i-am șoptit. „Profită de șansă."

Lasă-l, că așa merită! și-a zis ea cu o urmă de răutate. S-o alunge fără măcar s-o salute! Venise tocmai din Franța ca să se asigure că era bine și nu avea să plece până nu vedea cu ochii ei. Să-i spună în față că totul s-a terminat, și atunci ea va pleca. Între timp, va sta pe-aici, prin preajmă, și va studia la pianul ăsta minunat. De ce nu?

— Am bagajul la gară, i-a răspuns doamnei Puxley.

— Excelent! a spus femeia aceea destoinică, ridicându-se de pe canapea și uitând de junghi. O să-l trimit pe vecinul să-l ia în locul tău.

Cum tocmai găsise pianistă pentru orele ei de singurătate și pentru copiii de la școala de duminică, soția preotului nu avea de gând s-o lase pe fată să se ducă singură la gară și, cine știe cum, să se răzgândească.

ARES

Munci ușoare — 3–4 iunie 1918

ÎNTR-O ZI DE LUNI, JAMES S-A AVENTURAT ÎN oraș, în sacou și cu cravată. Avea întâlnire cu comisia de expertiză militară, a cărei atribuție era să-i evalueze gradul de recuperare și capacitatea de a relua serviciul militar. Dacă îl găseau îndeajuns de bine, ar fi fost trimis înapoi în tranșee, unde, la starea de apatie în care se afla, nu ar fi rezistat nici măcar o săptămână. Dacă îl găseau inapt, n-ar fi fost decât încă un prilej umilitor de a-și aminti de ființa sa spulberată.

În comisie erau trei medici. Unul părea să fie adeptul filosofiei lui „înapoi cu voi la treabă, trântorilor", în vreme ce altul se arăta înțelegător față de cazurile neurastenice – cum erau numiți pacienții suferind de tulburări posttraumatice –, iar cel de-al treilea își ținea emoțiile bine ascunse. James s-a supus unei examinări efectuate de un subofițer sanitar, apoi a luat loc și a răspuns unei rafale de întrebări din partea comisiei. Se simțea mai degrabă ca la Judecata de Apoi. După încheierea interogatoriului, James a așteptat indiferent pronunțarea verdictului: făcuse progrese. Odihna îi prinsese bine. Nu era încă pregătit să revină pe câmpul de luptă, dar cel mai probabil avea să fie la un moment dat. A doua zi trebuia să se prezinte la oficiul de recrutare din oraș pentru a fi repartizat

la „munci ușoare". Activități de birou. Să-și pună uniforma și să contribuie și el cu ceva.

James s-a întors acasă.

Numai gândul la uniforma aia îi dădea fiori. Nu voia să părăsească spațiul protector al camerei sale. Poate totuși avea să îi facă bine să se mai desprindă de prezența stăruitoare a mamei.

În dimineața următoare, a făcut baie, s-a îmbrăcat în uniformă și a pornit spre oraș, de-a lungul Vicarage Road.

AFRODITA

Sperând ca tu să fii — 4 iunie 1918

— ÎL IUBEȘTI PE FRATELE MEU, NU-I AȘA?

Hazel a sărit în sus. Ieșise la o plimbare în miezul zilei prin parcul din jurul bisericii și se aplecase să admire niște flori. Acum s-a ridicat, mai să se ciocnească cu o fată. O fată cu părul creț.

Margaret!

— Poți să-mi spui Maggie, a zis fata. Deci, îl iubești?

Hazel a făcut un pas în spate.

— Eu...

— Pentru că aș putea să-i duc un bilet din partea ta.

Hazel a clipit repede.

— Cu siguranță mama ta n-ar fi de acord.

— Nu i-aș spune, a adăugat Maggie, ca și cum asta ar fi fost cea mai evidentă soluție din lume. De-asta ai rămas în Chelmsford, nu? Ca să ai șansa de a-l vedea?

Erau sentimentele lui Hazel atât de ușor citit?

Au continuat să se plimbe împreună.

— Maggie, a zis Hazel, cum se simte James? E... în regulă?

Maggie a căzut pe gânduri la întrebarea asta.

— Mama spune c-o să se facă bine, dar tata nu e așa sigur.

O strângere de inimă.

— Iar tu ce crezi?

Maggie a făcut niște pași înainte, apoi s-a întors.

— Eu cred că are nevoie de ceva, iar până nu găsește acel ceva n-o să-și revină, a răspuns. Puteam să jur că mama spera ca tu să fii acel lucru.

— Dar acum nu mai e de aceeași părere.

Maggie a clătinat din cap.

— Nu, nu mai este.

Hazel a pășit mai departe, fără să vadă nimic în jur.

— Probabil, a spus ea încet, că asta sperasem și eu.

AFRODITA

Muncă — 4–9 iunie 1918

JAMES A LUCRAT TOATĂ SĂPTĂMÂNA. HAZEL A studiat la pian toată săptămâna.

Primele zile la oficiul de recrutare au fost deplorabile. Nu aveau nimic să-i dea de lucru, nici măcar birou nu avea, așa că a stat pe o bancă până când cineva a inventat o sarcină insignifiantă și pentru el. Orele se scurgeau cu greu, iar atenția lui rătăcea. *N-am s-o mai văd niciodată pe Hazel.*

Odată așezată la pian, Hazel și-a recăpătat forța și dexteritatea. Se străduia să se concentreze, dar un gând persistent o tot distrăgea: *Ce a putut să i se întâmple lui James, încât să nu mai vrea să mă vadă?*

Biroul de recrutare i-a găsit, în sfârșit, lui James ceva util de făcut. Să ordoneze fișierele cu recruți și să le actualizeze cu informații din listele cu morți. O experiență cruntă. Mulți dintre cei care-și pierduseră viața erau amici de-ai lui din copilărie ori frați de-ai lor, iar, în unele cazuri, tații lor. Mâhnire și suferință unde vedeai cu ochii.

Uneori, în drum spre casă, auzea frânturi de muzică de pian plutind în aer dinspre casa parohială. Îi amintea dureros de mult de Hazel.

La 8 iunie 1918, într-o sâmbătă, germanii au lansat Operațiunea Gneisenau, la Noyon-Montdidier în Franța, al patrulea dintre cele cinci mari atacuri ale Ofensivei de primăvară.

Duminică, la 9 iunie 1918, James a căzut de acord să meargă la biserică împreună cu familia, dar Hazel, prezentă la școala de duminică a copiilor, nu l-a văzut, și nici el n-a văzut-o pe ea.

Bătrânul și blândul preot s-a rugat în ziua aceea ca războiul să se încheie cât mai repede.

HADES

Ia-mă pe mine! — 14 iunie 1918

JAMES ÎNCEPUSE DE-ACUM SĂ STEA LA MASĂ CU familia sa. Uneori zâmbea și le povestea despre ce făcea la lucru.

Ce gândea sora lui: *Știu ceva ce nimeni nu mai știe.*

În vinerea acelei săptămâni, James a ieșit la plimbare, seara, împreună cu Bobby. Au mers mult în afara orașului, hoinărind prin pădure până la un pârâu unde-i plăcea mereu lui James când era mic și după care Bobby, cercetaș împătimit, era înnebunit. Zilele erau lungi acum, iar Bobby și-a adus binoclul. I-a arătat lui James felurite păsări, i-a atras atenția asupra denumirilor de arbori și plante și l-a învățat care erau comestibile. James era impresionat. Îndeletnicirea asta copilărească avea folosul ei. În război, dacă s-ar pierde de escadronul lui, Bobby s-ar descurca mai bine decât majoritatea.

Gândul că Bobby va trebui să meargă la război l-a izbit pe James în moalele capului. A rămas pe loc, în timp ce Bobby a mers în continuare, urmărind cu binoclul o veveriță. Ce băiat frumos!

James îl ținuse în brațe pe când era bebeluș. Se jucase cu mingea cu el, îi citise povești, îl învățase să meargă, îi fixase ghidonul micuței lui biciclete. Deși dădea primele semne de fragedă bărbăție, pentru James, Bobby rămânea tot fratele mai mic.

A văzut deodată înaintea ochilor trupul lui Bobby, ars, băltind în sânge, întins în mocirlă, la baza unei tranșee.

Ia-mă pe mine! a spus el cu privirea spre cer. *Eu sunt deja zdrobit, dar el e liber. Fă-mă bine și trimite-mă înapoi, ca să pot muri eu în locul lui Bobby! El are un viitor. Trimite-mă înapoi, acolo unde mi-e locul!*

AFRODITA

Mutilat — 14 iunie 1918

BOBBY S-A ÎNDEPĂRTAT, ALERGÂND ÎN CONTINUare după veveriță. James a așteptat o vreme, ascultând gâlceava și ciripitul păsărilor, apoi însă, știind că Bobby o să găsească drumul spre casă, a luat înapoi către oraș. Știa ce avea de făcut, iar asta ar fi dat un sens zilelor ce-i rămâneau până la întoarcerea pe front. Mai avea un singur lucru de îndeplinit, apoi un capitol se va încheia.

S-a întors către Vicarage Road, aproape ciocnindu-se cu o tânără domnișoară.

— Mă scuzați..., a început el.

— Bună, James! a spus ea.

Patru ochi luați prin surprindere, două inimi gata să sară din piept.

Și-a tras pălăria de pe cap și a privit-o adânc în ochii ei emoționați și rugători. Abia reușea să vadă dincolo de vârtejul dezlănțuit în mintea sa.

— Ce cauți aici?

Vorbe care otrăveau. Rostite ca într-un atac. James le-a regretat pe loc. Nu asta îi fusese intenția, nu tonul agresiv, dar era prea târziu. Ea s-a tras înapoi și și-a ferit privirea. Apoi și-a înălțat capul cu mândrie.

— Am venit să văd dacă ești în viață, a spus ea, și să fiu alături de tine, dacă se poate, ca să te ajut să-ți revii, dacă nu te simți bine.

Înfățișarea lui a înfricoșat-o. Era palid și mai slab decât atunci, la Paris. Și era într-adevăr *schimbat*. Un zgomot îndepărtat de automobil l-a făcut să tresară și să se uite peste umăr.

Dar tot James al ei cel chipeș rămăsese.

Iar ea nu arătase nicicând mai splendid. N-o văzuse niciodată în rochie de vară, cu brațele goale mai jos de cot și cu gleznele dezvelite, subțiindu-se deasupra pantofilor ușori. Obrajii îi erau îmbujorați, de la plimbare. Câteva șuvițe de păr i se desprinseseră din coc și se legănau în briza serii. Purpuriul cerului părea că voia s-o învăluie; era exact culoarea ei.

— Și dac-aș fi fost mutilat? a izbucnit el. Dac-aș fi pierdut un braț sau altceva?

O rănea gândul că ceea ce întreba era, de fapt: „Dacă nu mă iubești îndeajuns de mult?".

— Și *ai fost* mutilat? l-a întrebat ea.

James și-a acoperit gura cu mâna. Aproape că era amuzant. Fusese mutilat? Mintea îi fusese mutilată, dar ce mai conta? Nu e ca și cum avusese vreodată o minte sclipitoare. Văzuse, în schimb, mutilări adevărate. Râsul, cum deseori se întâmpla în acele vremuri, a alunecat iute în lacrimi. Dar s-a străduit să și le stăpânească.

Vedea că o face să sufere, iar asta-l înspăimânta.

— Îmi pare rău! a spus el. Îmi pare atât de rău!

— Pentru ce?

Pentru că am supraviețuit.

Răspunsul ar fi sunat lamentabil, ca un strigăt de disperare, iar cum mai avea în el o ultimă rămășiță de demnitate, nu a rostit nimic. Și-a pus pălăria la loc, a făcut o plecăciune și s-a îndepărtat, lăsând în urma lui bucăți din ființa sa, ca niște firimituri de pâine ori stropi de sânge.

AFRODITA

Călătorie spre Lowestoft — 15 iunie 1918

A DOUA ZI DIS-DE-DIMINEAȚĂ, HAZEL A AJUNS LA gara din Chelmsford. O adusese cu mașina, cu tot cu bagaje, vecinul familiei Puxley. A cumpărat un bilet pentru trenul de Londra.

James a sosit și el în gară și a urcat într-un tren tras deja la peron. N-a văzut-o pe Hazel.

Lasă-l să se ducă! s-a gândit ea cu amărăciune.

Dar gândul ăsta nu a încolțit în inima ei. Iată-l îmbarcat în trenul acela, ca O Ultimă Șansă pe cale să se irosească!

Hazel s-a chinuit să-și care valiza grea înapoi la ghișeul pentru bilete.

— Pot să schimb biletul de Londra cu unul pentru trenul acela? l-a întrebat pe casier, un ins cu început de chelie și cam unsuros, fără a purta vreo vină în acest sens.

— Unde mergeți? a întrebat el.

— Oriunde merge trenul ăsta, a răspuns ea.

Casierul a făcut ochii mari. Era cel mai interesant eveniment care se întâmpla în gara din Chelmsford după o grămadă de timp. Bărbatul i-a schimbat biletul.

— Nu alergați după tinerelul acela care tocmai s-a urcat în tren, așa-i? a spus el.

— E o întrebare cam impertinentă, nu credeți? i-a retezat-o Hazel. Hamal!

Casierul a urmărit-o cu privirea.

— Se duce după tinerelul ăla, i-a spus colegei de la ghișeul alăturat. Fac prinsoare pe leafa mea pe-o săptămână!

— Și eu m-aș duce, în locul ei, a răspuns cealaltă casieră, o fată bătrână de o vârstă considerabilă.

Femei pe posturi de bărbați! Războiul, desigur!

Hazel a urcat în tren. Când a pornit la drum, s-a ridicat de la locul ei și și-a croit drum în față, până l-a zărit pe James. Stătea singur într-o zonă cu patru locuri și se uita pe fereastră. A dat buzna în separeu și s-a așezat în locul dinspre culoar, vizavi de el. Dacă încerca să plece, Hazel și-a jurat că avea să-i pună piedică.

Iar dacă nu reușea ea, l-aș fi împiedicat eu însămi.

James și-a ridicat privirea destul de repede, dar nu din prima clipă, făcând o pauză lungă, cât s-o aducă pe Hazel în pragul exasperării. Dar iată c-a descoperit-o până la urmă, iar uimirea de pe chipul lui făcea toți banii dați pe bilet. A privit-o lung, înmărmurit, aproape o eternitate, apoi s-a afundat în scaun, și-a ascunsa fața în pălărie și a început să râdă.

Hazel nu știa dacă să se simtă ușurată sau să-l pocnească peste genunchi cu poșeta.

James a zis ceva, dar Hazel nu a distins exact prin pălărie.

— Ce spui acolo?

Și-a dat la o parte pălăria.

— Am spus „Ce mă fac eu cu tine?".

— Ai să vorbești cu mine, a răspuns ea cu hotărâre. Cred că merit măcar atât.

James nu s-a putut abține. I-a zâmbit, chiar dacă fața lui uitase cum. Vedea că Hazel era furioasă, dar atât de *adorabil* de furioasă, încât nici nu știa ce să facă! Era fără îndoială o dovadă de aroganță din partea lui să gândească așa ceva, dar nu mai conta. De atâta lucru era vinovat.

Surâsul lui a făcut-o pe Hazel să se relaxeze un pic.

— Ce-ai vrea să-ți spun? a întrebat James.

Într-adevăr, ce?

— Unde te duci? a întrebat ea.

— Dar *tu* unde te duci?

— Lasă asta! a spus ea ferm. Eu am întrebat prima.

— La Lowestoft, a zis el.

Ăsta era ultimul lucru pe care se aștepta să-l audă, nu c-ar fi avut, de fapt, vreo așteptare.

— O zi ideală pentru o excursie însorită la mare? l-a interogat ea.

— Nu fi sarcastică!

— Locul perfect unde să uiți de necazuri.

Expresia care a străbătut scurt chipul lui James a făcut-o să se oprească. A încercat din nou, pe un ton mai blând.

— Ce te duce la Lowestoft?

Și-a îndreptat privirea spre ea acum.

— Mă întâlnesc cu cineva.

— Cineva cunoscut în Franța? a întrebat Hazel.

El a clătinat din cap.

— Nu, o femeie.

În mod sincer, nu a simțit nicio urmă de gelozie. Mirare, însă.

— Cât e până la Lowestoft?

— Două ore și jumătate, aproape, a răspuns el. Vii cu mine?

Hazel a ridicat iute privirea.

— Să petrec ziua cu tine?

— Nu pare că am de ales în privința asta, a zis el.

— Nu ai, a confirmat ea. Dar încerc să par politicoasă.

James a zâmbit, împotriva voinței lui, și a clătinat din cap.

— Ești o figură, Hazel Windicott!

L-a privit direct în ochi.

— Asta mi-a mai spus cândva un bun prieten.

HADES

Ce trebuia să afle Adelaide — 15 iunie 1918

CĂLĂTORIA A FOST LUNGĂ. JAMES S-A UITAT PE FEreastră. Tentativele lui Hazel de a face conversație nu au dus nicăieri, așa că s-a cufundat în lectura unui roman. Cumpărase o pungă cu alune, din care i-a oferit și lui, dar el a refuzat.

— Știi, a zis ea, încă ești atent la clădirile impozante din fiecare oraș prin care trecem.

James a zâmbit. Doar un pic, dar Hazel a observat.

— Chiar așa?

Apoi s-a așternut din nou tăcerea. La Ipswich au coborât și au așteptat alt tren. James a ajutat-o pe Hazel cu bagajul. S-au așezat tot într-un separeu, unul în fața celuilalt.

— Ce mai face prietena ta? a întrebat el după o vreme. Colette.

— E bine, a răspuns Hazel, apoi a făcut o pauză. Bine și nu prea. Îți amintești de Aubrey, despre care ți-am povestit? Amicul meu, pianistul de jazz de la Saint-Nazaire?

James a dat din cap.

— A dispărut, a continuat Hazel. Formația a plecat în turneu, el nu era inclus în program, dar de-atunci i s-a pierdut urma și nimeni n-a mai auzit nimic de el. În tabără se pare că a fost ucis un soldat negru – Hazel a înghițit în gol –, iar Colette e convinsă că el a fost cel omorât.

— Crezi că a fost ucis? a întrebat James.

— Sper că nu, a zis ea. Dar dacă e în viață și ține la Colette, atunci de ce nu i-a scris?

Hazel și-a dat seama prea târziu de gafa pe care o comisese. Ar fi vrut în clipa aia să se ascundă sub scaun.

— Poate că nu ținea la prietena ta pe cât de mult credea ea.

La cât de aprinsă era la față, Hazel simțea c-ar fi putut să dea foc unor vreascuri. Așa că s-a afundat din nou în lectură.

— Din cauza timpului petrecut cu Aubrey, a întrebat James, ați dat voi de necaz, tu și Colette?

Hazel l-a privit tăios.

— De unde știi despre asta? În scrisoare ți-am spus că am demisionat.

James nu citise scrisoarea, dar nu putea să recunoască.

— Deci nu mi-ai spus tot adevărul?

— Cine ți-a zis? i-a retezat-o ea.

Îl prinsese acum.

— Superioara ta, a zis. Doamna Davies.

Hazel aproape că a sărit din scaun.

— *Ce-a făcut?*

James s-a uitat în jur, stânjenit.

— Mi-a scris, a spus el în șoaptă, după ce ai plecat, când scrisorile au început să mi se întoarcă. A zis că ai fost dată afară pentru că le țineai companie soldaților până târziu în noapte.

Furia lui Hazel nu mai era tocmai adorabilă.

— Cum *îndrăznește*! Cât *tupeu*! a exclamat ea și s-a răsucit brusc spre James. Iar tu ai crezut-o, așa-i? De-asta nu mi-ai mai scris?

— Nu! a spus el simplu. Nu de-asta.

Răspunsul lui a dezamăgit-o, apoi a intrigat-o.

— Ești sigur?

James și-a întors privirea spre fereastră.

— Foarte sigur!

Amărăciunea din inima lui Hazel era înțepătoare acum. Era aproape comic. Și-a dat seama că se entuziasmase, că-și făcuse speranțe. Dacă cea care îi dezbinase fusese doamna Davies, atunci totul se putea clarifica și rezolva. Dar dacă sentimentele lui pentru ea se stinseseră de la sine, atunci nu mai era nicio rezolvare. Hazel a scormonit neliniștită prin geantă, după o batistă.

James i-a zărit lacrimile, știind că el i le provocase.

Conductorul a anunțat stația următoare, Lowestoft. James și-a strâns lucrurile.

Au luat din nou valiza cea grea și au depus-o la serviciul de bagaje. James a verificat adresa de pe un bilet din buzunar, apoi a studiat harta. Au pornit împreună la drum.

Jumătate din populația Angliei hotărâse să petreacă acea duminică însorită în Lowestoft, la malul mării. Mame și copii, tineri încă prea tineri pentru război, oameni de vârstă mijlocie, cu toții veneau puhoi dinspre peronul gării, ducând cu ei coșuri de picnic. James și Hazel au urmat și ei șuvoiul de lume către faleză, până la un punct, când James a luat pe o stradă laterală.

A găsit numărul căutat, iar Hazel s-a întrebat dacă ar fi cazul să rămână la poartă. El i-a ținut însă poarta deschisă. Pășind înăuntru, a simțit din nou parfumul lui familiar, a curat, a bumbac apretat și a colonie ușor înțepătoare. Era, într-un fel, umilitor cât de mult o tulbura.

James a tras aer adânc în piept, s-a apropiat de ușă și a ciocănit

O femeie a deschis încet ușa.

James recunoștea chipul, dar expresia lui nu semăna deloc cu imaginea pe care-o văzuse. Era însărcinată, avea o burtă uriașă, iar în brațe ținea un băiețel voinic.

James s-a uitat cu durere la copilaș. Fața aia rotundă, buc A lată... Ar avea nevoie de tatăl său, cu care să se joace de-a prinsul mingii ori care să-l învețe să înoate. James parcă ar fi vrut să-l ia pe țânc în brațe. Ori să fugă de-acolo mâncând pământul.

— Doamna Mason? a întrebat el.

— Cine întreabă?

— Mă numesc James Alderidge, a spus el. Am luptat în Franța împreună cu soțul dumneavoastră.

Femeia și-a dus la gură mâna liberă și a scos un geamăt.

— Intrați, intrați, vă rog!

Hazel a amuțit, primind informația. Frank Mason. Cel pe care James îl pomenea deseori în scrisori. Cel mai apropiat prieten de pe front. Mort. Dispărut. El trebuia să fie.

I-a condus în bucătărie. Era dezordine, iar doamna Mason s-a simțit în mod vădit stânjenită.

— Iertați-mă! s-a bâlbâit ea. Acum, cu bebelușul care trebuie să vină și cu cel mic care mă sleiește de puteri, am fost cam delăsătoare...

— Vă rugăm nu vă faceți griji! a murmurat Hazel.

Ar fi vrut s-o ajute cumva și să spele vasele murdare din chiuvetă, dar asta i-ar fi sporit femeii jena.

— Eu sunt Adelaide, a întins tânăra mamă mâna către Hazel. Dumneavoastră sunteți doamna Alderidge?

Hazel a roșit

— Nu, o prietenă! Hazel Windicott.

— Deci iubita dumneavoastră, i s-a adresat Adelaide lui James. Cât de frumos din partea voastră să veniți împreună!

Adelaide a pus apă în ceainic.

— Pun asta la încălzit și bem niște ceai, bine? i-a întrebat ea, după care a aruncat o privire în colț, unde băiețelul își

găsise de lucru scoțând toate oalele și tigăile din dulap: Frankie! Lasă acum tot tărăboiul ăsta, scumpule! Du-te și joacă-te cu cuburile tale!

Micuțul Frankie însă nu avea nicio intenție de a renunța la oale și tigăi. Hazel s-a așezat pe podea și a luat cuburile de lemn. A încercat să-l îmbie la joacă, dar voinicelul a ignorat-o, așa că a început să construiască un turn al ei. De îndată ce a părut să n-o mai intereseze prezența lui Frankie, a reușit să-i câștige întreaga lui atenție. Nu a trecut mult și iată-i deja puși pe treabă, adăugând pe rând cuburi în turn și râzând atunci când se prăbușea! Hazel a băgat de seamă că James și Adelaide nu vorbeau. A ridicat ochii și a văzut-o pe mama băiatului zâmbind, iar pe James uitându-se atent la ea, cu o privire greu de descifrat.

Frankie, gândea Hazel, *în sfârșit te-am găsit pe tine. Un băiat ale cărui sentimente sunt ușor de citit.*

— Rândul tău! a zis ea și i-a întins un cub roșu.

Adelaide Mason a aranjat ceștile de ceai.

— Un gest foarte frumos din partea ta că ai venit!

— Frank nu mi-a zis că sunteți însărcinată, a spus James cu blândețe. Știa?

Biata femeie a roșit.

— Știa, a răspuns, scoțând o batistă din buzunarul șorțului. Frank și-a dorit dintotdeauna o familie mare. O mână de băieți care să i se alăture în afacerea cu pescuitul.

A început să plângă. Micuțul Frankie a venit cu mersul lui șovăitor până la mama sa, i s-a ascuns după fustă și a rămas acolo.

— Sărăcuțul de el! a râs Adelaide printre suspine. Are o mamă care acum plânge mai mult decât propriul ei țânc.

James s-a uitat la micuțul Frankie. Copilul a început să umble prin preajma lui, studiindu-l.

— Salut, puștiule! a spus James, străduindu-se să zâmbească. Dăm mâna?

Frankie nu era interesat. Când doamna Mason și-a mai potolit lacrimile, James i s-a adresat din nou:

— Soțul dumneavoastră era în compania mea, în escadronul meu. Eu eram recrut nou, iar el m-a învățat cum să supraviețuiesc în tranșee. Aș fi murit de zeci de ori dacă nu era el.

Cu toții simțeau întrebarea ce încolțea în mintea bietei femei: *Și atunci de ce el e mort?*

— Era un om nespus de bun și de generos, a continuat James.

— Era, nu-i așa? a izbucnit Adelaide din nou în lacrimi. Întotdeauna m-a tratat ca pe o doamnă, ireproșabil, iar el, la rândul lui, s-a purtat întotdeauna ca un domn, a spus ea, suflându-și nasul.

Frankie s-a reapucat să construiască un turn. Bale transparente i se prelingeau din gura știrbă, din care se zăreau opt dinți de lapte sidefii. Hazel i-a șters bărbia cu bavețica și l-a îmbrățișat.

— În tranșee ajungi să te simți cumplit de singur, a spus James, iar pentru mine, un prieten precum Frank a contat enorm.

— Sunt convinsă, a zis văduva, zâmbind. Și el mi-a scris despre tine, să știi. Zicea că ești chiar un tip cumsecade. Din Chelmsford, așa-i? Și mai zicea, când o să se termine războiul, să te invităm în vizită la noi, la mare. Și poți veni în continuare, și-a ridicat ea bărbia, după care a părut să-și amintească că James era încă burlac, iar ea, văduvă: Firește, când tu și domnișoara aceasta minunată vă oficializați relația, puteți veni amândoi. Văd că Frankie s-a lipit imediat de tine! a zâmbit ea către Hazel.

— E reciproc, a răspuns Hazel, luând un cub albastru din mâna lipicioasă a copilului și punându-l în vârful celui de-al patrulea turn.

A așteptat ca James să comenteze despre „oficializarea relației", dar el nu a spus nimic.

— Spuneți-mi, doamnă Mason, știți cum a murit? a întrebat James și a închis ochii.

— Alte văduve de pe-aici au primit scrisori de la ofițerii superiori, în care li se spunea ce s-a întâmplat, și pachete cu lucrurile soților, dar eu n-am primit nimic! Nimeni nu pare să știe. E îngropat? Unde e îngropat? Am scris și am tot scris întrebând.

Hazel așeza cuburi peste cuburi fără să le vadă.

— În ziare zice că Armata a cincea s-a dizolvat, a continuat ea. Cui să-i scriu?

Cu un efort, James s-a îndreptat de spate și a început să vorbească.

— Eram cu Frank când a murit, a spus el cu blândețe. Eram acolo.

Doamna Mason a strâns în mână o bucată din fața de masă.

— Era în 21 martie, a continuat el. Prima zi a bătăliei de la Saint-Quentin. Eram sub asalt. Germanii ne depășiseră numeric dincolo de orice speranță.

— Boc! a rostit Frankie, introducând și cuvinte în exercițiul lor de construire.

— Păzeam o porțiune de tranșee, a zis James mai departe, când trupele speciale germane au năvălit peste noi.

Tânărul acesta tăcut, cel care dansase cu ea la Londra și la Paris, înconjurat de germani înarmați.

— Am citit despre soldații ăia de asalt, a zis în șoaptă Adelaide. Ei mi l-au prins pe Frank?

James a clătinat din cap.

— Erau doi, cu pistoale, a povestit el. L-am lichidat pe unul, apoi Frank l-a pus la pământ pe celălalt, care se pregătea să mă împuște, înainte să apuc să-l ochesc eu. Mi-a salvat viața.

— Și tu pe-a lui, se pare, a spus Adelaide.

„Dar nu pentru multă vreme" – asta n-a rostit niciunul dintre ei.

Lui Hazel îi tremurau mâinile. James, germani, arme, sânge. Turnul de lemn s-a prăvălit și el.

— Bum! a chițăit Frankie.

— Una dintre trupele speciale avea un aruncător de flăcări, a continuat James. L-au lovit pe tovarășul nostru, Chad Browning, destul de rău.

Adelaide și-a ținut respirația.

— Cum, băiatul ăla nostim? A murit?

James a clătinat din cap, iar ea a răsuflat ușurată.

— Frank mi-a pomenit și de el în scrisori. Frank al meu se pricepea de minune la scris, a dat ea explicativ din cap către Hazel.

— Pentru că vă ducea dorul, a spus Hazel, și vă iubea.

Doamna Mason a zâmbit tristă, cu privirea ațintită asupra mesei.

— Ce s-a întâmplat pe urmă?

— L-am împușcat pe soldatul cu aruncătorul de flăcări, a zis James încet, iar Frank și alt puști s-au urcat pe Browning, ca să stingă focul de pe el. Apoi l-am cărat prin tranșee până la stația Crucii Roșii, care era foarte departe.

Micuțul Frankie s-a săturat de turnul la care lucrau și l-a demolat râzând în hohote. Hazel a adunat cuburile și a luat-o de la capăt cu construitul.

— Câțiva germani erau poziționați deasupra parapetului și trăgeau spre noi în jos, în tranșee, a spus James încet. Eram ținte ușoare. Așa că, de îndată ce l-am lăsat pe Chad pe mâini bune, eu și Frank ne-am cățărat pe parapet ca să-i lichidăm pe trăgătorii germani.

Din nou cuvântul acela: „lichidat". Ca și cum plăteai o datorie. Hazel s-a uitat la copilul dolofan cu zâmbet știrb ce stătea lângă

genunchii ei, jucându-se cu cuburi, apoi la tânărul cu chip sobru de la masă. *Cândva era și el ca tine,* i-a spus ea în gând micuțului Frankie. Ce grozăvii trebuie să înfrunte un om ca să vorbească așa de nepăsător despre o crimă?

Să dea Domnul să nu ajungi vreodată să treci prin așa ceva, micuțule!

Dar rugăciunea ei nu a fost ascultată. Frankie e bărbat în toată firea acum. Soldat Frank Mason Jr. din Regimentul Suffolk. Încartiruit în Algeria, luptând vitejește împotriva naziștilor, așa cum și tatăl său luptase înaintea sa împotriva germanilor.

HADES

Răspunsurile lui James — 15 iunie 1918

CEAȚA DIN MINTEA LUI JAMES ȘI CEAȚA PLUTIND peste tranșee se amestecau laolaltă. În cele din urmă, negura s-a mai risipit.

— Era un neamț cu un lansator de grenade, a continuat el pe o voce joasă. L-am nimerit.

Doamna Mason stătea nemișcată acum, cu ochii închiși.

— Și mai era încă unul, care mă luase la țintă. Frank l-a ochit.

Doamna Mason a tresărit, ca și cum ar fi simțit impactul glonțului.

Hazel asculta la rândul ei, ținându-și răsuflarea. Ce era tot acest coșmar pe care-l descria James al ei? Tot iadul ăsta trăit de iubitul ei cel scump, care putea plânge în fața frumuseții unei orchestre simfonice?

Ceainicul de pe foc a început să țiuie. Micuțul Frankie a imitat sunetul, scoțând un țipăt ascuțit. Adelaide a turnat apa, din care se ridica un nor de abur, peste frunzele de ceai din strecurătoare, și apoi în vasul de porțelan.

— Era o ceață densă, a spus mai departe James. Noi eram culcați la pământ. Un neamț și-a îndreptat ținta spre Frank.

— Nemernicul!

Hazel i-a acoperit urechile micuțului Frankie.

— Dar nu l-a nimerit, a explicat James, căci l-am împușcat și pe neamțul ăla, înainte să apuce să tragă.

Ceainicul s-a auzit zăngănind dinspre plită.

— Și atunci *cine a tras*?

Lui Hazel i se rupea inima de mila doamnei Mason, care știa deja cum se termina povestea. Voia doar să-l găsească pe ticălos.

— Nu știu! a răspuns James cu glas slăbit. Probabil vreun lunetist de la câțiva kilometri depărtare.

Adelaide a scos din nou batista.

— Când l-am împușcat pe germanul care se pregătea să-l omoare pe Frank, a continuat James, înghițind cu greu, s-a speriat atât de tare, că a sărit în picioare din locul unde stătea culcat. Exact la timp cât să primească un obuz direct în piept.

În bucătărie s-a așternut tăcerea. Adelaide și-a încolăcit brațele în jurul corpului, ca și cum s-ar fi ferit de proiectile, și a părut surprinsă să dea acolo și peste un bebeluș care trebuia protejat.

— Bum! a scâncit Frankie, doborând încă un turn.

Adelaide a sărit de pe scaun.

— Nu acum, copile! s-a răstit ea. Nu vezi și tu că mama are nevoie să gândească?

Frankie a ignorat vesel mustrarea, cum fac îndeobște copiii care se simt iubiți. Hazel a născocit altceva: un turn dublu, cu lățimea de două cuburi. Frankie a luat parte numaidecât la noul proiect. Construit și dărâmat, construit și dărâmat. De jocul ăsta n-aveai cum să te saturi.

— Vrei să zici că, dacă Frank ar fi rămas întins la pământ, ar fi putut fi acum în viață? l-a întrebat Adelaide pe James.

— Îmi pare foarte rău, a zis el cu glas dogit. I-am zis să nu urce pe parapet. „Ai soție și copil”, i-am spus. „Rămâi aici jos!” Dar n-a vrut să mă lase să mă duc singur.

Adelaide l-a apucat de mâini.

— Ăsta era Frank al meu, nici n-ar fi putut face mai puțin.

James a lăsat bărbia în piept.

— Îmi pare atât de rău... Îmi pare nespus de rău, a zis el, tremurând din tot corpul.

Adelaide i-a aruncat lui Hazel o privire deznădăjduită. *Ce să fac?*

— Eu ar fi trebuit să fiu în locul lui, a zis James. Iar el ar fi trebuit să se întoarcă acasă, la tine.

Adelaide Mason i-a mai turnat lui James o ceașcă de ceai.

— Hai, nu spune asta! a zis ea. Nu așa merg lucrurile, și știi și tu asta.

Adelaide a tresărit ușor, și-a mângâiat burta uriașă și a adăugat, zâmbind:

— Să fiu a naibii dacă nu e și ăsta tot băiat! Bătăuș, exact ca fratele mai mare. O să fie amândoi înotători, ca tatăl lor. Era ca un pește. Mereu m-am întrebat de ce nu s-a înrolat în marină.

A mai turnat ceai pentru ea și Hazel, iar într-o ceașcă minusculă a pus lapte, zahăr și un strop de ceai, pentru Frankie.

— James, aș vrea să te întreb ceva, a zis ea delicat. Crezi că Frank a suferit?

James s-a ridicat un pic în scaun.

— Deloc, a răspuns. Sunt absolut sigur. Totul s-a întâmplat într-o clipă.

Adelaide a împăturit batista și s-a șters la nas.

— E și asta o binecuvântare, așa-i? a vorbit ea cu o voce subțiată, încercând să-și stăpânească lacrimile. Nopți întregi mi l-am închipuit în cele mai cumplite chinuri.

Frankie s-a săturat de cuburi, așa că Hazel a găsit o carte pentru copii, cu paginile îndoite, și a început să-i citească încet, iar el s-a trântit cu tot trupul lui dolofan direct în poala ei.

— Și l-au înmormântat, deci? a întrebat Adelaide.

James s-a crispat.

— Nu știu, a zis el aproape șoptit. După ce s-a întâmplat atunci... mi s-a tulburat mintea. Am stat vreme îndelungată în spital. În secțiile de neurastenici.

Hazel a închis ochii și a suspinat în tăcere. Frankie o tot îndemna să continue povestea. Deci de aceea încetaseră scrisorile...

— E foarte probabil... să nu mai fi rămas nimic de înmormântat, a zis James încet.

Văduva s-a cutremurat și și-a ascuns privirea. Era de nerostit.

James a dus mâna la buzunarul sacoului și a scos de acolo ceva.

— Pentru ceea ce s-a întâmplat am primit o distincție militară, a spus el, care i s-ar fi cuvenit lui.

I-a întins doamnei Mason medalia, împachetată în panglici late, roșii și albastre.

— Nu pot s-o primesc! s-a împotrivit femeia. E a ta!

— Vreau să rămână la tine, a insistat James. Și cele douăzeci de lire. Pentru cel mic.

Adelaide s-a uitat din nou, scurt, în căutarea unei îndrumări, către Hazel, care era în continuare pe podea. Hazel a dat din cap cu hotărâre. *Acceptă!* Adelaide a cedat, primind banii și, în cele din urmă, medalia.

James i-a oferit apoi cărticica de rugăciuni pârjolită a lui Frank. Când a văzut-o, Adelaide a început să plângă cu suspine.

— Frank mi-a arătat în mai multe rânduri fotografia cu tine, a zis el, deschizând cărticica în locul unde fusese poza. Era foarte mândru de tine și de fiul vostru.

Femeia a luat cărticica și a dus-o la inimă.

— Nu știu cum să-ți mulțumesc.

Frankie a profitat și el de moment ca să se răsucească în poala lui Hazel și să se agațe cu brațele durdulii în jurul gâtului ei.

— Mi-am făcut atâtea griji pentru Frank al meu, singur acolo a continuat Adelaide să vorbească printre lacrimi. Asta m-a bântuit tot timpul. Gândul că era acolo fără nimeni lângă el. Iar când am aflat c-a murit, nu am putut dormi gândindu-mă cum murise el în singurătate, fără să aibă nimeni grijă de el.

Și-a șters nasul, după care l-a apucat din nou pe James de mână și i-a spus, cu lacrimile șiroindu-i din ochi:

— Să știu că nu a fost singur, că a murit ajutându-l pe bunul său prieten, va fi pentru mine o nespusă alinare în anii ce vor veni. O nespusă alinare.

L-a chemat pe Frankie la ea, cu brațele întinse, iar el, uitând pe dată de Hazel, s-a dus cu mersul lui legănat spre mama, care l-a ridicat cu emoție și l-a strâns la piept cu putere.

— Băieții o să afle tot despre tatăl lor.

Hazel s-a întors spre James. Cât îmbătrânise de când îl cunoscuse, în urmă cu șapte, opt luni. Părea epuizat. Sleit, palid, istovit.

Cu toate astea, pe chipul lui era ceva ce Hazel nu mai văzuse de la Paris încoace. Ceva ce i se părea a fi o stare de pace.

ANTRACT

La mare — 15 iunie 1918

AFRODITA

AU PLECAT ÎMPREUNĂ DE LA MICUȚA CASĂ A FAMIliei Mason, cu promisiunea că vor reveni în vizită. Hazel se întreba dacă tocmai mințise.

Tocul de la pantof i s-a răsucit ușor, iar ea s-a împiedicat. James i-a oferit brațul. Ea a roșit, dar l-a apucat oricum.

Au ajuns la colțul străzii unde ar fi trebuit s-o ia la dreapta înapoi spre oraș și spre gară, dar James a condus-o pe Hazel către stânga.

— Nu mergem la gară? a întrebat ea.

James s-a ferit de soare cu mâna.

— E o zi frumoasă, a zis el. Ar fi păcat să nu petrecem puțin timp pe plajă, nu crezi?

Hazel nu știa ce să creadă.

Au urmărit poteca bătătorită care ducea la țărm, unde pământul devenea treptat nisip, iar verdeața se transforma în ierburi rare și apoi dispărea. Și-au scos pantofii și șosetele, respectiv ciorapii, ceea ce era destul de problematic pentru Hazel, dar s-a descurcat ea cumva, pe sub fustă. Imaginea picioarelor ei goale era de-ajuns cât să-i provoace bietului James, pe loc, un atac de cord.

Au strâns ciorăpăria, au îndesat-o în pantofi și au mers cu ei în mână prin nisip. Experiența cu totul nouă de a simți nisip fierbinte

printre degete a făcut-o pe Hazel să uite de sine. A alergat până la apă, și-a azvârlit lucrurile grămadă și s-a repezit în valurile mici de la mal, ridicându-și fusta până aproape de genunchi. James a rămas pe loc, privind-o.

Aproape că l-a făcut să uite de durere. Iar picioarele ei! N-ar trebui să se uite. „Ba da, poți să te uiți! Dar mai discret!"

Briza mării și nisipul fierbinte, râsetele copiilor și țipetele pescărușilor, mirosul floricelelor de porumb și al cârnaților sfârâind – toate îi desfătau simțurile. Valuri cu coamă înspumată se spărgeau neîncetat la mal.

Se dusese să-i vadă pe văduva și pe fiul lui Frank. O făcuse. Știuse de la bun început că asta avea de făcut. În toate săptămânile astea, chinul de a-și înfrânge teama îl lăsase pe jumătate mort.

Și acum iat-o pe Hazel, aplecându-se să culeagă o scoică și privind înăuntrul ei!

HADES

Un ușor miros de țigări Woodbine i-a venit pe la nas lui James. Lângă el, a simțit o prezență ce-i era cunoscută, dar nu avea voie să se uite. *Asta ar trebui să mă alarmeze,* s-a gândit el, dar era și un sentiment limpede de familiaritate.

A rămas cu privirea ațintită asupra liniei orizontului.

— Ești un om norocos, Frank.

— Și încă cum! a zis Frank.

— Ai o familie grozavă.

— Știu.

Amândoi s-au uitat înspre apă, la Hazel.

— De ce *eu* să am parte de...

— Pentru că poți, a răspuns Frank. N-o lăsa să plece, prietene! Nu-mi faci nicio favoare dac-o lași. Eu asta aș face în locul tău.

James și-a amintit de copilașul voinic din brațele lui Hazel și cum râsese și se jucase cu el. A mai existat vreodată pe lume o fată atât de minunată, atât de bună? Care să iubească copiii. O să mai fie vreodată?... James a simțit o fierbințeală în tot corpul – și nu era de la soare. *Un copil!* Și-a amintit de pântecul rotund al lui Adelaide. Încă un copil ce n-avea să-și cunoască vreodată tatăl.

— O să am grijă de ei, a zis Frank. Știu că și tu, la rândul tău.

— Știi, o să mă trimită înapoi la război, a spus James.

Frank a chicotit.

— O să scapi curând, băiete, a zis el. Nu-ți fie frică! Cred că o s-o scoți la capăt. Nu mai e mult.

James se uita la Hazel, cum se juca printre rotocoalele apei.

— Nu ești cu adevărat aici, nu-i așa? a spus James. E parte din nebunia mea?

— Are vreo importanță? a întrebat Frank. Dacă nebunia e cea care-ți spune să te căsătorești cu fata asta și să fii fericit, al cui sfat l-ai asculta mai degrabă?

— Suntem cam tineri, nu crezi?

— N-am zis s-o faceți mâine, a răspuns Frank. Tu te simți tânăr?

— Nu! a recunoscut James.

— Ea o să te facă să te simți din nou tânăr.

— Nu știu nici măcar cum să rezist de la o zi la alta, a spus James.

— Nimeni nu știe. Dar fata de-acolo o să te ajute.

James a simțit apoi o palmă grea împingându-l din spate și a făcut câțiva pași împleticiți înainte.

AFRODITA

Pentru o clipă, Hazel s-a îngrozit, crezând că James o abandonase acolo. Nu-l mai zărea. Fusta i se scufundase în valuri, udă leoarcă

și rece, lipindu-i-se de picioare. Deodată însă, iată-l chiar în fața ei, cu pantalonii suflecați până la genunchi și mânecile până la coate, cu cămașa descheiată.

A simțit pe dată dorința de a explora aceste noi părți din trupul lui James ce se dezveleau ochilor ei.

El i-a cuprins fața cu mâinile. Inima ei a rămas încremenită, deslușind durerea de pe chipul lui.

— Știi că n-am să mai pot fi băiatul pe care l-ai cunoscut odată.

Hazel s-a desprins din mâinile lui.

— Dar eu asta văd, a zis. E singurul băiat pe care-l văd.

James a închis ochii strâns.

— Ce am făcut acolo și tot ce am văzut va rămâne mereu cu mine.

Era ultima oară când Hazel avea să-l mai implore astfel:

— Atunci lasă-mă și pe mine să fiu mereu cu tine!

James a rămas țintuit locului, tăcut, mai multă vreme decât putea ea să îndure.

Așa că s-a întors și s-a îndreptat spre țărm.

El a fugit după ea și i s-a pus în cale. Înainte ca vreunul să apuce să zică ceva, am trimis un mic val care să-l împingă spre ea, iar Hazel a căzut în brațele lui. James abia s-a ținut pe picioare ca să nu se prăvălească amândoi unul peste altul.

Senzația trupului ei lipit de trupul lui l-a străbătut ca un șoc electric. Când Hazel și-a recăpătat echilibrul și a dat s-o ia la fugă, el a tras-o înapoi și a strâns-o în brațe, învârtind-o iar și iar în jurul lui. Degetele ei de la picioare desenau pe apă cercuri în lumina caldă a soarelui.

ACTUL AL CINCILEA

AFRODITA

Bătălia lui Henry Johnson — 5 iunie 1918

LA PARIS, COLETTE LUCRA ÎN TURE, ÎNTR-O CAFEnea. Într-o dimineață, în timp ce curăța mesele, a zărit un ziar uitat de cineva, cu urme de cafea pe el. Tocmai se pregătea să-l arunce, când i-a atras atenția un titlu: *La Bataille d'Henry Johnson, Héros Nègre Américain! 24 Allemands Tués!*[1]

Și-a abandonat clienții și a devorat articolul. Erau relatate faptele de vitejie ale unui anume Henry Johnson, un soldat american negru din statul New York, care rezistase cu mare curaj în fața unui atac neașteptat al germanilor. Era membru în *369e Régiment d'Infanterie US*, regiment atașat Armatei a patra franceze, aflat sub comanda generalului Henri Gouraud și concentrat în sectorul Meuse-Argonne. Această divizie – se menționa în articol – era faimoasă pentru orchestra ei remarcabilă.

Colette s-a trântit pe scaun. Inima i se zbătea în piept, iar capul stătea să-i plesnească. Speranța, dușmanul ei de temut, îi bătea din nou la ușă.

A uitat complet de clienți, ale căror cafele se răciseră. Și-a sprijinit coatele de masa murdară și a încercat să gândească limpede. Aubrey făcuse parte din Regimentul 15 al Gărzii naționale New

[1] *Bătălia lui Henry Johnson, eroul negru al Americii! 24 de germani omorâți* (în fr. în orig.) (n. tr.).

York. Era posibil să fie vorba de aceeași divizie? Sau erau mai multe divizii de soldați negri în armata americană, toate cu formații remarcabile?

Dar ce dacă ar fi fost regimentul lui Aubrey? El era mort.

Însă ofițerul lui de comandă putea, cel puțin, să-i confirme asta. Probabil că o așteptau în continuare nopți albe, dar puteau fi măcar lipsite de frământările incertitudinii. Dacă știa sigur.

Colette era în stare să înfrunte adevărul. Atâta lucru știa despre sine.

Bătălia avusese loc în urmă cu câteva săptămâni, în mai. Acum era mijlocul lui iunie. Poate că încă erau acolo. Nu avea nimic de pierdut dacă trimitea o scrisoare, să întrebe.

AFRODITA

Comisia de expertiză medicală — 1 iulie 1918

COMISIA DE EXPERTIZĂ MEDICALĂ DIN CHELMSFORD a confirmat îmbunătățirea stării lui James. Se părea că mâncatul din belșug, dansul și râsul erau revigorantele de care avusese nevoie. A primit ordin să se prezinte din nou la instructaj la 15 iulie.

Între timp, totul se schimbase. Nu mai avea nicio dorință să se întoarcă în război și să moară pentru Bobby. Acum voia să trăiască, pentru Bobby, pentru Maggie și, mai ales, pentru Hazel. Nopțile deveniseră iar apăsătoare, iar imagini din tranșee îi bântuiau somnul. Dar când sosea dimineața, își regăsea liniștea. De ce să irosești zile însorite de vară când ai lângă tine o fată adorabilă? Trăiește clipa!

Pe Hazel vestea a înfuriat-o, a înfuriat-o din cale-afară, însă mai erau încă două săptămâni. Petrecuseră deja două împreună. Și era hotărâtă să se bucure fără frică de timpul rămas.

În fond, știrile de pe front erau pline de speranță. Aliații izbutiseră până una-alta să împiedice toate cele patru atacuri majore ale germanilor, din primăvară. Armatele germane nu ajunseseră la Canal, iar blocada forțelor navale britanice încă rezista. Americanii își exercitau în sfârșit puterea. Pentru lipsa lor de experiență, compensau întreit prin moralul ridicat, prin provizii și printr-un

număr de oameni ce părea nelimitat. Mersul lucrurilor începea să se schimbe. Trebuia să se schimbe. Ce mai rămăsese din războiul ăsta avea să se desfășoare rapid, iar James avea să se întoarcă în curând acasă, teafăr și nevătămat.

AFRODITA

Poșta — 29 iunie 1918

— COLETTE! A STRIGAT MĂTUȘA SOLANGE. AI UN musafir!

Era dimineața devreme. Colette s-a dat jos din pat, împiedicându-se. Probabil Papin, patronul ăla unsuros de la cafenea, o urmărise până acasă, mizerabilul! O să-i spună ea unde să caute o altă chelneriță.

— O clipă! a strigat Colette către mătușa ei.

Și-a pus în grabă hainele de cu o zi în urmă și și-a înfipt câteva ace în păr. N-o să-și dea silința acum să se aranjeze prea mult pentru Papin. Să se spele pe dinți? *Non.* Își lăsase musafirul să aștepte. Dacă era Papin, iar ei îi mirosea gura urât, *bien.*

Colette a intrat în camera de zi.

Sprijinit de tocul ușii, umplând toată încăperea și atrăgând asupra sa razele dimineții, stătea Aubrey.

Chiar el, aievea, în carne și oase, Aubrey!

Țipătul ei, recunosc, a trezit vecinii. Colette aproape a leșinat, cuprinsă de lacrimi. S-a lăsat pe podea, încovoiată, și a început să plângă.

Bucuria poate produce și așa ceva. Poate să doară la fel de tare precum durerea.

Aubrey, care tot drumul se frământase cu gândul la ce-i va spune, s-a panicat. Era îngrozitor ce se întâmpla.

— Monstrule! a urlat ea. Am crezut c-ai murit.

Mda. Era în mare încurcătură.

Iată-i și zâmbetul ăla ștrengar pe care Colette și-l amintea prea bine!

— Cartofarii au dat tot ce-au putut ca să mă omoare, a zis el, dar n-am stat io locului ca să mă prindă.

Colette nu avea de gând să se lase dusă cu vorba așa ușor.

— Ce ai de zis în apărarea ta? a cerut ea o explicație, printre lacrimi. Cum ai putut să-mi faci una ca asta?

Aubrey mirosea a săpun și a mentă, iar Colette și-a amintit, cu groază, că nu era și cazul ei.

(Dar nu asta era preocuparea lui acum.)

Știa că, în momentul ăsta, trebuia să-și aleagă cu mare grijă cuvintele.

I-a întins un plic.

— Ți-am scris o scrisoare, a spus el. Am vrut să mă asigur că ajunge aici, așa că m-am gândit că mai bine o aduc eu însumi.

Colette a aruncat o privire suspicioasă către scrisoare, apoi s-a depărtat.

— Trebuie mai întâi să mă spăl..., a început ea, dar Aubrey a apucat-o de mână.

— Jur, a zis el, că ești cel mai curat lucru pe care îl văd în luni de zile.

Lacrimile îi șiroiau iar peste obraji, iar vederea i se încețoșase.

— Chiar ești aici?

— Sunt, a răspuns el, dar nu-i spune colonelului Hayward!

Colette s-a tras îndărăt.

— O să fii împușcat pentru dezertare! a urlat ea. Trebuie să te întorci imediat!

Aubrey a râs.

— Am aranjat cu căpitanul Fish. O să mă întorc diseară.

Dar s-o părăsească pe Colette Fournier, acum că o găsise! Toate armatele kaiserului la un loc nu-l puteau sili.

Emoțiile au pus stăpânire pe biata Colette.

— Am crezut că ai murit, a repetat ea, înghițind în gol. Am auzit de un soldat ucis și... De ce nu mi-ai scris? Toate lucrurile alea pe care mi le-ai spus... Nu a contat nimic?

— Ba totul a contat, a răspuns el cu gâtlejul parcă înfundat. Și încă contează. E totul în scrisoare.

I-a întins din nou plicul, iar Colette l-a luat cu mișcări nesigure. Așteptase deja atâta amar de vreme pentru un răspuns, și să trebuiască acum să mai aștepte în plus, cât îi lua să citească scrisoarea, i se părea cumva o insultă de neîndurat. *Spune-mi, pur și simplu!*

Dar omul bătuse drumul până aici. Încerca să-și ceară iertare. Așa că și ea trebuia să fie binevoitoare.

S-a așezat pe canapea. Dinspre camera lui tanti Solange se auzea forfotă.

— Ai grijă! i-a șoptit ea lui Aubrey. Mătușa mea o să tabere toată pe tine.

El a râs.

— Cred că pot face față unei doamne în vârstă.

Colette a ridicat din umeri.

— *Bonne chance!* Ești pe cont propriu.

Zece minute mai târziu au ieșit din apartament să colinde străzile.

— Tu chiar nu glumeai, a zis Aubrey, în legătură cu mătușa ta.

Colette n-avea acum vreme de năzbâtiile mătușii ei.

— Aubrey, a spus ea, îmi pare rău pentru prietenul tău! *Quelle horreur!* a adăugat, clătinând din cap.

Aubrey nu a zis nimic, doar a strâns-o de braț. Și-au continuat plimbarea. Ochii lui vedeau Parisul, străzile fermecătoare, magazinele elegante, fără să le perceapă cu adevărat.

— Înțeleg de ce nu mi-ai scris, a zis Colette și i-a tras una între coaste. Asta nu înseamnă că te iert. Nu *încă*.

Dar Aubrey știa că deja fusese iertat și a mers mai departe.

Zâmbetul acela larg o cucerea de fiecare dată. Și când te gândești, și-a dat ea seama, că nu-l văzuse niciodată în lumina zilei. Habar n-avusese cum strălucea Aubrey ăsta al ei în razele soarelui.

Eu chiar nu m-am băgat de data asta, jur. Așa era Aubrey, pur și simplu. Și îl remarcau și alte femei pe lângă care treceau.

Colette a surâs în sinea ei.

Sigur că surâsul ei îl topea de tot pe Aubrey. Exact ca prima oară.

— Nu pare drept, a spus el după o vreme, eu, aici cu tine, crezându-mă nemuritor, iar Joey, în mormânt. Când, de fapt, ei după mine veniseră.

Colette asculta, oferindu-i lui Aubrey toată răbdarea de care avea nevoie.

— De ce eu? a zis el cu voce tare. De ce mi se îngăduie mie să trăiesc când atâția alții mor? De ce mi se îngăduie să trăiesc când atâția negri sunt omorâți doar pentru că respiră același aer cu albii?

Colette nu s-a încumetat să răspundă. Dacă rostea ce-i dicta inima – „Ai fost cruțat pentru că am nevoie de tine" –, ar fi dezvăluit cerului înșelător că avea nevoie de Aubrey, iar data viitoare Soarta n-ar mai fi ratat ținta pe care chiar ea o desenase acum pe pieptul lui.

— Dacă i-aș fi auzit! a continuat Aubrey. Dac-aș fi ieșit cu el! Dac-aș fi avut pistolul cu mine!

— Poate că ai fi fost și tu mort acum!

— Sau, pur și simplu, dacă n-ar fi avut nevoie să se ușureze!

Colette a lăsat capul pe umărul lui.

— Știu!

Aubrey și-a amintit atunci cât de bine știa, de fapt.

— Era prietenul meu, a zis el. Știu că nu e același lucru cu a-ți pierde familia.

Colette l-a oprit cu un sărut pe obraz.

— Durerea nu e o întrecere, a spus ea. Ce s-a întâmplat e cumplit. Nimeni n-ar trebui să treacă prin așa ceva. Mai ales din pricina propriilor concetățeni. E o crimă împotriva umanității. Împotriva bunei-cuviințe și a rațiunii.

— Câteodată pare că Americii îi lipsesc toate astea, a zis Aubrey pe un ton amar.

— Dar America te-a dat pe tine, a replicat Colette. Deci nu are cum să fie totul rău.

— Nu e ca și cum ăștia erau doar vreo câțiva băieți răi, a explicat Aubrey. Tulburați la minte, înțelegi? Așa e peste tot. În toată armata. În tot Sudul. Și nu numai acolo.

Colette l-a privit atent.

— O să te întorci? l-a întrebat. Sau poți să rămâi aici, în Franța?

Aubrey a făcut ochii mari.

— Să rămân aici?

Lua în considerare posibilitatea, apoi însă chipul i s-a pleoștit.

— N-o să-mi dea voie Unchiul Sam, a zis el. Și mi-ar fi dor de familie.

Colette s-a sprijinit de brațul lui.

— Dacă ai o familie și poți să fii lângă ea, atunci du-te! a murmurat ea.

Aubrey a sărutat-o pe dosul palmei.

— Nu-mi vine să cred că mă aflu aici, a zis el. Nu-ți poți închipui ce dor mi-a fost de *tine*!

— Ba da, pot!

Zâmbetul lui i-a pierit de pe față.

— Nu mai sunt cine eram înainte, a spus. Nu prea am ce să-ți ofer. Acum sunt soldat, nu pianist.

Colette a râs.

— Da, iar eu sunt balerină.

— Ești?

Colette și-a dat ochii peste cap.

— Tu vei fi pentru totdeauna pianist, Aubrey. Nimeni nu-ți poate lua asta!

L-a privit lung cu ochi îndurerați și și-a plimbat ușor vârful degetului peste conturul chipului său:

— Nu îl plângi doar pe Joey, a zis ea. Puteai fi tu în locul lui. Crezi că tu ar fi trebuit să fii. Te învinovățești că nu erai tu în latrină atunci când au venit ucigașii. Acum trăiești groaza propriei tale morți.

Aubrey s-a crispat.

— Mă faci să par egoist.

Colette a făcut ochii mici.

— *Non.* Te fac să pari exact ca mine.

El a privit-o contrariat.

— Nu e zi în care să nu mă învinovățesc că am trecut râul în dimineața aia ca să culeg mere. Că am luat-o la fugă spre mănăstire de îndată ce am auzit primele focuri de armă.

Aubrey a mângâiat-o pe mână. Dumnezeu să binecuvânteze merele și călugărițele!

— Mă simt un monstru când mă gândesc că am supraviețuit în fața germanilor care mi-au spulberat cu sânge-rece familia. Sunt o lașă egoistă. Chiar după ce mama a murit de supărare, inima mea a continuat să bată. Vezi, mai mult mi-am iubit viața; aș fi putut refuza să înfrunt o lume fără cei dragi pe care-i pierdusem.

Trecătorii pășeau în linie dreaptă pe lângă ei.

— Nu ești un monstru pentru că trăiești, i-a spus el. Nu e nicio crimă să culegi mere.

— Și nu e nicio crimă să te furișezi noaptea ca să te întâlnești cu a ta *petite amie*, a zis ea și a zâmbit ironic. Ce-i drept, armata ar spune că e, dar asta e altă poveste.

Aubrey urmărea cu privirea zulufii din părul lui Colette care i se strecurau pe lângă eșarfă, dansând în adierea vântului. Se găsiseră unul pe altul o dată, apoi se mai găsiseră încă o dată. Iat-o – nu o cântăreață de jazz, nu o belgiancă fermecătoare, ci o fată îndoliată care înțelegea! Care luptase ca să trăiască și care îl umplea pe Aubrey de dorința de a lupta și a trăi alături de ea.

Dar ce urma acum? În seara aceea trebuia să revină pe front. Iar dacă războiul ăsta avea să se încheie vreodată, Aubrey trebuia să se întoarcă la New York.

New York părea foarte departe. Acolo nu ar putea să o sărute în văzul lumii fără să-i fie teamă de ce ar spune trecătorii.

Dar la Paris putea. O putea săruta cât să compenseze pentru tot timpul pierdut.

Un sărut ce ar fi ținut la distanță moartea și durerea.

S-a gândit că poate ar trebui s-o sărute pe Colette și să nu se mai oprească niciodată.

Dar până și cele mai frumoase săruturi au un sfârșit.

— Mi-a fost atât de dor de tine! i-a șoptit el. N-am vrut nicio clipă să te părăsesc.

Și-au continuat plimbarea. Aubrey a simțit cum un fel de pace îi cuprindea trupul. Nici nu-și dăduse seama cât de mult îl împovărase, în toate lunile astea, secretul din jurul lui Joey.

— Mi-aș dori să pot face ceva pentru Joey, a spus Aubrey după o vreme. Sau pentru familia lui. Sau ceva care să amintească de el.

Colette a zâmbit.

— E o idee bună. Ceva prin care amintirea lui să dăinuie.

— Dar ce? s-a întrebat el. O piatră de mormânt sofisticată?

Au cotit pe altă stradă.

— Și eu mi-am dorit adesea, a zis Colette, să fac ceva pentru fratele meu, Alexandre. Un monument. Dar toate ideile care mi-au venit mi s-au părut palide. Insuficiente.

— Pietrele de mormânt sunt reci, a zis Aubrey. Monumentele, la fel, într-o anumită măsură.

— Îmbogățește-te, l-a tachinat ea, și donează o clădire în memoria lui Joey.

Au început să se uite în jur și în sfârșit să vadă cu adevărat Parisul. Aubrey și-a dat seama că-i era sete, așa că s-au oprit într-o cafenea să bea limonadă.

— În tranșee, am compus cântece pentru Joey, a zis el. Și pentru tine am compus.

— Hai să mergem la New York să le înregistrăm! a propus Colette.

Aubrey a scăpat paiul din mână.

— E o ofertă?

Colette a roșit. O luase gura pe dinainte?

— Îhm, dar din partea ta tot ofertă e? „O să merg oriunde vei fi și tu, Aubrey Edwards."

— Ofertă să fie, *mademoiselle*! a răspuns el. Și ai face bine să mă crezi pe cuvânt!

DECEMBRIE 1942

Un posibil deznodământ

— NE PUTEM OPRI AICI! LE SPUNE AFRODITA celorlalți zei. Ne putem opri în acest punct, cu ambele cupluri în sfârșit fericite, după tot ce au pătimit.

Hades își lipește vârfurile degetelor laolaltă și o privește gânditor pe zeița iubirii.

A fost o poveste lungă, dar ce e timpul pentru cei nemuritori?! Afrodita poate să înghesuie o întreagă istorie în spațiul dintre două bătăi de ceas.

Hefaistos își mângâie barba. Apoi se ridică și se duce șchiopătând spre plasa de aur. La o simplă atingere cu mâna, plasa se desparte, lăsând o deschizătură prin care poate trece Afrodita.

— Procesul se suspendă, declară el. Inculpata este achitată, zâmbește Hefaistos mucalit. Arestul *acestei* inculpate e declarat neconstituțional. Iartă-mă, zeiță, pentru reținere!

Afrodita clipește des. Pentru o clipă, e prea șocată ca să-și recapete imediat libertatea. Se apropie de Hefaistos și îi vorbește încet, la ureche, cât să audă doar el.

— Și acum plec? îl întreabă. Vrei să încheiem?

El face un gest spre ușă, în semn că n-o va opri.

— Ești liberă să pleci dacă dorești.

— Nu e ce crezi, îi șoptește ea. Eu, cu el.

Hefaistos clatină din cap.

— Nu face asta, zice el. Hai să trăim doar în adevăr de-acum încolo, noi doi!

Afrodita își mușcă buza.

— Nu asta vreau să zic.

Se întoarce și îl surprinde pe Ares cu gâtul întins, încercând să prindă frânturi din conversația lor.

— Nu neg aventura. Ce vreau să zic însă...

Hefaistos numai asta nu și-ar dori acum să audă.

— Pentru tine, ispita e mare pe timp de război.

Era infinit mai bine să rostească el cuvintele astea decât ea.

— Prea multe inimi au nevoie de tine. E o senzație amețitoare ca toți ceilalți să aibă nevoie de tine. Despre asta e vorba?

Apollo se joacă cu clapele pianului și se preface că nu trage cu urechea. Hades se uită pe fereastră către stradă.

— Nu sunt cum cred alții, zice Afrodita, cu privirea în pământ. Nu sunt vreo ușuratică.

— Știu.

Și, într-adevăr, Hefaistos știe. Dincolo de ce ar spune ceilalți sau de ce ar gândi.

Afrodita iese prin spărtura creată de el în plasa aurie.

— Mersi oricum pentru poveste! zice Hefaistos. N-am s-o uit. Te pricepi la ceea ce faci. Și... cred că înțeleg ce vrei să spui.

Pe chipul ei meditativ se ivește un surâs.

Hefaistos nu-și poate reține un zâmbet.

— Îi invidiez pe muritorii tăi.

Afrodita ridică din sprânceană.

— După cum zice și Ares, ei mor, știi...

Zeul focului încuviințează din cap.

— Așa e! Dar cei norocoși mai întâi trăiesc.

Hefaistos se apleacă puțin. Spinarea lui diformă nu-i permite să se îndoaie prea mult.

— Iar cei mai norocoși dintre ei petrec timp cu tine.

Afrodita clipește mirată.

Ares e sătul până-n gât să-i mai asculte pe ăștia doi șușotind. Încearcă să țâșnească prin deschizătura făcută de Hefaistos, dar nu reușește.

— Hei! Dă-mi drumul!

— Poți să putrezești în iad, îi zice Hefaistos fratelui său.

— Strict vorbind, nu poate, sesizează Hades.

Ares strigă după fratele lui:

— Nu e ăsta finalul poveștii! Afrodita nu-ți spune tot. Un rânjet i se întinde pe față când adaugă: *Niciodată* nu ți-a spus tot.

Restul poveștii
15 iulie–17 august 1918

ARES

RĂZBOIUL TRENA. ULTIMA OPERAȚIUNE DE PROporții a germanilor, Ofensiva de la Champagne-Marna, sau a Doua Bătălie de la Marna, s-a încheiat cu o înfrângere strivitoare pentru Germania. Cu prețul unui sfert de milion de victime, morți și răniți laolaltă.

Și James, și Aubrey au luat parte la bătălie, la mulți kilometri depărtare pe Frontul de Vest. James fusese repartizat în Armata a zecea, sub comanda generalului Charles Mangin. Îi părea rău că nu se întorsese la vechii lui camarazi, dar nu avea de ales.

James a ajuns pe front exact la începutul luptei. Veteran călit deja, țintaș de înaltă precizie, James a luptat ca un spartan. Nu pentru că iubea războiul, ci pentru că doar așa avea cele mai mari șanse să se întoarcă teafăr acasă.

Mi-aș dori să pot spune că a luptat fără frică. Că se simțea intangibil în fața primejdiei, după toate câte trăise. Dar bătălia s-a dovedit aprigă. Moartea era prezentă în ambele tabere. Dacă n-ar fi avut-o în gând pe fata care-l aștepta și o familie acasă, n-ar fi răzbit.

Aubrey, la rândul lui, a luptat ca o fiară. Era cea mai grea confruntare la care participase până atunci. Toți membrii Regimentului 396 erau fiare pe câmpul de bătălie. Uriași. Hopliți[1]. O sută șaptezeci și unu dintre ei aveau să primească distincția Croix de Guerre din partea francezilor. *Les Hommes de Bronze*, așa le ziceau. *Blutlustige Schwarzmänner*. Traducerea germană pentru „bărbați negri însetați de sânge".

Acum nu știu cât de „însetați de sânge" erau, dar nu voiai să fii în locul unui neamț căzut în tranșeele „Viperelor din Harlem". Și cu siguranță nu voiai să fii în locul unui neamț care lua prizonier un „Harlem Hellfighter". Veneau peste tine și de fiecare dată își recuperau omul.

Luptau ca unul. Luptau așa cum cântau în formația locotenentului Europe. Experiența naște solidaritate; o formație de soldați care au luptat împreună împotriva aceluiași dușman, în același război, înțelege ce înseamnă unitatea. Așa cum au înțeles, înaintea lor, și părinții, și bunicii lor.

AFRODITA

N-am spus nicio clipă că n-o să spun și restul poveștii, Ares.

Colette și Hazel s-au întors la tocat varză și ceapă la Compiègne, deși pe Hazel gândul ăsta o neliniștea. Germanul care se năpustise asupra ei îi bântuia coșmarurile. Cele două tinere și-au început a doua ședere la lagărul de muncă printr-o întâlnire cu paznicii și sergenții responsabili, avertizându-i că se așteptau să li se garanteze siguranța, lor și tuturor celorlalți voluntari. Administratorii lagărului se confruntau cu un deficit de personal atât de mare și

[1] La vechii greci, soldat pedestru echipat cu armament greu (n. tr.).

erau atât de bucuroși că fetele se întorseseră, încât le-au acceptat toate condițiile fără comentarii. Hazel era mereu cu ochii-n patru, dar nu mai a văzut nici urmă de atacator.

Compiègne era aproape de Soissons, acolo unde era detașat James. Scrisorile circulau de la unul la altul la fel de iute ca telegramele. Deși ecoul focurilor de arme se auzea cu putere, Hazel primea atât de des scrisori de la James, încât nici nu-i rămânea vreodată prea mult timp ca să-și facă griji pentru el.

Când bătălia s-a încheiat, James i-a scris, anunțând-o că avea să primească o jumătate de zi de odihnă și recreere sâmbăta care urma. Era vreo șansă să vină la el ca s-o petreacă împreună? În aceeași zi, a sosit și o scrisoare de la Aubrey în care anunța că lunea următoare era învoit. Așa că fetele au pus la cale un plan. Aveau să îmbrace vechile lor uniforme YMCA și să meargă cu un tren militar până la depoul cel mai apropiat de sectorul lui James. Aveau să se întâlnească acolo cu el și să petreacă împreună câteva ore încântătoare. Apoi Colette și Hazel aveau să o ia pe ambranșament până la linia ferată principală, care le ducea la Verdun. Aveau să călătorească duminică toată ziua, iar luni să se întâlnească cu Aubrey.

Era un plan urât, îndrăzneț, nevinovat și atât de simplu! La Compiègne s-au urcat fără probleme în trenul ce urma să le ducă la locul de întâlnire. Drumul era scurt, dar au asudat groaznic în arșița verii. Văzând că nimănui nu-i păsa dacă erau cu YMCA ori cu circul, Hazel și Colette și-au lepădat uniformele de lână. Aproape de depoul de la Soissons, Hazel a împrumutat de la prietena ei o oglinjoară și un pieptăn ca să se aranjeze. Era prea entuziasmată ca să mai simtă zăpușeala!

James aștepta la depou sosirea trenului lor. Nu-și mai găsea astâmpărul de atâta nerăbdare. Cele câteva săptămâni de despărțire i se păruseră mai lungi decât întreg războiul.

Și-a șters sudoarea de pe frunte și a căutat, în tot pârjolul acela, ceva ce putea să-i dea măcar un pic de umbră.

ARES

Vuietul de arme ce răsuna când și când din depărtare era aici la fel de firesc precum zgomotul traficului în oraș ori ciripitul păsărilor la țară. James abia dacă l-a sesizat.

Calea ferată a început să vibreze. A zărit fum și a auzit ropotul locomotivei. *Uite-o că vine!*

În vagon, Hazel și-a ridicat privirea.

— Aproape am ajuns, i-a spus lui Colette. O să oprească.

De nicăieri, un val de aer l-a trântit pe James la pământ. Apoi s-a auzit vâjâitul, în urma obuzului. Venit dintr-un tun de la mare distanță. „Max cel lung." Treizeci și opt de centimetri.

Explozia a zguduit pământul de sub el. Gheizerul de țărână s-a revărsat peste calea ferată. Fum și flăcări se înălțau, duduind, din rămășițele trenului.

HADES

Locomotiva și primele două vagoane au fost nimicite.

Vagoanele din spate s-au îndoit și s-au ciocnit unul într-altul.

Soldați și voluntari de război au fost azvârliți care cât colo prin vagoane.

Cioburi de la ferestrele sparte zburau prin aer ca șrapnelele.

Colette a rămas nevătămată, căci Hazel o protejase cu corpul ei.

James a găsit-o pe Colette cu Hazel în brațe, legănând-o ca pe un copil. Ca și cum doar ce adormise. Ca și cum ar fi putut fi trezită.

— E vina mea! repeta Colette, plângând și respirând agitat. Am greșit ținând la ea. Nu aveam niciun drept. *La guerre* îi ia de lângă mine pe toți cei pe care-i iubesc. N-o să mi-o cruțe nici măcar pe Hazel. N-ar fi trebuit niciodată să mă împrietenesc cu ea!

James, veteranul călit în lupte, ajungând la fața locului, știa ce era de făcut. A aplicat presiune peste zonele care sângerau și a chemat un medic. A eliberat căile respiratorii, a desfăcut hainele strâmte.

James, băiatul de la serata dansantă, era pierdut în negura unei lumi întunecate, alergând în toate părțile după cel ce nu avea să fie găsit.

HADES

Royal Albert Hall

HAZEL A AJUNS LA DESTINAȚIE. PURTA O ROCHIE lejeră de vară și pășea desculță prin iarba moale. În verdele acela intens, floricele albe scânteiau ca niște perle.

Pașii au condus-o în fața unei uși necunoscute. A deschis-o și s-a trezit deodată într-o sală enormă, întunecată, atât de uriașă, încât nu i se vedeau pereții. Absența oricărui ecou a făcut-o să amețească.

Nu se simțea pregătită să fie acolo.

Undeva, în depărtare, i s-a părut că vede o lumină pâlpâind. A reușit să înainteze încet, cu grijă, pășind orbește. Sub tălpile goale simțea suprafața netedă a podelei de lemn.

Lumina s-a intensificat. Un reflector, cu conturul lui oval perfect, ilumina un pian cu coadă Steinway & Sons din abanos sclipitor și lung de aproape trei metri. Capacul deschis o chema spre el.

Ce instrument splendid! Niciodată în viața ei nu se apropiase de un pian atât de prețios, atât de imaculat!

Ceea ce, de fapt, era încă adevărat.

Hazel s-a apropiat de bancă și s-a așezat.

Luminile din sală au căpătat un licăr subtil. Exact cât să vadă ea unde se afla. Impunătoarea sală se înfățișa în deplina ei măreție solemnă. Un Royal Albert Hall gol, în miez de noapte.

A atins clapele, încercând câteva note. Pe măsură ce fiecare mărgea sonoră răsuna în aer, șovăiala îi dispărea. A început să cânte. „Patetica." A doua mișcare a sonatei de pian numărul 8 în do minor, opus 13, de Beethoven. „Adagio cantabile."

Sunetul a umplut spațiul pustiu și a năvălit înapoi peste ea ca o revelație. Câtă puritate, câtă blândețe sonoră! Fiecare ciocănel lovind coarda ca într-un dangăt de clopot și umplând întunericul cu frumusețe.

Din ochi îi curgeau lacrimi. Nicicând, nicicând nu mai cântase așa. Nicicând nu mai atinsese un asemenea instrument și într-un spațiu cu o asemenea acustică divină. Nicicând nu mai simțise o asemenea libertate de a cânta așa cum visa, neîngrădită de un trup copleșit de emoții. Și fără teama paralizantă în fața unui public – totuși, s-a gândit ea, ce păcat că acum nu era nimeni acolo să-i asculte muzica!

M-am așezat lângă ea sub înfățișarea lui *Monsieur* Guillaume, care, de fapt, nu era mort, dar Hazel a înțeles.

— Am murit, *monsieur*?

Și-a ridicat privirea, cântând în continuare, și a zărit, sus de tot la balcon, exact în locul unde stătuse cândva împreună cu James, un mic ciorchine de oameni. Părinții ei. Colette, Aubrey. Tanti Solange. Georgia Fake și Olivia Jenkins. Părintele Knightsbridge. Ellen Francis. Reverendul și doamna Puxley. Maggie.

James.

Erau la mare depărtare și totuși îi distingea limpede, ca și cum ar fi fost aproape.

Lângă ei erau și alți oameni. Înșirați rând cu rând, umplând etajul de la balcon. Oameni pe care nu-i cunoștea încă. Oameni ce aveau să pătrundă mai târziu în viața ei, îmbogățind-o, împlinind-o, însă nu și acum. O tânără cu bucle negre. Un băiat cu părul șaten deschis.

— Te rog! mi-a zis ea. Aș putea să mă întorc o vreme acolo?

În așteptarea răspunsului meu, a continuat să cânte la pian.

Nu rămân impasibil în fața muzicii. Nu toți trebuie să fim ca tine, Apollo, ca să o apreciem.

Și nu sunt impasibil nici în fața iubirii, indiferent de câte iubiri am fost silit să frâng.

Hazel a stăruit.

— Nu poți să mă trimiți înapoi?

— N-ar fi imposibil, i-am răspuns. Însă nimic nu va mai fi la fel.

— Te rog! a implorat ea. Când o să mă chemi a doua oară, o să vin de bunăvoie.

M-am ridicat de pe banchetă și m-am retras în umbră. Oricât de mult mă îndurerează, înțeleg că prezența mea nu e mereu binevenită. Hazel a continuat să cânte, iar asta m-a bucurat. Muzica era pentru ea cel mai bun lucru în clipa aceea. Nimic nu-i putea ușura mai mult trecerea asta chinuitoare.

Lângă mine a apărut cineva.

— O, Afrodita, am zis eu – dacă-ți amintești, zeiță. Cărui fapt datorez rara onoare a vizitei tale?

Ai făcut o plecăciune și ai zis:

— Apelez la bunăvoința ta, stăpâne. Dacă ți-am fost vreodată pe plac, te implor să mi-o înapoiezi pe Hazel. Dă-i drumul!

— Minunată zeiță, ți-am spus eu, asta e soarta războiului. Dacă fiecare suflet îndrăgit ar fi smuls din ghearele morții pentru simplul fapt că ar fi jelit și i s-ar simți lipsa, universul s-ar strânge până la anihilare.

— Povestea lui Hazel nu e gata încă, a insistat Afrodita. Mai are atât de mult de oferit și de făcut!

— Pot spune același lucru despre fiecare dintre milioanele de oameni căzuți în război, am răspuns eu.

Și atunci, Afrodita, te-ai întors către mine și ai căzut în genunchi.

— Te rog, dă-mi-o pe Hazel! m-ai implorat. Iubirea ei abia am început-o. James are nevoie de ea. Părinții au nevoie de ea. Colette are nevoie de ea. Te rog, stăpâne Hades, Zeu al Împărăției Umbrelor, Atotstăpânitor!

Dacă memoria nu mă-nșală, cred că mi-a trebuit o batistă.

— E rănită grav, ți-am spus.

— Dar nu acolo unde contează cel mai mult, m-ai contrazis tu.

— Moirele se vor răscula, te-am prevenit. O să-i hăituiască fiecare pas.

— Am să veghez asupra ei, ai răspuns, zeiță. Am s-o apăr cât îmi stă în putere.

Cu toate că muritorii m-au portretizat dintotdeauna astfel – și îi iert pentru asta –, inima nu mi-e de piatră.

Ți-am luat mâna și te-am ajutat să te ridici.

— Pasiune, Iubire și Frumusețe, ți-am spus. Știi că acum ea nu le mai poate avea pe toate.

AFRODITA

O puturoasă — 20 august 1918

TUBURI CU SÂNGE ROȘU ATÂRNAU DIN BORCANE montate pe un suport metalic și se prelungeau, a observat Hazel, până într-un ac ce stătea înfipt în brațul ei. Locul în care era împlântat o ustura și îi străpungea carnea ca o insultă.

Nu știa, dar se afla într-un spital de campanie.

O durea tot corpul. Abdomenul, până și respiratul, era un calvar. Părți din interiorul trupului ei pe care nici nu le putea numi se zvârcoleau și protestau. Își întorcea capul când într-o parte, când în cealaltă, ca să poată vedea. Simpla mișcare îi producea valuri de durere din cap până-n picioare.

A încercat să se ridice în fund, dar s-a prăbușit înapoi pe pernă, gâfâind.

Colette a apărut imediat la capul patului.

— Bună dimineața!

Hazel s-a uitat în jur.

— Chiar e dimineață?

Colette a sărutat-o pe obraz.

— *Non, ma chère,* nu e. Dar ai dormit cât pentru o noapte lungă, i-a zis ea, trăgându-și un scaun mai aproape și așezându-se. Doare îngrozitor de tare?

Hazel respira lent. Încă își simțea capul undeva între narcoză și trezie.

— Nu contează! a zis Colette. Pot să văd deja adevărul.

— De cât timp sunt aici? a întrebat Hazel, mirându-se de vocea ei aspră.

În privirea lui Colette se citea îngrijorarea.

— De trei zile, a răspuns. Ne-a fost foarte frică.

— Ne-a? a întrebat Hazel, dar fără să-și bată prea tare capul. Îmi poți da niște apă?

Colette și-a vârât brațul pe după perna lui Hazel și a ajutat-o să se ridice. A sesizat tresărirea provocată de dureri și i-a dus chiar ea la gură paharul cu apă.

Hazel a închis ochii. Colette i-a luat mâna și și-a răsfirat degetele printre degetele ei.

— N-am cuvinte să-ți spun cât mă bucur să te văd trează!

Hazel a zâmbit și a deschis ochii.

— Și eu mă bucur să te văd, a luat ea cu grijă o gură de aer. Trei zile?

— O puturoasă!

Hazel a râs pentru o clipă, dar durerea o săgeta.

— Colette, ce am pățit?

De unde să înceapă? Cu inima sfâșiată, Colette a zis:

— Îți aduci aminte de călătoria cu trenul?

Hazel a confirmat cu o mișcare din cap.

— Îți amintești de explozie?

Hazel s-a încruntat.

— Oare îmi amintesc?

A așteptat un pic. În mintea ei era în continuare o învălmășeală amețitoare:

— Poate...

— Trenul nostru a fost lovit de un obuz, i-a povestit Colette cu blândețe. Au murit oameni. Și mulți alții au fost răniți.

Hazel a cercetat cu atenție chipul lui Colette.

— Pare că tu ești bine.

Colette a tras aer adânc în piept. *Deci nu-și amintește ce a făcut.* A dat să zică ceva, apoi a tăcut. Ceva – eu am fost aceea – a prevenit-o să nu spună nimic.

— Doar mă știi, a zis Colette cu glas slab, deși era un chin să mintă. Mereu norocoasă.

— Cum era și de așteptat, a zâmbit larg Hazel. Păi și, ce m-a lovit?

— Geamurile sparte, a răspuns Colette. Cioburi ca șrapnelul. Te-ai tăiat rău pe tot corpul. Ai sângerat enorm.

Colette a luat mâna lui Hazel și a dus-o la buze.

— Am crezut că o să te pierdem.

Hazel a început inventarul. A mișcat din degete. Erau la locul lor. Și-a mișcat degetele de la picioare. Tot la locul lor. Iar în locul unde trebuiau să fie picioarele a văzut prin pătură niște umflături.

— Am pierdut vreo părticică din mine?

Lui Colette i-a venit să râdă, dar s-a abținut. Era evident că simțul umorului Hazel nu și-l pierduse.

— Te-au operat, a zis Colette, ca să extragă cioburile și să oprească sângerarea. Doctorii au spus că doar printr-un miracol ai supraviețuit.

Hazel a încercat să absoarbă toate informațiile. Ce știa? Ce-și amintea? Ceva cu un pian. Ceva cu o sală de concerte. O prezență, chiar lângă ea. Nu înspăimântătoare, dar nici întru totul confortabilă. Pur și simplu era acolo, privind-o cu atenție.

Și în decursul acestor scene, aproape murise. Fusese tăiată pe o masă de operație. Niște străini îi examinaseră măruntaiele. A luat cu fiori.

— Colette, părinții mei știu?

Colette a dat din cap.

— Ne-a luat ceva timp să luăm legătura cu ei. Ar trebui să ajungă în câteva ore.

Hazel a făcut semn că vrea apă și prietena ei a ajutat-o încă o dată. Apoi i-a apropiat de buzele uscate și crăpate o lingură cu măr fiert. Pacienta a închis ochii. Senzațiile astea produse de mâncare și de lichide erau aproape mai mult decât putea percepe.

— Colette?

— Da, scumpo?

— De ce nu pot să văd cu ochiul drept?

Un râset, sau un suspin, s-a desprins de pe buzele lui Colette.

— E în regulă, a răspuns ea. E acoperit cu un pansament. Dar ochiul în sine e bine. Așa spun doctorii.

— Dar e bandajat. De ce?

Lacrimi s-au rostogolit pe obrajii lui Colette. I-a revenit în minte imaginea aceea cumplită. Roșu, alb și oase, în locul unde ar fi trebuit să fie fața încântătoare a prietenei ei.

— Ai fost grav rănită pe obraz, *chérie*, a șoptit Colette. Și pe frunte.

Din fericire, mintea lui Hazel era încă tulbure în clipele acelea. Nu putea să simtă tot ceea ce avea să simtă mai târziu despre toate astea.

— Dar ochiul ți-a rămas nevătămat, a continuat Colette, precipitându-se. Doctorii spun că a fost un miracol. Ca și cum cineva ți l-ar fi acoperit.

— Păi atunci, dacă o să aflu vreodată cine a fost, am să-i mulțumesc. Nu se găsesc globi oculari la prăvălie, a zis Hazel, răsuflând istovită.

Dinspre ușă s-a ivit o umbră. Colette și-a ridicat privirea, iar Hazel, deși amorțită, și-a îndreptat și ea atenția într-acolo.

În prag stătea soldatul James Alderidge.

— Bun găsit, domnișoară Windicott! a zis el. Mi-a fost dor de tine!

AFRODITA

Cicatrici — 21 august–1 septembrie 1918

COLETTE ȘI JAMES NU I-AU SPUS NICIODATĂ LUI Hazel că ea îi salvase viața lui Colette. Eroismul e o povară mult prea apăsătoare. James o știa prea bine, iar Colette avea aceeași părere. Grație unui mic imbold din partea mea.

Hazel nu avea nevoie de fapte eroice ca să se împace cu noul ei chip. Era în viață. Îi avea alături pe toți cei pe care-i iubea. De când văzuse moartea cu ochii, multe dintre lucrurile care contaseră cândva își pierduseră orice importanță.

Doar din grijă pentru James o necăjeau cicatricile înroșite ce-i brăzdau partea dreaptă a feței. Când a venit momentul să i se scoată bandajele, James a implorat să fie și el prezent, împreună cu părinții ei și Colette. Hazel a șovăit, dar, în cele din urmă, a acceptat.

O infirmieră a desprins delicat pansamentul și bandajele. Hazel a deschis ochiul drept și a clipit, încercând să se obișnuiască cu lumina. Și tocmai bine că l-a văzut și pe James, zâmbind de sus.

— Uită-te la tine! a exclamat el.

— Nu pot, decât dacă-mi aduci o oglindă! a răspuns ea tăios. Te rog, adu-mi!

James i-a întins o oglindă, în care Hazel s-a cercetat curioasă.

— Rănile s-au vindecat mai bine decât m-aș fi așteptat, a spus chirurgul, examinându-i cicatricile. Nicio infecție. Ești foarte norocoasă.

Mai bine decât se așteptase?

— Arăt destul de îngrozitor, a zis ea pe un ton indiferent.

— În comparație cu felul în care arătai atunci, în tren, a spus James, arăți nemaipomenit de bine.

— Îți mulțumesc! a zis Hazel. Cred!

Și-a îndreptat privirea spre părinți și a văzut-o pe mama ei silindu-se să-și păstreze prezența de spirit. Săraca mama...

— Sunt monstrul lui Frankenstein acum, a conchis Hazel. Dar asta se va dovedi util în atâtea feluri! La speriatul hoților, la alungatul spiritelor rele...

Domnul și doamna Windicott, strânși amândoi la căpătâiul lui Hazel, surâdeau către fata lor și o copleșeau cu vorbe de îmbărbătare. Și sunt convinsă că nimeni nu i-ar putea judeca pentru faptul că în acea seară, după ce s-au întors la pensiune, și-au cufundat fața în pernă și au plâns.

Aubrey a reușit să vină în vizită într-o după-amiază de duminică. Colette păstrase asta ca surpriză, apoi a defilat cu el în rezerva de spital a lui Hazel, acolo unde își făcea conștiincioasă exercițiile de întărire.

— Care mai e viața ta, lady Hazel de Windicott?

Hazel a chițăit și a încercat să sară spre el, dar un junghi ascuțit a țintuit-o locului. Aubrey s-a năpustit asupra fetei cu pianul și a îmbrățișat-o. El știa ceea ce ea nu știa că făcuse în tren și nu avea să uite asta niciodată.

Aubrey și James s-au întâlnit, în sfârșit. Sunt sigură că s-ar fi împrietenit în oricare alte împrejurări, dar avându-le pe Hazel și pe Colette în viețile lor, au devenit imediat cumnați – nu formal, desigur, ci în suflet.

Luna august se scurgea încet, iar nopțile au început să se răcorească. Hazel a aflat că avea să fie externată a doua zi.

Actualul sergent al lui James era, sub stratul gros de lăudăroșenie, un om bun la suflet. L-a lăsat pe tânărul soldat să-și viziteze iubita voluntară rănită ori de câte ori putea fi scutit de serviciu. Cum a doua bătălie de la Marna se încheiase de mult, le mai rămăsese de făcut o grămadă de muncă de reparații, fortificare și curățare, dar dacă nici o tânără eroină îndrăgostită de un soldat din compania lui nu merita mângâiere și bucurie, atunci cine? Soldatul Alderidge nu era bun mai de nimic dacă nu primea învoirea de a face vizite la spital o dată la câteva zile.

În ultima seară de spital, după ce părinții lui Hazel s-au întors la cazare ca să-și strângă bagajele pentru călătoria de-a doua zi, înapoi la Londra, James a intrat în rezerva lui Hazel și s-a așezat lângă ea.

— Nu-i așa că nu pleci mâine și mă lași aici? a întrebat el.

Cicatricile i se mai dezumflaseră puțin, dar erau încă stacojii și nemiloase. Fața ei nu avea să mai fie la fel vreodată. James știa asta, la fel și ea. Zâmbetul ei era strâmb acum, iar sprânceana dreaptă îi era străbătută de cute. O porțiune roz din pleoapa de jos pătrundea în câmpul vizual al ochiului drept. Obrazul ei nu avea să mai fie niciodată rotund și fin.

Dar era tot Hazel, în carne și oase, întreagă.

— Mă dau afară, a răspuns ea. Nu mi-am plătit chiria.

— Aș vrea să mai rămâi, i-a spus James, dar mă bucur că vei fi în siguranță, departe de locul ăsta.

Hazel și-a dat ochii peste cap.

— Hai că acum e liniște! a zis ea. Ziarele scriu că Aliații i-au împins pe germani înapoi la linia de la Hindenburg.

— Se întoarce roata, a spus el. Anul ăsta s-ar putea să fim gata până la Crăciun.

Hazel a închis ochii.

— Nu ar fi minunat?

S-a întors și l-a privit atent pe James. Hazel își simțea inima grea și sfâșiată. El fusese atât de bun, iar ea, de când se trezise în camera de spital, jucase tot teatrul ăsta ca și cum lucrurile erau în continuare în regulă între ei. Ăsta fusese felul ei de a-și arăta recunoștința. Dar prefăcătoria nu mai putea continua.

Când s-a trezit pentru prima oară, viața i s-a părut plină de bunătate și gratitudine. Orice viață, chiar și una sluțită, era un dar. Rănile, ascunse sub bandaje, n-o apăsau.

Dar, cu fiecare zi, bunătatea se risipea, lăsând loc incertitudinii.

În sfârșit, Hazel s-a hotărât. Sosise clipa. Urma să se întoarcă acasă. Războiul încă nu se încheiase. Orice despărțire se putea transforma într-un adio. Iar unele lucruri mor chiar și atunci când toată lumea supraviețuiește. Erau cuvinte pe care James trebuia să le audă cât încă era posibil.

— Îți mulțumesc! a spus ea. Că mi-ai salvat viața. Că mi-ai stat alături în tot timpul ăsta.

James a zâmbit.

— Nu ai de să-mi mulțumești.

— Mi-ai fost cel mai drag prieten, a continuat ea. Bunătatea ta a însemnat totul pentru mine.

James a făcut ochii mari.

— Hazel, a zis el precipitat, ce tot spui acolo?

Hazel s-a întristat adânc. Zile întregi se temuse de momentul ăsta. Cum putea să rostească așa ceva?

— Hazel Windicott, a continuat el, cu un tremur în glas, vrei să ne despărțim?

Hazel a făcut un pas în spate. Cum de părea atât de șocat, atât de rănit? Și cum de avea ea puterea să spună toate astea? A tras adânc aer în piept și s-a pregătit pentru ceea ce urma.

— Nu voi mai fi aceeași vreodată, a zis ea. Asta e limpede pentru amândoi.

James s-a apropiat.

— Nu se poate să crezi cu adevărat ceea ce bănuiesc că ai de gând să spui! a zis el. Nu se poate!

Hazel și-a întors fața, așa încât să-și dezvelească din plin partea dreaptă. Spintecată de linii roșii-vinetii. O bătaie de joc față de ceea ce fusese chipul ei.

— E asta fața...

— Da, *asta* e fața, i-a retezat-o el. Fața pe care vreau s-o văd. Crezi că cicatricile alea contează pentru mine? a întrebat cu ochii căutându-i privirea,

Cum putea să pună o asemenea întrebare? Când asta era înfățișarea ei acum?

— Ar trebui să conteze, a obiectat ea. Pentru oricine ar conta. Asta nu te face infidel sau slab.

— Hazel!

Mâinile ei au înhățat spătarul unui scaun ca să-i dea putere.

— Nu te pot lăsa să-ți legi viața la jugul ăsta, a spus ea. Nu te pot lăsa să faci jurăminte eterne din milă sau din datorie nobilă.

Chipul lui James s-a posomorât.

Acum ar putea să se împotrivească, să stăruie, să arunce vorbe mari, cum că anii se vor scurge precum apa peste nisip. S-ar simți încătușat.

Iar ea ar trebui să se certe cu el și să câștige, să-l convingă să o lase să plece. O cumplită trădare a inimii împotriva ei înseși!

Dar el s-a apropiat și i-a mângâiat fața, blând, domol, cu vârfurile degetelor, pe care apoi și le-a trecut ușor și pe deasupra rănilor, ca să nu-i provoace durere.

Din ochiul stâng al lui Hazel se prelingeau lacrimi.

James a tras-o pe Hazel aproape și a cuprins-a cu brațele. Nu putea să scape din strânsoarea lui și nici nu voia să încerce. Și-a ascuns obrazul la pieptul lui.

— Nu voi fi mai la fel, a repetat ea.

El s-a tras ca s-o poată privi direct în ochi.

— Mereu vei fi la fel, i-a spus el. Mereu vei fi adorabila mea Hazel.

Era oare tot iubire ceea ce vedea acum din partea lui? Aceeași iubire ca în Lowestoft? Ca la Chelmsford sau Poplar?

James i-a sărutat obrazul mutilat.

— *Eu* nu voi mai fi la fel, i-a amintit el. Știi asta!

— Pentru mine ești, a protestat ea.

James i-a aruncat o privire pătrunzătoare.

— Te descurci formidabil, a continuat ea. Ai trecut peste toate greutățile.

El a rămas o vreme tăcut.

— Aș vrea eu, a spus în cele din urmă, să fie așa. Să fi trecut peste toate greutățile.

Hazel și-ar fi dorit să-l ia în brațe și să-l liniștească. *Nu, prostuțo!* și-a amintit ea. *Nu mai poți face asta!*

— Ești încă tu, a zis ea. Tot James. Tot minunat. Tot isteț și bun. Tot chipeș. Tot curajos. Și puternic.

James pășea de colo, colo, deznădăjduit. Își trecea mâinile prin părul răvășit.

— Tu crezi că la serata aia din Poplar te-am remarcat pentru *fața* ta? a întrebat el ferm.

— Ai grijă, nătărăule! i-a zis ea. Acum bănuiesc că ai de gând să-mi spui că vechea mea față era oribilă?

James a întins mâinile spre ea, apoi și le-a retras.

— Fața ta n-a fost nicicând oribilă, a răspuns el. A fost întotdeauna perfectă. Și încă e.

Hazel a pufnit într-un râs amar și sceptic.

— Ești nebun!

El a privit-o pătrunzător.

— Da! a zis. Sunt! De-abia acum îți dai seama? Atât de nebun, atât de dereglat, încât a trebuit să stau închis săptămâni întregi într-o cameră roz. După ce alte săptămâni am stat pe morfină. Cine știe când o trebui să mă întorc și să trec iar prin așa ceva?

Hazel nu conștientizase. Chiar deloc. *Încă îi e teamă.*

— Dacă va trebui să te întorci, a spus ea, nu ai niciun motiv să-ți fie rușine. O să treci peste greutăți. O să te însănătoșești, exact ca data trecută. Ce ți s-a întâmplat nu e din vina ta.

James a privit-o din nou.

Desigur că nici ceea ce i se întâmplase lui Hazel nu era din vina ei, dar nu era același lucru.

— De ce nu m-ai părăsit? a întrebat el în șoaptă. De ce n-ai fugit de omul ăsta cu mintea rătăcită?

Hazel a simțit din nou cum lacrimile îi mijesc sub gene.

— Cum poți să mă întrebi așa ceva? De ce aș fi făcut un asemenea lucru?

— Tu crezi că te iubesc mai puțin decât mă iubești tu, a zis el încet.

— N-am spus asta niciodată!

— Tu crezi că nu pot vedea dincolo de liniile alea de pe fața ta, a continuat James. Linii care, cu timpul, se vor estompa.

Hazel și-a șters ochii cu mâneca.

— Dar care nu vor pieri niciodată.

— Totuși, tu vezi dincolo de umbră, a zis el. Pentru că asta a mai rămas din puștiul care a plecat la război.

Hazel a clătinat din cap înfuriată.

— Greșești socotindu-te o umbră, a spus ea, respirând agitată. Tu ești totul pentru mine!

James s-a trântit pe scaun.

— Și atunci de ce vrei să mă părăsești? a urlat el. Cum e cu putință să încerci să mă faci să te părăsesc?

Hazel și-a șters din nou ochii cu mâneca, dar lacrimile șiroiau în continuare.

— Pentru că toată viața ta, James, o să te uiți la mine și o să vezi cicatricile. O să le vezi, iar eu am să observ asta. Toată viața ta, dacă te las să rămâi, o să văd cum te lupți să te împaci cu fața căreia i-ai făcut un jurământ. Sau chiar cum regreți că ai făcut-o. Nu voi fi în stare să îndur așa ceva! a strigat Hazel și și-a ascuns în mâini întreaga față, cu tot cu răni.

— Greșești socotindu-te doar un chip, a spus el. Desfigurat sau nu.

James a scos ceva din buzunar, i-a desfăcut ușor mâna de pe față și i-a așezat obiectul în palmă.

Un cerculeț subțire de aur.

— Dacă tu crezi că pot trăi fără tine, domnișoară Windicott, a zis James, înseamnă că nu mă cunoști deloc.

DECEMBRIE 1942

Batiste

CINE AR FI PUTUT TRAGE CU O URECHE DE ZEU ÎN camera aceea întunecată de hotel, la ora aceea densă de dinainte de revărsatul zorilor, ar fi putut percepe un sunet greu de definit venind dinspre acești nemuritori ce încercau să-și stăpânească lacrimile.

Hades creează pe loc un teanc de batiste. Până și Ares ia una.

Afrodita își îndreaptă privirea seducătoare spre soțul ei.

— Vezi de ce îi invidiez? îl întreabă.

Ares își îndeasă batista folosită sub o pernă.

— Vrei să zici că ai vrea să fii în locul lor?

— E ușor să dau un răspuns la o alegere care nu mi se va oferi niciodată, spune ea. Da, aș vrea. Nici n-aș sta pe gânduri.

Zeul războiului clatină din cap.

— Ești zeița frumuseții, a continuat el. De ce ți-ai da la schimb înfățișarea, perfecțiunea adică, pentru viața ei trecătoare? Pentru cicatricile ei?

Apollo și Hades se uită exasperați unul la celălalt.

— Vedem ceea ce suntem în stare să vedem, comentează Hades.

Ares își dă ochii peste cap.

— Nu fi criptic! Sunt sătul de din astea.

Hefaistos se prinde bine de brațele fotoliului și se pregătește să se ferească. În caz că lui Hades nu-i convine tonul lui Ares.

— Că vezi un chip desfigurat, intervine Apollo, ori o iubire de neuitat, asta depinde doar de tine.

AFRODITA

Unsprezece — anul 1918 și dincolo de el

AU TRECUT SĂPTĂMÂNI. TOAMNA A VENIT CU VREME rece și cenușie, dar patru inimi tinere abia dacă băgau de seamă.

Iar apoi, miracol: războiul s-a sfârșit. Kaiserul a abdicat, s-a format un nou guvern, iar delegații germani au semnat armistițiul, la ora 11 dimineața, în 11 noiembrie: 11/11, 11.00. Majoritatea soldaților din ambele tabere au așteptat, pur și simplu, ca orele dimineții să se scurgă, apoi au făcut stânga-mprejur și au plecat. În alte părți, luptele au continuat exact până în clipa în care ceasul a bătut de ora unsprezece.

Pesemne că e nevoie de precizie când vine vorba de ucis.

Le-a luat ceva vreme Forțelor Expediționare Americane să-și îngroape morții, să-și strângă lucrurile și să se întoarcă în Statele Unite. În această perioadă de așteptare, Divizia 369 a lui Aubrey Edwards a călătorit în Germania, fiind prima divizie a Aliaților care ajungea la Rin – lucru pe care Aliații crezuseră că-l vor izbuti până la sfârșitul verii lui 1914. Sau până la Crăciun. Eternul „până la Crăciun".

Când nu era treabă de făcut, Aubrey își petrecea timpul într-un spital militar francez, unde îl vizita pe Émile. *Părosul* își pierduse un braț chiar în ultima săptămână de lupte, iar acum avea sudălmi de împroșcat cât pentru patru ani adunați – nu din pricina accidentului, ci a momentului în care se petrecuse.

— Unde erai, rană netrebnică, când aș fi avut nevoie de tine ca să mă scutești de războiul ăsta nenorocit? răcnea el. Dar *non*, ai stat deoparte și m-ai lăsat teafăr și nevătămat, ca germanii să-și bată joc de mine ani la rând cu bombele și gloanțele lor, iar acum, când în sfârșit s-a terminat, *acum* te arăți?

Își agita către cer ciotul rămas.

— Soră, striga Émile, adu-ne o sticlă de vin și un pian pentru ca inutilul meu amic, aici, de față, care are *toate* degetele, să și le pună la treabă și să-mi mai ia mintea de la durerile mele!

Émile era mare favorit în rândul infirmierelor.

— Pe cine faci tu inutil? îl lua la întrebări Aubrey.

— Pe tine, porcule! zicea Émile. Unii dintre noi trudesc din greu pe-aici, le taie infirmierele, și ce mai frumuseți de infirmiere!, unghiile de la picioare și îi șterg la fund, iar tu stai acolo degeaba, ca și cum n-ai nimic mai bun de făcut decât să vii și să râzi de bietul tău prieten, Émile, care te-a învățat tot ce știi.

— Ei bine, m-ai cam prins aici, răspundea Aubrey. După un an de luptă și săptămâni de reconstruit drumuri de dimineață până seara și susținut concerte de jazz în toată Franța, uite că vin aici doar ca să dovedesc cât sunt de inutil.

— Am știut eu dintotdeauna că nu-i nimic de capul tău, zicea Émile. I-am spus locotenentului: „Nu mă pune laolaltă cu pianistul ăsta inutil, pentru numele lui Dumnezeu!", dar cine să-l asculte pe Émile? Nimeni!

Șase infirmiere stăteau pe coridor, chicotind și ascultându-l pe Émile.

— O să mor de unul singur! urla el, agitându-și încolo și-ncoace ciotul.

— Văd asta, zicea Aubrey.

— Soră! răgea Émile. Adu pianul ăla odată!

Iar într-o zi, infirmierele chiar au adus un pian. Émile a râs atât de tare, încât a căzut din pat. Din ziua aceea, recitalurile lui

Aubrey au început să atragă pacienți din întreg spitalul, până când, în cele din urmă, Émile s-a făcut îndeajuns de bine cât să fie externat. Una dintre infirmiere se pare că demisionase cam în același timp și urma să meargă cu el acasă.

L-a apucat pe Aubrey cu o mână și cu ciotul și l-a pupat cu țepii lui pe ambii obraji.

— Să vii la noi în vizită, prietene! l-a invitat el. Iar noi o să venim la tine, la New York. Suntem frați, eu și cu tine.

— Frați, a confirmat Aubrey.

James s-a întors acasă cu mult înaintea lui Aubrey. După o oprire în Chelmsford, s-a dus în Poplar și a locuit la unchiul său, pentru a fi cât mai aproape de Hazel. A invitat-o la cină. A dus-o la muzee, la festivaluri de iarnă și la concerte de Crăciun. La ceainăriile J. Lyons.

— Mama ar vrea să știe, i-a zis James într-o seară, în timp ce se întorceau de la o piesă de teatru, dacă mergem la ei la cină în seara de Crăciun.

Hazel a făcut ochii mari. Cina de Crăciun, în două săptămâni – suna destul de oficial! Dar nu era încă nimic oficial. Cel puțin pentru nimeni în afară de ei doi.

— Mi-ar plăcea, a răspuns Hazel. Dar m-aș simți îngrozitor să-i las pe părinții mei singuri.

Au traversat o stradă aglomerată.

— Și ei sunt invitați, a zis James. Cu cât mai mulți, cu atât mai bine.

— Perfect! a zâmbit larg Hazel. Mama își va petrece restul vacanței frământându-se cu ce să se îmbrace.

— Mă gândeam, a continuat James, să-i invităm și pe Colette și Aubrey. Dacă el ar primi învoire, ar putea veni împreună să petreacă aici Crăciunul.

— Oh! O să-i scriu lui Colette de îndată! a zis Hazel. Ba nu, o să-i trimit o telegramă!

James încă nu terminase.

— Și mă mai gândeam, a zis el, dacă tot suntem cu toții strânși în seara de Crăciun, am putea să împușcăm doi iepuri dintr-odată.

Hazel s-a oprit o clipă să se uite lung la pălăria portocalie țipătoare a unei femei, apoi a zis:

— Și să sărbătorim și a doua zi de Crăciun?

Replica lui a venit pe un ton cât se poate de firesc:

— Și să ținem și o recepție de nuntă.

Gândul la pălărie a dispărut pe loc.

Hazel a rămas cu gura căscată. Picioarele ei refuzau să mai facă vreun pas.

— Doar nu vorbești serios!

James a confirmat din cap.

— Doar știi că nu-i de glumă cu mine!

Hazel a rămas fără replică. Îi vâjâia capul. Pe biroul ei de acasă era un mic vas decorativ de porțelan. Iar în el, ferit de ochii lumii, se afla un inel de aur. Uneori, noaptea, și-l punea pe deget. Dar nu-l purta niciodată la vedere. Părinții ei nu știau de existența lui.

James s-a oprit în fața lui Hazel, privind-o, așteptând.

Ea prețuia inelul, precum și dragostea pe care o simboliza. Dar pentru ea însemna mai degrabă că, pur și simplu, într-o zi, cândva, într-un viitor îndepărtat, dacă și James ar simți la fel, ar putea, poate, în cele din urmă, să... Nici măcar nu era capabilă să rostească cuvântul. Iar acum...

— *Vrei să ne căsătorim*, a zis ea încet. În două săptămâni.

El a dat din cap.

— Doar fiindcă nu-mi vine în minte o cale respectabilă de-a o face și mai curând.

Cum ar trebui să te comporți într-un asemenea moment? Nu ca o idioată radioasă – de asta Hazel era sigură. (Întâmplător se înșela.) Cineva trebuia să rămână cu capul pe umeri, era ea de părere.

— Căsătoria e pentru totdeauna, James, a zis ea cu hotărâre.

— Asta e și ideea.

Hazel a respirat adânc.

— Nu suntem cam tineri?

O umbră de îngrijorare s-a ivit pe chipul lui James.

— Așa crezi? a întrebat el grav. După războiul ăsta mă simt de o sută doi ani.

— Și eu, a zâmbit Hazel. Sau cel puțin de nouăzeci și șapte.

Și-a încolăcit brațele în jurul ei și i-a șoptit la ureche:

— Cândva am așteptat să te sărut, a zis el, și aproape că am ratat șansa. Am așteptat sfârșitul războiului ca să te pot cere în căsătorie și era cât pe ce să mori... Dacă m-a învățat ceva războiul ăsta, a adăugat el după ce a sărutat-o pe frunte, e că viața e scurtă. N-am să mai irosesc nicio clipă așteptându-te.

— Nu am crezut că ești atât de nerăbdător, a spus ea.

Ce a urmat apoi vă puteți închipui, sunt sigură. Iar eu, bineînțeles, am avut privilegiul de a fi martoră.

Au savurat momentul pe îndelete. Dar, în cele din urmă, cuvintele au devenit din nou posibile.

James și-a pus mâinile în sân.

— Încă nu mi-ai răspuns, a zis el sever. Cina de Crăciun? Nunta de Crăciun? Cum rămâne, domnișoară Windicott?

Hazel trebuia mai întâi să găsească o formă de a-l mai ține pe jar un pic. Așa că și-a bătut ușor degetul de bărbie.

— Și acum... mă întreb *ce anume* să pun în cadourile din a doua zi de Crăciun pentru Colette și Aubrey, a zis ea contemplativ. Ar trebui să fie ceva nostim. Bănuiesc că niciunul dintre ei nu a serbat vreodată a doua zi.

James și-a strecurat brațul pe sub brațul ei și și-au reluat plimbarea.

— Atâta vreme cât vor fi acolo pe douăzeci și cinci, mi-e indiferent ce-or face ei pe douăzeci și șase. Apoi a privit-o cu subînțeles: *Noi* vom fi ocupați.

Aubrey a reușit să obțină o permisie ca să vină la Londra și s-o ia și pe Colette la nuntă. El a cântat la pian, ea, cu vocea, iar amicii lui

James din Chelmsford s-au minunat că se împrietenise cu asemenea personalități pe timpul războiului. Cuplul ăsta avea să ajungă departe!

Iar predicția celor din Chelmsford avea să fie corectă.

Hazel și James au tăiat tortul, au aruncat buchetul și au găsit în Londra un apartament micuț și ieftin, la etajul al doilea al unei clădiri. Hazel a așezat ghivece cu flori la fereastră. James s-a opintit din greu cu o pianină, cărând-o pe scările imposibil de contorsionate. Spre groaza vecinilor, au adoptat un pudel.

Maggie venea des în vizită, la sfârșit de săptămână, când avea liber de la colegiul de studii comerciale. Colette trecea pe la ei ori de câte ori putea, până când divizia lui Aubrey s-a îmbarcat înapoi spre State.

Hazel preda lecții de pian copiilor, iar James a găsit un post la o firmă de proiectare. Au ars mâncarea pe foc, au rămas fără bani și s-au lămurit din mers cum stau lucrurile. Își invitau părinții la ceai. Făceau plimbări lungi în Hyde Park, depănând amintiri.

La trei ani de la căsătorie, Hazel a născut o fetiță, Rose. Topiți cum erau după ea, i-au zis Rosie.

James și-a încordat iar mușchii și a mutat pianina într-un apartament mai spațios. Un an mai târziu, Rosie a învățat să meargă, înfigându-și mâna în blana cățelului și împleticindu-se pe lângă el.

Iar într-o zi, James a primit o scrisoare de admitere de la Școala de Arhitectură Bartlett din Londra. Era nevoie încă o dată de un nou apartament, în altă zonă a orașului. Hazel a luat mai mulți elevi la pian și s-a reapucat să studieze cu *Monsieur* Guillaume.

Erau nopți când James se trezea în hohote de plâns. Momente ciudate când o lumină pâlpâitoare ori explozia unui automobil îi produceau un tremur în tot corpul. Hazel era însă acolo, să-l liniștească și să-l asculte. L-a încurajat să reia legătura cu unul dintre doctorii de la Maudsley. James s-a alăturat unei confrerii a veteranilor din Marele Război, pe care, în cele din urmă, a ajuns să

o și conducă. Încă o dată, băieții în uniformă își îndeplineau datoria împreună, având grijă unul de celălalt. A-i ajuta pe alții să facă față greutăților – așa cum învățase Colette cu ani în urmă – era cea mai sigură prescripție medicală.

În anul în care James a absolvit școala de arhitectură, Hazel a primit prin poștă un plic gros de la Academia Regală de Muzică din Londra. A reușit apoi să obțină diploma de licență, întrerupându-și o vreme studiile, odată cu nașterea celui de-al doilea copil, Robert.

James a căpătat un post sigur de arhitect, iar pianina s-a transformat peste noapte într-un frumos pian cu coadă, la mâna a doua.

Ori de câte ori o întreba James, tachinând-o, dacă voia să cânte la Royal Albert Hall, Hazel răspundea cu un „nu" ferm. Dar el nu a priceput niciodată de ce, căci cântase în săli de concerte mai mici, iar publicul fusese încântat.

Unele colege de-ale ei se întrebau dacă nu cumva cicatricile îi afectaseră cariera ori dacă maternitatea n-o trăsese în jos. Lui Hazel nu-i păsa câtuși de puțin. Avea exact viața pe care și-o dorise.

Nu a ajuns niciodată să câștige premii importante sau să obțină succese răsunătoare. Dar cei care o ascultau cântând la pian îi simțeau dragostea pentru muzică și recunoștința în fața vieții.

Cel mai fervent susținător al ei era James.

În anumite perioade, în timp ce James se juca cu micuța Rosie, îl ținea în brațe pe Robby bebeluș și o privea pe Hazel cântând, felul în care era poziționat pianul în apartament îi permitea să vadă doar jumătatea stângă a chipului ei. Arăta exact ca fata pe care o zărise pentru prima oară la serata dansantă din Poplar.

Dar când, din capriciu, avea loc rearanjarea mobilei prin casă, lăsând la vedere jumătatea dreaptă a feței lui Hazel, James își dădea seama că-i plăcea încă și mai mult priveliștea aceea. Era a lui, din orice unghi ar fi privit-o. Cicatricile aminteau, pur și simplu, de reîntoarcerea ei.

Destinația Harlem — anul 1919 și dincolo de el

ARES

SUPRAVIEȚUITORII TRIUMFĂTORI AI LUPTĂTORIlor din Harlem au defilat într-o paradă întinsă pe întregul Fifth Avenue, fiind întâmpinați cu urale frenetice. Nicicând în istorie nu li se mai oferise vreodată soldaților negri o paradă în New York. Defilând în perfectă sincronie și în șiruri trase la linie, cu capetele sus și puștile înălțate, afișând cu mândrie galoane, medalii și zeci de *Croix de guerre*, au uluit un oraș întreg. Familii și iubite se străduiau să rămână pe margine, pe trotuar, dar nu se puteau stăpâni. Rupeau rândurile și se năpusteau asupra eroilor întorși acasă, copleșindu-i cu îmbrățișări, sărutări și bebeluși pe care unii tați nici nu-i văzuseră vreodată altfel decât în poze.

Au mărșăluit până la arsenal, acolo unde și fuseseră înrolați, spre a fi acum înregistrați și lăsați cu onoruri la vatră. Se înnoptase de-a binelea când Aubrey a reușit în sfârșit să plece de la arsenal. Abia aștepta să ajungă acasă.

AFRODITA

Dar cei de-acasă veniseră după el. La plecare, mama și tatăl lui, unchiul Ames, Kate și până și somnorosul de Lester l-au asaltat pe Aubrey mai ceva decât izbutise orice patrulă germană.

Șase zile mai târziu, Aubrey a adus acasă la masa de duminică o frumoasă belgiancă.

Care și a rămas. Familia lui Aubrey a îndrăgit-o din prima clipă. Ori de câte ori Colette nu dădea probe pentru roluri de acompaniament vocal prin cabarete ori în spectacole de mică anvergură și ori de câte ori Aubrey nu avea concerte cu formația militară a Regimentului 15 New York – ceea ce se întâmpla deseori –, făceau repetiții și compuneau noi cântece împreună.

APOLLO

Locotenentul James Reese Europe avea planuri mari. Faima muzicii lui, precum și vitejia legendară a luptătorilor săi îl transformaseră într-o figură de renume. A programat sesiuni de înregistrări pentru formația sa, punând bazele unei colaborări cu Pathé Records. Au înregistrat „Memphis Blues" a lui W. C. Handy și compoziții proprii, „Castle House Rag", „Clef Club March", precum și marele lui hit de război, „On Patrol on No Man's Land". Europe a planificat un turneu național cu formația, începând cu coasta de nord-est. Aliații câștigaseră războiul, iar acum Europe era hotărât să câștige simpatia americanilor și pentru sunetul său inedit, îndrăzneț. Oriunde mergeau, creau valuri de entuziasm. Li se oferea șansa de a schimba în America nu doar gusturile muzicale, ci și atitudinile față de rasă. Sau cel puțin așa spera Jim Europe.

HADES

Însă în seara concertului de la Boston, chiar înainte ca orchestra să-și facă apariția pe scenă, toboșarul Steven Wright, unul dintre „gemenii Wright", s-a înfuriat pe Jim Europe, care – i se păruse

lui – îl favorizase pe celălalt toboșar. Europe a obiectat, dar Wright, el însuși sub efectul tulburărilor posttraumatice, l-a înjunghiat în gât cu un briceag. Europe a apucat să îi ordone lui Noble Sissle să meargă mai departe cu concertul și să dirijeze, în timp ce el avea să se ducă la spital să-și îngrijească rana. Dar tăietura atinsese o arteră, așa că Europe a murit în câteva ore. America pierduse un vizionar al jazzului aflat în pragul a ceea ce cu siguranță avea să devină o carieră legendară.

Aubrey a luat trenul din Boston spre casă, năucit, nevenindu-i să creadă. Jim Europe îl învățase tot ceea ce știa despre jazz. Îl preluase de unde îl lăsase unchiul Ames și făcuse din Aubrey un muzician în toată puterea cuvântului. Îl ținuse în viață la Saint-Nazaire după moartea lui Joey. Și îl pusese pe picioare în Aix-les-Bains. El trebuia să fie trenul rapid ce avea să-l poarte pe Aubrey pe culmile reușitei. Iar acum era mort.

James Europe a fost prima persoană de culoare căreia i s-a dedicat o ceremonie de înmormântare publică din partea orașului New York. Mii de oameni s-au strâns să-i aducă un ultim omagiu.

APOLLO

Aubrey și Colette au luat parte la audiții și probe pentru cluburi și restaurante din întregul New York.

Patronii ori le trânteau ușa-n nas, ori le suflau în față fumul de trabuc. În câteva locuri, li s-a îngăduit să cânte șaisprezece măsuri dintr-un cântec, doar ca să le dovedească că niciun client nu dorea muzică de negri, chiar și dacă era interpretată de o gagică albă. Mulți afaceriști nu înghițeau sub nicio formă străini sau „tuciurii". Cu toate acestea, Colette a primit numeroase propuneri indecente de a reveni mai târziu, fără Aubrey, la probe și pentru altfel de

roluri, iar lui Aubrey i se spunea deseori că la bucătărie era nevoie de ajutoare de ospătar ori spălători de vase dacă voia să facă și el o muncă cinstită. Nu o atingea niciodată pe Colette în public, dar nu o dată fusese avertizat să-și țină mâinile departe de ea.

Atâtea refuzuri ar fi fost prea mult de îndurat pentru majoritatea oamenilor! Și era cam prea mult și pentru ei. Până când, într-o zi, la o probă la care se duseseră fără prea mare tragere de inimă și siguri că va fi în van, proprietarul unei cafenele le-a spus: „Cred că am ceva pentru voi".

Mi-aș dori să pot spune că de-aici încolo a mers totul ca uns.

Și-au înjghebat o formație și au cântat câteva săptămâni la cafeneaua aceea, apoi patronul i-a scos din program după o noapte în care doi dintre corniști n-au apărut. Un alt proprietar de club însă își lăsase cartea de vizită în borcănelul pentru bacșiș de pe pianul lui Aubrey.

Banii erau puțini. Membrii formației se certau și renunțau. Spectatorii ori erau înnebuniți după muzica lor, ori o detestau. Colette atrăgea comentarii zeflemitoare, iar femeile o avertizau că nu era în siguranță să umble cu negri.

Aubrey a dat la o parte furia și a compus cântece noi. Cu cât dădea mai multe recitaluri, cu atât compunea mai bine. Cu cât cânta mai mult Colette, cu atât devenea mai îndrăzneață și se implica mai mult în scrierea versurilor și în aranjamente muzicale. A luat lecții de la dansatori și a învățat foxtrot.

Erau vremuri trepidante, haotice, pline de creativitate și efervescență. Aubrey era pe culmile exaltării. Colette nu mai fusese atât de fericită de dinainte să invadeze germanii Belgia. Îi era dor de Hazel și își scriau cu sfințenie, dar Colette nu se simțea singură nici pe departe. Le adora pe mama lui Aubrey și pe sora lui, Kate.

Anii '20 au sosit, iar Prohibiția făcea legea. Restaurantele și cluburile o duceau greu. Unele s-au transformat în cârciumi ieftine care vindeau alcool pe sub mână. Epoca jazzului începuse cu adevărat.

Formația lui Aubrey și a lui Colette a crescut, la fel și repertoriul lor de melodii, și reputația, iar onorariile li s-au mărit pe măsură. Au mers într-un turneu în nord-est; apoi în centru-vest; și chiar și într-un turneu pe Coasta de Est. Asta însemna orașe din Sud. Ceea ce însemna Sudul lui Jim Crow.

Impresarul lor le obținea în general spectacole în săli unde muzicienii negri erau bineveniți. Dar erau și situații în care își făceau apariția managerii în timp ce ei tocmai își acordau instrumentele, le aruncau scurt o privire grăitoare și îi trimiteau să-și strângă lucrurile – sau să accepte să cânte cu altcineva decât Colette.

— Prin părțile astea, le-a zis la un moment dat un manager, ne plac formațiile de albi și nu ne deranjează formațiile de negri, dar o domnișoară albă să cânte cu o formație de negri? Cred că nu sunteți în toate mințile.

— Cântați fără mine! i-a spus atunci Colette lui Aubrey.

— Nici gând! a răspuns el. Cântăm împreună sau nu cântăm deloc!

Pierdeau bani din cauza programărilor anulate. La alte concerte, au învățat să părăsească clubul iute și toți deodată, pe ușa din față, în ciuda împotrivirii patronilor. Muzicienii negri trebuiau să folosească doar ușa din spate. Problema era că, adeseori, o mână de oameni beți – chiar dacă era prohibiție – îi așteptau afară, la ușa din spate.

— Am luptat contra hunilor în Franța, îi spunea Aubrey lui Colette cu amărăciune. Aici e mai rău. Aș prefera să mă lupt cu cartofarii ăia decât să cânt pentru bigoți. În bătălii, măcar știi cine ți-e dușman.

S-au întors în Harlem pentru înregistrări în studio, albume și vânzări de partituri. La scurt timp au participat și la primul lor concert radio. New Yorkul începea să le cunoască numele.

AFRODITA

— Avem zi liberă sâmbăta viitoare, i-a spus Aubrey lui Colette într-o dimineață la micul dejun.

— Știu, a răspuns Colette, care tocmai căuta o rimă potrivită într-un dicționar englez. Ar fi un bun prilej să te duci să-ți cumperi costumul ăla nou pe care-l voiai.

— Mi-am luat deja unul, a răspuns Aubrey. Îmi trebuie sâmbătă.

Colette își lovea ușor vârful nasului cu un creion.

— *Iubire, amăgire, fericire, privire*... ce mai merge? Și-a notat câte ceva și a continuat: Și când ziceai că ți-ai cumpărat costumul?

— *Țopăire.*

— *Non, merci.*

— Deci, a zis Aubrey, vrei să ne căsătorim sâmbătă?

Doamna Edwards, aruncându-și o privire prin bucătărie, și-a ținut răsuflarea și a tremurat din tot corpul. Nici nu a mai auzit răspunsul lui Colette, dar putea ușor să-l intuiască. Nu era chiar cea mai romantică cerere în căsătorie născocită vreodată, dar asta nu-i știrbea cu nimic dragostea. Doamna Edwards a început numaidecât să plănuiască meniul. Văleu, nu putea și băiatul ăsta s-o anunțe mai din timp pe mama lui? Numai planificarea tortului avea să dureze câteva zile!

EPILOG

DECEMBRIE 1942

Concluzii

— ONORATĂ INSTANȚĂ, ZICE AFRODITA DE PE noul ei loc de lângă șemineu, acolo unde și-a întins picioarele la căldura tăciunilor încinși, apărarea și-a încheiat pledoaria.

Și încă cum! se gândește în sinea lui Hefaistos. *Atât de frumos!*

— Acum putem să terminăm cu aberația asta de tribunal maimuțărit? intervine Ares. Ăsta a încetat să fie un proces încă dinainte să înceapă.

Apollo interpretează la pian refrenul unei melodii. „Rag-ul picioare de broască" de James Sylvester Scott.

— De parc-ai ști tu! îi zice el lui Ares. Tu ai fost cel chemat la judecată, Războiule. Ai fost declarat cretinul numărul unu. Sau nu te-ai prins?

Hefaistos se uită țintă în ochii Afroditei.

— Tot răul din cele două povești, continuă Apollo să-i vorbească lui Ares, a fost opera ta. Tot ce a pierdut Colette. Traumele lui James. Rănile lui Hazel. Până și nedreptățile suferite de Aubrey au fost pricinuite de război, se încruntă Apollo. Ce-i drept, prin bigotism, prejudecăți, sclavie și ură. Dar chiar și așa...

Ares se înalță măreț, în ciuda plasei aurii care-l îngrădește.

— Are dreptate, zeiță? întreabă el ferm. Mi-ai întins o cursă?

Afrodita zâmbește.

— E o teorie simpatică, Apollo, îi zice ea. Nu te umfla în pene, Ares! Nu e totul despre tine. Deși Zeus știe că ai nasul băgat peste tot.

Ușurarea lui Ares dă imediat naștere la exasperare.

— Uite ce e, dă-mi drumul de-aici, bine?

— Dacă te eliberez, întreabă Hefaistos, de unde știu că n-o să-mi zdrobești capul?

Din glasul lui Hades reverberează autoritatea de stăpânitor al Tărâmului Morții.

— Ares se va purta cum se cuvine, zice Hades. Altfel, va răspunde în fața mea.

Hefaistos desface plasa. Fratele lui iese de-acolo, cu pumnii încleștați. De-a lungul bustului, venele îi pulsează, acum că-și recapătă puterile descătușate. Trage aer în piept cu nesaț.

— Păi bine, eu mă car, zice el. Dar înainte să plec..., șovăie el și se întoarce spre Afrodita: Zeiță, povestea ta... După ce s-a încheiat războiul. Ce s-a întâmplat pe urmă?

Afrodita e nedumerită.

— Pe urmă?

— Cu James și Hazel. Cu Aubrey și Colette, adaugă el, ridicând din umeri ca și cum chiar nu i-ar păsa.

— Ce vrei să zici? îl descoase Afrodita. S-au căsătorit. Nu era evident?

— Cu toții, intervine Apollo, fericiți până la adânci bătrâneți.

Ares se încruntă.

— De ce nu?

— Viața nu prea e niciodată așa, comentează Hades. Mai precis, avem război. Ăsta. Cel de acum. A izbucnit chiar înainte ca fiii lor, al lui James și Hazel și al lui Aubrey și Colette, să împlinească vârsta pentru recrutare.

— Chiar așa? întreabă Ares mulțumit. Bun! Două generații pe câmpul de luptă. O să fiu cu ochii pe ei!

Hades surprinde expresia încordată a Afroditei.

— Și încotro acum, Ares? îl cercetează el.

Zeul războiului stă puțin să se gândească.

— Trebuie să vizitez teatrul de operațiuni din Pacific. Să văd cum stau lucrurile acolo. Dar apoi, dulceață, mă întorc în Olimp și te aștept!

— Așa să faci! strigă Afrodita.

Hades o privește intrigat.

Ares dispare într-un bubuit asurzitor precum lovitura unui tun parizian. Aproape imperceptibil, trăsăturile feței lui Hefaistos se relaxează. Inspiră adânc, ca și cum n-ar mai fi tras aer în piept de ceva timp.

Afrodita se întoarce spre ceilalți doi martori.

— Vă mulțumesc amândurora că ați fost prezenți în seara asta. Și pentru tot ceea ce dăruiți creației mele.

Apollo face o plecăciune ca de pianist.

— Plăcerea a fost a mea, zeiță! răspunde el. N-aș fi ratat momentul. Iubirea și Arta merg mână-n mână, ca baritonul și altoul, ca vopseaua și pânza, ca răsăritul soarelui și o atmosferă dogoritoare. Oricând ai o poveste de spus, eu am să vin cu fundalul sonor.

Afrodita îi trimite de la distanță un sărut.

— Mulțumesc, Apollo! repetă ea, arătând spre fereastră. Răsăritul te cheamă. Ai face bine să te grăbești.

— Știi, zeiță, zice el în timp ce-și vâră picioarele învelite de ciorapi ecosez în pantofii Oxford maro cu negru, ar trebui să colaborăm. Poate să producem ceva pe Broadway?

Hefaistos se întoarce către soția sa.

— Chiar ar trebui.

Afrodita rămâne cu gura căscată.

— Eu... ăăă...

— Păstrăm legătura, zice Apollo. Putem să ne vedem cândva, la un prânz, să mai schimbăm idei. Ne vedem mai târziu, le face zeul cu ochiul amândurora și apoi dispare într-o rază de lumină.

Hades se ridică în picioare, iar scaunul lui cu înfățișare severă se evaporă, lăsând în urmă un sunet șters.

— M-ai pus pe gânduri, lady Afrodita, spune Hades, dacă nu cumva eu însumi am fost adus la judecată în seara asta.

Afrodita îngenunchează, iar o undă de spaimă îi traversează chipul fermecător.

— Înseamnă atunci că n-am izbutit, stăpâne, i se adresează ea, să-ți arăt recunoștința ce ți se cuvine. Tu ești coroana și gloria mea.

Hefaistos e surprins să remarce, în ochii lui Hades, ceea ce ar putea fi – sau nu – o lacrimă.

— Eu mâzgălesc cu bețele în lut, a continuat ea. Dar tu-mi prefaci munca într-un templu.

Hades se închină zeiței iubirii.

— Pentru asemenea cuvinte binevoitoare, un hatâr, de-mi stă în puteri, ți-l împlinesc, îi spune el. Ce-ai dori să-mi ceri?

Afrodita își împreunează mâinile.

— Dacă voiești, îi zice ea, ai grijă de copiii lor în războiul ăsta. Al lui James și Hazel. Al lui Colette și Aubrey. Te implor, adu-i înapoi acasă teferi!

Hades încuviințează.

— Dacă moirele îmi îngăduie, așa voi face. Fruntea i se întunecă atunci când adaugă: Iar dacă moirele nu-mi îngăduie, atunci o să se lase cu ceartă, între mine și ele.

Hefaistos mai că-și face griji pentru moire, dar sunt cotoroanțe viclene.

— Uite ce promit! continuă Hades. Când oricine din cele două familii va ajunge la mine, îi voi face trecerea lină. Într-un fel sau altul, tot îi voi aduce acasă teferi.

Hades dispare, lăsându-i pe cei doi soți singuri.

— Nu e chiar ce speraseși, așa-i? o întreabă Hefaistos.

Afrodita privește lung în lumina pâlpâitoare a cărbunilor.

— De la Moarte nu ai cum să primești vreodată chiar ceea ce sperai, zice ea pe un ton meditativ.

Hefaistos chicotește.

— Vreau să zic, din povestea pe care ne-ai spus-o.

— Ah! rămâne ea cu privirea ațintită asupra focului. Asta rămâne de văzut!

Hm?

Hefaistos își întinde piciorul schilodit. Așa nemuritor cum e, cunoaște prea bine cum stă treaba cu oasele înțepenite și cu junghiurile, iar acum a stat jos multă vreme.

De ce a făcut asta? Ce spera să obțină? Totul îi pare stânjenitor. Câtă prostie din partea lui să creadă că, înfruntând-o pe Afrodita și dându-i în vileag infidelitatea, va putea schimba ceva! Își pierduse mințile? Ce-l apucase oare?

Și totuși, iat-o aici, lângă el! Iar de-a lungul întregii ei povești, atitudinea ei față de Ares părea să fi fost... cum? În niciun caz cum s-ar fi așteptat Hefaistos de la o zeiță față de amantul ei.

— Cred că ai dreptate, îi spune el. Când afirmi că olimpienii sunt incapabili de iubire adevărată. Că moartea și fragilitatea sunt esențiale.

Afrodita se apleacă mai aproape de foc.

— Se zice că o clădire e făcută din cărămizi, dar mortarul, umplând fisurile, e ceea ce le ține laolaltă. Asta dă forță.

— Cicatrizarea, zice apoi Hefaistos, care întărește osul rupt și-l face mai tare decât era înainte.

Despre toate astea câte ceva știe el, unicul zeu azvârlit de mic din Olimp și ajuns pe pământ sub forma unei grămăjoare sfărâmate. Oasele lui sunt de fier.

Afrodita își lasă capul pe o pernă.

Hefaistos e zeu. A văzut-o de miliarde de ori. Dar frumusețea ei încă îl topește. Mereu. Mai ales că ea îi și rămâne etern intangibilă.

Hefaistos e cu totul dărâmat. Își trădase adevărata față – de copil gelos, neajutorat. Fusese umilit de plasa pe care el însuși o țesuse – la propriu – ca să-și umilească soția necredincioasă.

Și totuși, iat-o încă aici!

Hefaistos se hotărăște să mai încerce o dată.

— Spui că perfecțiunea te îngrădește, zice el. Dar nu ești așa de... perfectă pe cât pretinzi.

Afrodita ridică din sprâncene.

— Așa deci?

— Exact așa! Hefaistos își întoarce umerii strâmbi spre ea și continuă: În primul rând, nu ai gust la bărbați.

Colțul gurii îi zvâcnește:

— La care dintre ei?

Idiotu' de frate-meu!

— La toți, răspunde Hefaistos. Ai nimerit numai unul și unul. În fond, te-ai căsătorit cu mine, ridică el din umeri, iar eu nu sunt chiar un specimen ales.

Afrodita se uită la trupul lui și-l privește ca și cum ar vrea să zică „Așa, și?"

— Ești extrem de moale când vine vorba de muritori, continuă el. Îți pui inima pe tavă. Ești sensibilă la orice. Nu-mi face plăcere s-o spun, dar pentru asta te știe tot Olimpul. Mult prea implicată, așa se zice despre tine. Prea îmbârligată cu muritorii. Asta îți zdruncină stăpânirea de sine. Îți sucește judecata dreaptă.

Afroditei i se urcă sângele la cap.

— Cine zice asta?

— Oh, știi și tu! Lumea, răspunde Hefaistos, ridicând din umeri.

— Hermes, rostește ea sumbru. O să vadă el!

Dacă asta e tentativa lui de a o câștiga înapoi, funcționează la fel de bine ca următoarea încercare.

— Tot ce vreau să spun, continuă Hefaistos cu inima la gură, e că, dacă iubirea presupune suflete zdrobite, să te pui și pe tine la socoteală. Iar un zeu mai zdrobit decât mine, zice el și înghite cu greutate, n-ai să prea mai găsești.

Afrodita îl privește lung. Zâmbetul ei de Mona Lisa nu trădează nimic.

— Ce zici, zeiță? o întreabă el. Ce-ar fi să mă alegi pe mine?

Ea își trage genunchii aproape și îi cuprinde cu brațele.

— Aș zice că a sosit clipa!

DECEMBRIE 1942

A sosit clipa (partea a II-a)

HEFAISTOS SE SCARPINĂ ÎN CREȘTETUL ZBÂRLIT.

— *Ce* tocmai mi-a fost dat să aud?

— Habar n-ai! ridică Afrodita vocea, pe un ton dojenitor. Ani la rând am încercat să te fac să-mi oferi asta. Să mi te oferi *pe tine.*

Hefaistos clipește năuc, nevenindu-i a crede.

— Cât am suferit la toate întâlnirile alea scârboase cu fratele tău cel prost și îngâmfat! își dă Afrodita ochii peste cap. Cu grijă să pozez strategic în fața aparatului foto al lui Hermes. Pfu!

Hefaistos are senzația că încăperea se învârte în jurul lui.

Afrodita se întinde pe căminul șemineului.

— Ares e atât de *plictisitor*! continuă ea. Mai aveam puțin și începeam să-mi rod unghiile. Ceea ce n-aș face *niciodată.*

— *Pe mine*... mă... doreai?

— Tu nu m-ai dorit niciodată, îi zice Afrodita. Ești singurul zeu care nu m-a dorit. Așa că Zeus mă lipește de tine ca timbrul de scrisoare. Fie, ți-ai zis, îmi iau nevastă, dacă trebuie. Dar tu niciodată nu m-ai ales *pe mine.* Tu! Singurul zeu cu jumătate de creier și un sfert, hai să zicem o treime din egoul tipic olimpian.

— Jumătate de creier? strigă el. O treime din...

— Dar mă disprețuiai! urlă Afrodita. Prezența mea era stânjenitoare, căci îți reamintea că erai... cum să zic? Cazul umanitar al

Olimpului? Știai precis că n-aș putea să te iubesc vreodată, așa că m-ai dat la o parte.

— Cum poți spune așa ceva? răcnește Hefaistos. Tot ce am vrut...

— Da, te-ai arătat dispus să ai o *soție*, pentru că te-a silit Zeus. Dar nu ai încercat nicio clipă să *mă* cunoști. Afrodita azvârle un buștean în foc, apoi continuă: Ai idee cât m-am zbătut să mă asigur că afli că am să fiu în seara asta aici cu Ares? Mi-a luat *luni* să pregătesc acest mic proces.

Hefaistos se întreabă dacă nu cumva visează. Are halucinații. Își pierde mințile.

— Luni întregi de pregătire? strigă el. Dar *eu* am plănuit asta.

Afrodita se bate ușor peste genunchi.

— Da, dragule!

Hefaistos își ferește privirea. Nu știe dacă să râdă sau să spargă un geam.

— Deci, de fapt, eu am fost adus la judecată, zice el încet. Judecat pentru neputința de a iubi.

— Nu, nătâng afurisit! urlă ea. Ești acuzat de faptul că *ești* capabil de iubire. Și de a fi iubit. Dacă măcar o dată m-ai fi privit și ai fi văzut cine sunt cu adevărat!

Zeul focului își trosnește degetele. Nimic nu pare să aibă sens. E un vis straniu.

— Pesemne că nu ai idee cât de mult te privesc, zeiță, îi zice el soției. Îmi tot spun că mă pot opri oricând.

Afrodita se ridică în picioare, o zeiță furioasă dezlănțuindu-și pe deplin mânia, iar candelabrul începe să se cutremure.

— Și atunci *de ce n-ai văzut niciodată*? Nu vezi că m-am străduit din răsputeri să-ți spun? Ai putea să mă cunoști, dacă ai încerca. Te-aș iubi, dacă m-ai lăsa.

Nici măcar Poseidon, Zguduitorul Pământului, n-ar putea să-l clatine așa pe Hefaistos.

Oglinda din spatele Afroditei îi dezvăluie înfățișarea: un cap din care se întrezărește o chelie, barba țepoasă, spinarea încovoiată. Mâinile noduroase, pârlite și cicatrizate de la atâta amar de vreme în cuptorul său vulcanic.

— Ai fi mai împăcat, îi propune ea, dacă mi-aș lua o altă înfățișare? Ceva mai... comun, să zicem?

Hefaistos înghite în gol.

— E în regulă, răspunde el iute. Ar trebui să fim în stare să fim, ăăă, noi înșine unul cu celălalt.

Afrodita râde pe nas. Își acoperă fața cu mâna și chicotește pe înfundate. Aproape fără voia lui, Hefaistos pufnește și el în râs.

Hohotele se sting apoi. După tot ce s-a rostit, Hefaistos își simte capul strivit pe podea. L-a cuprins timiditatea acum, stând lângă soția lui. Căsnicia era mai simplă, își dă el seama, atunci când strategia jocului era „prinde-o în plasă".

— Deci totul a fost lucrătura ta!

— Tu însuți ai spus-o, răspunde Afrodita. Mă pricep la ceea ce fac.

El clatină din cap.

— Dar tot nu înțeleg cum, făcându-mă pe mine să vă prind împreună...

— Era necesar să-ți arăt ce înseamnă dragostea, a explicat Afrodita. Din felul în care fiecare dintre voi reacționa, până și cineva cu un creier cât un grăunte putea să-și dea seama care dintre voi doi are o inimă iubitoare.

— Creier cât un grăunte, repetă el.

Printre draperii pătrund razele roz-aurii ale soarelui. O noapte întreagă de stat la povești nu l-a ținut în loc pe Apollo, care

dăruiește încă un răsărit fermecător. Creat parcă special pentru o pereche îndrăgostită, se gândește în sinea sa Hefaistos. Speră că undeva, acolo, îl văd și cuplurile Alderidge și Edwards.

— Și, ce se întâmplă mai departe? întreabă el după o vreme.

Afrodita îi face cu ochiul, un mic gest ce singur ar putea să topească armate întregi.

— Am putea să ne întâlnim într-o dimineață, zice ea, la un ceai și o prăjitură cu lămâie.

Hefaistos se ridică și îi întinde mâna. Ea o prinde și o trage ca să se ridice la rândul ei.

Acum? se întreabă Hefaistos. E *acum* momentul? A așteptat clipa asta mult prea mult!

Afrodita îi vine în ajutor. Asta îi iese ei cel mai bine, pentru asta e vestită.

Miliarde de săruturi au loc în fiecare zi, chiar și într-o lume însingurată ca a noastră.

Acesta însă e un sărut pentru eternitate.

NOTĂ DESPRE CONTEXTUL ISTORIC

Război și dragoste este o operă de ficțiune, dar o parte din personaje sunt reale, așa cum reală e și cronologia evenimentelor din Marele Război. Soldații și sergenții din Forțele Expediționare Britanice sunt fictivi, nu însă și ofițerii superiori. Pentru mai multe informații despre soarta Armatei a cincea, puteți consulta cartea *The Fifth Army in March 1918* de Walter Shaw Sparrow.

James Reese Europe, compozitor și dirijor al Clef Club Orchestra, și prim-locotenent în Regimentul 15 New York al Gărzii Naționale (ulterior Regimentul 369 Infanteria Statelor Unite), a reușit, împreună cu alți dirijori negri ai formațiilor militare, să stârnească dragostea francezilor pentru jazz. Pe durata șederii la Aix-les-Bains, obișnuia să glumească, spunând că nu dormea niciodată, ci stătea treaz în fiecare noapte ca să copieze „trei milioane de note" pentru noi aranjamente muzicale. (Mi s-a părut nostim să-l adaug pe Aubrey drept ajutorul său secret.)

Popularitatea lui Europe a crescut împreună cu cea a lui Vernon și Irene Castle, cuplu de dansatori albi, celebru înaintea și în timpul războiului. Însoțeau prin dans muzica lui Europe, recurgând la versiuni de dansuri afro-americane pe care le învățaseră de la prietenul lor. Reprezentau un fenomen global, erau deschizători de drum și creatori de stil, contribuind la răspândirea și popularizarea muzicii și a dansului afro-american în întreaga lume.

Fără îndoială, infinita energie creatoare și talentul l-ar fi consacrat pe Europe dacă nu s-ar fi stins din viață în mod tragic la 9 mai 1919, într-un atac provocat de un toboșar nemulțumit, cel mai probabil suferind de tulburări posttraumatice. Pentru mai multe informații despre viața, cariera și muzica sa remarcabile, recomand cartea *A Life in Ragtime: A Biography of James Reese Europe* de Reid Badger.

Căpitanul Hamilton Fish al III-lea, căpitanul Companiei K, a fost vedeta echipei de fotbal a Universității Harvard și fiul unei familii înstărite, cu rădăcini adânci în istoria și politica americană. După Marele Război, Hamilton Fish al III-lea, a fost ales în Camera Reprezentanților a Statelor Unite, unde a rămas în funcție decenii la rând, remarcându-se ca susținător al veteranilor și al soldaților, și ca apărător al păcii.

Am folosit numele reale ale unora dintre membrii formației militare, cum ar fi Pinkhead Parker (saxofon), Alex Jackson (tuba) și Luckey Roberts (pian). Jesús Hernandez (clarinet) era unul dintre cei câțiva clarinetiști din Puerto Rico recrutați de Jim Europe pentru a-și întregi orchestra. Noble Sissle (tambur major, voce) a ajuns dirijor de formație. Talentul și șarmul său au fost surprinse în înregistrări disponibile on-line. Sissle a fost unul dintre prietenii apropiați ai lui Europe, alături de legendarul pianist de jazz și ragtime Eubie Blake. (Acesta pretinde că Europe a inventat termenul „gig" pentru a se referi la un eveniment unde e invitat să cânte un muzician.)

Evenimentele la care au participat orchestra Clef Club și luptătorii din Harlem („Harlem Hellfighters") sunt toate extrase din surse istorice, de la „Concertul pentru muzică neagră" de la Carnegie Hall până la parada triumfătoare de pe Fifth Avenue. Persecuțiile suferite la Camp Dix, Camp Wadsworth, Saint-Nazaire și Aix-les-Bains sunt, de asemenea, documentate. (O mică postfață la concertul de la Carnegie Hall: în câteva dintre sursele mele se menționează că în orchestră erau zece piane. Altele susțin că *paisprezece*. Am ales

numărul mai mic, deși e posibil ca aceasta să fie singura carte care afirmă că zece piane pe o scenă reprezintă „un număr mic".)

SOLDAȚI NEGRI ÎN MARELE RĂZBOI

Povestea contribuției Americii în ultimul an al Primului Război Mondial vorbește despre sacrificiu, curaj și onoare. Dar nu e povestea unui eroism alb pur. Adevărul rușinos despre felul în care soldații negri care riscau totul pentru țară au fost frecvent supuși urii, trădării și violenței *din partea propriei țări* e parte esențială a poveștii.

Regimentul 369 infanterie al SUA n-a fost singurul regiment negru care a luat parte la lupte în Marele Război. Din cei aproape 400 000 de soldați americani negri mobilizați, 200 000 au fost trimiși în Europa, iar dintre ei, aproximativ 42 000 au luptat. Restul au lucrat ca docheri, gropari, muncitori la drumuri și căi ferate sau la alte munci grele în cadrul ramurii militare cunoscute drept SOS (Service of Supply, „Serviciul de aprovizionare"). De soldații negri de la SOS s-a abuzat cu cruzime, fiind puși să muncească de dimineață până noaptea, șapte zile pe săptămână, și dându-li-se mâncare, îmbrăcăminte și adăpost la limita supraviețuirii. Brutalitatea și umilințele îndurate le aminteau în mod violent că erau siliți să se închine în fața autorității albe; că restaurantele, magazinele, trenurile și, mai presus de toate, compania albilor – în mod special a femeilor – le erau interzise. Un soldat SOS a descris întreaga experiență ca fiind „în spiritul sclaviei"[1].

LUNGA NOAPTE ÎNTUNECATĂ

La izbucnirea Marelui Război, în America, ideologia supremației albilor își trăia un nou apogeu, în urma Războiului Civil. America

[1] Lentz-Smith, *Freedom Struggles*, p. 94 (n. tr.).

albă, marcată de atâta vreme de ostilitatea și dezbinarea Războiului Civil, obosise să perpetueze starea de adversitate, Nord contra Sud. Posibilele oportunități politice, economice și culturale de a atenua ruptura dintre Nord și Sud erau prea tentante ca să nu fie exploatate. Așa încât segregarea – fie ea îmbrățișată cu entuziasm ori ignorată tacit – a întruchipat compromisul ce a înlesnit reunificarea națională a intereselor politice și economice ale Nordului și Sudului, cu prețul drepturilor legale și civile ale cetățenilor de culoare.

Activiștii negri descriu perioada dintre 1890 și Marele Război drept o „lungă noapte întunecată". Odată cu decizia Curții Supreme de Justiție în cazul *Plessy contra Ferguson* din 1896, care a legalizat așa-numitul principiu „separați, dar egali", în America a început instaurarea segregării, aflată acum sub oblăduirea legii. Școlile, transportul, restaurantele, teatrele, locurile de muncă, bisericile și alte spații publice erau segregate, de ambele părți ale liniei Mason-Dixon[1].

Doctrina supremației albilor nu exprima pur și simplu ura unei comunități restrânse și marginale, ci era ubicuă, consacrată chiar la Casa Albă, odată cu alegerea lui Woodrow Wilson în 1912, primul democrat din Sud ales după James Polk, în 1844. Ca președinte la Universitatea Princeton, Wilson blocase toate cererile de admitere venite din partea negrilor. Iar ca președinte al Statelor Unite, Wilson a adus în administrația sa democrați din Sud care i-au dat afară sau i-au retrogradat pe angajații negri, segregând serviciul poștal și trezoreria. Astfel de politici au înlesnit adoptarea unor legi privind segregarea rezidențială de către legislatura statelor sudice.

La baza supremației albilor stătea – și stă în continuare – lăcomia – și, mai precis, dorința de îmbogățire pe seama mâinii de lucru

---

[1] În SUA, linie ce marchează în mod convențional granița dintre statele din Nord și cele din Sud (n. tr.).

ieftine ori a resurselor furate, încercarea de a reduce competiția pentru locuri de muncă și privilegii prin suprimarea eligibilității anumitor grupuri; mai era, de asemenea, teama față de puterea politică a negrilor la alegeri; teama față de forța rezistenței armate a negrilor; și, mai ales, față de contaminarea „purității" rasei albe prin încrucișare. Supremația albilor se baza, așadar, pe sex și, în aceeași măsură, pe dolari, legi, voturi și arme. Negrii „degenerați" trebuiau ținuți la distanță de femeile albe și de orice circumstanțe care le-ar fi putut pune în evidență intelectul, capacitățile, caracterul, puterea, hotărârea, curajul și ambiția.

Și unde își puteau dovedi mai bine toate aceste calități admirabile decât în serviciul militar? Americanii de culoare, dornici să demonstreze că America neagră putea să producă cetățeni și soldați exemplari, s-au îngrămădit în Marele Război, văzându-l drept o oportunitate semnificativă. În schimb, pentru America supremației albe – adică acea Americă ce deținea întreaga putere politică –, a-i înarma pe negri și a-i instrui în luptă însemna un scenariu de coșmar.

JIM CROW LA EXPORT

Militarii adepți ai supremației albilor s-au alarmat văzând cum francezii, în spirit mai degrabă egalitarist, i-au întâmpinat pe soldații negri ca pe frații lor de arme și s-au temut că un astfel de comportament îi va „răsfăța", destabilizând „problema rasială" a Americii. Armata Statelor Unite le-a interzis soldaților negri interacțiunea cu femeile albe europene, cu toate că acestea se bucurau de prezența lor.

În cele din urmă, oficialii Armatei americane au recurs la un gest disperat și i-au convins pe omologii francezi să distribuie în rândul reprezentanților militari francezi un memorandum cu titlul

Informații secrete privind trupele americane de negri. W. E. B. du Bois l-a publicat în 1919 în revista National Association for the Advancement of Colored People (NAACP), *Crisis.* Iată câteva fragmente grăitoare:

> [...] publicul francez a căpătat obișnuința de a-i trata pe negrotei cu familiaritate și indulgență.
>
> Americanii [...] se tem că, prin contactul cu francezii, americanilor negri li se vor insufla aspirații pe care aceștia șalbiiț le găsesc intolerabile.
>
> Deși cetățean al Statelor Unite, negrul este considerat de către americanul alb drept o ființă inferioară, cu care nu sunt posibile alte raporturi decât de muncă ori de subordonare. Individul negru e constant cenzurat pentru lipsa sa de inteligență.
>
> Viciile negroteilor constituie o amenințare constantă la adresa americanilor, care astfel se văd nevoiți să le reprime cu severitate. De pildă, membrii trupelor americane de negri din Franța au provocat – numai ei – tot atâtea plângeri de tentative de viol cât restul armatei la un loc.[1]

Acuzațiile calomnioase privind violurile erau întru totul false.

În apărarea lor, când au aflat despre memorandum, superiorii din armata franceză au ordonat colectarea exemplarelor și arderea

---

[1] Din documentul *Informații secrete privind trupele americane de negri,* datat 7 august 1918, republicat în revista *Crisis,* ediția din mai 1919, vol. 18, nr. 1 (103). Editat de William Edward Burghardt du Bois. Editura Crisis, o publicație a Asociației Naționale pentru Promovarea Persoanelor de Culoare (n. a.).

lor. La sfârșitul războiului, francezii au onorat cu generozitate contribuțiile soldaților negri americani și în special ale Regimentului 369.

ÎNTÂMPINAREA EROILOR

În 1918, când războiul s-a încheiat, iar soldații negri s-au întors acasă, mândria lor vădită, respectul de sine și încrederea i-au înfuriat pe susținătorii supremației albe din Sud. În 1919, linșările s-au înmulțit vertiginos. Veteranii negri ai Marelui Război erau deseori țintele atacurilor, în timp ce mulți alții au fost bătuți, amenințați și abuzați. Unii erau agresați doar pentru că purtau în public uniforma militară.

Pentru majoritatea negrilor care au luptat în război, condițiile nu s-au îmbunătățit semnificativ; iar violența la care erau supuși le făcea multora existența greu de îndurat. În orice caz, soldații negri veniți din război nu mai erau niște idealiști. Se întorseseră acasă încrezători, furioși și hotărâți; pregătiți să organizeze și să ceară drepturi legale și civice. Douăzeci și cinci de ani mai târziu, în al Doilea Război Mondial s-au înrolat un milion de soldați negri. Iar la douăzeci și cinci de ani de la încheierea războiului, au fost adoptate Legea drepturilor civile (1964), Legea dreptului de vot (1965) și Legea drepturilor civile din 1968, cunoscută și sub numele de „Fair Housing Act". Lupta pentru libertate, în ciuda violenței și opresiunii, a devenit astfel parte din contextul generațional ce a dat naștere eroilor drepturilor civile.

Dacă vreți să aflați mai multe despre soldații negri din timpul războiului și din anii următori, recomand extraordinarul studiu *Freedom Struggles: African Americans and World War I* de Adriane Lentz-Smith. Pentru o perspectivă mai detaliată asupra luptătorilor din Harlem, consultați volumele *A More Unbending Battle: The*

Harlem Hellfighters' Struggle for Freedom in WWI and Equality at Home de Peter N. Nelson și *Harlem's Hell Fighters: The African-American 369th Infantry in World War I* de Stephen L. Harris.

Documentarul *Men of Bronze: The Black American Heroes of World War I* din 1977, regizat de William Miles, care era la momentul respectiv istoricul oficial al Regimentului 369, prezintă înregistrări originale cu luptătorii din Harlem („Harlem Hellfighters"), precum și interviuri cu căpitanul Hamilton Fish al III-lea și cu alți supraviețuitori din regiment. În material sunt menționate și crimele de la Saint-Nazaire – membrii Regimentului 15 New York ai Gărzii Naționale (cum erau numiți încă) uciși de cei de la marină –, urmate de represalii.

Nenumărate relatări documentează cruda realitate a felului în care au fost tratați toți americanii negri, din Nord și Sud deopotrivă, de către America albă, în prima parte a secolului al XX-lea. *Black Boy: A Record of Childhood and Youth*, autobiografia lui Richard Wright (autorul cărții *Native Sun*), este o relatare fascinantă despre modul în care ura rasială a făcut legea în anii războiului și în deceniile următoare.

FEMEILE ȘI PRIMUL RĂZBOI MONDIAL

Marele Război a avut un ecou profund și asupra femeilor, mai ales în Marea Britanie, unde bărbații au luat parte la eforturile de război într-un număr foarte mare. Înainte de război, strictețea legilor și a moravurilor le impunea femeilor din aristocrația și mica burghezie britanică o existență limitată mai degrabă la spațiul domestic. Femeile din clasa muncitoare erau angajate mai ales ca servitoare în casă, pe salarii de mizerie. Unele lucrau în fabrici, în condiții groaznice, cu o leafă cu care abia puteau trăi de pe o zi pe alta.

Odată cu izbucnirea războiului în Europa, au fost mobilizați milioane de britanici. Toate ramurile economiei și industriei s-au

confruntat atunci cu o criză acută a mâinii de lucru: agricultura, serviciul religios, învățământul, administrația publică, divertismentul, sportul, producția, medicina, transporturile și multe altele. Iată cum deodată femeile au ajuns să conducă trenuri, camioane și ambulanțe, lucrau în fabrici și ofereau îngrijire în spitale, ba chiar realizau și intervenții chirurgicale. Femei din toate straturile socio-economice se înrolau ca voluntare, ca să contribuie cu cât puteau. Femeile înstărite organizau evenimente caritabile și fondau asociații umanitare pentru refugiații belgieni, pentru răniți, văduve și orfani. Inaugurau spitale și angajau personal medical feminin – medici și infirmiere. Tinerele se alăturau organizației Women's Land Army, mutându-se la țară pentru a cultiva alimentele de care era urgent nevoie. YMCA (Asociația Tinerilor Creștini) primea voluntare și secretare pentru centrele de recreere. Mii de femei au lăsat în urmă supunerea domestică și au preluat slujbe bine plătite în fabrici, contribuind la producția a milioane de obuze de artilerie. Pentru o incursiune captivantă, atentă și, pe alocuri, plină de umor în viața femeilor britanice care s-au implicat ca voluntare de război în toate sferele de activitate, recomand cartea *Fighting on the Home Front: The Legacy of Women in World War One* de Kate Adie.

Nu puțini erau cei oripilați de prezența femeilor în universul profesional, expuse așadar viciilor lumești. Aripa tradiționalistă și ultragiată a societății insista că această stare de fapt „nenaturală" era un fenomen temporar; odată ce războiul se va sfârși, femeile vor renunța la slujbele lor, cedându-le bărbaților, și se vor întoarce la existența domestică. Într-o bună măsură, exact asta s-a și întâmplat.

Femeile își dovediseră însă din plin capacitățile, dând în vileag prejudecățile și erorile de raționament conform cărora ar fi fost prea fragile, prea emotive sau insuficient de inteligente pentru viața politică. După încheierea războiului, Parlamentul britanic a adoptat „Legea reprezentării populare din 1918", prin care li se

acorda sufragiul (dreptul de vot) tuturor bărbaților, indiferent de bunurile deținute, și tuturor femeilor cu vârsta peste treizeci de ani care îndeplineau cerințele unei minime proprietăți. În 1920, al Nouăsprezecelea Amendament la Constituția Statelor Unite le-a acordat femeilor din America dreptul de vot. În 1928, Parlamentul britanic a extins Legea reprezentării populare, acordând drept de vot tuturor femeilor de peste douăzeci și unu de ani, pe picior de egalitate cu bărbații. (Franța a trebuit să se apropie de sfârșitul celui de-al Doilea Război Mondial ca să dea femeilor drept de vot, în 1944.)

Recomand *Testament of Youth* de Vera Brittain, o relatare emoționantă a unei infirmiere de război care, ulterior, a devenit activistă pentru pace și drepturile femeilor. Această îndrăgită carte de memorii este considerată una dintre cele mai importante mărturii feminine despre Primul Război Mondial. Cartea a fost inspirat adaptată într-un film artistic produs de BBC și Heyday Films, în care joacă Alicia Vikander și Kit Harington.

Și femeile din Statele Unite s-au înrolat ca voluntare în număr mare, inclusiv femeile afro-americane. *Two Colored Women with the American Expeditionary Forces* de Addie W. Hunton și Kathryn Magnolia Johnson e o mărturie directă și onestă despre persecuțiile la care au fost supuse voluntarele YMCA de la „coliba negrilor" din tabăra Lusitania de la Saint-Nazaire, dar și despre generozitatea cu care și-au desfășurat misiunea.

IMPACTUL PRIMULUI RĂZBOI MONDIAL

Primul Război Mondial a fost prima conflagrație care a folosit în mod semnificativ avioanele pentru supraveghere și luptă, precum și primul război în care s-au utilizat cu maximă eficiență submarinele. Tancurile au fost inventate în timpul acestui război – proiect

derulat sub coordonarea lui Winston Churchill – în speranța de a zdrobi craterele și sârma ghimpată de pe teritoriul nimănui și de a străpunge, astfel, liniile inamice. Pe uscat, pe mare și în aer, o nouă formă de război se afirma, recurgând la arme de artilerie grea, capabile să bombardeze ținte aflate la mare distanță. Cu toate că armele nucleare și rachetele inteligente încă nu existau, Primul Război Mondial a creat războiul modern, așa cum îl știm acum.

Prin tratarea atâtor milioane de răniți, medicina a traversat atunci o perioadă de progres. Armamentul modern a provocat leziuni cumplite, adânci, însă inovațiile din domeniul proteticii și al chirurgiei plastice le-au îmbunătățit multora calitatea vieții. Măștile faciale protetice, deși sinistre la înfățișare, ascundeau răni înfiorătoare și ofereau celor ce le purtau demnitate și intimitate.

Mai puțin vizibile – dar nu mai puțin profunde pentru mulți – erau suferințele psihice și emoționale. Abia în ultima parte a războiului a fost deslușit mai bine impactul violent al exploziilor asupra creierului. A fost nevoie de și mai mult timp pentru ca efectul psihologic devastator al bătăliilor din tranșee să înceapă să fie considerat afecțiune de război, și nu, pur și simplu, o dovadă de lașitate ori slăbiciune. Tulburările posttraumatice se puteau manifesta prin spasme incontrolabile, prin refuzul soldaților de a se întoarce pe câmpul de luptă, prin comportament imprevizibil, suicid, coșmaruri, țipete, depresie, anxietate și impulsuri violente. S-au înmulțit spitalele precum cel din Maudley și s-au extins pavilioanele de psihiatrie, fiind proiectate cu gândul la confortul pacienților, la terapii, reabilitare și medicație. Pereții roz și personalul prietenos și vesel erau inovații la vremea aceea. Cu toate că mai era – și este în continuare – mult de luptat până la înțelegerea, tratarea și detabuizarea tulburărilor mintale, este încurajator să vezi ce pași importanți s-au făcut în numele compasiunii pentru cei a căror

suferință ar fi fost, până nu demult, privită cu dispreț ori socotită ca fiind „nebărbătească".

RĂZBOIUL BĂTRÂNILOR PE UMERII TINERILOR

Deciziile care au aruncat o lume întreagă în vâltoarea războiului, în vara lui 1914, au fost luate de oameni în vârstă, însă cei care au purtat povara războiului au fost mai ales tinerii. Nenumărați adolescenți au mințit în privința vârstei pentru a se înrola.

De-a lungul războiului, soldații care au fost martori la irosirea atâtor vieți într-un carnaj fără rost și fără sfârșit, ce nu părea să aducă niciun câștig perceptibil, și-au pierdut treptat încrederea în conducătorii în vârstă, care, din confortul scaunelor lor impunătoare, turnau sângele tânăr ca pe apă. Discrepanța dintre măcelul și mizeria tranșeelor, pe de o parte, și imaginea eroică a onoarei evocată de propaganda de război, pe de altă parte, a generat o criză – deopotrivă religioasă și patriotică – în rândul a milioane de oameni.

Poeți și artiști din tranșee și-au folosit arta spre a condamna acest război ce părea purtat de bătrâni împotriva tinerilor. Poemele lui Wilfred Owen, Siegfried Sassoon, Robert Graves, Ivor Gurney, Alan Seeger și Edward Thomas – și chiar și poezia idealistă, de la începuturile războiului, a lui Rupert Brookes – stau mărturii ale tinereții și ale inocenței pierdute pentru totdeauna, alături de textele unor scriitori consacrați, precum Thomas Hardy, Ezra Pound, Rudyard Kipling, William Butler Yeats, Carl Sandburg, Ernest Hemingway și Gertrude Stein. Femeile de pe front, printre care și Vera Brittain, autoarea cărții *Testament of Youth*, au contribuit și ele cu texte uimitoare la canonul literar de război. Poetry Foundation a alcătuit pe site-ul său o antologie excepțională de poezie din Primul Război Mondial. O lirică sclipitoare, amară și răvășitoare.

La capitolul memorii și texte de ficțiune care ilustrează viața de pe front văzută chiar de soldați care au luat parte la bătălii, recomand deja clasicul roman *Pe frontul de vest nimic nou* de Erich Maria Remarque și *Goodbye to All That* de Robert Graves.

Cauzele și provocările care au împins o lume întreagă într-un război atât de devastator nu sunt ușor de limpezit; poate că de aceea Primul Război Mondial rămâne în continuare mai puțin înțeles decât cel de-al Doilea. Celor care doresc să afle mai mult despre ce anume a condus la o asemenea devălmășie globală le recomand două lecturi accesibile și extrem de apreciate: *The Guns of August* de Barbara W. Tuchman și *The War That Ended Peace* de Margaret MacMillan.

IN MEMORIAM

Documentându-mă pentru romanul *Război și dragoste* și scriindu-l, am ajuns să-i iubesc pe toți acești soldați – acești „Tommys", „Poilus", „Doughboys", „Anzacs" și „Jerrys"[1] – care au luptat și au murit pe Frontul de Vest pentru că nu au avut de ales. Am început însă să înțeleg adevăratul preț al războiului abia după ce am călătorit în Franța și Belgia și am vizitat tranșee păstrate până azi și tuneluri subterane, cratere de obuze, rămase tot goale, monumente impresionante, muzee dedicate războiului și rânduri nesfârșite de pietre de mormânt imaculate – mărturie a devotamentului Europei față de memoria acestor oameni. Nicicând nu am mai trăit așa ceva. Mi-au frânt inima mormintele atent îngrijite pe care erau gravate cuvintele: „Soldat galez, doar de Dumnezeu știut".

O temă recurentă în scrierile celor de pe front e senzația de uluire pe care o au văzând cum, deasupra pustietății brăzdate de obuze și a

[1] Termeni din argoul de război referindu-se la soldații britanici, la cei francezi, la cei americani, la cei din Australia și Noua Zeelandă, respectiv la cei germani (n. tr.).

câmpului de luptă ucigător, un amurg magnific încă mai pictează cerul ori cum roua și ciripitul păsărilor încă mai pot îmblânzi diminețile. Chiar și în tranșee. În ciuda tuturor ororilor și a disperării, pentru mulți, Marele Război a intensificat viața, revelând-o drept un dar scump și trecător și scoțând la lumină sensul neprețuit al căminului, al libertății, al siguranței, al familiei, al frumuseții și al iubirii.

Mulți nu s-au mai întors de pe front. Alții s-au întors, dar n-au mai fost aceiași oameni. Iar alții s-au întors și s-au izbit de aceleași prejudecăți și aceeași ură pe care istoria încă nu le-a lăsat cu adevărat în urmă. Au plătit un preț.

Copiii lor au plătit la rândul lor în războiul mondial ce a urmat.

Le suntem datori.

Cum ar fi arătat secolul al XX-lea dacă Gavrilo Princip, în vârstă de nouăsprezece ani, nu ar fi reușit să-l asasineze pe arhiducele Austro-Ungariei Franz Ferdinand la o paradă din Sarajevo, în iunie 1914? Poate că o altă scânteie ar fi aprins același fitil. Sau poate că nu. Nu putem ști.

Putem însă alege să facem tot ce ne stă în putere ca să devenim pioni ai vindecării, ai speranței, ai dreptății, ai prosperității și ai păcii.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ

Adie, Kate, *Fighting on the Home Front: The Legacy of Women in World War One*, Hodder & Stoughton, Londra, 2013.

Badger, Reid, *A Life in Ragtime: A Biography of James Reese Europe*, Oxford University Press, New York, 1995.

Brittain, Vera, *Testament of Youth: An Autobiographical Study of the Years 1900–1925*, Penguin Books, New York, 2005. Prima ediție apărută în Marea Britanie în 1933, la Victor Gollancz Limited.

Graves, Robert, *Good-bye to All That: An Autobiography*, Penguin Books, Londra, 2008. Prima ediție apărută în 1929, la Anchor.

Harris, Stephen L., *Harlem's Hell Fighters: The African-American 369th Infantry in World War I*, Potomac Books Inc., Washington, DC, 2003.

Hunton, Addie W., and Kathryn Magnolia Johnson. *Two Colored Women with the American Expeditionary Forces*, Brooklyn Eagle Press, Brooklyn, 1920.

Lentz-Smith, Adriane, *Freedom Struggles: African Americans and World War I*, Harvard University Press, Cambridge, 2009.

MacMillan, Margaret, *The War That Ended Peace: The Road to 1914*, Random House, New York, 2013.

Miles, William (director), *Men of Bronze: The Black American Heroes of World War I.*, 1977.

Nelson, Peter N., *A More Unbending Battle: The Harlem Hellfighters' Struggle for Freedom in WWI and Equality at Home*, Basic Civitas/ Perseus Books Group, New York, 2009.

Remarque, Erich Maria, *Pe frontul de vest nimic nou* [1929], traducere din limba germană de Emanoil Cerbu, Editura pentru Literatură, București, 1965.

Sparrow, Walter Shaw, *The Fifth Army in March 1918*, John Lane, Londra, 1921.

Tuchman, Barbara W. *The Guns of August: The Outbreak of World War I*, Random House, New York, 2014. Prima ediție apărută la Macmillan în 1962.

Wright, Richard. *Black Boy (American Hunger): A Record of Childhood and Youth*, Harper Perennial, New York, 2006. Prima ediție apărută în 1945 la Harper & Brothers.

MULȚUMIRI

RĂZBOIUL CARE AVEA SĂ PUNĂ CAPĂT TUTUROR războaielor nu s-a ridicat la înălțimea așteptărilor. Nu s-a încheiat într-o lună. Nu s-a terminat până la Crăciun. Nu a fost un act de glorie și în niciun caz nu a împiedicat izbucnirea altor războaie de mai târziu.

Totuși, cei care m-au sprijinit în scrierea acestei cărți mi-au depășit orice așteptare.

Prima variantă ar fi trebuit să fie gata până la Crăciun. Nu a fost. Dar când a ieșit la iveală, editoarea mea, Kendra Levin, s-a cățărat fără teamă peste parapet și a pătruns, iar și iar, în teritoriul acela primejdios din primele variante ale romanului. Ar trebui să existe o Medalie de Merit pentru curaj editorial. Aș merge până-n pânzele albe cu nominalizarea Kendrei la Crucea Victoria.

Agenta mea, Alyssa Henkin, și Ken Wright, directorul editurii, mi-au încurajat proiectul încă de la început. Sper că nu le voi înșela vreodată încrederea pe care mi-au acordat-o.

Întreaga echipă de la Penguin Young Readers a îmbrățișat *Război și dragoste*. Regina Hayes și Dana Leydig au citit primele variante cu un simț critic minunat. N-aș putea face nimic fără Janet Pascal. Mulțumiri speciale lui Kaitlin Severini pentru efort și minuțiozitate. Kim Ryan e cea care îmi poartă cărțile peste mări și țări. Marisa

Russell îmi scoate cărțile la lumină, iar Carmela Iaria le găsește exact cititorii ideali. Samira Iravani și Jim Hoover îmi fac cărțile să arate frumos, iar datorită lui Jocelyn Schmidt și Jennifer Loja toate aceste lucruri sunt posibile.

Sunt norocoasă să am încă de la variantele timpurii ale cărții cititori generoși, a căror lectură pătrunzătoare îmi e de mare ajutor. Nancy Werlin, Debbie Kovacs, Kelly Anderson, Alison Brumwell, Kyle Hiller, Hannah Gómez, Herb Boyd și Luisa Perkins, vă mulțumesc că ați lăsat o amprentă asupra poveștii.

M-am rugat pentru fiecare pagină a cărții, iar ființa care m-a purtat atât de departe nu m-a uitat niciodată. Ajutorul divin – inclusiv contribuția Afroditei, dar nu numai – a dat viață acestui proiect.

Ritmul și procesul de documentare și de scriere a cărții de față au fost neobișnuit de intense, iar familia mea a trebuit să locuiască cu o Julie care era și nu era prezentă. Dar au rezistat cu toții plini de veselie, s-au ținut departe de mine ca să pot lucra așa cum aveam nevoie și au sărbătorit fiecare nou prag cu dragoste și ieșiri în oraș. Mulțumiri în special lui Daniel, pentru că a crezut mereu. De fapt, familia Berry e cea care aduce pe lume aceste cărți.

În fruntea armatei Berry stă minunatul meu Phil, marea mea iubire și inspirația pentru *Război și dragoste*.

Un roman de dragoste tulburător, a cărui acțiune se desfășoară pe mai multe planuri în primejdioasele zile ale celor două războaie mondiale, când zeii țin în palmă soarta – și inimile – a patru muritori.

Suntem în anul 1917, când Primul Război Mondial e la zenit. Hazel și James se întâlnesc la o petrecere londoneză. Ea este o pianistă timidă și talentată, el este un proaspăt recrut care visează să devină arhitect. Cei doi se îndrăgostesc, însă James este imediat trimis pe câmpul de luptă.

Cam în aceeași perioadă ajunge în tranșee și Aubrey Edwards, un muzician talentat, acum membru al Regimentului de Infanterie 15 New York – format exclusiv din soldați afro-americani trimiși în Europa să ajute la încheierea Marelui Război. Nu este de mirare, așadar, că ultimul lucru la care se gândește tânărul este dragostea. O întâlnește însă pe Colette Fournier, o cântăreață belgiană care a supraviețuit unei tragedii incredibile cauzate de germani.

Treizeci de ani mai târziu, zeița greacă Afrodita le deapănă soțului său, Hefaistos, și amantului său, Ares, povestea celor patru tineri, căci e dornică să dea de capăt unei dileme vechi de când lumea: de ce se împletesc întotdeauna Dragostea și Războiul? Hotărâtă să găsească un răspuns care să îl mulțumească pe gelosul său soț și, totodată, să evite un proces pe Muntele Olimp, Afrodita dezvăluie ițele unei povești despre prejudecăți, traume și muzică, demonstrând că Războiul nu va egala niciodată în putere Dragostea.

„O poveste de iubire de neuitat, olimpiană ca formă, omenească în fond și cu o proză atât de lirică, încât trebuie să fi fost de inspirație divină."

KIRKUS REVIEWS

12+

ISBN: 978-606-793-963-7

9 786067 939637

www.corintjun